FÜRUZAN

gecenin öteki yüzü

ADAM

FÜRUZAN

gecenin öteki yüzü

öykü

Gecenin Öteki Yüzü Füruzan'ın dört yeni öyküsünü içeriyor. Kitaba adını veren uzun öykü ise daha önce dergilerde de yayımlanmamıştır.

Füruzan'ın 1968 sonrasında yayımladığı öyküler "edebiyatımızda bir olay" olarak nitelendirilmiş, yaşamı kavrayışı, insanları ince ayrıntılara inen bir gözlem gücüyle kucaklayışı, hüzünlü, ama umut dolu yazışı birdenbire en sevilen yazarlar arasına katılmasını sağlamıştır.

— Memet Fuat

Füruzan İstanbul'da doğdu. 1968'den sonra, özellikle "Yeni Dergi"de yayımladığı öykülerle birdenbire en başarılı yazarlar arasına girdi ve okurlarıyla ilişkisi "tutkulu bir bütünleşme"ye dönüştü. Birbirini izleyen kitapları, **Parasız Yatılı**, **Kuşatma**, **Benim Sinemalarım**, **47'liler**, **Yeni Konuklar**, **Ev Sahipleri**, **Redife'ye Güzelleme** büyük ilgiyle karşılanarak tekrar tekrar basıldı. Yazara 1971'de Sait Faik Hikâye Armağanı, 1975'de TDK Roman Ödülü verildi. Yapıtları başta Almanca olmak üzere İngilizce, Fransızca, Norveççe, Rusça, Arapça ve Farsçaya çevrildi.

ADAM

©
Bu kitabın bütün hakları
ADAM YAYINCILIK A.Ş.'nindir.

Birinci Basım: Nisan 1982

Kapak Düzeni: Erkal Yavi

181.02.004.177.33

ADAM YAYINCILIK VE MATBAACILIK A.Ş. VALİKONAĞI CADDESİ AKKAVAK SOKAK 4/3 TELEKS:23790 adam tr

Füruzan

•

Gecenin Öteki Yüzü

Öykü

ASLI'ya

1982
İstanbul

KANI UNUTMA

Çolağın kahvesine vardığınızda, beni gösterdiler sizlere değil mi kadın kızım?

Az soluklandınız, soluklanmadınız beni gösterip durdular değil mi?

Dört aydır orda oturup durur dediler, değil mi?

Yemez içmez orda durup durur dediler, değil mi?

Kör boğaz acıyı beriletip yer.

El erişmez diz dinelmez olunca ağız tıktığımı ezip öğütür.

Beklemem çok bir manayla doludur.

Bizim bura adamı bunu niye çıkarıp çözemez. Tanrı verdiği gibi alır da. Bilirsin...

Biz de böyle biliriz. Karşı komamız da yoktur.

Tanrının birliğine inancımız eksilmedi...

Yine de oğlumun işiyle artık benden başkasının alacağı koyacağı yok diyorsam bu da doğrudur.

Niçin şaşıp açık ağızlık ederler?

Her gördüklerine kafalarını az bir fikirle yorup, yorulmadan söz çıkarırlar. Sınanmak için âdemoğluna ille de yakın ölümü, acısı mı gerekir?

Seni bu yana salarlarken git göredur demişlerdir.

Musa'nın anası Durkadın teyze anlatsın sana bekleyişinin aslını.

En iyisini o söyler.

Buraların denizi, sizleyin ötelerden gelenlerin dediğine bakarak anladık ki denizlerin hasıymış.

Oğlum Musa da erliğini İstanbul'da yaptıydı. Bura delikanlısının erliği de,sivilliği de hep deniz üzredir. Denizi daha bebeyken biliverirler. Biz kadınlarsa balığın, canavarın envaını ezberimize alıp dururuz. Sizin İstanbul şehrinin şehir denizlerindeki balıklar bunlardan mı kuruludur, deyiver bana. İstanbullu olmasan da yine soracaktım. Almanın gâvurları da buralara vardığında onlara da sorup dururum denizlerini. Köyümüzün okul yüzü görmüşleri, "Her yanda deniz mi olurmuş Durkadın," deyiverirler. Biz bulaymışız ya o yerleri. Şimdi "Haydin," deseler, "başka yerlere varın." Kimin canı kalmış ola ki burayı turfa edip başka yanlara gidedursun.

Şu sol gözümü gördün mü, görmezdir...

Sizin şehir denizinde lahoz, orfoz, akya, trança, sinağrit, fangiri, barbun, kilim balıkları dolanıp durur mu?

Deniz canavarlarının kaya diplerine sinmişleri kimleri bekler, dalamak kanatmak için. İzmirna'nın altın sarısıyla bezeli gövdesine, çatal çatal ağzına, denizde rastlayıpda avlayacak yiğit var mıdır? Mavi mor koca canavarı gördüğünde deniz içine gövdesinin sıcak terini salan olur mu?

İki üç iri kesim yiğit boyudur mavi canavarlar. Ağızları deli köpek dişiyle sıralıdır. Anlayışım odur ki, sizin kolaylıklarınıza uysun diyerek denizleriniz de daha başka balıklarla doludur.

Yakışığı da böylesi kadın kızım.

Yaaa... Buraya Alman ve İngiliz gâvurları da gelir. Sapaktaki çeşmenin çevresinde dolanır, kurnasını, çeşmenin alınlığındaki oygulanmış mermerleri ziyade okşayıp dururlar.

Taşları yazılıdır.

Yazılmışların ne olduğunu vaktin birinde merak etmiştim. Alfabe harfi bilenlere danıştım. Bizcileyin okunabilir değilmiş. Buranın eski tarihlerinden kalma ta o tepede duran ka-

leyi gördün ya işte, taş taş üstüne dikilip kurulmuş kalenin geçmiş insanlarının alfabesiymiş, ak mermere kazılmışlar. Her harfi söken, bir bunları okuyamazmış.

Gâvurlar, sonra, tepeyi dolanıp kalenin içlerine süzülürler. İnişte, aralarında, epeyce fin fon ederler. Bizim bura adamı da, uygun bir ağırbaşlılıkla, gâvurlara nerelere kazma attılarsa bir şeyler bulduklarını söylerler...

Evet, Musa'mın üçüncü bükün üstündeki deli zeytinliği netsek diye düşündüğü günlerdeydi.

Babası olacak o iri kemiklerini mintan pantol taşımaz ihtiyarla gün ışımadan büke vardıklarında kırılmış mezârlarla karşılaşmışlar.

Nasıl bir mezarlar bunlar, içine girenin Musa'nın babasından daha hallice olması gerekip durur. Öylesine sağına soluna, uzununa taşkın, ak mermerden yüzlerine üzüm salkımları resmedilmiş. Buraların eski ölüsü dünya malını bulup bulup boğulmuş da, enlenip boylanmış.

Yerimizin dirileri bizlerse deniz sırt dönüverirse elimiz kuru, dilimiz kuru kalıp dururuz.

Musa'mla babası bana anlatmışlardı o mezarları. Olası yok öylesinin, diye.

Her olmuş bitmişi sana elifine, be'sine varıncaya anlatayım ki burda dinelmemin doğruluğuna sen de baş salla, gönül getir.

Tanrının birliğine hepimiz he diyoruz.

Yine de, bu kez Musa'nın işlerine yüce Tanrının vereceği vakit saat yoktur, derim.

Bu, benle Musa'nın arasında bir iş. Yola girecek, ölümüne kalımına.

Bakma sen beni bura insanının ele geçmelerine.

Cumadan cumaya iman tahtaları kararmadan inanıp namaza varan bu adamlar neyin nesine kötülük etmiş olsunlar ki böylesine ucuzuna hırp diye elden çıkıveriyorlar.

İyidirler, bilirim. Beş yüz canın yaşadığı bu köyde iyisi de, kötüsü de açıktadır kişinin.

Kötülük hiç mi yok?

Varsa da kara çalmaya değmez şeyler olup durur. Bazı kahvede taşkınca küfüre kaptırmak, bazı düğün önü üç beş lira çekişmesi.

Bu süslü oymalı taş mezarlardan ötürü candarmalı bir okuyup yazmış kalabalığı geliverdi bir ara. İçlerinde bizim kız çeyizlerinin damatlık verisi olan bürümcük ipekten mintanlığı kendine fistan dikinmiş bir tazeyle imam sakalı koyuvermiş ağzından hoşça kesim ağızlığı ayrılmaz tütün içici kocası vardı.

Evlerimizin temellerindeki mermerleri bile tek tek gözden geçirdilerdi.

— Yazık, yazık, ne değer bilmezlik, diye yakınıp vurundu taze.

— Baksana, çamaşır dövme taşı yapmışlar canım başlığı, dedi sakallı.

Başlık dediğiyse nakışlı ak bir kaya.

— Şekerim, dedi taze, nasıl olup durur kaç uygarlık ah ah. Roma, Yunan, Frikya, geç Bizans.

— Kale Roma, dedi sakallı ağızlığını geveleyip, Roma, evet. Hiç anlamıyorlar.

Gene yürekten dertlenip oflandı taze:

— Büyük bir uygarlığın çöplüğe dönüşü, ah.

Kimler ne buldular diye gözlerini üstümüzden almadan bizi bir sınadılar.

Her köyde ele yakın bir kansız olur.

Bizim deli zeytinliğin mezarlarını söyledi Akgöz Osman. Demiyeydi ah, Musa'm orayı işletmeyi gönüllüyordu. Gitmezdi belki de yeniden Akdeniz'in uzak diplerine. Neyse, gidekoyardı da, bilinmez. Yıkıp deyivermeyelim her olanı kolayına Akgöz Osman'a.

Bizim zeytinliğe vardık.

— Lahitler, deyip çığrındı taze, Yunan vallahi billahi Erdinç, erken Yunan hem de...

Kocası ağırdan aldı.

Bozburun'a uzanan bükün oraya baktı.

Ben de baktım kadın kızım. De ki bir şeyler görüyordu

bakışı. Yüreğim hop etmişti. Musa'm ilçeden Yunan gâvuruyla kâğıt imzalamaktan caydı da dönüp durur mu diyeydi bakışım.

O sabah gitmişti çıplak dalgıçlık kâğıdını Yunan'a imzalamaya. Şehir adamının ne çeşit tutumları var, bakışları bile yanıltıyor kişiyi.

Boşluktu karşısı.

Ne tekne, ne motor sesi.

Koca taş kapaklara eğildiler.

Biz de seğirttik.

Bakındılar, dönendiler. Biz de daha alıcı baktık onların görüp durduğu taşa, ota, toprağa.

Yıllardır niye bilememişiz diye şaştık.

Neyi bilecektik ya, yine de bilmiyorum kadın kızım.

Mezar kapaklarının yanları kanırtılmış, kırılmıştı.

— Açılmış bunlar, dedi taze. Evet, açılmış. Bilmezlerin elinde böylesine bırakılırsa. İçim kan ağlıyor vallahi. Binlerce yıllık ürünler. İşte, yine midem tuttu.

Kocası olacak, karısına ak yalımlı kâğıda sarılı bir hap verdi.

Kadın hapı attı karnına. Rahatladı.

— Yüz numaralarına bile bu eşsiz taşları koyuyorlardır.

— Hı, dedi kocası. Bir... (dedi ya adını, çıkarması zoruma gelir) kopmuş parçayı hela taşı yapmışlar.

— Sus, dedi taze. Buraya el koymak gerek. Yurdumuza, bu benzersiz hazinelerimize gelip duran Avrupalılardan utanıyor insan.

Bize döndü taze. Bebeyle konuşur gibi:

— Sizin buraya başka dil konuşan, yani bize pek benzemeyen, (eliyle saçlarımı tutup kaldırdı, gösterdi) saçları sarı olanlar geliyor mu?

Ben kalabalığı aştım. Öne çıktım.

Yüreğimi sıkıntı almıştı birden.

Bize ne yapmak istediklerini anlayamıyorduk.

Köyün olan insanı deli zeytinliğin yanına yöresine dolmuştu. Akgöz Osman anca aymış, o bile şehirlilerden uzağa

kaymaya bakıyordu.

Kadın kızım, sanki biz bir büyük gömü bulmuşuz da, saklayıp hırsızlık edermişiz sıfatına girmiştik.

Bulaydık verir miydik?

Vermezdik derim bugünkü aklımla.

Yoksa Devlet buna da mı kızar?

— Biliriz o dediğin sarı adamları, dedim tazeye. Hep gelipdururlar buralara. Kalenin içine varırlar, ellerindeki kitaplardan doğru bize konuşurlar.

— Ah, Erdinç, gördün mü, deyip hopladı taze. Gördün mü, bizim yurdumuzu bizden iyi biliyorlar. Knidos falan olsa anlayacağım. Bu pislikten bozarmış yeri nasıl bulupdururlar, anlamıyorum. Bir cip yolu var ki Allah yol eylesin. Avrupalılara bak, uygarlığın caymazlığını görüyor musun, bulmuşlar.

— Neyi bulmuşlar, diye sordumdu.

Dönüp o zaman görüverdiler, kadın kızım, beni.

Akgöz Osman ardıma sinmişti.

Köyün bebelerinden Zehra kız, zeytinin tekinin dibine çömmüş, büyüğünü ıkınıyordu.

Candarmalardan biri, bizden Kahraman Pehlivan'ın oğluyla tanış çıkmıştı. İkisi de meğer geçen güz Ula'da hızarcılıkta bulunup dururlarmış.

Baştan konuşmaz iki kişiyse ellerindeki kâğıtlara bir şeyler yazmaya koyuldular.

Cipin şoförü, elindeki anahtarları şıngırdatmaktan hiç geri kalmamıştı.

Yazı yazılma işini görünce, "Neyi" deyip durmamı kesmiştim. İçim alazlanıyordu. Hayrıma gelmiş değildi gördüklerim.

Eski durduğum yere çekildim.

Yazı yazanlardan bıyıklısı, kalemini ağzına götürüp hohladı.

— Böylesi sıcakta bile tükenmezler tıkanıyor. İşe bak, dedi.

Dediğine, niye bilmem, bir kendi güldü.

Ötekiyle birlik kâğıda yazıları yeniden doldurmaya başladı.

Korktumdu kadın kızım. Önceki dinelmem, alazlanmam hırppadak sörptü, yitti.

Bizim köylük yere ne zaman bir yazıp çizen gelse, sonu bize hayır değildir.

Bak şu öteye bak.

Mersin dallarının arasından görünen ak yapıya.

Damında kırmızı üstüne ay yıldız resimlenmiş yer, köyün beş sınıflı okuludur.

Bir de öğretmenimiz vardır.

Tatil ya, yurduna döndü. O da bura adamı değil. Kalıcı olamıyor, yüreğine söz geçiremiyor insancık. Anasını bacısını emmisini özlemek onun da hakkı. Buraların sıcağı ciğerini bunaltırmış, öyle der. Bizim bebelere türlü akıllar okumalar ezberletir. Bebeler, damlara geldiklerinde hoşça şeyler söyleyerek bizi eylerler. Hesabın mani gibi söyleneni var, onu karşımıza geçip şaşırtmacasına okuyup dururlar.

Sonra büyüyüp erişir Musa'm gibi bildiğin baba dede işine dalıp giderler. Onların okumasından, yazmalarından hiç korkmam. Er mektuplarını, gurbetçilerin yanıtlarını, dizimizin dibinde çizip dururlar. İki şekerine, gazlı dolapta serin serin soğutulmuş renkli gazozuna.

Kahvenin birine gazlı dolap alındı. İçine tıkılanların serinliğine inanılmaz.

Köyümüze yabandan gelip de yazıya oturanlar var ya, işte onlardan ziyade yılarım.

İhtiyarlığıma verme.

İhtiyarlık öyle sınanmış, bir can verir ki kişiye.

Sen bu yaşında bilemezsin.

Ya asker toplama ya da vergi, toprak, moprak işi diye yazarlar yazıya durduklarında. Ya da dediğim gibi şu iş, bu iş için derler, sen de mi, onda mı, şunda mı, diye inceden inceye sorarlar. Sıralanıp yere bakarız. Sonu hep paraya dayanır.

Sonra sil silebilirsen.

Bir yazmayagörsünler.

Bize susup "He" demekten öte yapacak kalmaz. Hükümetse, bellersin ki, hep dışardan gelenlerin elindedir. Hayır denmeyecektir onlara. Biz de hayır demede çare aramayız ya zaten.

Musa'm da, öylesine yazılmıştı.

Taşlara bakanların gelip gittiği gün.

Yerin yörenin kayasına, kumuna ad san takıp duran tazeyle kocası, sonunda cipe bindiler.

Taze başını uzattı:

— Yurdumuz için bir hazinedir bunlar. Yani bilseniz öyle değerli ki...

Ardımda duran Zelha gelinin boynuna takındığı mecidiye altınlarını seçen taze:

— Bakın, şu kızın altınları var ya, onlardan da kıymetlidir. Nasıl anlatayım, bir anlasanız... Mümkün değil tabii. Bir şey ellenmeyecek. Kazılmayacak. Çok cezası var.

Sonra kocasına dönerek konuştu:

— Bilmem ki Avrupalılar burayı nasıl bulurlar. Knidos olsa anlayacağım. Güzelim kalıntılar. Yazık...

Zelha gelin utancından ala kesmiş, hemen kuyu ağzının dibine kayıvermişti.

Giderlerken bize el salladılardı.

Onların ardından ak taşlara bakadurmuştuk.

Akgöz Osman tepenin üstünden adımlarını savurup koyuverip giderken, Zelha gelinin efesi Çil Kadir, "Bahşişini yüksek tutmadılar ya, Osman!" diye ünlemişti.

Bu eski zaman taşları da var diye zeytinliğe el koyamayacaktık ha! Geliverip öğretekomuşlardı bize. Musa'mın gönlü de deli zeytinliği ehil etmekten geçiverecekti. Döndüğünde,babası hep eskileri anlatıp haklı çıkacaktı. Koca herif, daha bir üsteleyecekti oğlumu:

— Hey oğlum hey, diyecekti. Benim dedemden bu yana zeytinliğin başa çıkılır olmadığını hep bilmişizdir, söylemişimdir. Damarına er suyu yürüyen denize açılır bizlerde. Bademlikle yola kor muyuz işleri, ucunda bunu düşünmek de var. Kurgumuz sünger, balık üzredir.

Taa Yunan gâvuru toprağımıza bastığında da böyleydi. Bahriye neferliğimde ben İstanbul'a varmışım. İngiliz'in demirden gemileri dizim dizim karşımızda. Onlarmış Yunan gâvurunu haydeleyen, öne süren. İnönü Paşası gâvur içine gidip dönene dek bizde uyku durak yok. İstanbul'un camileriyse göze şenlik gönle nur masala, destana yaraşır. Para olaraktan da daha mecidiyeler var. Harbin acısına, kıyametine erişememiş kafam. Yaşım boy kesimim gözü çelip durur. Sonra bir sabah, erat arasında İnönü Paşası geri geldi vay ki vay diyerek yayıldı. Bir vakit geçti. Kasımpaşa'da düdükler fayrabına, dur durak yok öter oldu. İngilizlerin demirden koca gemileri dolanıp gittiler.

Anadolu trenine binip Aydın'a vardığımda, eh, diyorum kendime, sen ol tezkere alıp köyüne ulaşıyorsun, toprağını öyle sür, öyle kar ki, ürün zamanı saldığın tohum ayı günü beklemeden tepip fırlayadursun. "Zafer oldu. Bilesiniz," diye dört yana ulak saldıklarında bahar yürümüştü dala ağaca. Savaş temelli bitmişti Anadolu'da Rumeli'de. Buralara etkisi olmadı pek bayramın. İki şehit verdikti köyden. Dayın Memetgil, bir de Yetim Memet. Bana da kaldı mı İstanbul'u anlatmak. Padişah çekildi, dedim."Hiç gördüğün oldu mu ki Padişahı?" diye sordular. Ne yalana sapayım, görmemiştim. Göreydim iyiydi ya. Bizim insanımıza onu da anlatakordum. Bayram havasıydı oğlum, bayram. Öyle kıvanmanın durması mı varmış? Şimdileyin bile gönlüm almaz. Güz geldi ardından, kış ayazı. Güzün balık çıktığında çekerek zamanında da badem derip toplayarak yasımızı yaşadık, civanlığımızda belli sökmedi ki ötesine gidemedik.Arada Sömbeki'ye uğrayıverip şuydu buydu. El aynası bile alırdık. El aynasının da kaçağı neymiş deme. Ardında dizi dizi taş direkli bir resimle süslü aynaları göreydin demezdin böyle. Siz yetişip varınca, devir değişti. Viski rakıydı şuydu buydu değil mi? Yine de çok taşmayı coşmayı bizim köyümüzün durumu kaldırmaz. Varlıklı değiliz. Bildiğin beş yüz nüfus sen doğduğunda üç yüzdü. Her doğumdan tezine bir iki melaike ölüsü göndeririz Tanrıya. Sıratı geçmemizde bizleri gözlesinler diye. Kalan iyi

kalır. Pise sayrılığa alışanın beli bükülmez, eli yorulmaz. Bugün sen ilçedeyken zeytinliğe gelip baktılar. Oranın taşlarını elleyip çizdiler. "Sakın ha," dediler. "Değeri biçilmez tarihlerdir bunlar, Devlete ait. Dokunulmaz. Sonra bildim, bilmedim yok." Musa yiğidim, ecdat kalması süngerdi balıktı bizim işimiz belli ki.

Herif bir kem ağız. Öyle konuşadurdu oğlumla.

— Herif, dedim. Memet'in belinden aşağısı yeni bolarıp durdu vurgunda, çaput bebek benzeri canı yok. Alanya yöresine varıp kaba süngere dalanlardan kaç kişileri vurgun erliğinden, civanlığından etti. Sayayım mı? Ya sen... Gece uyuyakoyunca, hökürtünü duyan odaya deli dana tıkılmış sanır. Ciğerlerin kevgir olmuş öte de öte soludukça. Daha da oğlumuza verecek akla benzer aklın hiç mi yok? Koca yaşından ak başından ar et hiç olmaz.

Ne desem yer etmedi kadın kızım. Bir bademlikle de yetinilmezdi açığa. Musa imzayı ilçeye verip, Yunan gâvuruna yolladı.

Herifim o gece ağıdımı durduramadı. Dövdü beni. İyi geldi kadın kızım. Her vuruşunda dinelip karşı dururken o gece başımı güçsüz sübyan benzeri eğiverip ağladım. Her bir yanım belerip yüreğimin başı acıdan koptu da susmadım. Herifim sordu,

— Durkadın inlemeni kesmene yediğin kötek yetmez mi? Tanrının verdiği canı aldığımda mı gücüm yetecek sana?

Yanıtlamadım onca yıllık erimi.

Döşlerime yeniden tekmeleri kakaladığında gözümün yaşını, inlememi tutmadım. Herifim dayağı kesti, karşıma çömdü. Buralar sıcaktır. Kadın kızım. Sıcak yerin ay aydınlığı başka şavkır. Musa harımın oraya serdiği döşeğinde uyuyup dururdu. Ne benim ağıtımdan, ne babasının vurup çekelemesinden ses almamıştı. Dedim ya herifim önüme çömdü. Yüzünü ay aydınlığında gün ışımasındaymış gibi aynıyla gördüm. Damatlığındaki, bana ilk el atma şaşkınlığı aynen esip dururdu yüzünde. Herif gencelmiş, cahillenmiş belle. Kocamış adamın

böylesi bakınmasını yadırgadım, iyicene boşalıp hökürdeyiverdim.

— Dur kız, hele dedi, dur. Ne oluyor sana. Hele okutmalara mı varalım seni. Tan atsın her bir şey uyansın,dur,sus.

Sustum. Şıp diye kese koydum iniltimi sesimi. Adamım rahatlandı.

— Derdini şeytan alası Durkadın. Ne biçim olmadık huylar çıkarıp durursun. Bura insanının işidir bizim oğlumuzun yapacağı da. Benim, senin babanın, efenin, kayınlarının, tanışının işlediğinin dışında bilinmedik işlerden mi ki oğulunun süngere dalması? Musa'ya ağıt tutup, uyku kuşlarının çığrınmasını örtüp utanmazlık edersin. Evereceğiz. Ana oğul deli zeytinlik adam olur belledinız bir zaman. Olur mu be cahil kadın. Şehrin kalemli kâğıtlı adamları gelip sakın ha cezası vardır demediler mi? Bademlik desen anca boğazımız. Pazara iletip ilk elden parasını alan olsak ne çıkarır ki. Ben de seni gelin istemeye dünür çıkardığımda Fethiye'ye dalgıçlığa varmadım mı hı, altı ay?

Bir dam altına girip birbirimizin nikâhlısı olalıdan beri böylesi uzun konuşup danışmış değildi benimle herifim.

Ağlamam depreşti o böyle anlatırken.

— Söyle Durkadın, oğlun Bozburun'daki tekne borcunu daha kaç yılda ödeşir? Yolu var mı? Kör boğaz dursa da sözlüsünün anası, babası, efesi durur mu? Kahveye vardığımda nişanlısının erkek kardeşleri elimi öperler mi? Güz dendi düğün için. Dam çatıyorlar. İşin yakışığı bu. Yeni akıllar buldun getirdin de hayır mı dedik? Ağlayıp asilenirsin!

Herifime yakıştırıp söylenecek laf bulamadım.

Doğruydu hep böyleydi beş yüz kişilik köyümüzün boğaz ocak koruma çabası.

Sabahı tuttuğumuzda kirpiğim kirpiğime değmemişti. Musa harımın ordan doğrulunca beni uykusuz bellemesin diye şöyle yavaştan çıkmıştım sekiyi atlayıp.

— He Musa, he oğlum, anasının civanı. Çorbanı ısıtayım.

Gülüvermişti.

Bura adamı güneşte çokça durduğundan gülünce dişlerinde ak yalım olur.

— Isıt anam, demişti, ısıt. Nerdeyse öbürleri de çıkagelir.Evin yeri şura olsundiyorum. Bir de suluk,bir divanhane, açığa da ayazlık yapacağım.

İki göz odanın suluk nesine demedim.

Yıkanıp paklanma işini kapıyı örtüp toprak aralıkta da görüverirlerdi.

Her masarif oğlumun daha çok sünger çekmesiydi ya.

Sustum. İçini kırmadım oğlumun.

Çorbasını siniyle sürdüm önüne. Ekmeği bükten balık çekeceği sabahların eşi kopardı. Yanağını dolduran lokmasını yuttuğunda harımın ordan hayvanını yeden nişanlısı Zelha geçiverdi. Başının örtüsü kaydı, toparladı. Parmaklarındaki kınalar saçının oyalarına yakıştı.

— Geliver buraya he Zelha, dedim.

Ellerini önüne kavuşturup yürüdü bizden yana.

Tazelerin eline kına ne uygun gelir.

Benimkilere bak bir de.Yeşili kesik ağaç dallarına benzer. Küçük bebeleri tutar olduğumda çekinirim, pamuk etlerini incitir horlarım, diye. Köyümüzün kocamış her kişisinin eli dal budaktır, dayanıklıdır.

Zelha gelinimin yeni kınalanmış avuçlarında, çekme, orak savurma yerleri daha anca gömük gömük parlıyordu.

Musa şöyle bakındı sözlüsüne.

Bizde erden sakınma pek yoktur. Köyde iş çok. Kim kimden bir yana sığınıp da ayan olmaya vakit bulacak.

Yine de yan durdu Zelha.

Temelli, karşıdan bakmak yakışıksız sayılır. Zelha'nın örtüsü küpelerinin bitimince açılıvermişti bir kez daha.

— Buyur analığım.

— Musa bu sabah gider, helalleş, deyip çatınmıştım.

Zelha'nın gözyaşlarından bir iki damlayı seçmiştik ana oğul. Burnunun kıyısına inmeden silivermişti.

— Helallik istemek neyin nesiymiş, yokluğunda dur du-

rak mı olacak? Nedecektik, suluk ayazlık olan damı. Bir göz oda yeterdi.

Ardına dönüp gittiğinde Musa bitmiş çorba kabına yeniden kaşığını salladı.

— Daha oğlum.

— Yok, tokum anacığım, demişti.

Konuşmadıktı.

Osman'la, İbrahim gelip Musa'yı ünlediklerinde babası oğlumun boynuna okunmuş muska takıyordu.

— Üçünüzün de duacınız olacağım, dedim onlara. Civanlarım gâvur içine varınca kendinizi yufka tutmayın.

Osman tüyünün rengini güneş çalmış güleç yüzünü ta öteye çevirip:

— Durkadın teyze, demişti. Uzaktır gâvur elleridir dediğin, bildiğin Sömbeki'nin az ötesi. Girit derler bir ada. Ha burda dalmışız, ha ora denizinde. Melat değil de ipsator çekersek daha çoğa yazılırız. Hemen paraları toplar geliriz.

Bu Osman düzgün söz eder. Sanırsın ki sen gibi. Şehir adamı hiç aranmadan anlayıverir konuşmasını. Azıcık zenkerdir. Bilemedin herhal zenkerin ne demeye geldiğini. Nasıl açayım, düğünlerde güreşe soyunur, ortanın en çok dolanıp el kol sallayarak gezenidir. Bulunduğu yeri şenlendirip sıcaklar. Çocukluğunda da bir çekişmeli oğlancıktı. İtlerin kuyruğunu iple zorlayıp ulutarak salar, sonra etkici Fatma Hanıma varıp sekisinin dibine çömerdi. "Bana etki yap Fatma teyze, itler beni görünce uluyup durur," diye kakılıp kalırdı orda. Babası kaba süngere daldığında anası başlarda içimi ferah tutayım dedi. Gene de adamı vurgun alıp iki bacağı bir kolu tutmaz oldu. İyi günleri zora düştü.

— Yok Osman, öyle ileri geri laf veriştirme, demiştim. Unutma gâvur elidir. Sömbeki adası dededen bilinen bir denizle çevrili ya, Girit dediğinizse yaban toprağıdır. Tanıyıp belleyene dek size hayır etmez. Demem şu, gâvurun parasına yaranayım derken olacak işleri gözden uzağa almayın.

Osman da, İnce İbrahim de, Musa da, sanki en bayramlı günlerindeymişler gibi beni gülmeye almışlardı.

Çıplak dalgıçlığa soyunanın bu güven nesineydi a kadın kızım.

Gün görmemişlik, ömür yaşamamışlık dersem bil ki tam öyledir.

Helalleştiler.

İskeleye varıp küçülene dek onları tek gözümle izlediydim.

Bende silinmezler, gurbetliğe çıkma günlerindeki halleriyle.

Sol gözüm görmez demiş miydim başta? Tarlada ürün devşirirken güneş yaktıydı.

Güneşe döndüm. Ta tepedeydi öğleüstü. İlk miydi bakıp da günü saati çıkarmam? Yooo... Sanırsın gözümün bebeği denize akıp gitti. Akdeniz'in tuzlu yakan suyu şorladı bebeğimden içeriye. Güneşin tüm şavkı çatladı bebeğimde. İki gözümü yumdum. Büyük büke varıp baktığımdaki koyulmuş deniz kuyularının eşi renkte karanlık çöküp durdu soluma. Sağ gözümdeyse allayıp duruyordu güneş. Anladım solumu güneş eritmişti.

Tarlaya çömdüm, başımı avuçladım.

Gövdem olan sıcağı yitirdi ayazlandı.

Terim ardımdan iç eteğime boşalıyordu.

On yıl önceydi. Gözüm aktığında.

Kadın kızım. Yaşımı mı sorarsın?

On altı sularında erime vardım. On yedimde doğdu Musa'm. İlkim Zelha yaşamadı. Selime şimdi koca kadın, dört bebesi var. Bebe dedimse büyüğü ilki bitirip durur. Kocamışlığım yaşımdan artık diye geçiriyorsundur içinden. Bizim insanımızın dişleri çoğunluk otuzunda dökülür. Demin iskelede gördüğün bebe emziren nine kadın benim küçüğüm Ayşe'dir. Bebesinin üstüne de gebedir.

Kadınlığımız siyim siyim sürerken, dışımız göçüp durur. Herifim benden büyüktür. Bak ki şimdi gören sinnimizi ayırt edemez.

İşte akan sol gözümün ağıtını öyle tek başıma toprakta yaptım.

Tarlamız küçük. İki kişi yetip dururuz oraya. Erim öte yanda bir yerde. Ünlesem mi dedim başta. Umut var ki nah şu tükenmez dağlar gibi.

Doğmuşum gözlerim dünyamı, her olanı görmüş.

Bir anda görmemin canı nasıl gider diye inanıp kalmadım. İçim, karnım sarı sarı titredi. Direndim düş saydım gözümdeki deniz kuyularının onmaz kara koyuluğunu.

İlkten sağımı açtım.

Her bir yan ayan oldu.

Serçeler, sakalar cıvıldadı yöremde, soluğumu dibince boşalttım.

Bir tosbağanın çıtırdayıp duran sürünmesini tek gözle izledim. Tosbağayı yavruluğunda taşlamışlardı. Kabuğundaki çöküntüye acındım.

Yusufçukların pembe kanatlıları geçip kodular yanımdan kaynağa doğru.

Kovanlığın ordaki arıları da öteden görür müyüm diye yine sağ gözümü diktim. İçerde gümüşlenip kıpırdıyorlardı.

Güvendim.

Solumu açtım.

İnanmadım içime akan güneşin alevine. Sol gözümde deniz kuyuları öylece dururdu. Kafamın kemiği incecik ayrılıp sızısı gözümü tutup çekerdi sanırsın. Her bir yanım ayrındı, boşaldı. Başımı dizlerime dayayıp kaldım.

Güneş sırtımdan geçip döşüme vurmaya başladığında herifim başucumda vardı.

— Ne o Durkadın sayrı mısın, diye kaktı beni.

O zaman gelin gecemdeki gerdek sonu ince ağlamasına durdum. Başımı temelli büküp bir yanlarıma sığdırmaya çabaladım.

— Sus hele kız, dedi herifim. Nedir bu ağıt. Gene mi çocuğa kaldın. Kalanlar ölenlerden daha az, be cahil. Varsın olsun...

— Gözüme güneş aktı, dedim. Aktı çatladı gözümün bebeği. İçimden güneş harladı.

Ya kadın kızım.

Ben o vaktin behrinde kadın gibi ağlardım.

Musa'mla, en iyi zeybek oynayan İnce İbrahim, güleç yüzlü zenker Osman, motorlu tekneye ayak atarak gurbetlik olana dek sağ gözüm yetti belleğime çizmeme onları.

İnce İbrahim oğlanın geçen güzkü düğünlerin birinde zeybekten sonraki misket oyununa duruşunu bağrımdan türküsüyle geçirdim. Sonra zeybeklerin en acılısını, Muğla zeybeğini dilime verdim. "Benim yârim gurbetlere gitmesin" diye çığrılır bir türküdür bu. Sonra, "Karanfili saksılarda kuruttum. Kuruttum da civan ömrü çürüttüm," der türküyü çığıran. Öylesi tam bizim buralara denk düşendir. Eh elbette türküyü yakanlar da bu denizi, insanın içine akıp gözünü kör ediveren bu güneşi bilenlerdir. Ben güneşe karşı komam. Önüne bulut vardığında bizim gönlümüz de buluta boğulur. Denizin altı üste döner hiçbir tekneyi barındırmaz. Kıyılara ağaç, ot ölüsü atar. Yağmur basar damdan başını uzatamazsın. Sonra bir aydınlık ki, güneş bulutları iter, insanoğlunun içi çatlar pıtraklanır. Hem artık kocadım. Bir göz yitirmeyi çok saymak gereksiz.

Gene de gel aslını sor. Kadın kişinin elleri kolları dala çalıya dönse de gönlünde baş koyulası yumuşacık bir yer kalıyor.

İnce İbrahim, Osman, en son Musa ayaklarını deniz üstüne verdiklerinde ağlamam kesildi. Tümünün anasıydı, bacısıydı, efesiydi, babasıydı, insanoğlunun bildiğin yakını neyi olursa oradaydı. Ben yanlarına varmadım kadın kızım. Şu gördüğün kaya ucundan seyrekoydum civanların gidişini. Öte köylerden toplanan dört yeniyetme delikanlıyı, üçüncü bükün üstünden altınlanıp yalımlanan güneşi, motorcunun ak mendil bağladığı orta direği, rengi pembeye çalmış ay yıldızlı Türk bayrağını, kahvenin oraya kendini sürüyen Osman'ın babasını, Osman'ın anasının eteğindeki yamalıkları bile, hiç kaybetmeden sağ gözümle gördüm.

Motor ayrılırken, Osman'ın babası bir şey ünledi.

Sesi büklerde yankılandı.

Ne dediğini çıkaramadım.

Ne derdi ki kadın kızım, hayır dilemiştir. Biz hep hayır dileyip de neyi sakınabildik.

İnmedim şu gördüğün yerden. Yedinci bükü sapışını da gördüm motorun. Sonunda Musa'mı, öbür yeniyetme civanları gurbetliğe taşıyan tekne, küçüldü, bebelerin yaptığı oyuksuz tahta kayıklara döndü.

Gözümü ilk yitirdiğimdeki, ığım ığım acıya hiç benzemez dikelen bir ağulama aldı içimi. Ağulanma ki çıkar görelim diyen olsa şöyle elimi yüreğimin başına daldırıp incecikten yeşil bir yılan koparıp çıkaracağım gün gibi ayan ve belli. Acının yılanı içimde bitiyor, yürüyor, kanı canı tamamlanıyor derdimce.

O günden bu yana hiç ağlamam demiş miydim!

Şimden geri acının nasılı olmalı ki Durkadın, yekinip ağlasın.

"Ağlasa bir Durkadın," dedi köylüm sana değil mi?

"Ağlasa. Akıl kuşu döner gelir," demişlerdir.

İlk ay işimde kaydımda oldum.

Musa'mın mektubu geldi, okuttum.

Yazdıkları iyiydi.

"Bildiğin bizim deniz anacığım," der dururdu mektubunda. "Aynı bükler, aynı kaya girimleri. Süngerin hasını kırk metrede buluruz."

Fotoğraf da çektirmişler. Osman, İbrahim, Musa.

Hiç bilmediğim, gene de şehir kesimi olmadığından hemen tanış gelen gençten biri daha var içlerinde. Resmin ardında "Büyüklerimize takdimdir" yazılı.

O tanış bellediğimse Kosta adlı bir Yunan gâvuru ki, Musa'm mektubunda açıkladığından anladık. O da dalgıcın çıplağıymış. Bizimkiler gibi cebinde paranın azı olan adam. Bu Kosta adlı Rum gâvurunu sevip beğenmiş çocuklarımız.

"Bizcileyin zebun ve yine de şendir," diye yazmışlar, Musa'm akıllı fikirlidir, "Zebun sözüyse gurbetliğimize yaraşır bir sözdür," diye açıklıyor yazdığında. Alınıp dert etmeyeyim diye.

Dur hele resmi göstereyim.

Şimdi seçemiyorsam da hepsi yerindedir.

Şu Musa gördün mü?

Nasıl aslan gibi.

Hepsinin yüzü ufak çıkmış ya. İyice gülmüşler belli.

Dişlerinin akından anlarsın.

Yumuşadı fotoğrafın kâğıdı. Dayanıksızlaştı. Ardına bir şeyler yapıştırtayım diyorsam da, kimselere vermeye gönlüm yok. Sanıyorlar ki görüp görüp içlenirim. Elimden alsalar bile başka dörtköşe ben boşuna boş, akına ak kâğıtlar kesip üstüne Musa'yı, Osman'ı, İbrahim'i, o Kosta dediklerini zihnimden şıp diye çıkarıveririm.

Öyle sansınlar.

Kıymet fotoğrafta mı kadın kızım? Bizim onu görüp duran içimizde.

Oysa epeydir sağ gözüm de yorgun.

Ancak koyulmuş gölgeleri, ateş akı yalımları seçebiliyorum.

Ay aydınlığı gecelerde tek gözümde denizin aynaları var. Ipıldayıp esen yele bağrımı veriyorum. Yüreğimin başını ağulayan incecikten yeşil yılan azından azından duruluyor yatışıyor, dinleniyor, güç toplamaya.O da dinlensin,o benim can gözümdür şimden geri o ölürse ben de canımı teslim ederim, bellidir.

Mersin dalları tan yelleriyle çırpışınca yeni doğmuş bebelerin soluğu ciğerime doluyor sanırsın.

O zaman canım tazelenip acım arınıyor.

Adamım ilk ayın sonunda gelen bu mektubun fotoğrafın beni şenlediğini, hoşladığını görünce ilçeye varıp pazardan kıpır kıpır çiçek dağıtımlı bir basma kestirmez mi?

Karşı karşıya durduğumuzda,

— Aha herif dediydim, bunun yakışığı gelinimizdi.

— Oğlum gâvur ellerinden öylesi giyimdi takıydı getirecek ki Durkadın, şunu Kamburun Selime'ye kestirip dikin de, arada düğünlere çıkınca hayırlı haber esvabın olsun.

Selime'ye vardım kadın kızım. Bir yaka açtı bildiğin. Eteğini bolca tuttu.

"Üç güne gel al Durkadın ninem," dedi.

Bir gece uykuya varıp yarı ecelin koynunda koyulup gittiğimizde çiftli çeşmenin ordan çığrışmalar işitilirdi. Bana öyle anlattılar. İşitmem anca Zelha'nın inişe koparken,

"Kim gelmiş! Kim gelmiş!" diye ünlemesiyle olmuştur.

— Kalk Halil İbrahim dedim, adamıma. Kalk bu Zelha'nın sesi.

İkimiz örtünüp dışarı vardığımızda, zifir gecede kalkıp koşanlarla, geri dönenleri, durmadan açılan perdelerin ardından yıkıladuran lambaları gördük. İşin neyi nasılı bize ayan olunca yere yıkılayazdım.

Zenker Osman gelmişti.

Kahvenin orda, yeni yaktıkları lüksün ak aydınlığında durup dururdu. Göğsünden soluğu boşalamıyordu Osman'ın. "De oğlum, ha oğlum," diye veriştiriyorsak da ses yok.

Babası Halil Emmi kötürüm gövdesini sopalarla askıya almaya çabalayıp ilerledi.

— Durun hele anlatacak. Sıkılamayın. Durun hele, diyerek oğluna doğru sürüklenip yanaştı.

Tısımız kesildi.

Osman'ı köyün en büyüğü belleyiverdik o dakka.

Çevresini sarıp durduk.

Verilen suyu içti.

Yüzünün kemiklerini üstten alan ışıkta sahici yaşlılara benzerdi Osman çocuk.

— Kaçtım, dedi, dayanamadım. Bizimle kesiştikleri paranın içinde yemek diye verdikleri yenir değil. Ancak çumua çıkarmaya gücü yetenin yövmiyesiyle oynuyorlar. Melatlar ilk günler daha yüksekteydi. Söke söke azaldı. İpsatorlar nerdeyse altmış metre derinliğe daldığımızda çıkıyor. Yemek derdinden, ekmek derdinden dönenip duruyoruz. Anlaşmamız var ki hapislik gibi. Elimizi kolumuzu kıpırdatamaz olduk. Girit'den bin güçlükle çıkıp kaçtın diyelim. Bizim denizlere geçemedin mi götürekoyuyorlar geri. Paraları iş bitiminde vereceğiz diyorlar. Rodos'a ulaştım dün gece. Ordan Sömbeki'ye geçtim. Bir hafta önce üç Yunanlının ciğeri dalışta patladı.

Ailelerine geri yolladılar üç kuruş para verip. Fukara Rum dalgıçlar kaya böceklerini kanırtıp yutuyorlar. Tek kabukluları. Biz yemlik bile yapmayız balığa onları. Yüz tane toplasan iki üç lokma eder. Üste sümüğünü de akıtmayacağın böceğin. Biz de yedik. Son günler gücüm yetmiyordu kendimi deniz üstüne almaya. Süngere parmaklarımı rasgele değdiriyorum. Çıkarabilirsen çıkar. Korktum, yıldım. Rum dalgıcın biri daha ölmemişti tekneye aldıklarında...

Yunan gâvurunun da kendi yurdunda gurbetliği olacağını hiç içim almadı kadın kızım. Sanki bizde olmazmış gibi.

— Kaç gündür yedim de gene doymadım, dedi Osman.

Sopalara asılıp boşalıp kalmış babası, oğlunun yüzüne öyle bilmezlenip bakıyordu.

Anası evlerine yönelirken Zelha,

"Dur teyze," dedi. "Beni gece uyku tutmadığından yarının aşını vurmuştum ocağa. Sıcağından tezinden alıp geleyim."

Zelha karanlığın köründe nohut çorbası dolu kâseyi kopup getirdi. Ekmek de kattılar yanına.

Lüksün cızırdayan yanışı, uyku kuşunun geceyi ılımanlaştıran sesi, yaz böceklerinin duyuverdiğimiz çığırtılarına Osman, yutuşundaki aceleyi, şapırtıyı da katarak yiyip eritti aşını.

Birden İnce İbrahim'in analığı, ortaya atıverdi kendini. Ölü evine yaraşır çığlıklarıyla basıldı gitti gecenin kendi sesleri.

— De hele gözünün karasına kurban olduğum Osman. Oğulcuğum İbrahim'den ne hal haber var ?

Havva kadının böylesi çırpınıp yırtınması biraz töre gereğiydi. Çünkü İbrahim'in babası bunu alınca "Analıklı yerde yiğidin benzi sarı kalır," diye köy ardından konuşup dururdu.

İbrahim'in babası Salih Çavuş'sa, kahvenin iskeleye ulanan tahta çatmasının orda dinelmiş kimselere bakmıyordu.

— İyidirler hepsi Havva teyze, diye yanıtladı Osman.

Başka şeyler diyeydi kadın kızım Osman. Ne diyeydi bi-

lemem ya, yakışıksız kaldı böyle keseden, "İyidirler hepsi," deyivermesi.

— Madem iyidirler yiğit Osman'ım, senin canın düşman ellerindedir diyerek kaçıp gelişin niçin? Onları ardında iyidirler diyerek nasıl koydun? dedim.

— Durkadın teyze, dedi Osman. Sesi çatallanmıştı. "Haydiyin," dedim. Rodos'a varıp soluklandıktan geri Sömbeki'yi tuttuk mu iş kolaylandı demektir. Sömbeki'de Papu Dimitri var. Daha öteki Rum tanışlar var. Bizi koyup ele göstermeyecek yer bulurlar. Nasıl ki gece Papu Dimitri'nin sünger kayığıyla açılıverdim bu yana. Ora zeytinlikleri iyi. Ama adanın bir yanı yine bizdeki gibi deli zeytinlidir. Dedim hiç demem mi o üç Yunanlının hık diyemeden vurgun yiyip kalakaldıkları gün dedim. Musa efem, "Yunanlının parasızının da boynu eğiktir, benim aslan yeğenim niye şaştın," dediydi. "Bizim deniz de aynen böyle vurur adamı. Hele paralarımızı alalım yol o zaman açılır bize. Üstelik benim yolum önce Bozburun'dan geçer. Teknenin kalan borcunu ödeyip köyüme dönmek şanıdır işin," dedi. İbrahim de, "Ölümün yeri mi seçilir, ha Zenker Osman," diye alaya alıverdi beni. Oysa ben, kendi yerinde ölmenin insana daha kolay olduğunu düşündüm üç gün üç gece.

— Rum dalgıçların ölümünde ne oldu ki oğlum Osman. Böyle düşünedurup kaçtın. Oğlum Musa'ysa niye hiçledi olanları, deyip üsteledim.

— Aynı bura gibiydi Durkadın teyzem. İçlerinden birinin anası yakın köydendi. Koşup geldi. Babasını papaz bulmaya yollamış. Kara papaz gelip durunca, kadın bir avazlandı yakınları önce korkup geri durdular, sonra gelip kollarından sıkıca kanırtıp tuttular kadını. Papaz ortaya dikildi. Kendine söylermiş gibi okudu. Babası Rumca konuşmasa bizim Hüseyin Emmi bellersin öyle giyimli, kesimli biri. Oralı dalgıcın ölüsü kalkarken Musa tabuta omuz verdi. Öteki iki ölü uzaktanmış, vapura koyup yolladılar. Vapurun alt katına tıktılar. Adam kattılar yanına. Doktor raporunu polis kâğıtlarını ölüyle götürekoysun diye.

Daha soracak yoktu.

Balıkaşıranın yönünden gün yavaştan mavileşip beliriyordu.

Adamım Osman'ın babasıyla bir şeyler fısıyordu.

İnce İbrahim'in analığı ak örtüsüyle gözlerini kurulayıp dururdu.

Köyün bebeleri dağılanların, duranların gürültüsünü işitip kalkmışlardı. Kimi elinde bir somun kemiriyordu. Kimi ağlıyordu.

— Yürü Durkadın deyince adamım, hiç direnmeden eve yollandım.

— Sabahı ettik, dedi. Bademliğe varsak daha iyiydi.

— İçim ağrıyıp durur herif, dedim. Sen gidekoy, beni sal. İş ne tutacak gücüm yok bu sabah.

İçimin ağrısının belirmesini, ince yılanın yeşermesini asıl o sabah tanıdım, bildim. Say ki yarıklar açıladuruyordu etlerimde.

Eve vardım.

Musa'mın bahriyedeyken çekindiği ak yüzlü resmine baktım.

Elimi yüzümü bir güzel yuyup abdestimi aldım.

Serin suları çarparken bir vakitler tazeliğimde döküldüğüm bayram sularını andım.

Gözlerimden yaşlar sızdı kadın kızım.

Kör gözü de ağlıyor insanın bilesin.

Yere temiz bir yazgı serdim.

Duvardan Kuran'ı aldım.

Parmaklarımı yazıların üstünden geçirmeye başladım.

Ne eski ne yeni yazı bildiğim yoktur.

Tanrının Müslümanlara yollamış olduğu kitabın her bir karalamasını, çizgisini hiç kaçırmadan saygıyla parmaklarımın ucuyla okudum.

Musa'yı, öteki çocuklarımı içimden diri diri geçirdim.

Kendimi, anamı, babamı, ölmüş olduklarından bilemediğim, yine de adları yeni doğanlarımıza takılan köyümün ölülerini düşündüm. Denizin güneşin yağmurun bolluğuyla

dopdolu topraklarımızda, deniz diplerinden olan geçimimizi yeniledim içimde. Al süzgeçleriyle büklerin koyuluklarında yüzüp duran, etli canlı balıkları düşledim. Bunların tekmilini Tanrının yüce adıyla birlikte andım. Gözümü alan güneşe, erkeklerimizin çoğunu zebun eden denize öfkem, suçlamışlığım olmadığını anladım. Bunu da Tanrımla açık söyleştim.

Tazeliğimde gün batışının serin serin ıpıldattığı koca Akdeniz'e bakıp nasıl da yüreğimin hoşlaştığını tıpkısıyla duydum.

Zorlanmaktan, gücünü bilemekten kuruyup büyümüş parmaklarımla hiçbir yazıyı kaçırmadan okşayarak Tanrıya bildiğimce yakarıp Musa'nın, öteki yiğitlerin dönmesini ısmarladım. Bütün ölülerimizin toprakta rahat etmiş olmalarını dileklerime kattım.

Son yaprağı döndürürken çevremde kim kimse var mı diye sağa sola göz gezdirdim. Çıkabilen, olan sesimle, "Durakomasın Musa o yanlarda, sen onu denizin bilinmezinden, adamın insan olmayanından koruyadur. Hay insanoğlunun Koca Tanrısı işit beni!" diye seslendim. "Bunca yıl, başkasının lokmasını ağzından alıp saçı bitmemiş yetimler yaratmadı insanım, dedim. Her yetimlik, her açlık ötemizden berimize kadar pekişmiş geçim zorundadır. Sen Tanrısın ya, her can verdiğin rızkını ömür pahasına mı alır!"

Sustum.

Pencereden dışarıya baktım.

Kuran'ı kapadım.

Öpüp alnıma koydum.

Oda alacalanıyordu.

Uzaktan iki keklik ötüşü geldi peş peşe.

Dört gün dört gece geçip gitti.

Diretmedim, işe vardım. Tarlaydı, tabandı yürüdüm çalıştım. Yakışıksız davranmanın gereği yoktu. Osman da köyümüzün çocuğuydu. O dönünce kıvanmak bize de yaraşırdı. "Durkadın yalnız kendisinden öteye diyor," desinler istemedim. Musa'ya birlikte, İnce İbrahim'in de kuşkusu gönlümde kocalıp yer yordam bilmezleniyordu ya...

Yedinci gündü.

Yatsı okunurken yabancı bir tekne yanaştı sizin indiğiniz iskeleye.

Kahvede oturanlar ayağa kalktılar.

Yatsıda bile kararmaz buranın günü alacalı aka döner.

Teknede kimler vardı ki. Kahvedekiler karşıcı çıkmışlardı.

Ben somun yoğurmadaydım. Ocağın közlerini harlamaya çıktığımda gördüm bu anlattıklarımı.

Teknede duran ince uzun tahta sandığı görüp de hiç tanımazdan niye geldiğimi hâlâ bilemem. Başına ayakucuna renkli bir şeyler takakomuşlardı.

Kalabalık çoğalıyordu.

Ben de aşağıya indim.

Kahveye öbeklenen insan yığınını araladım.

Tabutun başındaki renkli şeyler buraların dağ bayır çiçeğiydi. Nerden yakıştırdıysalar iliştirmişlerdi.

Kim iletti, ne zaman kulağına vardı kimselere sorma bilemezler.

Kara haberin gücüdür kadın kızım. Odur hızı alınıp önlenemeyen.

İbrahim'in babası kolları yanına sarkmış tabutun oraya vardı, durdu. Herkeslerin yüzünü ayırıp yeniden tanıdı.

Teknedeki, ilçeden gelen insanlar suskundular.

Çiçekler solmuştu, tabuta eğikti. Örtünün altından esinti vurdukça taze kesilmiş çam tahtasının kızılı görünüyordu.

Dört bilmediğimiz adam tabutu omuzladılar. Ağırlığından önce bükülüp sonra dineldiler. Dikkatle tekneyi aştılar.

Köyün insanı eksiksiz toplaşmıştı.

Kimseden ses alamıyorduk.

Muhtar öne yürüdü.

Motorcu teknenin burnundan bir çıkın alıp Muhtara uzattı. Başları yaklaştı birbirine. Sonra ayrıldılar.

Salih Çavuş'un önünde durdu Muhtar. Çıkını Salih Çavuş'a yanaştırdı. İtti Salih Çavuş. Çıkın yere düştü, düğümü

açıldı. Gümüş benzeri bir tütün tabakası açığa kaydı.

— Etme Salih Çavuş, dedi Muhtar.

Salih Çavuş eğildi yerdekileri toparladı. Yüzü solup dururdu. İbrahim'in analığı kopup yetişti. "Civanım İbrahim'im," diye nasıl ünledi o gün, duyan bile inanmadı sese.

Ben de yanaştım.

— O tabutta hem İbrahim, hem Musa var, diye söyledim.

Öyle bağırıp kara gün yakışığı ağlayıp direnerek değil. Gönüllüydüm sanki her bir olana.

Sağ gözümün çapağını neyini örtümle temizledim.

Adamların omzundaki tabuta uzanıp yanağımı dayadım.

Bir koku sardı burnumu, böylesini duymamışım onca yıl. Çürümüş, bozarmış et, ot yığınından bile zor saçılır öylesi. Biz ki her kahırın en onmazını kabullenmişiz, kokuların da en iç kaldıranı bize vergidir, dedim.

İbrahim'in Tavas Zeybeğini gerinip oynadığı delikanlı gövdesiydi bu tez çatılmış tahta sandık içindeki ha!.. Çözülüp, dağılıp, şişen, ölüsü kim bilir kaç gün eller elinde kakalanmıştı. Gönlümü kara bulut denli boğuntuya, kusturucu bulantıya saran o onmaz koku, yaşından aşırı kahır çekmiş dertli İnce İbrahim'in deşilen ömür uruydu.

Kokunun dayanılmazlığı, her bir yana, çektiği zorluğun, civan ölmenin kötülüğünü salıyordu.

Bir vakit düşünüp kaldım öyle tabuta dayalı.

Salih Çavuş, "Etme Durkadın, içindeki salt İbrahim'in çürüyen ölüsüymüş, tezinden gömmek gerek derler. Cenaze günler öncesinden yollardaymış."

Güldüm. Yakışıksız belleme gülmemi. Ağlamak neyin nesiydi. Liğmelenen yirmi iki yaşındaki bir delikanlı ölüsü üstüne. "A benim Salih Çavuş'um," demişim. "Burda hem Musa, hem İbrahim var, bunu böyle bilesin."

— Ağlama yeter, dedi Salih Çavuş, Durkadın komşum.

Demek ağlamayı öylesi soğutmuşuz ki gözümüz yaşarırken ağzımız gülermiş.

Salih Çavuş elimden tutup öteye aldı beni.

Bilmem niye gözlerini yeniyle kuruladı. O da kendini ağlar sanırmış. Yüzünde hiç can yoktu ya, gözünde de yaş yoktu.

Sala verildi.

İbrahim'in ölüsünü gömdüler.

Boşalınca tabutu aldı ilçeden gelenler.

Gece Muhtar onlara evini açmıştı. Bizler de tavuktu, nohut aşıydı ilettik. Yiyesi olmamış adamların.

İbrahim'in ölüsünü mezara indirirlerken kefeninden kan sızarmış toprağa.

"O kan Musa'nın da kanıdır," dedim. Sonra,

"Yok yok Durkadın," diye üstelediler.

"O ciğerlerini tükürüp ölen Rum dalgıçlarının da kanıdır," dedim.

"Haşa," dediler, "haşa, onlar Müslüman değildi."

"Siz anlamazsınız," deyip güldüm.

"Ağlama Durkadın teyze," dediler. "Gözümüzle gördük kefende tek kişi sarılıydı, İbrahim'di o da. Kanı da akmazdı."

"Belli ki toprak da kan istemiş," dedim. "Musa'mın da irini cerahati boşalıp durdu mu iyiden?" dedim. "Ferahladı mı ölü gövdesi? Her yoksul çekisinin irini yarası deşildi mi?"

Ziyade susup sonra gittiler yanımdan.

Halil Çavuş üçüncü gün, İbrahim'in pantoldu, mintandı, neyi varsa, Sarının İbrahim'e verdi. On altısındadır, genç irisi. Sesi, işitsen, gönül acısını kanırtıp berkitir türküye durduğunda. Bu köyde kaç İbrahim, kaç Osman mı var dersin?

Her ölenin adı bergüzardır kalana. Ayrı ad san aramak neyimize! Birbirimizi iyi biliriz, kadın kızım, ünlemeye bir ad yeter.

Burda dört ay vardır dururum.

Musa'dan iki mektup geldi. Kosta adlı Rum'un çıplak dalgıcı ellerimden öpesiymiş. Birlikte çorba yapıp içerlermiş. İbrahim'in, babası Halil Çavuş'a aldığı tütün tabakası elinize vardı mı diye sordular birinde. Artık mektuplar ilk yazdıkla-

rındaki coşup eğlenmelerle bitmiyor.

"İki ay daha kaldı ana, azdır," diyor, "meraklanma."

Vay Musa'm vay, vay cahilim vay! İki ayı sanırsın deniz dibinde geçirmez. Şose üstünde, düzde yürüyüp gider sanki. Sana gösterdim ya, o resimden ötesini saklamam artık. Çünkü resimde hepsi tam. Osman, Kosta, İbrahim, Musa. Bu mektuplar eksiktir şimdi bana. Bir isteğim var: Yiğitlerin genç ölmüşlerine, gün ışığına, havaya varayım diye üste doğru denizin mavisinden çıkıp duran ölülerine insan olan insanların aklını gönlünü kaldıracak aydıracak güçle bir ağıt yakabilsem, derim. Olası yok, bilmem mi! Gönül bu, geçirir.

Eve hiç girmem.

Adamımın umudu kesik, beni zorlamaz. Yanıma bazen aşımı o iletir. Zelha'ysa gelinimiz olmadan işe sıvandı evde.

— Yeter ana, Musa dönecek, der.

— Dönse de başkaları gider olur. Onların kanı da bulaşır İbrahim'in kefenine, nasıl unutursun güzel Zelha, derim.

Gülerim. Bellisiz gülerim, kasıkları daha çocuğa kalmamış gelinime.

— Ağlama anacığım, der.

Dedim ya, ağlamam aslında. Anladığım, gülmeyi pek unutmuşum.

Köyüme varıp duran her bir insanı düşünürüm. İngiliz'in, Alman'ın gâvurlarını, taşları pek çok sevip sayan bürümcüklü tazeyle sakallı kocasını, öğretmeni, hiç varmadığım ilçeyi dolduran insanları. Bizden bir günlük yolu olan valiliği, gölgesini iyice bitimine dek gördüğüm kayaların ötesindeki insanları düşünürüm. Her olup duranın bunlarla bir yolu, ucu, ilişiği vardır, derim. İnsanlaradır öfkem yalnız. Denizler, deniz içi canavarları kan alır diye kızamam. Burda gece demeyip gündüz demeyip kalmamın yararıdır bana bu bilmeler.

Denizin, güneşin, balığın aklı fikri mi olur ki insanoğluna düşmanlık kursun.

Kalktın, vakittir ha kadın kızım...

Taşlar ılındı. Mersinler kokularını salmaya başladı. Yaz böceklerinin sesi aralandı.

Akşamdır.

Bu gece ay var. Siz Çıbıçağa varana dek ışımaz. Gittiğiniz yerde görürsünüz. Bizim aya kati benzemez o göreceğiniz. İnsanların gürültüsü kirletir.

Bak kulağını ver.

Arada çırpıp durur bir ötüş duyacaksın, bülbüldür. Gece varıp köy uykuya gittiğinde benim işitip gördüklerimi kimseler bilip de tanıyamaz.

Deniz geceleyin koyulup durur sanırsın ya, değil değil... Derinindeki balığın, canavarın çeşitli ışığını salıp vererek kıyılara sürtünüp durur dalgalarıyla. Şu sakınıp çekinip öten bülbüllerse, el birliği yakınmaya başlarlar. Dolunay büklerin, eski kalenin, ötelerdeki adaların üstünden aşıp gümüş çevrintilerle denizi okşayarak bana ulaşır. İhtiyarlamış erkek ellerime, çukurlarında yitmiş fersiz gözlerime vurur. Kemiğe kesmiş göğüslerimin altında çöreklenmiş bekleyen yeşil incecikten yılanı uyarır. O yılan kötülük içredir bellersin ya yanılırsın.

"Unutma," der bana.

Ağusunu, analığın ne olduğunu bilen can ağacıma siyim siyim yayarak.

"Kanı unutma," der.

Yılanın iyisi yoktur elbet... Madem sürünür, madem ağuludur, madem gülemez ve ağlayamaz, kötüdür. Kötü olmasıdır şimdilerde iyi. Yapılanlara alışmayayım diye her gece filizlenmesi iyidir.

Git sağlıcakla.

Vakittir. İnsanların bizcileyin duyulmadık adlarla ünlendiği yerlerin yakışığısın belli.

Ben mi?..

Dedim ya, bekleyedururum.

Bıkmak elezelenmek yok.

Ölürken söyleyeceğim sözlerimi bi tamam bulacağım.

İnsanlarım ilkten sökemeseler de ardımdan düşünedurucaklar.

Anlatmam her gün, her ay daha açıklanıp sığmazlana-

cak. Bak bu gece şükür ve helal işinde cömertliğin ademoğluna her zaman, her alanda pek yaraşır bir eğiklik olmadığını bileceğiz.

Sabah yıldızı tek kaldığında balığa çıkan tekneler çocuk iriliğinde, güzel trançaların pullarını yalımlayarak dönerler.

Onlara duacı olacağım yine.

Tan belirince kaya balıkları kafalarını kovuklardan çekip yüzer.

O saat başım dizime dayanıp az içim geçecek.

Düş mü uyanıklık mı olduğu seçilmeyen kısalıktaki uykumda köyümün denize, gurbete can vermişleri bir bir resimlenip gülümseyecekler bana. Yüzleri eştir göründüklerinde. Bahara durmuş badem dalları gibi. Aralarına daha Musa katılmadı bilirim ya, n'olacak ki?

Ölmemiş sanırsın gülmelerini görsen.

"Gülmeyin," diye usullacık sesleyeceğim.

"Böyle rıza göstermeyin haksız ölümünüze. Helal etmeyin insanlarım canlarınızı kendilerine korunak yapan yüreksizlere."

Güneş kızıp, bükleri aşmadan çiğ düşerken başımı dizlerimden alacağım. "Hiç uyumuyor," diyorlarsa bundandır.

Uyunmaz olur mu?

Yenmez olur mu?..

Yeni doğanlar bir gün beni birbirlerine anlataduracaklar.

"Durkadın Nine dediydi," diye.

Daha şimdiden ziyade susuyorlar ya dinlerken beni. Bak ki kahveye varınca başlarını sallayıp ötelere dalıp gidiyorlar.

Çok mu uzak yerin kadın kızım?..

Adlarınız eş dediydin.

Gittiğin yerde bizleri söylemeye durunca karıştırırım kuşkusunda mısın?.. Ayrı adlara özenmek niye?

Bizcileyin insandırlar demen yetmez mi?

1973

ÇOCUK

Kadın sabahlığının önünü yeniden gözden geçirdi. Gereksiz çekiştirdi.

Küçük oğlan çocuk lokmalarını yutarken kadının en küçük devinmelerini ilgiyle izliyordu.

Kadın çocuğun önündeki ekmek dilimini ona doğru bir kez daha itti. Bu artık yemeğin bitmesinin gerektiğini bildiren son uyarıydı. Çocuk ağzındakileri bitirmeden ekmeği aldı. Gövdesinin onca hafifliğine karşın iskemleyi gıcırdatarak kalkarmışça kıpırdadı:

— Dökmeyesin ortalığa, dedi kadın.

— Yok anneciğim, kapıya çıkar yerim.

— Evet, evet, çıkarsın, komşular yine benim sokaklarda olduğumu sanacaklar. Çünkü sen ya uyuşuk uyuşuk burada otururşun ya da kapının önünde. Niçin hep bu kadar yavaş yersin bilmem. Niçin hep şuraya buraya dalar gidersin? Şu inin içine yeni görmüş gibi bakınıp durursun? Hadi, hadi, işim var benim.

— Ne işin var? Bugün tatil.

— Ooo, bir de sana anlatacağız şimdi. Kalk dedim işim var.

— Kalktım anneciğim.

Çocuk iskemleyi yeniden gıcırdatarak iniverdi yere. An-

nesine bakmadan:

— Bu gece kimse gelecek mi?

— Ne demekmiş bu gece kimse gelecek mi?

— Hiiç, işte.

— Hadi, hadi.

Çocuk ekmeğini ilkten kokladı, ardından pantolonunun astarı eprimiş ılık cebine soktu. Sıkıca kavrayarak odalarının eşiğine yürüdü, duraksadı, kapıyı araladı.

Taşlığa, dönen günün alaca mavisi doluyordu. Sanki serin bir suydu mavilik. Dipten süren gelgitlerle oraları sarıp onarıyordu. Evin önceki saatlerinin görüntüleri siliniyordu. Baharın gün doğuşu ve batışlarındaki serinliği daha kalkmamıştı.

Evin kiracıları ilerdeki eski konağın bahçe duvarlarının yıkık açıklığından geçerek gitmişlerdi. Kendi deyimleriyle baharı karşılıyorlardı. Bütün kış bunaldıkları kuytu inlerinden, amansız işyerlerinden, güneşsizliğin soldurup buruşturduğu, kansızlaştırdığı derilerinden kurtulmak istercesine hafta sonlarında gürültücü bir kalabalık oluşturarak, yemek yemek, salıncaklar kurmak, sonuna değin söyleyemedikleri şarkı ve türküleri çığırmak için kırlara gidiyorlardı. Eski konağın açıklığı, bahçesi onların hoyrat yürüyüşleriyle, bağırışlarıyla bir an doluyor, sonra olduğunca kalakalıyordu.

Tek canlılık o obur, etsel gelişmesini sürdüren bahçedeydi. Ve oralılar nedense hiçbir zaman konağın eski bahçesinde oturup eğlenmeyi düşünmüyorlardı. Bahçede binlerce yabanıl otun arasında budanmamaktan, aşılanmamaktan azmanlaşmış gülleri, menekşe öbeklerini, zambakgillerden olduğu uzun mızraksı çıkışlarından anlaşılan artık yeni bir adla anılması gereken bilinmez bir türe dönüşmüş öteki garip çiçekleri de yararak yürürlerdi. Bahçede ortası fıskıyeli mermerden, güzelliği daha önceleri görüp bilenlerce anlatılan bir havuz vardı. Şimdi kurumuş havuzun çevresinden dönerek geçiyorlardı nedense. Havuzun fıskıyesinin bir çıplak çocuk heykelinin arta kalan elinden oluşan eski halini anımsayanlar vardı. Sonra birileri parçalara bölüp götürmüşlerdi bu heykelciği. Gülü-

cüklerle dolu yüzü, tombul butları, küçük ellerinde tuttuğu yay, ok ve savağı bile hâlâ inceden inceye anlatıyorlardı. Sökenlerin kimler olduğuysa söze vurulmuyordu.

Bahçeden geçerlerken çoktan boşaltılmış olan yapının yer yer kopuk pancur tahtaları arasından kimi salt oyuk birer karanlıktan farkı olmayan pencerelerin dışında günün ışık durumuna göre değişen aydınlık çizgiler oluyordu. Çünkü bu terk edilmiş görkemli yapının bir yıl önceki amansız kışta damı çökmüştü.

Kar o kadar çok yağmıştı ki, yürürken buzda kaymaktan çekinenler arasız yağan karın yumuşaklığına gömülerek bu ürküntüden kurtulur olmuşlardı. Oturdukları semt mi öyleydi bilinmez, karın aklığı ve yumuşak sessizliği giderek yoğunlaşıyor, dıştan gelen hiçbir şeyle bozulmuyordu.

Oranın insanları her zaman çekinmeyle bekledikleri kışı bu kez hiç bitmez diye kabullenip daha suskunlaşmışlardı. İşte o kara kışın gecelerinden birinde, sese uyandıklarını duyanlarca anlatıldığına göre, yapının damı çatırtılar içinde göçmüştü. Çatırtılar içinde demek pek doğru olmayacaktı ya başka ne denebilirdi? Çevresinde çift atın döndüğü koca bir bostan kuyusunun kulaçlarca dibine koca bir kaya parçası atılmışça boğuk uğuldayan bir sesle çökmüştü yapının damı. Bu çöküşe inildeme bile denebilirdi. Epeydir uykuları tutmayanlara inanmak zorundaydı dinleyenler. Anlatanlardan kimse dışarı çıkıp bakmamıştı. İniltilerse, aysız sürüp giden gecelerdeki karanlığı bile mavimsi aklıklarıyla aydınlatan karlardan ötürü çok inandırıcıydı. Bu çöküşle yapının içindeki dışardan bakıldığında kişiyi etkileyen çekindirici birçok şey de sanki yok olup gitmişti.

Oraya ilkten yavaş yavaş çocuklar yaklaştılar. Tahtaları boşalmış merdivenlerden zayıf vücutlarıyla çıktılar. Renkli camdan kapı tutamakları buldular. Onları söktüler, alıp sevinçle döndüler.

Ardından büyükler işe girişti. Yararlı saydıkları ne varsa koparıp parçaladılar; duvarları deldiler, bağdadi örgülerin tahtalarını bile aldılar. Tavan köşelerinde henüz dönme-

miş kırlangıçların yuvalarına tünemiş kıpırtısız yarasalar bütün bunlar olurken duvarlara çarparak uçuşmuşlardı. Damının çökmesiyle yapının giz dolu hiçbir yanı kalmamıştı. Salt bahçesiydi aldırmasız büyüyen, giderek yabansı etsel gürbüzleşmesini sürdüren.

Çocuk kapının eşiğinde yeniden duraksayıp hemen ötelerindeki yapıyı düşündü. Bu ılıman akşamüstü maviliğinin dışında olmalıydı orası.

Yüzünü yalayan bir serinlik gibi yıkık yapının görüntüsü kafasından geçti gitti. Omuzlarını kıstı, evin ağır ağır açılan, belirginleşen o gizemli mavisinin içine doğru yürüdü.

Çevrenin onu dinginlikle sarışına bıraktı kendini. Annesini, biraz sonra ıslak çimen kokan akşamüstünün biteceğini, kulaklarına deyişlerle ötelerden vuran, yaklaşıp uzaklaşan kuş böcek seslerinin birden dineceğini, böyle kaç akşamüstü sonraları fark edip durgunlaştığı halde yine unuttu.

Yörenin çocukları içinde en sessiziydi. Üstelik bir erkek çocuk için yaşıtlarına göre daha ince yapılıydı. Yetersiz beslenmenin getirdiği bir incelikten çok, durgun suskulu hali, yaşdaşlarıyla koşut çelimsizliğini daha da artırıyor, onu ilk bakışta bu görünümü ile seçilir yapıyordu. Kimi günler bastıran coşkunluklarında zor engellediği yoğun bir gücün boşalıvermesiyle oynanan oyunların baş kişisi olmayı başarıyordu.

Böyle anlarında kendini ancak öğlene değin tutabilir, her zamanki gibi duvarın dibine çömer, oyunu izlerdi. İtiş kakışla sürdürülen taş parçaları, kuru ağaçlardan koparılmış dallar, yamuk tenekeler, bir tava sapı, eski bir asker palaskası, bunlara benzer artık hiçbir işe yaramayacağı anlaşılana değin kullanılmış, ilk bakışta ne olduğu çıkarılamayan nesnelerle geliştirilen bu oyunlara, bu çocuklara çözülüp toplanan sıcak devingenliğe kendini bırakırdı.

Kız çocukların kirden tozdan birbirine benzeyen saçları, oğlanların büyüklerden artınca uydurulup dikilmiş hızlarını azaltan, eskimişlikten kahverengi ile boz arası bir renge bü-

rünmüş giyimleri, bir süre sonra aynı renge dönüşüp seçilmez olan yamalarla bozartı içinde koşuşan çocukların gözlerindeki yorulmamış parıltı küçük oğlanın tutkusunu hiç durma bilerdi. Ve sonra birden öylesine bir canlılık gösterirdi ki, onun miskinliğe yakın durgunluğunu tanıyan çocuklar ilkten irkilip bakakalır, sonra kendilerine katılan çocuğun büyüleyici hızına kapılıp giderlerdi.

Neler önermezdi ki o. Gövdelerin amansız çarpışmalarına neden olacak koşmalar, bir dal parçasının elinde kalana utku sağlayacak hale sokulması, bir tenekeye belli aralıklı vuruşlarla uyulup bağırarak adı çağrılıverenin "burdayım" demesini gerektiren, çocukların tümünü daha da coşturan oyunlar çıkarıyordu ortaya. Gürültüleri yoğunlaşıyor, alışılmışı aşıyordu. Loş odalardaki dikkatleri giderek yok olan büyüklerce bile duyuluyordu bu gürültüler. Böylece anneler ya da yaşlı nineler ya da işsiz babalar, hepsi yüzlerinde külrengi bir ışıkla dış kapıda sırayla görünüyorlar, içlerinde çoğunluk ölüm, Tanrı, kader, bela sözcüklerinin geçtiği dua ve ilenme arası seslenmelerle çocukları odalara çağırıyorlardı.

Küçük oğlansa o ender canlanışının bir kez daha sona erdiğini bilerek dudaklarında unuttuğu gülümseyişiyle içeriye yöneliyordu.

O benzersiz cesaret günlerinde annesi çoğunluk olmazdı evde. İnce bir terin kapladığı küçücük gövdesine vuran yüreği ile ayaklarının ucuna basarak odaya girer, sekinin kıyısına ilişip kalırdı öyle. Annesinin öfkelenerek dediği gibi "her şeyi yeniden görecekmişçe" bakınırdı dört yana.

Mor ipek kabındaki Kuran'a onun altına iliştirilmiş bir solgun fotoğrafa dalardı. Fotoğraftaki kalabalığın içinden hangisinin annesi olduğunu ne denli gayretlense çıkaramazdı. Oysa babasını hemen buluyordu, yani babası olduğu söyleneni. Yüzünün yarısı güneşe düşmüş, şapkasının yeniliği ceketinin dağınıklığına aykırı o adamı ilgiyle ama hiçbir duygu canlanmasına uğramadan izlerdi. Babası olanın sol yanını resimde güneş öylesine kavramıştı ki, her bakışında giderek daha sarışın bir adam oluyordu çocuk için. Oysa annesi de,

kendisi de adamakıllı esmerdiler. Fotoğraf sarışını babaysa, ışıklarda eriyen görünümü ile iyiden uzaklaşıyor, bilinmez bir kişilik edinerek çocuk için gerekirliğini yitiriyordu.

Annesi öyle değildi, canlıydı. Kalın telli, içinden mavi yalımlar geçen kara saçları, kısa ama sık kirpikleri, durgun kara gözleri, her adım atışında kaygan sallantılı kalçaları, bakana çekingenlikle karışık bir açık saçıklık duygusu verirdi.

Bu odaya yerleştiklerinde oğlan iyice küçüktü. Evin kokusunu hemen duymuş, evi tanımıştı sanki. Çünkü burası daha küçük olduğu dönemlerin, belirsiz salt renklerle ışıkların dolup ayrıştığı, bazı seslerin sert ürkütücü patlamalarla çocuk kulaklarını sarstığı öteki yerlerden ayrı değildi pek.

Bacaklarının üstünde durmayı anca başarabildiği ilk yıldı. Gelişmesi yavaş olmuştu.

Annesi "Ah, bir de kötürüm mü olacak bu başıma!" diyordu arada bir başkalarına.

Annesinin böyle konuştuğu gündüzlerin gecelerinde düşlerinde hep çığlıklar atan kuşlar görüyordu. Bu uydurma kuşların, çünkü az kuş tanıyordu, kızıl gözleri insan gözleri gibi önde gagayla alın arasındaydılar.

Dış kapının kıyısına bin bir çabayla ulaştığı gün bir bahar başlangıcıydı. Birden evin öteki kişilerini taşlıklarda, kapı önlerinde, yarı açık kapıların ardında kaynaşırken görüvermişti. Demek ki tüm çocukları büyükler bahar ve yaz aylarında salıyorlardı kapılara sokaklara.

Kış tek uzun bir gündü.

Aydınlıkların değip geçiverdiği, yeterince gece olamayan alacakaranlık bir bulanıklığın evlerin duvarlarına, sokaklara aylarca asılı kaldığı bir mevsimdi kış. Tüm mevsimlerden uzundu. Çocukların yığıntı gibi büründükleri, derilerini dalayan kumaşlar içinde zor soluduğu, soğuk odalarda büyüklerin iyiden gülmezlendiği, dışarlardan gelen anlaşılmaz seslerin bir yanlara çarparak kırılıp donduğu bir mevsimdi. Arada yenebilen yemeklerin yetersizliğinin daha da fark edildiği büyük bir zaman bölümüydü. Kiracıların gün doğmadan işlerine gidip, yine gün aydınlığı görmeden işlerinden döndükleri o

bitmez günler çocuklara bile azar azar sinen bir ağırbaşlılık verirdi.

İşte bu evi de hemen tanımış olduğuna inanması bundandı.

İnsanlar aynıydılar. Oysa annesi hiç de çocuğa benzemez, herkesi yabancılardı. Sinirli bir dikkatle bakışlarını çevresinde gezdiriyor, sanki kimsenin işitmediği seslere kulak kabartıyordu. Annesi bundan önceki evlerine alıştırdığı ve babası olmadığı söylenen o adamı şimdi de yeni evin kiracılarına, ardından da mahalleliye kabul ettirmişti. Niye hâlâ sinirliydi, niye hâlâ burayı yadırgıyordu anlaşılır gibi değildi.

Az konuşan, az gülen, az yiyen, başkalarının gözlerine az bakan o adam barındıkları odanın üçüncü kişisiydi. Üstelik erkek oluşu onu çocuk için ilginç ve sessizce izlenecek bir güç yapıyordu. Adamın işçilikten edindiği ağır davranışları, kabaralı kunduralarının tok vuruşlarıyla yoğunlaşır, her gelişinde bu ses odaya yaklaşırken çocuğun içine azar azar dolardı.

Annesi saçlarını şöyle iki eliyle havalandırır, duvarda asılı duran kıyısı teneke kaplı aynaya kuşkuyla göz atıp hemen aynı ilgisiz yüz anlamına dönerek bakışlarını kapıya çevirirdi.

Adam girer, anayla oğulu hiç görmemişçe elindeki kesekâğıdını masaya bırakırdı. Kadınla aralarında sönük bir iki sözcük gider gelirdi.

Çocuk sekinin ucuna doğru alışkanlıkla toplanır, gülmeyle şaşkınlık arası bir bükülüş belirirdi ağzında.

Adam masanın yanındaki iskemleye çöker, bir süre oturduktan sonra kadına yavaş yavaş koyulan bir anlamla bakmayadurur, çocuğun yüreğine çarpıntı veren o saatler işte böyle başlardı.

Kadınla adamın arasında örülen yakınlaşmayı, düşmanca sayılabilir iştahlı ilgiyi izlemek hep yorardı çocuğu.

"Hadi artık yemek yiyelim," diyen kadının uyarısıyla doğrulurlar, kabukları sıyrılmış bir muşambanın örtülü olduğu masanın başına toplanırlardı.

Aynı kabın içine uzanırdı üç el.

O tadı pek değişmeyen yemeğe ekmeğini bandıkça açlığın içine kuyular gibi oyulduğunu duyardı çocuk.

Evini yabancılar, lokmalarını çiğnerken adama ve annesine değmemesine çalıştığı bakışlarıyla bir yerleri izlerdi. Annesi ona odalarında üçüncü birisi olduğunda umulmadık bir sertlik ve soğuklukla davranırdı.

Bu kadın ta eskiden beri böyle miydi, kaç yaşındaydı üstelik, çıkarmak güçtü. Gençti kuşkusuz. Yüzünde, boynunda yer yer dalgalanan kara sarı lekeler, az uyunmuş gecelerin deriye verdiği gevşeklik, gözlerinin karasındaki ateşli parıltının güzelliğini yine de söndürmezdi. Göğüslerinin ayrımındaki çil toplanmaları görene dinlendirici bir şeyler anımsatırdı. Ellerinin küçüklüğünü yadırgatan kalın bilekleri, bunlardan birini süsleyen iki ince bilezik, kadını yaşsızlaştıran öğelerdi. O devindikçe bilezikler çınlardı. Bu çınlayışlar çocuğa annesinden akan yumuşaklıklar taşırdı.

Kadın az konuşurdu, yakınmazdı. Bazı ilenmeler bile onun ağzından olağan, hatta tat alınacak şeylercesine dökülürdü. Annesi onu karşısına alır,

"Sen ya sağır olacaksın, ya kötürüm olacaksın, yahut da aptal," derdi, "başka türlü olmaz. Ah buna aldırır mıyım sanıyorlar, umurumda değil hiçbir şey, senin baban var ya, o da umurumda değil, anlıyor musun? Ne anlarsın sen, o da umurumda değil..."

Eskiden söylemiş olmalıydı annesi bunları, çocuğa kalırsa o da her sözcüğü anlamıştı. Öyle anımsıyordu. Yok yok, biliyordu söylenenleri, anlamıştı.

"İşte düdük çaldı," diyordu annesi, "buradan kıpırdama, kapıyı üstüne kitliyorum, kimsenin geleceği yok."

Sonra onu bir şeylere sarıp bağlıyordu. Evet, evet bacaklarını kollarını bağlıyordu. Saatler geçtikçe çişinin dışkısının içinde kayıyor, ağır bir kokuya belenerek yatıyordu öylece.

Dışarı çıkmadan önce ona yaklaşıyor ağzına kaşıkla tuhaf bir ılıklıkta, iç bulantısı veren bir şeyler akıtıyordu çocu-

ğun. O eski kapıyı inanılmaz bir hızla vurarak kapatıp gidiyordu. Tüm bunları algılıyordu çocuk ve hepsi de kışın oluyordu.

Şimdi artık büyümüş sayılırdı.

Annesinin olmadığı günler yalnızlık duygusunu engelleyebilmek için odanın tavanına yakın pencereye ulaşmaya çalışırdı. Bu pencerenin yeri gerçekten garipti. Çünkü görüp bildiği pencereler hep uygun, bakılabilir yerlerdeydiler. Dirsek dayayıp burnunu camın serinliğine yapıştırarak sokakları görebildiği pencerelerdi onlar. Oysa barındıkları bu yeni odanın camı yukarda, yatık bir dikdörtgen açıklığındaydı. Eskiden büyük bir konak olan evin kiler odasıydı burası. Şimdi buralara hiç uğramayan, hatta birkaç aracının elinden geçerek paraların toplanıp ulaştırıldığı bilinmeyen sahiplerince bu yapı satışa çıkarılmış, hissedar sayısının çokluğu yüzünden uzlaşmaya varılamadığı için içindekilerle birlikte olduğunca bırakılıp salt gelen parayla ilgilenilir olmuştu.

Annesi para toplayıcının geldiği bir gün ana kapıda bekleşen öteki kiracılara katılmıştı. Fakat hiç biri ile ne selamlaşmış, ne de konuşmuştu.

Para toplayıcı uzun kalın paltosunun içinde nedense çok yüksek sesle her sözcüğü hiçbir değişik anlama bürümeden, tümünün bir gün oradan atılacağını, bu rezillikten, dilencilikten hiç kurtulamayacaklarını, kentin ortasında, ünlü bir alanın adını veriyordu bunu söylerken, orda kalakalacaklarını, her ay para ödeme günü geldiğinde niye elbirliğiyle şu üç beş kuruşu bir defada vermediklerini, doğrusu artık canını çok sıktıklarını anlatıyordu. Bir süre kalabalığı gözlüyor, ardından yine girişiyordu bağırtılı konuşmasına. Söyledikleri hep aynıydı. Sesini yükselttikçe bir ayağı ile de yere vuruyordu.

"Gidin şu yıkıntıya sığının bakalım," diyordu. "Size acımak gereksiz. Eh, buranın sahiplerine şükredin siz. Şükredin ki onlar gözü tok insanlardır, hanımefendiler, beyefendilerdir. Yoksa buraya çekerlerdi çoktan kaloriferli, asansörlü, kırk daireli şahane bir şey..."

Kalabalık konuşmanın bitmesini alıştıkları bir sabırla beklerdi.

Annesi ise bu sözleri hiç duymuyormuş gibi bakıyordu o gün adama. Sabahlığının altındaki biraz belirgin karnının soludukça inip çıkışı bir şeylere öfkelendiğinin tek belirtisiydi. Kiracılar arada bir adama sözden çok ünlemleri andırır seslerle bir şeyler söylüyormuş gibi davranıyorlardı.

Adam şimdi açıkça bağırıyordu. İnce bıyığının üstüne sümüksü bir ıslaklık iniyor, elleriyle havada, onlara neler yapabileceğini anlatan bir şeyler çizip duruyordu.

İşte o sıra annesi elindeki parayı adamın ayaklarına doğru fırlatmış, sonra dönüp çocuğu kolundan koparırcasına çekeleyerek odalarına yönelmişti. Onlar odaya girene değin arkalarında rüzgârın sesinden başka bir şey kalmamıştı.

O günden sonra çocuk daha şaşkın ve çekingendi annesine karşı.

Her kıyısına birilerinin sokuşturulduğu bu evde onlara da bu garip oda düşmüştü. Kapısı belki de eski kiler girişiydi, iki yandan açılarak büyütülmüştü. Has yağ kokusu, ılık mevsimlerin olgun meyvelerinden yapılma reçel kokularına karışarak sanki tahtaların zamanla gevrekleşen gizli köşelerine sinmişti. Bunlar çok az ışık almasına karşın odayı öbür odalardan daha güzel yapıyordu.

Çocuk odanın her halini, gölgelerini ışığını, gürültülerini tanıyor, içine çekiyordu.

Gündönümlerinde tavana yayılan lodos kızıllarını, yağmur öncelerinin küllü aydınlığını, bunların ilkten cama birikip ardından aşağıya doğru akışını ürpertiyle izliyordu. Sonra cama tırmanıyor, başını pencerenin sövesine dayayıp bahçe duvarının yıkıklığından sokağa uzanan bölüme dalıp gidiyordu. Lağımların sızarak ince yataklar edindiği yerlerde sırtları yeşil kabuklu böcekler dolanıyordu. Bahçede ısırgan otları, mavi dikenler, iki dut, iğde ağacı, hatmi çiçekleri arasında kalmış güzel kalın gövdeli bir maltaeriği ağacı da vardı. Duvarın yıkıntısını doldurup kapayan dut ağaçları da ötekiler gibi meyvesizdi. Zamanla gün ışığına ulaşmaktan cayıp yumrulaşarak

güdükleşmişlerdi. Maltaeriğininse süren özsuyu meyvesiz ağacın yapraklarını azmanlaştırmıştı. Titrek bacaklı, kanatları kızıl böceklerin silme barındığı, değilince pıtrak gibi saçıldığı bir ağaçtı artık o. Yapraklarındaki damarlar öylesine fırlak ve belirgindi ki, görene ürküntü verirdi.

Çocuk camdan dışarı bakarken her defasında önce bu ağacı görüyor, ona alıştıktan sonra insanları seçebiliyordu. Işıklar değişirken annesinin gelme zamanının yaklaştığını biliyordu.

Hep kuşkuluydu.

Çünkü annesi onu her gördüğünde onunla ilk karşılaşıyor gibiydi. Çocuksa içinde kayıp duran sıkışmanın salt annesine yönelik olduğunu giderek öğreniyor, fakat bunu dışlaştıramıyordu. Annesindeki sertliğin kadını koruyan birçok şeyden oluştuğunu seziyordu.

Sonra anne yine dönüyordu.

Çoğunluk bir öğüne indirdikleri yemeklerini konuşmasız bitiriyorlardı. Bu öylesine yerleşmişti ki aralarında, evde belki günlerce yemek olmasa bunu da olağandışı bulmayacaklardı.

Annesinin bir aralar tütün işinde çalıştığını anımsar gibiydi. Geçen yıl mıydı, yoksa daha önceleri mi?

Bir yıl onun ölçemeyeceği denli uzun bir zaman parçasıydı. Bahar ya da yaz aylarının doyumsuz kısalığını neye benzeteceğini bilmezken yıl neyle ölçülebilirdi?

Yıl sözcüğünü yabancılıyordu, uzun bir zamandı ama. Bir kış derinliğindeydi o günler. Akşamlar çabuk gelirdi, sonra annesi dönerdi. Üstünde çocuğun kokularla ulaştığı, biçimlediği, duyularını uyardığı tütün kokusunu getirerek. Başını mı sıvazlardı çocuğunun? Belki de evet. Çünkü ellerinden burnuna değin gelen tatlı kekremsi havanın bastırışı ancak böyle bir yakınlıktan geçebilirdi.

Kadın kendini iskemleye atar, bacaklarını gerer, kollarını iki yanına sarkıtır ve birden yaşlanırdı.

Neden sonra çocuğuna bakar,

"Yaa," derdi, "yaa, işte yaşamak lazım."

Yaşamanın gerekirliğini de böylece oğluna öğretmiş gibi

başını iki üç kez sallardı.

Oğlan annesinin kara saçlarındaki kabarık gürlüğe ürküntü ile bakar, odayı giderek dolduran tütün kokusunu, annesine özgü o kokuyu içine sindirirdi. Bu ana korkusuydu onun için, güzel ve yatıştırıcıydı.

Yazları biçimi anlaşılmaz, büzüştürülüp dikilmiş ince bir gömleğin, kışsa daha kalın bir kumaş yığınının sarışı içinde olabildiğince sessiz izlerdi annesini.

Hep tek odalarda oturmuşlardı.

Eşya denebilecek şeylerini bir hamal sırtında taşırlardı. Hamal tutmayı gerektiren de yatakları ve somyaydı. Çocuk da bu taşınmaya yardımcıydı. Kollarıyla bir şeyleri ancak kavrayabildiğinde bile ya bir idare lambası ya da oturak ona veriliyordu.

Anımsıyordu bunları.

Oturak en zorunlu gereksinimlerine karşılık veren şeydi. Üstelik büyüktü.

Onlar hem çocukların, hem büyüklerin kullanabileceği şeyleri alırlardı.

Çok küçükken bu koca nesnenin üzerinde durmaya alıştırmıştı annesi onu. Kavruk güçsüz kollarıyla oturağa tutunup dinelmek hiç de kolay değildi. Küçük gövdesi güvensizlikle sarsılıyordu. Kadın kararlı çatıyordu yüzünü.

"Hadi işte şöyle! Hep ben sana çiş ettirecek değilim. Görüyorsun ya vaktim yok."

Annesinin istediğini yerine getirmeye çalışıyor, onu öfkelendirmekten kaçınıyordu.

Kadının vakti olmadığını çok erken öğrenmişti. Gülmeyen, yorgun, ama yakınmayan bir genç kadının çocuğu sınırlayan aşılmazlığını algılıyor, onun çevresine ördüğü sevgisizliğe ayak uydurmaya çabalıyor, beğenilmek istiyordu.

Günlerce sonra kollarıyla oturağın iki yanına yapışıp içine kaymadan oturabilmeyi başardığında göğsünden yükselen ılıklık kahkahalara dönmüştü. Durmadan.

"Anne anne, işte!" diyordu.

Kadınsa şöyle bir bakmıştı, o kadar.

Her odasında başka birilerinin oturduğu bu evlerin çoğunluğu iki helalıydı. Kimilerinde üç hela vardı ya, evin içinde yaşayanların çokluğundan ötürü öyle her gereksinme duyunca helaların kullanılması olanaksızdı.

Sabahın alacasında, erkekler ve kadınlar işe gittikten sonra, evin yaşlıları ve çocukları üstleri örtülü oturaklarla helaların önüne dizilir hem onları boşaltır, hem de birbirleriyle kaçta pazara gideceklerini ya da benzeri şeyleri konuşurlardı.

Giderek çevreyi ağır, iç bulandırıcı bir koku sarar, ardından ateşe yemeklerini koyabilmişlerin odalarından sızan yağ, biber kokusunun da bastırmasıyla kişiye çaresizlik duygusu veren o garip hava her yana dolardı.

Durgun bakışlı küçük kızlar arasıra suskunluklarını bozan kahkahalar atarlar, ardından sanki gülen onlar değilmişçe taze çocuk sesleriyle zor işitilir bir konuşma tuttururlardı.

Bu yeni odalarını daha önceki evlerden ayıran tek şey tavana yakın pencereydi.

Haftanın belli günlerinde gelen adamsa bundan önceki odalarına da geliyordu. Annesi tütün işinden ayrılmış olmalıydı.

"İşte düdük de çaldı," demiyordu artık.

Bir de gidiş geliş saatleri belirsizdi. Üstündeki tatlımsı koku dinip silinmişti sanki. Yine de uzun saatler gidiyordu. Bir şeyler yapıyor olmalıydı. Neydi merak ediyordu, anlamıyordu.

Günlerce annesinin dönüşlerini bekleyip üstüne sinmiş kokulardan ne yaptığını saptamaya çalışmışsa da başaramamıştı. Yalnız kadın artık kendini iskemleye atmıyor bacaklarını germiyor,

"Yaşamak lazım, işte böyle," demiyordu.

İçeri girip yatak yığınının üstüne çantasını bırakıyor, ardından bir yüklük girintisine yerleştirilmiş somyasına oturuyordu. Oğluna da bakmıyordu.

Çocuk annesinin sokağın başında belirmesiyle pencereden saatlerce bakıp içinde topladığı ışıkları, görüntüleri maltaeriği ağacının acılı bozuluşunu silmeden, kayarak inip onun

konuşmasını bekliyordu.

— Ne yedin sen bakalım bugün?

— Ekmek yedim.

— Teldolabını açık bırakmamışsın, iyi aferin! Sonra ne yaptın?

— Kapı önüne çıktım, odaya girdim.

— İyi, başka?

— Ötekilerle oynadım.

— Oynadın mı? Bugün sen de oynadın ha, öyle mi?

Kadın birden bakıyordu oğluna öylece durgun.

— Önce onlar oynadılar, anne. Gördüm hep gördüm gördüm oynayacağım geldi kalktım oynadım, sahiden.

— Sana vurdular mı yine?

— İkisi vurdu ya, acımadı. Birbirlerine de vurdular, hem hep vurulur.

— İyi, sonra ne yaptın?

— Ben oynadığımda erken dağılıyorlar. Girdim, cama çıktım. Her şeye baktım, seni bekledim.

— Beni hep ne beklersin orada, bilmem. Başka gidecek yer mi var? Elbette buraya geleceğim, elbette. Ya sonra?

— İşte öyle. Bu gece kimse gelecek mi?

— Ne demekmiş "Bu gece kimse gelecek mi?"

— Hiiç.

Çocuğu, annesiyle uzayan her konuşmada bir sıcaklık kaplar, sözcükler anlamını yitirir, kadına olduğunca yakınlaşmayı ister, bu yüzden de gün boyu yaşadıklarını odanın dört bir yanında dolanarak el kol hatta gözlerinin yardımıyla oynayıp iletse diye düşünürdü kadına. Gözleri alabildiğine irileşir, ince çenesi yorulur, birden uykunun koygunluğuna düşecekmişçe bir sarsaklık alırdı kafasını.

Annesi daha amansızlaşan yüz anlamıyla:

— Hadi bakalım, derdi.

Bu sözler de aralarındaki konuşmanın bittiğini gösterirdi.

Pazarları evden herkesin gitmesine karşın ana-oğul bir yere çıkmazlardı.

Yalnız bir pazar gezmeyi denemişlerdi.

Annesi oğlunun boynunu silmiş, gömleğinin yakasındaki düğmeyi çözüp yeniden iliklemişti.

Kentin içlerine doğru gidecek kadar ileri götürmüşlerdi işi. Annesinin uzun gevşek topukları üzerinde sarsıntılı adımlar atışını izlemişti çocuk.

Ne garip, yine yazdı. Büyüdüğünde ancak saptayabileceği bir durum olacaktı bu, anlatılası şeylerin niçin hep yazlara rastladığı.

Onları kimse görmüyordu.

Oysa çok kalabalıktı.

Gün öylesine sıcaktı ki gözlerini arasız kırpıştırıyor, güneşin kuru kokusunu içine çekiyordu.

Eş kesilmiş ağaçların sürdüğü aydınlık bir alanın orta yerine varmışlardı, her yer bayraklarla donanmıştı. Havaya fışkıran sular ışıltılarla yeniden akıyordu havuza. Çocukların ellerine balonlar tutuşturmuşlardı. Görkemli bir yapının saçak altlarına takılıp kalmıştı çocuğun gözleri.

Yapının alnacında süslü bir yazı, görene ve okuyana bir şeyler bildiriyordu. Bu yazının altında, nerdeyse o koca yapının tüm yüzünü örtecek denli büyük bir bezin üstündeki erkek kafası resmi içini kabartmıştı çocuğun.

Neydi tüm bunlar, bu gürültü, bu şenlik, bu kalabalık, bu gülücüklerle dolu yüzler, baloncular, şekerciler, ayakkabı boyacıları, şoförler, bir sürü şeyle dolu satış yerleri, çocuklarına eğilip gülücüklerle, özenle bir şeyler anlatan büyükler.

Annesi tüm bunları görmüyormuşça ilgisiz, hatta solgundu.

Kadınların gözleri annesininki gibi değil, mutlu sıcak bakışlıydı. Erkeklerinin kollarına girmiş, hep önemli bir şeyleri görüyor gibiydiler.

Bir onları fark etmiyorlardı.

Oysa hiç de çarpmamışlardı ana oğula.

Her yan o güne değin hiç görmediği renklerle doluydu.

O ürkünç taşkınlığın kanını aldığını anladığında annesi-

nin elinden fırlayıp suların olduğu yöne hızla koşmaya başlamıştı. Hem çığlıklar atıyor, hem de uygun bir sözcükle sevinç olması gereken içindeki şeyi açıklamak istiyordu.

Hep böyleydi, sözcükleri bulamazdı.

Suların kıyısına varıp kalakaldı.

Vuran çisentiler gülüşünü, bağırışını kahkahalara çevirmişti.

Serinliğin içine doğru girdi, güneşin altınsı parıltılara boyadığı su çisentilerinin arasından alandaki heykeli görmenin verdiği mutluluk varlığını kökten sarsıyordu.

Çığlıkları şarkımsı bir düzene girmişti.

Annesi beliriyordu öteden. O yanına ulaşmadan düzgün giyimli, o güne değin gördüklerini hiç andırmayan yaşlı bir adam uzunca bir bakıştan sonra çocuğa yanaşıp onun sulara açık küçük avuçlarından birine bir şey koymuştu. Ellerine çil basmıştı adamın.

Adam çekildiğinde annesi yanına varmıştı. Oğluna bakmış:

"Niçin aldın bu parayı?" demişti. "Sen dilenci misin?"

Çocuk suların vuruşu içindeki arasız büyüyen heyecanını ancak durultup avucuna bakmış,

"Anne işte, o asılmış koca resimdeki adam bunda da var," demişti.

Kadın böylesine bir aydınlığın içinde ilk kez olmasından mı ne, yüzündeki koruyucu sertliği yitirmişçesine,

"Hadi hadi gidelim," demişti.

Elindekini annesinin almasını beklemişti çocuk.

O hiç para tanımıyordu o güne dek.

Kadın olanı unutmuş gibi oğlunun ıslak saçlarına şöyle bir dokunmuştu.

Dönüşlerinde epey yürümüşlerdi.

Batmayacakmış gibi aydınlık sarı diri belirgin güneşin ışınları altında tozlanarak kentin caddelerinden geçip aşağıya inmişler, araba tamir evlerinden, yongaların dışa taştığı marangoz evlerinden, içi zor seçilir kahve evlerinden, sıvı gaz tüplerinin önünde yığılı durduğu erik pestili, çakmaklara dol-

durulan gazdan kokan bakkallardan da geçip toprak yola bağlanan sapağı dönmüşlerdi.

Kararmaya yüztutan günün içinde kubbesi görünen kilise yukarlarda belirmişti. Oraya varıp geçince yerlerine ulaşacaklardı.

Tepeye tırmanmışlardı. Yıkık konağın bahçesine ulaştıklarında iyiden suskundular. Annesi yeşil otlara, etli, gür, çiçek, nebat kümelerine ürküntüsüz, girivermişti. Çocuksa dar keçiyolunda dineliyordu. O eski bahçeden hep çekinirdi gördüğünden beri. Kadın alacakaranlık bir yıkıklık halinde duran yapıyı, taşan, kabaran bahçeyi şöyle bir çizmişti eliyle ve,

"İşte bak!" demişti oğluna.

Çocuk o "işte" sözcüğünü izleyen açıklamayı hem anlamamış, hem de alışılmışın dışındaki bu konuşmaya tutkuyla dikkat kesilmişti.

"Burasını belediye yeşil alan,çocuk bahçesi yapacakmış. Sahipleri nerededir acaba? Gittiğimiz her yerdeki gördüğün her şeyin bir sahibi var."

Annesinin konuşması, ot yığını içindeki görünümü birdenbire bastırmakta olan akşam, çocuğu şaşkınlaştırmıştı. Kadın oğlunun yanına gelip,

"Ver bakayım o adamın verdiği parayı," demişti.

Oysa çocuk suyun altında avucuna konan o ılık şeyi unutmuştu bile.

Pek çok şeyi unutuyordu.

Anımsadığındaysa onlar başka hallere giriyorlardı.

Parayı uzatmıştı.

Annesi bacağına yapışmış bir ısırgan otunu söküp atarken parayı bakmadan almış:

— Sana acıdı demek adam, demişti. Onların arasına girilmez, acıyıverirler. Acımak onları bir sevindirir ki, hayvan oğlu hayvanlar.

Çocuk karanlığın içinde gülümsemişti.

Bu uzak günler öncesinde yaptıklarını sandığı gezintiden çocuğa kalan ellerini boynuna alan bir yağmur serinliğiy-

di. Bir de annesini odalarında yapayalnız beklediği günlerde artık düşünceleriyle birlikte gittikleri yerlere değin uzanabiliyordu.

Annesinin o havuz başına uğramış olabileceğini, hiç değişmeyen yüzüyle, neden olduğu bilinmez bir bekleyişten sonra oralardan yürüyüp kentin bilinmedik başka yanlarına doğru yola çıkacağını düşlüyordu. Bunları düşünür düşünmez de annesinin hemen çıkıp gelmesini, kapının açılıp kadının birden içeri girivermesini içini yaran bir özlemle isterdi ve sonunda annesi odaya girdiğinde bunları ona sezdirmemeyi içgüdüsüyle geliştirmişti.

Annesi çok sıkılıyor olmalıydı. Belki o da kendisi gibi sözsüz, gülmesiz, güneşsiz bir yerlerde büyümüş, onun da babası kendi babası gibi sadece bir resimde ve hep orada durmuştu.

— Daha kimse dönmedi değil mi? Bunların bahar gezileri de bitmek bilmez. Ayaz çıkmıştır şimdi.

Kadın yeniden sabahlığını çekiştiriyordu, bacaklarının dolgunluğunu dışa vuran bir dalgalanmayla odanın dar alanında üç kez gidip geldi, durdu oğluna baktı.

— Dönmediler. Dışarısı aydınlık. Anne biz niye hiç onlarla gitmiyoruz?

— Biz mi? Hadi hadi.

Birden annesinin kapı eşiklerinde toplaşan evin kadınları arasından geçerken onlara bir şeyler söylediğini, fakat bu sözlerinin kadınların birden susuvermelerinden öte bir karşılık görmediğini anımsadı.

Kadın tavana yakın cama, ardından masaya baktı. Elini masanın üstünden geçirdi. Buraya geldikten sonra taşınma güçlüğüne aldırmadan edindiği koltuğun yuvarlak tahta saplarını tuttu, sustular.

Hava kararıyordu.

Şimdi tek aydınlık yer camdı.

Çocuk dizlerine eğdi başını, karnı gurüldadı, utandı.

Odada artık birbirlerini seçemiyorlardı.

— Bu gece biri gelecek, dedi annesi. Bunu tanımıyor-

sun, öteki değil.

Annesinin sesi odanın küçüklüğünde gene de tam çocuğa doğru değildi.

Çocuk ona ilk kez yapılan bu açıklamayla kunduraları kabaralı, az konuşan adamın epeydir gelmeyişini düşündü. Bu zamanı yine kaç güneşli günle ölçeceğini çıkaramadı. Belki üç gün, belki üç haftaydı. Okula başlasa daha iyi olacağına ilk kez inandı. Annesinin sık sık, "Ah okula gidebilmeliydin," diye konuştuğu günlerdi o günler. Arada bir onu yoklayan garip coşkunlukları olmadıkça insanlara yaklaşamadığından bu okul sözü onu hep isteksizleştiriyordu. Üstelik akşamın dönüşünü pencereye tırmanarak izleyemeyecek, bir parça ekmekle gün boyu kapının eşiğine oturup girene çıkana yol vermek için tortop olup kalamayacak, gözlerini yumarak içine gömülüp eridiği karanlığı istediğince sürdüremeyecekti. Adsız sansız günlere, tek uzun mevsim olan kışa, sabahla gecenin arasındaki zamanlara ad koyabilmek için okula gitmesinin gerektiğini düşündü. Böylesine bir şeyin nasıl olacağını hiç kestiremiyordu.

— Okula başlayacak mıyım? dedi karanlığın içinden annesine.

— Ah evet, keşke başlayabilsen. Önümüzdeki güz, zamanı sayılırdı bunun.

— Anneciğim...

— Söyle gene ne var?

— Biz hep buralı mıyız?

— Nerden öğrendin bunu? Biz hep buralı mıyız, ne demek?

— Hiiç... Bazen bizi konuşuyorlar gibi oluyor, burdaki büyükler.

— Peki peki. Baban buralıydı. Baban işte, resimdeki biliyorsun. Sana göstermişimdir. Üstelik hep söylerim, o resimde ben yokum. Ama diyorum ya, sende doğduğundan beri bir gariplik var. Hep arayıp duruyorsun beni o resimde. Ben sandığın babanın arkadaşının karısıdır. Geldiğim yerden tren geçerdi benim. Üstü açık vagonları olan trenler, içleri

hayvan dolu. Yolcu trenleri de geçerdi. Ah, başka bir şey kalmadı aklımda. Evet kalmadı. Sonra seni doğurdum. İşte baban odur.Sen bir yaşındayken gitti.Benim babam da yoktu. Tanımam. Hem olsa ne olacak. Yaşamak lazım.

Kadın birden ışığı açtı.

Cılız bir ampulün kara sarı aydınlığında her yan belirdi karanlıkta, konuştukları da sanki bir yerlere doğru yok olup gittiler.

Çocuk fotoğrafa baktı. Artık orada annesini aramaması gerektiğini düşündü.

Annesi birkaç kez yanından geçti.

Oda her zamankinden daha çok daralmıştı.

Kadın çocuğu hiç görmüyor gibiydi.

Çocuk kalktı, oda kapısını gürültüsüzce açtı, dış kapıya yöneldi, eşiğe oturdu. Çeşmenin sesini işitti.

Evin öteki insanları dönmeye başladıklarında akan suyu da duymaz oldu. Akşam koyulup geceye dönüşürken her şey geriye çekiliyor gibiydi.

Bacaklarına ılık bir şeyin değdiğini duydu. Dün pisipisi otlarının dibine doğuran kedi yavrularından birini yiyordu.

Tam ayaklarının dibindeydi.

Çocuk bu tıkırışı şaşkınlıkla gözledi, birden ayağa kalktı, kapı kasasına dayandı, yıldızların çıktığını gördü.

Kiracılardan radyosu olanlar açtılar. Yeni doğmuş bir çocuğun cılız ağlayışı korkulukları kopuk balkona taştı.

Ardından bir kadın gülmeyle bağırma arası bir şey tutturdu, bir tokat sesi radyodan gelen şarkıyı bastırdı. Sonra çocuk çeşmenin akışıyla radyonun sesini peş peşe seçti, kimi birini, kimi ötekini dinlemeye başladı. Avuçlarıyla gözlerini örttü, kirpikleri ıpıslaktı, neden öyle olduğunu anlayamadı.

Yıldızların çakıntısı doruğa vardığında o tanımadığı adam evin giriş kapısında belirdi, çocuğu görmedi, çocuk toparlandı.

Adamın gençliği adımlarının sık ve hızlı atılışından belliydi, bir de alacakaranlığın içine yayılan sıcak ter kokusundan.

Çocuk ardından baktı, odalarının kapısı açıldı.

Gün boyu isteksizlikle dolanan annesi yalım hızıyla adamı içeri aldı, kapıyı örterken bir ara bakışlarıyla oğlunu arayıp aramadığını çocuk pek çıkaramadı.

Yıldızlar çevrelerine ince ışık tozları saçarak gecenin koyuluğuna lekesiz kakılmışlardı şimdi.

Çocuk çeşmeye yürüdü. Yüzünü suyun altına yanlamasına tuttu. Suyun akışıyla göğsünde yarıklar açılıyor gibiydi. Suyun yosunsu kokusuyla içindeki tomurlanan duyguyu birleştirdi.

Bir yerini çarptığındaki acımaya benziyordu bu. "Acı bu olmalı işte," diye düşündü. "Kokusu da bu." Genişleyen, bastırıcı, kıymık gibi bir dalayış belkemiğine vurdu. Öteki adam bildiğiydi. O da her şeyle birlikte eskiyip sıradanlaşmıştı.

Hayır, o eski adam geldiğinde odalarındaki değişmeyi duymuyor değildi ama, giderek bu gelişler sanki daha kolaylaşıyordu.

Annesiyle eski adam onu uyudu sanıp yatağa girdiklerinde, uyur gibi davranmasını öğrendiğinden bu yana ne çok zaman geçmişti. Toplasa belki ışıklı bir yazı, bitmeyen birkaç kışı kapsardı.

Annesi demek bugün sinir içinde dolanarak geceyi bu adam için beklemişti. Böyle gecelerin öncesinde, üzerinde eski yapının azman bahçesinden tanıdığı bir çiçeğin resmi bulunan şişeye birçok kez bandığı pamuğu şöyle boynundan geçirerek kulaklarının ardına sürer, aldırmasız bir alışkanlıkla her seferinde bunu yinelerdi.

Bugünse üç ayrı pamuk topağı kullanmış, boynunu, kol bükümlerini, kulaklarının ardını kızartarak uzun uzun silmişti.

Evin kimi odalarının ışıkları sönmeye başlamıştı.

Oradakiler erken uyurdu.

Kendi odalarının penceresi arkaya baktığından görünmezdi, gözleriyle aramadı orayı.

Yeniden giriştoki yerine döndü, oturdu.

Ateşböceklerinin saçlarının arasına karışacak denli

çoğalıp dönenmelerini unuttu.

Tanımadığı duygularını yatıştırmaya çalıştı. Bu garip çarpıntılı iç titreyişi oturmasını engelliyordu. Oysa geceydi, kimseler yoktu.

Üşüdü, sıcağı istedi.

Ateşböceklerinden biri ağzına çarptı, gülümsedi.

Baharın gece ayazını o eski azman bahçe unutturuyor olmalıydı böceklere. Orası öylesine iç içe, sıkı sıkıya gelişiyordu ki hep ılık olmalıydı. Çocuk ürkmese gidip oraya sığınıp ısınabilirdi. Odalarına dönüp cama tırmanmayı istedi, caydı.

Annesinin yeni erkekle yatakta kendini bırakışını apaçık gördü karanlığın içinde.

Çünkü biliyordu.

Gözlerini kapasa da sesleri işitirdi. Bütün odalar ne kadar karanlık olsa da çocuk karanlıktan istediği kadar çok katlar oluşturuyor, farklı koyuluklarla biçimler çiziyor, ne denli sessiz olsalar da biraz ötesindeki o iki kişiyi görüyordu.

Kadının kendini bırakışındaki boşalma ürkütücüydü. Etini, kemiğini, kanını, iliğini ayrıştırarak salıyor gibiydi erkeğe doğru.

Sabahları yatağın içinde oluşan çukur ve o çukurdan tüten bir buhar tabakası var gibiydi.

Onların, eski adamla annesinin, ilk başlarda yaptığını anlayamasa bile, tarçın gül karışımı sıcak koku odaya yayılınca annesinin iyiden soyunmuş olduğunu sezerdi yattığı yerden.

İlk sözcükleri tanıyıp söylediği, dünyayı, onun günlerini ve gecelerini yarı kapalı olsa da öğrendiğinden beri annesiyle aralarındaki oluşan kadının cinsiyetiyle karışıp ağırlaşan bu tarçın gül karışımı kokudan kimi zaman ürküyor ve onu sevmiyordu. Uyuduğu köşeden uzağa, kira odalarının en uç saydığı yerine iki minderi birleştirip bir döşek yapardı annesi; oğlunu üzerine yatırır, yazları daha ince, kışları daha kalın bir şeyleri başına kadar örterdi. Orada kıpırtısız inceden terleyerek kalakalırdı çocuk. En uzağı sayılsa bile çocuğun kıvrılıp

kaldığı o yerler, olsa olsa annesinin yatağına iki adım açıklıktaydı.

Odada üçüncü biri varken uyanık olduğu anlaşılmasın diye soluğunu daha aralıklı almayı öğrenmişti. Belki de yaşı ne denli artsa yapısındaki zor gelişme böylesi bir silinme, belli olmama isteğinden doğuyordu. Neden sonra, o karmaşık gürültü gibi olmayan dalgalanmalar sona erip annesinin:

"Hı dur sen şimdi," gibi sözcüklerle konuşmaya girmesiyle o onulmaz ürkütücülüğün bittiğini sezip doğal soluklanmasına dönerdi.

Annesi yatakta doğrulur, odayı dikkatle dinlerdi.

"Uyudun mu, uyuyor musun?"

Kadının sesi değişmiş olurdu, sanki yapışkan bir şey vardı o seste. Annesi konuştuğunda daha da kıpırtısızlaşırdı. Kadın sezerdi uyanık olduğunu:

"Uyumuş, uyumuş," derdi karanlığa.

Böyle gecelerin sabahında kimi zaman büyük bir öfkeyle oğlunu döverdi. Çocuğun ince bacaklarındaki çürük izleri silinene değin birlikte daha suskunlaşırlardı. Çocuk dayağı niye hak etmiş olduğunu anlamazdı, kadın da hiçbir bahane aramazdı döverken.

"Uyumuş, uyumuş. Bir sigara da bana ver. Bu meredi fabrikadayken içmezdim de... Bu çocuğun biliyor musun, aklında bir tuhaflık var bana sorarsan," derdi kadın adama.

"Neyse ki oğlan, hı, hiç olmazsa değil mi?"

"Ben de küçükken oğlandım," derdi adam. "Ne olmuş oğlansa?"

Annesinin güldüğünü işitirdi.

Bu konuşma sesini, bu gülme sesini bir yanlarında gizliyor olmalıydı kadın, tanınır gibi değildi. Uzlaşmaya yatkın, karşı koyan birine hemen "olabilir" diyebilecek bir sesti bu.

Çocuk gözlerini aralar, sigaraların kızıl pırıltısının odanın karanlığındaki gidiş gelişini izlerdi, sonra uyuyakalırdı.

Sabah uyandığında adam gitmiş olurdu. Annesi yataktan yarı sarkmış çok önemli bir iş yapıyormuşça bir teneke tablaya söndürülmüş sigara artıklarını kibrit çöpüyle delerdi.

Göğüslerinin ayrığındaki altın rengi çiller, kara saçlarının yarı örttüğü yüzü ve o garip dalgınlık, çocuğa annesini özletirdi hemen.

— Kalkabilir miyim? Uyandım, diye sorardı.

Annesi yine o uzak bakışlarını yöneltir, soruyu yanıtlamazdı bile.

Böyle sabahlarda daha da uzak, acımasız davranırdı. Çünkü annesi hep uzak bir yerlerde gibiydi çocuğuyla beraberken.

O gecelerin gündüzlerinde kadını belki daha da amansız yapan gözlerindeki ışıksızlıktı, oğlunun önüne sürdüğü ekmeği daha da hızlı itmesiydi, hemen hemen tek bir söz söylememesiydi. İşte bunların tümüne garip bir uslulukla alışmıştı çocuk.

Bu gece durum başkaydı. Karanlığın içinde içeri ilk kez alınan bu adamla hiç tanışmamış olmasından ötürü düştüğü şaşkınlıktan ne yapacağını bilemiyordu. Bir tek şey dolanıyordu kafasında, odalarına girmek, cama tırmanmak, tan atana değin orada beklemek, maltaeriğinin üstünü sarmış kıl bacaklı kızıl böcekleri görünceye değin beklemek, işte bunu yapmak istiyordu.

Başını kaldırdı ve eski tanışını gördü.

Yatağa girip çıkışı annesinin olduğundan çok ağırlaşmasına neden olan, içtikleri sigaralar gidişinin sabahı değilen adam.

— İçerde kim var?

Çocuk ilk ağızda söyleyeceğinin doğru olmayacağını sezdi, sustu.

— Bak ben biliyorum ama, dedi adam. İçerde biri var. Kim o?

Uzun kış günlerinin toplamı kadar zamanlar boyunca ona hiç değmemiş olan bu adamın yüzünü arandı, göremedi.

Adam çocuktan biraz daha uzak duraydı görebilirdi, çünkü çevre arada bir aklanıyordu.

— Senin annen orospu, dedi adam. Daha çok para vereni buldu. Üstelik annen verem, işe de almazlar artık. Ama bak

sen iyi bir çocuksun. İsteyince konuşamıyormuşsun, ha? Annen bana öyle anlatırdı. İsteyince konuşamıyor musun? Bu da annenin yüzündendir. Ben onu bu gece öldüreceğim.

Çocuk yanaklarına taşan, hızla boynuna inen gözyaşlarını fark etmedi bile. Annesini sevdiğini düşündü. Sevgiyle korkunun belkemiğini, dizlerini, göğsünün ince dayanıksız derisini alazladığını duydu. Annesinin sevgisinin içinde yıllanmış kapanıklığı yırtılıyordu.

Adam cebinden bıçağını çıkardığında çocuk fırladı. Bu kez hem adamdan, hem annesiyle şimdi birlikte olandan, hem de annesinden korkmuştu.

Dar patikaya fırladı.

Ayaklarına kollarına batan, sürten şeyleri duymadan koşmaya başladı yukarı doğru. Bıçağın pırıltısı silinmiyordu. Şimdi gökte sakin uzayan Samanyolu'ndan daha göz alıcıydı.

Onca çabayla koşmasına karşın kendini hep aynı yerde sanıyor, annesinin lavanta çiçeği serptiği toz çekmiş eski örtülerin önünde arasız serildiğini, ayaklarına dolandığını sanıyordu.

Birilerini bulmalıydı.

Annesinin adamın dediği gibi bir kadın olması öldürülmesine nedendi demek.

Ölmekse kötüydü. Ne bir yere gitmek, ne bir yerden dönmekti artık.

Öyle bir kadın neydi?

Orospu olabilen bir anne.

Koşmasını böğrüne saplanan acıdan ötürü kesti.

Ne yana gittiğini çıkaramıyordu.

Gerilip duran yüreğinin üstüne avuçlarıyla bastı. Burda ateşböcekleri yoktu. Yıldızları kalın bir bulut örtmüştü.

İki sokak lambasının karşılıklı yandığı sapağa vardı. Taş döşeli geniş köşede durdu, çöktü, titreyerek ağlamaya başladı. Çıplak ayaklarını gördü. Kendinin değilmiş gibi izliyordu. Birilerini bulmaya çıkmışken şimdi onu kimse görsün istemiyordu. O adam gibi sorabilirlerdi. "Sen kimsin? Annen

kim? Odanızda kim var? Baban kim?"

Kentin giderek artan sessizliğinden çıkarıyordu ki, bu saatlerde sokakta bulunan bir çocuğa büyükler durmadan sorular sorabilirlerdi. Ya yine kimi zamanlardaki gibi istese de konuşamazsa? Gerçekten de bazen konuşamıyor muydu?

"Annem orospudur," mu diyecekti. "Bu yüzden iki adamdan biri, eskisi onu bıçakla öldürecekmiş. Konuşabiliyorum işte. Annem o şeyden olmuş ama ölmesin."

Eğildi, ürperdi, kusmuğa benzer bir şey doldu ağzına, sendelemeye başladı. Midesi boş olduğundan yeşil ince salgılar kusuyordu.

Kusarken bacaklarının sıskalığına şaştı bu kez.

Bacaklarına hiç eğilip bakmadığını düşündü şimdiye değin.

Ağlama duygusunu yeniden depreştiren yoğun bir korku sardı içini. Çevresine bakındı. Sokak lambasının sarı ışığında dibine çömdüğü taş duvardan inen yığınlarla hanımeli kaldırıma doğru uzanıyordu. Elini sürdü çiçeklere, burnunu çekti, kalktı, yürümeye başladı.

Kuru bir çeşmenin önünden geçerken içinde adamların dolaştığı bir ev gördü.

Kapısı açıktı. Durdu.

Adamlar eş giyimliydiler, bekçi değillerdi ama. O bekçiyi tanıyordu. Bunların davranışları daha gösterişliydi, yakalarındaki işaretler parlaktı. Yanlarına koşup her şeyi anlatmayı istedi. Biraz daha yanaştı oraya. İçerden taşarak karanlığı bölen ışığa yürüyüp bekledi.

Adamlardan biri pencereye yöneldi. Gözleri görünmüyordu.

Çocuk yenilenen korkusunu seçti, ışığın dışına çıktı.

Uzaktan bir horoz sesi geldi.

Yardımlarını istemeyi düşündüğü adamların onu görebileceklerini sanarak önünde bayrak direği olan o yerden koşarak uzaklaşmaya başladı. Bir yandan da, "Allahım, anneme bir şey olmasın! Allahım, anneme bir şey olmasın!" diye yakarıyordu. Bu sözleri ne kadar çok söylerse o kadar yararlı

olacağına inanıyordu. Kimi koşarak, kimi yürüyerek bir yerlerden geçti. Yıldızlar gittikçe dağılıyor, hafifliyor, yitiyorlardı.

Odalarının olduğu evi uzaktan birden gördü tanıdı.

Dizleri boşalırcasına açıldı, yine de koşmasını sürdürmeye çabaladı. Giriş kapısına vardığında evi ayrıldığı andaki sessizliğinde buldu, dinledi, çevreyi ince ince kokladı. İçindeki korkuya sanki alışıyor gibiydi, tırmandığı pencerede gündönüşünün renklerine katılıp beliren annesini gördüğündeki içe dönük karmaşaya hiç benzemiyordu korku. Eski yapının yabanıl bahçesi gibiydi. Dibi görünmez bir oburlukla kavrıyordu içini.

Çıplak ayaklarıyla kaydı odalarının kapısına, bekledi, bekledi.

Yukarı katların birinden ilk erken işçilerin hazırlık belirtisi olan hela takunyasının sürüklenişi, ardından da bir çiş edişin sesi vurdu aşağıya.

Kapıya dayandı, soluklarının yatışmasını istedi, öylece kaldı bir süre, yeniden ağladığını fark etti.

Kapının açılışını, annesinin kolundan tutuşunu zor seçti.

Kadın onu sararak aldı içeri.

Oda sigara kokusunu da alt eden, başka, hiç bilinmedik bir kokuyla doluydu. Odayı havasızlaştıran çevreye yapışıp kalan tuzlu bir şeydi sanki bu.

Annesi onu koluyla sıkıca bastırdı kendine.

— Nerdeydin? dedi. Bak konuş. Ben iyiyim. Kimse yok. Gittiler. Canım benim. Senin için çıkıp bakayım dedimse de, işte hemen toparlanamadım. Konuş haydi, bir şey yok, konuş...

Çocuk başını annesinin koltuk altına gömdü. Hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

— Aaa, dedi kadın. Ağlama, ağlama, yavaş. Gel benle, yatağa birlikte uzanalım. Bu gece sen de hiç uyumadın. Üşümüşsündür...

Birlikte uzandılar annesinin yatağına, koku daha yakındaydı. Çocuk şimdiye değin olanların ve anlayabildikle-

rinin içinde en inanılmazını yaşadığını sezdi. Annesiyle ilk kez bunca yakındı. O ekşimsi, soluğunu engelleyen şey bile, çok kısa yazlar, karanlık uzun kışlar boyunca silinmeyen ve annesi demek olan o, tarçınlı ılık tütün kokusunu yok edemiyordu.

— Bize eski gelenin elinde bıçak vardı.

— Ya, vardı.

— Ben koştum, korktum, adamlar gördüm bekçiye benzeyen, bekçi olmayan. Onlara baktım, sorarlar diye korktum.

— Sakın ha! Söylemedin değil mi onlara? Polistirler. Her şey bitti bak. Kimse duymasın. O iki adam da korkuyorlardı. İşçidir onlar da, anlattım. Üçümüz için de iyi olmaz, dedim. Bırakıp gittiler. Söylemedin değil bir şey polislere? Karakolu nasıl buldun? Uzaktır buraya. Ah, ya kaybolsaydın ah!

— Söylemedim. Kimseyi görmedim. Kaybolmadım, korktum.

— Korkma. Bak sabah oluyor. Her şey geçti.

Üstteki camın ağarışını izledi çocuk. Güne başlarken yiyecek bir şey olsa sevinecekti. Karnı çok acıkmıştı.

Annesinin benzersiz yakınlığını yitirirm kaygısıyla açlığını söylemedi, hemen unuttu.

Odanın alacasında kadının kalın telli kara saçlarıyla örtülü yüzünü görmeye davrandı. Pırıltılı bir kaynaşma aldı bağrını. Annesini böylesine genç hiç görmemişti. Kadının yüzündeki o arınmışlıkta acıklı bir şaşkınlık duruyordu.

— Anne, dedi.

Kadın gövdesini yanlamasına verip doğrulttu kendini.

Sakındığı kolu yarı alaca aklıkta belirdi. Pıhtılaşmaya yüztutmuş bir kan dirseğine doğru akıyordu. Omuz kemiği yarık bir etin arasından çıkmıştı, kan orada daha parlak ve gevşekti. Çocuk yutkundu, annesinin gözlerini aradı. Kadının gözleri çakıntılı, hatta mutlu gibiydi.

— Sus, dedi kadın. Gördüğünden korkma, sus artık. Kötü değil, geçecek. Bu odadan çıkmalıyız. İkisinden biri dönebilir, hiç belli olmaz. Yarın öğlende çıkıp seninle birlikte bir yer ararız. Omuzum geçecek. Sen hiç ağlamazdın. Şu koltuğu

da taşıtacağım ne olursa olsun. Yarama da bakma, bakma dedim.

Çocuk camı aradı.

Maltaeriğinin, yumru dutların, cılız karmaşık otların, ince lağım yollarının yitip gittiği duvar yıkıntısını düşündü. Buradan başka yere gideceklerdi ve oradan da başka yerlere. Burayı artık asla hiçbiriyle karıştırmayacaktı. Bundan sonra gidecekleri her yer ayrı ayrı belleğine geçecekti.

Kadına daha yanaştı. Burnunu sanki kan kokusunun sıcaklığına dayadı. Gözyaşları ıpıltıyla yanağıyla annesinin bedeni arasına doluyor, bir yere birikiyor gibiydi.

— Sana bir masal anlatayım, dedi kadın. Daha rahat uyursun, eğer unutmadımsa.

Çocuk şaşırdı. "Masal," diye düşündü.

— Bir varmış, bir yokmuş, çok eskiden bir padişahın dünyalar güzeli bir oğlu varmış. Bu şehzade tıpkı sana benziyormuş. Akıllıymış, usluymuş. Üstelik senin gibi çok güzel konuşuyormuş. Sen çok güzel konuşabilirsin, işitiyor musun beni? Evet, çok güzel konuşabilirsin... Günlerden bir gün şehzadenin...

Çocuk patikada koşarken her yanına dolandığını sandığı o karmaşayı üstüne abanırmışçasına duyup eliyle boşlukta bir şeyleri itti.

— Ne var? dedi kadın. Dinlemiyor musun yoksa, ne var?

Çocuk çekingenlikle:

— Masal istemiyorum anneciğim, dedi. Anlatma. Uykum var. Seninle uyuyacağım, değil mi?

Kadın onun saçlarını okşadı. Çocuk köşelerde kıvrılıp yattığı zamanlardan edindiği uyuyor gibi durmaya geçti, başını yumuşacık kaydırıp cama dikti gözlerini.

Camdaki ağarmaya bir tutam pembelik karıştı. Ardından uzaktan uzağa patlayıp yaklaşan gök gürlemesi açıldı. Yağmurun dolgun vuruşları başladığında maltaeriğinin kurumuş yapraklarına değen su tanelerinin nasıl yutulacağını görmeyi istedi çocuk. Yine de kıpırtısızdı.

Kadın kolunu uyuduğuna inandığı çocuğunun başı al-

tından sevecenlikle çekti. Kımıl kımıl kanaması süren yaralı omuzuna dokundu, ürperdi. Çocuk annesini öpmek isteğiyle sarsıldı. Çekindi. Uyuyor duruşunu bozmadı. Kadının soluğu iyice yaklaştı, yanağını oğlunun yanağına değdirdi. Eski yorganı çocuğunun üstüne yeniden gereksiz sıkıladı.

Yağmur öylesine gürleşmişti ki camı silme kaplıyordu.

Kadın odanın sessizliğine doğru anca duyulur:

— Yaz yağmuru, dedi.

1979

SOKAKLARINDAN GEMİLERİN GEÇTİĞİ KENT

Yaşını doğru dürüst bilmeyen, polise ilk kez yakalanan Bünyamin Doksan, araba sapağa girmeden önce ardına dönüp baktı. Her yanı allı pullu bayraklarla bezenmiş bir geminin sokağa yanaştığını gördü. "Ne İstanbul bura, hey anam!" dedi, gülümseyerek. "Sokağından gemiler geçer, balıkları toprağa oturmuş, uğultusu dinmez. Güzel ki, bir masal, masal..."

Bünyamin bunları düşünür düşünmez gözleri yandı. Sirkeci'nin denizden bir sokak olduğunu öğrenmek onu yeniden ağlatacaktı. Yanında oturan, kafası sıfır numara tıraşlı, saçkıran yerleri ekilmemiş tarla boşlukları gibi duran Cansu'ya baktı.

Adını kimin akıl edip koyduğunu bile düşünmeyen Cansu, polislerce bir kış gecesi bulunmuştu. Fırınlardan herkesin sıcak ekmekleri bağırlarına basarak, "Tanrı ne verdiyse," deyip, evlerine sığındıkları, sonra da dededen oğula geçmiş eski bir kuşkuyu dile getirdikleri, "Bu kar on gün daha sürerse ne olur bilmem?" dedikleri.

Oysa karın en geç beş altı gün sonra eriyiverdiği İstanbul lodoslarını unutturan kışlardandı. Gün döner dönmez herkesin sokaklardan çekildiği bir gece, karakolun kapısında pa-

çavralardan bir yığına devriyeden dönen polislerden biri takılmıştı.

— Tanrı seni inandırsın komiserim, diyordu. Üstüne basacaktım az daha. Tövbe tövbe, çocukta ses soluk yok yahu! Ne çocuğu? İttireyim dedim, gülmeyin, ince bir ses duyar gibi olunca nasıl korktum. Sırtüstü düşecektim merdivenlerden. Eğildim, ne göreyim? Karların savrulduğu pırtıların arasında bir buruncuk. Cansuyu gitmemiş sübyancığın, dedim; belli ki daha göreceği var dünyamızda.

Böylece badanası boz karakolun masasının üstüne kondu kundak.

Eski koltuklara geçti görevli polisler, oturdular. Bir zamanlar meşin kaplı bu koltuklar için, "Nerdeyse İkinci Meşrutiyet'ten kalma," diyordu Başkomiserleri. Bilgili adamdı açıkçası. İkinci Meşrutiyet ha!

Beş numara Şakir Zümre taşkömür sobasının sıcağına yaklaştırdılar bebeği. Paçavraları açtılar. Biri bağırdı,

"Oğlan bu! Vay anasını!"

"Oğlan sahi yahu!"

"Baksanıza arslan gibi."

"Garibim be! Garibim ulan! Anasına dinine..."

"Nasıl koyverirler buncağızları!"

"Deme deme! Kim bilir nedir başına gelen kadının."

"Çocuğunu it enciği gibi kapıya bırakandan ana mı olur? Bırak be!"

Komiser konuşmalara ağırbaşlı tutumuyla hiç katılmamış, en uygun dönemde sözü almıştı.

"Adını buldun sen," demişti, Cansu'yu getiren polise. "Cansu olsun. Şöyle iyi bir saralım. Bir şeyler bulun yahu! Saat kaç?"

"Beş buçuk, Başkomiserim."

"Vay, kışın beş buçuğu zifiri karanlıktır. Hiçbir yer daha açılmaz. Açtır bu sübyancık. Sesi soluğu ondan duyulmuyor."

Gece nöbetindekilerin üstlerine örtüp şöyle bir yana kıvrıldıkları kalın battaniyeyi Cansu'ya sardılar. Isındıkça ço-

cuğun incecik sesi çözülüp duyulmaya başlamıştı. Arabezini değiştirmeye kalkınca da, Başkomiserin toz bezinden başkasını bulamadılar. Bunun için olumlu olumsuz uzun uzun tartıştılarsa da, yapacak başka şey de yoktu. Battaniye yığınının sesi duruldu, polislerse olayın kendilerine anımsattığı değişik şeylere dalıp gittiler. Çoğunluğu sevinçten uzak şeyler olmalıydı ki bir sessizlik aldı ortalığı.

Gün ağarırken, elleri ayakları buza kesmiş, çevrelerine anlamsız bir iyimserlikle bakınan iki hırsız getirdi bekçi.

Hırsızlar sık sık gözlerini kırparak arsız bir anlamla Komisere doğru eğiliyorlardı.

Komiser canı sıkkın,

"Oturun ulan!" dedi. "Kış bastı ha! İçeri girme zamanınız geldi belli. Emekli öğretmen Sadi Beyin evinde ne bulacaktınız ki?"

Hırsızlardan daha uzun, daha sıska olanı,

"Abi valla bir şey çalmadık: Şu Şimendifer marka saatten başka."

Hırsız, gümüş bir kösteğin ucundaki yuvarlak kalın saati çıkarıp sallamaya başlayınca Komiser yerinden fırlamıştı. Aynı anda iki hırsız ellerinin ayasıyla yüzlerini örtmüşlerdi.

"Sizin ar damarınız patlamış. İt oğlu itler! Ya çuvalda saatin kutusunu mu taşıyorsunuz?" diye bağırmıştı Komiser. "Bu kentin her yerini sizler doldurdunuz. Hepinize bir polis gerek."

Hırsızlar, gözlerini yere indirip beklemeye girişirlerken, battaniyenin içinden güçlü bir haykırış duyulmuştu. Kısa boylu hırsız korkma rolünü unutarak yerinden sıçramıştı.

"Bu ses nereden geliyor? Artık İstanbul'daki iki üç yaşındaki çocukları da mı tırnakçılıktan içeri tıkıyorsunuz? Yaşasın be!" diye bağırmıştı.

Hırsızlar, gerçek bir şaşkınlığın vurduğu yüzleriyle öylesine değişmişlerdi ki, bekçi onları bu halleriyle görse tanımaz, yanlarından geçer giderdi.

Komiser, hırsızlık malların doldurulduğu çuvala baktı.

"Yok," dedi, "onu büyüdüğünde yakalayacağız. Garibin alnına böyle yazılı."

Hırsızları yan odaya geçirdiklerinde, paçavra yığınının sesi giderek gürleşiyordu.

Cansu, ona sokulup duran Bünyamin'e baktı.

— Ne dedin oğlum köylü? Sokaktan gemi mi geçermiş?

— He abim, öyle. Bakaydın görürdün. Bizden yana saptı dalgalanarak; güzeldi ki, can alıcı.

— Oğlum düdük, buranın her yanı deniz ve tepedir. Bunu böyle belle. Sokaklarından da gemi geçmez. Manyak bu be...

Bünyamin, sokaktan toplanırken Cansu'nun yanına düşmüş olduğundan beri onun korkusuz davranışlarından ötürü bulundukları yeri pek önemsemiyordu. "Kim oldukları-nı, yaşlarını" soracaklarmış. Öyle diyordu aralarında çocuklar. Tabii ilk yakalananlar içindi bu sorgu.

Bünyamin nüfus kâğıdında on üç yaşında çıkıyordu. Daha küçükmüş dediklerine göre, sekiz yaşında kadarmış.

O sekiz yaşında olmanın neleri gerektirdiğini de bilmiyordu.

— Abim burda niçin duruyoruz ki? Ne kadar duracağız daha?

Polisin Federal Almanya'dan alınma minibüsündeki yaklaşık on dört çocuk bir okul arabasındaymışçasına itişerek, gülerek çevreyi arasız izleyerek, gürültüyle, sabırsızlanmadan, Bünyamin'in ezikliğini taşımadan buraya kadar gelmişlerdi. En büyükleri on beş, en küçükleri, sarışın bir oğlanla bir de Bünyamin yedi yaşlarında kadar görünüyorlardı.

Çocuklar birden susmuş olacaklar ki, Bünyamin'in sorusu arabanın boşluğunda takılı kaldı.

Saçları sarı, gözlerinin biri trahomdan akmış, bu gözünü eliyle kapattığında sırma rengi yumuşak kirpiklerle bezeli

mavi gözü, dudaklarını aralık tutmasına neden olan fırlak iki ak dişi, boynunu incecik saran altınsı ayva tüyleriyle, güldüğünde sol yanağında beliren çukuruyla çok güzel olan; Kasımpaşalı orospu anasına,

"Siktir git, ulan karı!" deyip, kapıyı vurup çıkmasıyla ünlenmiş Zafer'in yanıtı gecikmedi:

— Ulan çemiş, dedi. Daha ne kadar mı bekleycen oğlum. Memursun da işe mi yetişecektin? Avala bak! Öğrencisin de okula mı? Yoksa koca kıçlı ananın kucağına mı? Düüüt!.. Yallah...

Bünyamin'in arkasındaki çocuklardan biri, deminden beri onu hiç duymamış gibi duran:

— Zafer, kör Zafer, ne diyorsun sen? Bu herif,/parmağıyla Bünyamin'i göstererek,/İstanbul'un gemileri sokaktan geçer dedi. Duymadın mı?

Çocuklar birlikte haykırırcasına gülmeye başlamışlardı. Elleriyle camda düzenli vuruşlarla bir ölçü tutturup bunu durma hızlandırarak ürkütücü sesler karmaşası oluşturuyorlardı.

Bünyamin kendi kendine,

"Öyle mi dedim?.. Sesli mi dedim?" diye konuştu.

Çocuklar onca kısa ömürlerinde öğrendikleri Cansu'nun deyişiyle "her türlü manita ve gırgır" ağızlarına geldiği gibi sıralıyorlardı.

Biliyorlardı, bazı sözler yanındakiyle güçlü bir anlam kazanırdı: "Deli manyak","puştun karanfillisi", "herifi kafaladık ki mayıştı", "suyu dibine akmış Çanakkale testisi" gibi sözcüklerin tadını çıkararak, bağrışarak Bünyamin'den yana döndüler.

Bünyamin kulaklarını sarsan gürültüden korktu. Öylesine korktu ki, hemşerilerinin onu köyünden çıkarıp da, kimi kimsesi kalmadığından — öyle demişlerdi — Büyük Antalya Ambarı'nın gece bekçisine teslim ettiklerinden beri öyle korkmamıştı.

Gece bekçisi ona şöyle uzaktan bakıp,

"Gözünü yiyeyim; bu oğlan hiç mi ekmek yutmamış? Yok kardaş, yok! İstanbul denen yerde buna iş, aş bulmak olmaz."

Bünyamin'in getiricileri,

"Ne edek?" demişlerdi. "İyiden tek kaldı. Köy göçtü. İnsanlar Almanya'ya, İzmir'e, Adana'ya, İstanbul'a bölündüler. Dört yüz hanenin ocağı söndü. Yirmi hanede anca aş pişiyor. Onların da hepsi mezara dönük yaştadır. Otobüscü paraya saymadı bunu. Aldık ki getirek. Sen bunun babasının askerlik arkadaşı olursun, he mi?"

"He," demişti, o kaşları gözlerini örten.

Bünyamin onunla kalmıştı.

Güneş sarısı iri taneli tespihini bir aptes alırken bırakan, ambarı dolduran yüklere, balyalara, tahtadan çakma sandıklara doğru okuyup arasıra, "Eşhedüenle lailahe illallah ve eşhedü..." diyerek üfleyen, sonra da tespihini usta bi alışkanlıkla bileğine akıtıp yüzünü sıvazlayan bu adamla uzun süre orada kalmıştı.

Bünyamin, ambarın içinde korkuyordu. Küçüktü.

Oranın kurşun rengi, rutubetli boşluğunda kimi kez gövdesinin yitip gittiğini sanarak ellerine bakardı. Babasının askerlik arkadaşı olan hemşerisi, gece bekçisini, ona sezdirmeden gözden geçiriyor; adamın kıpırtısızlığının şaşılası değişmezliğinden bunu algılamadığını ayrımsıyordu.

Kentin gürültüsünün kapıyla duvar arasında yıllarca oluşmuş oygulanmalardan sızışı bile ikisine ulaşamıyordu o saatlerde.

Bünyamin düşünemez oluyor, çuvallara sarılı yüklerden birine sığınıp uykuyla sanrı arası bir dalgınlığa düşüveriyordu. Çuvallardan ekşimiş, belki ilk süt emdiği zamanlardan kalma, toz ve kıtık kokusunu anıştıran havayı soluyup yatışıyor, korkusu siliniyordu.

Kendisini okşayan, saçlarındaki her beliğin ucunda çıngıltılı boncuklar, gümüşçükler salınan bir kadın yüzü görüyordu. Bu yüz ambar bekçisinin tespih tanelerinin sürüp giden

ölçülü, tok vuruşlarına denk bir sallantı içindeydi. Bu uyum, belikler, gümüş çakıntıları, pestil kokusunda ezilen sidik kokusu, ardından soluk soluğa yaklaşan bir köpeğin koca boz başı, kadının köpeği Bünyamin'in anlayamadığı bir dille özendirici karşılayışı, tespih sarısı gözleriyle köpeğin Bünyamin'e bakışı ve onun küçük gövdesinin gömüldüğü çuvalların itici yumruklarından gecenin sabaha dönen ayazından çekerek ılıklıkla saran bağır... Bünyamin, onu kavrayan kollarda sütlü gergin bir göğsün bastırışıyla titreyerek uyuyor, kızıl saçlarının eşi kızıl kirpiklerinde kalakalan bir damla gözyaşıyla sabahı ediyordu. O damlacık, Bünyamin'in ağlaması değil gülmesiydi. Nerdeyse Bünyamin kadar olan o boz köpeğin çakıldaklı kuyruğunun çuvalların dokusundan ayıramadığı sertliği, sayrılığa benzer bir yarı uykululuğun diline getirdiği pas, yüreğinin ışımasının acıya dönüşü.

Sabah, ambarın açılan kapısından içeri bastıran kentin gürültüsü.

Bünyamin'in ilk gördüğü, ambara doğru peş peşe yaklaşan gemilerdi hep. Sanki kamyonlar değil gemiler gelip alıyordu yükleri.

İş bitiminde birlikte ayrılıyorlardı ambardan. Tahtakale'nin oralarda, güneşin hiçbir saatte dik düşmediği sokaklardan geçerek, altında bir aşevi bulunan, etli lahana dolmasının salt pirinçle yapıldığı, bir bütün ekmekle tek tabak yemek yiyen insanların dolduğu yerin kapısına bitişik, yanlamasına bir merdivenden alçak tavanlı bir kata çıkarlardı.

Yüzlerce yıl önceden kalmış yağlı karaya kesmiş bir niş'in içine sarı küçük çıkınını bırakırdı gece bekçisi. Elinde tespihi, pek rastlaşmadıkları birilerinin onlardan önce yattığı yataklardan birine çöker ve o an dönüp Bünyamin'e bakardı.

"E, sen ne edeceksin de bakayım? Hep uyudun ya gece."

Bünyamin uyuduğunu başıyla onaylardı, beklerdi.

Bekçi lastiklerini çıkarır, kalın yün çoraplarını sıyırırdı. Odayı keskin bir ayak kokusu kaplardı. Bünyamin bu kokunun ambarın öz sıcak kokusu olduğunu düşünüp ilgili-

mezdi. Yine gece olsa, gidip çuvallardan birine sığınsa, boz koca kafalı köpekle, saçları belikli süt kokan kadını bulsa diye özlemle içinden geçirirdi. Adam, çoraplardan kurtulunca dal dal yayılan ayak parmaklarını, kemik çıkıntılarıyla dışa taşan topuklarını, iri ayaklarını gözden geçirir, sonra kime söylediği belirsiz,

"Sabah namazını kıldım, iyi iyi..." diyerek birden yatardı yatağa.

Hemen horlamaya başlardı. Giyimliydi, yalnız ayakları çıplaktı. Başucunda, tabanları kararmış yün çorapları, dökme lastikten yapılma ayakkabıları dururdu. Bileğine takılı safran sarısı tespihi, gür, koyu görünen bıyıklarıyla sırtüstü yattığından daha gencelmiş olurdu yüzü, buna karşın gözkapakları derinleşir, içine çökerdi sanki.

Odaya aydınlığın tek düşme yeri olan dar bir mazgaldan oluşan deliğe yaklaşır dururdu Bünyamin.

İstanbul'a benzersiz bir ışıkla seller gibi yayılan güneşe bakardı.

Gemileri görürdü.

Trenden ilk indiğinde yadırgayıp binmek istemediği gemileri. Ağlamaya kalkınca, kendi gibi kızıl saçlı çok uzun boylu, çok ince; sık sık öksürdüğünden trenin tahta sıralarına çarpan kafası, dinmez öksürüğüyle geceler boyu süren yolculuğunu bir bungunluk olarak anımsayacağı o boz günlerin kişisi, o hiç uyumayan köylüsü, hani, "Şoför paraya saymadı bunu," diyen adam, Bünyamin'in sırtını kaktırıp susturmuştu; "Ağlama, bak hele yavrum şu minare kesimi yere. Yürü de yürü. Çaresiz binecez?"

Kule'ye bakardı.

Baktıkça bir gün üstüne çıkıp da öteleri, herkesin göç ettiğini söyledikleri yeri, boz köpekle kadının orda durdukları yeri görebileceği umudu içinde boy veriyor, büyüyor büyüyor, isteklenmesi dayanıksız kıkırdaksı göğüs kemiklerine dayanıyordu. Bir arı havanın çevrelediği, mavilikte titreşen o yere, kadının boynunu okşadığı çoban köpeğinin bozluğuna bakmak, ulaşmak değmek istiyordu.

Mazgal deliğinin önünde, ne kadar saat geçtiğini bilmeden dikilip kalıyordu. Ortasından köprü geçen denizin gemilerine, vapurlarına, çatanalarına, mavnalarına, motorlarına, kayıklarına, römorkörlerine giderek sevinçle bakıyordu. Kıpırtısız koyulup duran dubalara gözü ilişince, onları gece bekçisi yaşlı adama benzetiyordu.

Odaya biri girene dek öyleceydi. Giren de çocuğu görmemiş gibi davranıyor, nereden edindiği belirsiz derin karanlık bir yorgunluğun yer ettiği yüzündeki aldırmazlıkla,

"Ne o, bizim Hasso türküsünü iyi söylüyor bugün," deyip, uyuyan gece bekçisine gülüyordu.

Oysa yaşlı adamın adı Hasso değil, Kirman'dı.

Bunu biliyordu Bünyamin.

İşsiz oldukları söylenen bu adamlara karşı çıkmıyor, dediklerine yanıt vermiyor, doğrudan hiç bakmıyordu onlara.

Sonra adam dar merdivenin bitiminde, odaya girmeden önce aralıktaki musluk ve helanın olduğu yere yürüyor, kayboluyordu. Burnunu ve boğazını temizleme sesleri, sümkürmeler, gırtlağını sökerce zorlanıp balgam çıkarmalarla orada bir süre kalıyordu.

Yeniden korkuyordu Bünyamin. Kule'ye çıkıp görmeyi istediği o yerleri içi yarılarak özlüyordu.

İnsanlar orada hayvan toynaklarının ezdiği çayır çimenin nemiyle bezeli, diri soğuğu soluklarıyla buğuluyorlardı. Kara çadırların içinde, güzel gümüş alınlıkları kaşlarına inen ince belli kadınlarla, seslere olağanüstü duyarlı uzun boylu, çevik adımlı erkekler ak dişleriyle ışıldayarak dağlara bakıyorlardı. Kuzulayan bir koyunun sonunu sevecenlikle toprağa gömüyorlardı. Sürüsünü, "De ha, ha..." diye ünleyen on beşlerinde bir delikanlının bağırışı koyaklardan pınarlara iniyordu. Göçüşün seslerine çan, bağlı yüklerin ırgalanırken çıkardığı gıcırtılar, bir de türkü katılıyordu. Masallardan artma bir ıssızlıktan yürüyüp çevrelerindeki mavilikle gerilen arı havayı da sürüyerek gidiyorlardı. Süt damarları gergin, belikli genç kadın, ikide bir dönüp ardına bakıyordu. Kış pırnallarının koyulttuğu tepelere sürüler durma tırmanı-

yordu, üstlerindeki buğulu, ılık aylanın saydamlığını çoğaltarak. Çocuk çoban, "De ha, ha..." diye bağırıyordu dağları yankılandırarak.

Sonra Kule'yi ona yaklaştıran güneşin ışıklarıyla gelen oyununa, Bünyamin başını sallayarak,

"Bu sokaklarından gemiler geçen ulu yeri bırakıp gitsem, ey büyük Allahım!" diyordu.

"Ey büyük Allahım!" derken, babasının askerlikte arkadaşlığını da yapmış olduğu söylenen gece bekçisi gibi oluyordu eksiksiz.

Boğazını, burnunu temizlemiş adam gelince, uyuyan yaşlı adamın ayaklarına daha çok bakıyordu.

Bünyamin sıkılıyordu bunu ayrımsadığında.

Adam çocuğun tedirginliğini sezmiş gibi, odadaki kıyıda köşede bırakılmış teneke tütün kaplarını, arkası ezilmiş kunduraları, ipliklenmiş kordondan sarkan çıplak ampulü, içinde neyin sarılı olduğu belirsiz gazete paketini ayrı ayrı gözlüyor, sonunda yeniden mazgal deliği önünde duran çocuğa çeviriyordu yüzünü. Bünyamin'in sırtı terliyordu.

Adamın artık yatacağını anladığında başını kaldırıyordu.

Adam boş yataklardan birine giriyordu. Pamukları deşilmiş, asıl rengini ele veren hiçbir parçası tam kalmamış yorgana sarılıp sessiz, kıpırtısız bir uykuya dalıyordu.

O adam, uyumadan önce yanına, cebinden çıkardığı yasemin bir ağızlık, plastik bir para cüzdanı bırakırdı. Bu cüzdanın üstüne boncuklarla yarı balık, yarı kadın bir motif işlenmişti. Altında da tarih ve yazı, Sultanahmet 19.. Ah minel... Gerisi dökülmüştü boncukların.

Gün, Kule'nin ordan çekilip karşı yöne düştüğünde martı sürülerinin kulakları sağır eden çığlıklarıyla kafası boşalmış duran Bünyamin'e bekçi uyanıp,

"Ezan okundu mu?" derdi. "Duydun mu? Allahım sen büyüksün."

Bünyamin utançla önüne bakardı.

"Türkçe bilmezsin sen ha? Ezan, dedim. Bilirsin, bilmelisin."

Gece bekçisi kalkar, ara muslukta aptes alır, uzun uzun dualar ederek yıkanır, dönerdi. Yan yatakta, sanki örtündükten sonra yok olup gitmiş adamı bilmezce davranır, sonra da,

"İstanbullu kaçta gelmiş?" derdi. "Bu esrar içermiş. Allah taksiratını affetsin. Dönüş yok bize. Allah güzel huylarımızı bozmasın."

Bünyamin yanıtlardı.

"Köprünün kapalı deniz yanından on vapur geldi geçti, İstanbullu geldi."

Gece bekçisi başını sallar,

"Olmaz, ey koca Allahım olmaz!" derdi.

Durur, odayı çepeçevre süzer, her gün yeniden bulmuş gibi köşeye çakılı çivilere asılı çıkınların içinden kendininkini alır, bir örtüyü çıkarıp, odanın duvarlarından birine karşı, yanlamasına serer, sonra Bünyamin'e,

"Dolaşmayasın," derdi.

Bünyamin o uzun namaz süresince günah olur korkusuyla küçük görüş açıklığına sırtını dönerdi.

Namaz bitimi duaları yükselir, odayı sarar ve o sıra Kule'nin camlarından güneşin balkımaları yansıyarak odanın içine fiske fiske düşerdi. Bünyamin yüreğinin büyüdüğünü, sıska omuzlarına dek vardığını, ambara gideceklerini, orada çuvallardan birine yaslanıp özlediklerine uyurken kavuşacağını bilir, sevinçle başı dönerdi.

Namaz biter, gece bekçisiyle aşağıya aşevine inerlerdi.

Yemeklerin sunulduğu cam vitrinin ardında kızıl sularında yüzen yiyeceklere bakarlar, yağın doygunluk sunan pırıltısını süzerlerdi. Bu görüntünün ardındaki aşevi sahibi iki çocuk garsona seslenirdi,

"Beylere masa göster!"

Gece bekçisi ve Bünyamin daha önce oturmuş yemek yemeyi sürdüren iki adamın yanına ilişirlerdi. Önlerine sade yağlı kuru fasulyelerini sürerdi çocuk garsonlar, bir bütün ekmekle. Bünyamin kendi tabağını bitiremezdi. Sıcak ekmekler

güzeldi. Oraların aşevlerinin en büyük sunusu buydu. Ekmekler sıcacıktı ve asla bayat olmazdı. Çünkü az öğünlü yemeklerin müşterileriydi oradakiler. Adam başına bir ekmek yiyip geride artık bırakmazlardı.

Gece bekçisi fasulyesini yerken Bünyamin'e,

"Haydin!" derdi. "Hava kararmakta. Ye, doyur kendini."

Bünyamin, ekmeğini salçalı, yağlı suya banıp yerken, duvardaki sağlam taşlara kakılmış, ne işe yaradığı anlaşılmaz iki demir halkaya bakar, ardından Kâbe resmine, sonra koca dalgalarda yol alan bir savaş gemisinin ucundaki bayrağa dalardı. Bu resim denizin, esintisini yüzünde duyana dek.

Radyo haberleri okumaya başladığında Kule'nin üstündeki aydınlık tümüyle yiter, koyu kadife mavisine dönerdi.

Çıkarlardı aşevinden.

Çevrelerini alan tezgâhlara, ıslak kaldırıma, çamurlara belenerek yatmış dilenciye, pazarcı artıklarının doldurulduğu bidonları karıştırıp bir yandan da artlarını gözleyen insanlara, elindeki filesini ikide bir yere bırakıp göğsünü tutan ihtiyar adama, kokuşmuş artıkların içinde çamurdan yuvarlaklar yapmaya çalışan yalınayak çocuklara, kadınların hızlı hızlı çevreye görünmek istemezmiş sandıran yürüyüşlerine bakarak ambara doğru giderlerdi.

O saatte limana kesinlikle büyük bir gemi girerdi, onun sesini duyardı Bünyamin. Hemen Kule'yi ararlı gözleriyle, göremeyince de, "Kule'nin camlarından artmış kızıllıklar gelen geminin bayrağı olmuştur," diye düşünürdü.

Gece bekçisi salt bir kez ona, babasından söz etmişti.

Minarelerin ışıklarla süslendiği, gece bekçisinin daha sık namaz kıldığı bir zamandı.

Babasının anasını kaçırdığını, ardından askere gittiğini, askerde öldüğünü söylemişti.

"Öldü garip," demişti.

Öylesine söylemişti ki bunu, Bünyamin babasının ölmesinin bir kaçınılmazlık olduğunu anlamıştı. Susup bakmıştı yaşlı adama. Bekçi, birlikte yaşadıklarından beri ilk kez en

uzun konuşmasını yaptı o gün.

"Bir sabah kalktık ki baban ölmüştü. Gençti. Çok yiğitti. Anan ona isteyip de kaçmıştı, sevdaları şanlansın diye. Askerin yüzbaşısı doktor geldi. Ciğer kalmamış bunda ne edeyim dedi."

Ciğeri bitmişti demek ki babasının. Ciğeri bitmiş, tükenmişti demek. Bunun nasıl bir şey olduğunu ancak büyüdüğünde öğrenirdi Bünyamin, daha fazla sormadı.

Unutmamalıydı, askerde ölmüş bir babası vardı. Anasıyla sevdalarını şanlandırıp dağlara doğru yürümüşlerdi. Nefti çamların altına ak keçeler serip el ele tutuşup birlikte uzanmışlardı.

Sonra kış bastırdı.

Artık geceler uzun ve soğuktu. Karanlığın acımasızlığını kışla tanımıştı Bünyamin. Gece bekçisi nerden bulduğu belirsiz bir eski asker kaputunu, bir kat daha yün çorabı, tiftikten bir başlığı, aynısından tek parmaklı eldivenleri giymişti. Bünyamin'e çok büyük gelen bir ceketle, paçalarını birkaç kez kısalttığı çuha bir pantolon giydirdi. Bünyamin, bunlarla hemen hemen ancak yürümeyi başarabiliyor, başkaca hiçbir devinim yapamıyordu. Üstündekilerin ağırlığıyla daha da sessizleşmiş gibiydi. Bu kumaş yığınından ona ait göze çarpan tek şey kızıl saçlarıydı.

O yıl kış uzun sürdü İstanbul'da.

"Bir zamanlar Boğaz'dan buzlar inmişti," diye konuşabilen gerçek İstanbullulara göre uzun sayılmazdı ya... Bünyamin'le yaşlı adama uzun gelmişti.

Onlar için ısınmış tek yer aşeviydi. Çocuğun orada gevşediğini, daha çok kalmak için ağır ağır yemek yediğini ayrımsayan bekçi:

"Böğrünü, yanını kolaya neye alıştırma çocuk," dedi. "Sayrı düşersin. Soğuk iyidir, bize soğuk iyidir. Allahım sen büyüksün..."

Camilerle göğün rengi birbirine karışıyordu.

Güneş hiçbir yerde görünmüyordu. Bu çamurlar kentinde, kurşun rengi onmaz kışın gecelerinden birinde Bünya-

min'in içindeki bir yer kar tuttu sanki.

O zaman üstündeki ağır koca giyimleriyle kalktı Bünyamin, ilk kez gece bekçisi hemşerisine yaklaştı. Konuşmaya girişebilmek için ceketinin boş kollarını salladı havada.

"Dede," dedi.

Adam, kimdir bu konuşan benle derce döndü.

"Kimdir bana dede diyen bu karanlık yerde?" diye düşündü.

Soluklarını duyuyorlardı karanlığın içinde, ılıklıkları yaklaşıyordu birbirine.

Bu lağım farelerinin, karınlarını yağlı yağlı sürüyen kırkayakların, çağlık geçeneklerinde kör kara yılanların yuvalandığı, cenk kanlarının kahverengiye kesip gittiği yerde, toprağın güngörmezliğinin yapışkan sızıltılı kuytuluğunda yaşlı adamla çocuk karşılıklı durdular. Bekçi, el lambasını yaktı. Çocuğa iyice yakından eğildi, kaşları açıldı. Gözlerinin yeşil olduğunu gördü Bünyamin, soluğunu tutu bir an. O koca başlı boz köpeğin bayırlardan sürerek taşıdığı o yabanıl yeşildi bu.

"Nedir? Söyle" dedi, yaşlı adam.

"Babam sen gibi dede miydi?"

"Yok, yok... Baban civandı. Öyle öldü. Ben bilmem o halimi... Ziyade kara gözlüydü."

"Dede, ben derim ki, gemilerle yük taşısalar ambarlara. Denizler buza kesmez. Kış tez gider."

"Öyle iş mi olur?" dedi gece bekçisi. "O masal... Senin dediğin masal..."

Günler bahara dönerken her günkü gibi çıktılar ambardan, yürüdüler.

Cami avlularında yağmur birikintilerine ilkyaz güneşi uzak uzak yansıyordu. Güvercinlere yem satan kadın görünürlerde yoktu. İki er konuşmadan duvara dayanmış uzaklara bakıyorlardı. Serindi her yan.

Durup bir salep içtiler.

İlk kezdi salep içmeleri. Dede sık öksürmekteydi. Her öksürüşünde tespihini hızlandırıyor:

"Ey büyük Allahım!" diyordu. "Nedir bu böğrümü dalayan."

Salep içtikleri gün, salepçi Bünyamin'in başını okşamıştı. Sonra:

"Geç kalmışsın bre babacığım çocuk yapmaya," demişti.

Bünyamin, bekçinin elini aradı, buldu, tuttu. Nesi andırıyor yaşlı adamı diye hiç düşünmedi.

Çünkü bekçinin gözlerinin rengini tanıdığı geceden sonra, kendisininkinin de aynı renk olduğunu ilerde ancak, bir karakolun helasında görecekti.

Şu kafası tıraşlı Cansu'yu ve öteki çocukları onunla birlikte toparladıkları gün. Helanın çillenmiş aynasında ona kendinden öte biri bakıyor sanarak öylesine uzun kalacaktı ki, gözlerini tanımaya durdukça ürkmesi taşkınlaşacaktı.

"Haydi bakalım delikanlı!" demişti genç polis. "Yoksa sen de mi artist olacaksın?"

Çocukların yanına geldiğinde içini saran yabancılamayı anlayamıyordu. Oradakiler:

"Ulan Zafer, Cansu'yu kızdırma ha!" diye konuşuyorlardı.

Oturuşundaki ağırlıkla kendisine ikide bir laf atılamayan "Karakol Cansu"nun yanına, sessizlik en çok orada diye süzülüp ilişmişti.

Zafer'in uzanarak Bünyamin'in kafasına bir tokat atmasıyla Cansu'nun onun elini yakalayıp bükmesi aynı hızda oldu.

Zafer sertleşen yüzüyle baktı Cansu'ya. Cansu, büktüğü eli bırakmadan arabanın camından dışarıyı çok ilginç şeyler oluyormuş gibi gözlemeyi sürdürdü.

Zafer elini acımıyormuşça çekmeye çabaladı ya, kurtaramadı. Ardından işi şakaya dökmeyi uygun gördü, yüzünde yırtılırca gerilen gülüşüyle,

— Ne o Karakol Cansu, yoksa senin meydancın mı bu akılsız cüce?

Cansu döndü, yanında oturan, nerdeyse yok olmak ça-

basıyla uçup havaya karışacakmış gibi duran Bünyamin'e baktı.

Bünyamin bu bakıştan etkilenmiş, ellerini dizlerinde kavuşturdu. Atalarının, o hiç görmediği atalarının, bir dinginliğin anlatımı olan duruşunu eksiksiz edinivermişti. Yüzü küçük yaşına karşın derin bir hüzne büründü. Çevresindeki seslerden arındı.

— Ey büyük Allahım ey, dedi.

Zafer,

— Gırgıra bakın ulan, diye bağırdı. Ulan haşlağa bakın...

Çocuklar birden gülmeye başladılar. Demin kendisiyle yüz göz olmaya kalkan Zafer'e dersini veren, alabildiğine çatık bir yüzle durmasını sürdüren Cansu da, kendini tutamadı güldü, Zafer'in elini saldı,

— Ne matrak adamsın sen de, be Bünyamin, dedi Cansu. Gemiydi, Kule'ydi, Allahtı. Allah polise düşeni unutur, bir kere bunu böyle bil. Büyük Allahın öyle çok işi var ki, onunla sohbet yapacak bir sen mi kaldın, garibin zurna bölümü piyadesi.

Zafer, bu boş vermişlik anından yararlanıp,

— Değil mi ya? Kerize bak, dedi.

Cansu yeniden öfkelenerek,

— Sus ulan kör Zafer, dedi. Seni de biliriz biz. Söyletme adamı. Bunun kaydı kuydu yok. Yaşını bile bilmiyor. Paşalanıp durma, bırak Allahın garibini. Yoksa başlarını kitabından, hıyarağa...

Arkadan Bünyamin'i ilk ele veren çocuk,

— Cansu, ayıp ettin ama, dedi. Hangimiz garip değiliz şu İstanbul'da? Akşam olduğunda, şu evlerden birinde bizi bir bekleyen mi var?

— Evet, dedi Cansu. /Olgunlukla başını salladı./Üstelik, amma da çok bina vardır ha!.. Bizimki başka. Biz buranın ıcığını cıcığını, iliğini kemiğini biliriz. Sinema koltuklarında çektiğimizi kim çekmiş. Köprü altında az mı dalga saydık, az mı polis yorduk? Hem evcillik, adam olan adamı sıkar

yavrum. Bünyamin daha yeni. Herifin geçmişi bile yok.

Zafer, Cansu'yla bozuşmanın götürülüp tıkılacakları yerde hiç de iyi olmayacağını bildiğinden,

— Doğru konuştu Cansu, dedi. Hepimiz garibiz ya, şu kentin her çeşit çift dikiş düzülmüşlüğünü biliriz. Bu da işi kolaylaştırır. Kardeşim Bünyamin, söyle bakalım sen nerde oturuyordun? Hangi indeydin?..

Bünyamin Cansu'ya baktı. Cansu ağzının yanındaki derin yara izini yumuşatan gülüşüyle,

— Söyle söyle, dedi. Bu aval Zafer kuru sıkı atar ama korkağın tekidir. Taktir ettiğim yanı, yanar döner anasına kafa tutup hayatını kazanmaya çıkmasıdır. Siktir etmiş karıyı, bu kıyak işte...

Bünyamin gülmeye çalıştı. Gerçekten de yüzünde ince bir yumuşama belirdi.

— Hani Kurtuluş'dan aşağıya inen dik yokuş var ya, orada çalışıyorum bir aydır. Çingenelerle atışılıyor, dövüşülüyor ya, iyi idi. Kastamonulular, Sıvaslılar kalabalığız. Malbora satıyorduk. Çok para var işte. Biriktirip biriktirip Kule'ye çıkacaktım.

Zafer arsız arsız baktı,

— Bak sen hele! Bir Kule meraklısı eksikti aramızda. Senin kaç tahtan noksan yavu? Bizim kafalar çatlak ya, bunun ki yağmur oluğu...

Cansu, Zafer'e döndü, çatılmıştı yüzü.

— Haklı değil miyim be Cansu dedi Zafer. Karığın biri be bu...

— Ulan Kule dese n'olacak, cami dese n'olacak? Bu Zafer de senin işten tutar Bünyamin. Nişantaşı'nın köşesinde durur, şu Ankara Pazarı'nın orda. Şık bayanlara yapışıverir, pat satar sigaraları.— Cansu burada yüzüne komik bir anlam verip sesini incelterek — Dayanamaz kadınlar buna, bahşiş de verirler. Herifin gözü çok işine yarıyor. Körlüğü şansı vallahi.

Çocuklar aynı anda konuşmaya giriştiler.

-- Hemen sabıkaya yazılma.

— Sıyırırsın.

— Malbora satmak da iş mi?

— Zafer tırnakçıdır üstelik.

— Bizim kaydımız dosyalardan taşıyor.

— Susmalısın.

— Bilmiyorum abi kimdiler, de.

— Ağla, ağlamanın faydası var.

— Hadi ulan, kim aldırıyor bizim ağlamamıza?

— Öyle bir konuştururlar ki, bülbül gibi.

— Kimlerden aldığını söylemeyeceksin, o kadar...

Cansu, çevresini aşağılayan bir bakışla süzdü.

— Susacak Bünyamin, dedi. Yoksa bir daha tek kuruş kazanamazsın. Onun adı Zafer değil ki dırdırlansın... Susacaksın unutma...

— Bilmiyorum abem, dedi Bünyamin. Susacak olan ben miyim?

— Yaşasın be, dedi Zafer. İşte sonunda bir akraba çıktı sana Cansu Bey.

— Sus ulan! Gelirim yanına, Çağanoz Zafer!

— Senin kaydında yazılı olan, nedir acaba? demek cesaretini gösterdi önde oturan,üstüne Süpermen yazılı tişört giymiş esmer çocuk.

Cansu onu aşağılayarak süzdü.

— Benimki sigaracılık değil. O işi bırakalı yıl var. Daha tantanalıdır işim. Üstelik tanınmış adamımdır ben. Çocuk Bürosunda şimdi benim için hazırlanan özel karşılamayı göreceksiniz. Boru mu oğlum...

Esmer çocuk başını çevirdi. Yanında ilk toplandıklarından beri ağlayan, ikide bir gülmeye katılsa da yine kendini tutamayıp ağlamasına dönen çocuk Cansu'ya bakarak,

— Nasıl karşılarlarsa karşılasınlar, ben Çocuk Bürosuna varım valla... dedi. Benim canıma okudular. Beni sattılar. Elli lira, elli liraya bir oğlan çocuk. Yüz elli liraya da siz Malbora satıyorsunuz.

Çocukların tümü bir anda dondu kaldı. Esmer oğlan ağlayana eğilip,

— Sus, dedi.

Cansu öne uzandı. Giderek genç bir delikanlının parmaklarına dönüşen mafsalları belirginleşmiş eliyle çocuğa dokunup,

— Ağlama sakın ha, dedi. Başka şeyler uydur sorduklarında. Sen erkeksin. Sus, seni kimse satmadı, sus.

İyice unuttu çevresini Bünyamin, içi harlandı,

— Hey büyük Allahım, dedi.

Ağlayan çocuğun anlatmaya çalıştığını çözer gibiydi. Sigara işinde çalışan erkek çocuklara, onlar kızmış gibi laf atanlara rastlıyordu.

Sigara satan çocuklardan kimi bu adamlara yaklaşıp sanki birbirlerine kapanmışça duyulmaz bir konuşma tutturuyorlardı. Adamların yüzlerine yayılan, gözlerinde en yoğun açıklığını bulan kuşkuyla tedirginliğin üst üste düştüğü keskin anlam çarpıcıydı. Çoğunluk konuşma sürerken çocuğa uzanıp ensesine koydukları ellerindeki okşamayla acıtma arasında gidip gelen tutumun iticiliğini, kaçamak gülüşlerini daha da baskınlaştırıyordu. Bu birkaç çocuk yeniden sigaraları satmaya yöneldiklerinde,

"Eşşoğlu eşek herif," diyorlardı. "Verdiği paraya bak ulan! Keraneye gitse bunun üç katını öder keriz."

Hâlâ salt sigara satmakta diretenlerse bu sözleri duymazdan gelirdi.

Sonra akan arabaların çoğunluk sıkışan yolda ara ara durmalarıyla çocuklar kümesi sarardı arabaların çevresini.

"Haydi abi, bu fiyata bugün."

"Kaç tane?"

"İki kartonsa yarına söz."

"Söz be abi! Ama fiyat değişirse suç benim değil."

"Abi, Nişantaş'da da aynı."

"Bizde fiyat değişmez."

Yaşlarını çok aşkın tutumlarına, konuşmalarına karşın giyimlerindeki yoksullukla, az uyunmuş uykuların daha şimdiden derin gölgeler bıraktığı yüzleriyle çocuklar görenlerde acımayla tiksinti karışımı bir etki yaratıyorlardı.

Geceleyin kaldıkları bekâr odasında, aralarında olma-

yanlar döndüklerinde kimse bu geç gelene soru sormazdı. O ise birkaç kâğıt parayı büküp koyduğu cebinden çıkarıyor, önceki kazandıklarının yanına katıp yeniden gözden geçiriyor, öteki yatakları gözlüyordu bir süre. Bir devinme olunca hızla kaçırdığı bakışlarıyla bir an öyle önemli bir uğraşıya dalmışça elini kolunu yordamlıyor, kirden rengi bellisiz yerine kıvrılıp uyuma durumuna geçiyordu. Oysa çoğunluk en geç uyuyan da o oluyordu içlerinde.

"Anlatma sakın!" denilen şeyin, böyle bir olaya bağlı olduğunu kestirmişti.

Bünyamin'in Tanrıyı yeniden anması arabada sessizlik yarattı. "Beni yaktılar," diyen çocuksa Bünyamin'in o garip yakarışlı sesinden sonra hıçkırıklarla sarsılmaya başlamış, bağırarak konuşuyordu.

— Yaktılar beni, yaktılar! Dubaların oraya koştum. Dizlerimi çarptım. Martılardan başka kimseler yoktu. Yok vardı. Ben onlardan kaçtım. Büyükler hayvandan beter çocuklar. Siz bilmiyorsunuz... Her yanları cılk cerahat kokuyor büyüklerin, çürük kokuyor.

Sarsılarak ağlayan çocuğun ince ensesi, uzun kumral kirli saçları, sivri sivri beliren omuzları görebildikleri tek noktaydı şimdi.

Cansu, polis arabasının tavanı elverdiğince doğruldu, ağlayan çocuğa uzandı. Cansu'nun bedeninin titrediğini duyumsadı Bünyamin. Cansu, ağlayanın yırtık gömleğinin açık bıraktığı çelimsiz ak omzuna elini koydu.

— Sus dedim sana! dedi. /Sesi kalın, durgundu./ Bunu poliste kayda geçerken söyleme, hiçbir yararı olmaz. Kötü bile olur senin için. Sana bir şey yapmadılar diyorum. Sus çarparım ha!..

Geriye dönüp yeniden Bünyamin'e baktı.

— Ağlamayıp güleceksin. Bak bu keriz ne dedi demin? Onu dinle, açıl. Para toplayıp Kule'ye çıkacakmış. Ulan hangi Kule'ye çıkacaksın sen?

Bünyamin eliyle görmediği, fakat doğru gösterdiğini sandığı yönü çizdi.

— Tamam!.. dedi Cansu. Bu dini bütün Galata Kulesi'ne düşkün, anlaşıldı. Sen de manzara merakımdan köprü altında yattım diyeceksin. Amma da bozulur amcalar ya, boş ver. Tıpı tıpına böyle diyeceksin.

Çocuk döndü. Gözyaşlarından yüzünde kirlere karışan iki yol oluşmuştu. Gözleri yıkanmış bir maviliğin ışıltılarını saçıyordu. Çocuğun apak, incecik boynunu görmek Bünyamin'e Tanrıyı yeniden anma isteği verdiyse de sustu. Sonra boz köpekle belikli, gümüşlü kadının süt kokusunu geçirdi içinden.

Cansu oturacağı yere çekilirken,

— Tamam dedik, değil mi? Hani cevap?

Arabadaki çocuklar öğretmenleriyle geziye çıkmış bir öğrenci kalabalığı ivecenliği ile bir ağızdan,

— Tamam... Anladık... diye bağırdılar. O da anladı.

Seslerindeki pürüzü atamamışlardı henüz.

— Hem iyi anladık, dedi Zafer. /Sesi titrekti. Kör gözü yüzünün tümünü kaplamış gibiydi./ Yakışıksız bir şey mi söylendi? Güm... anlarız. Bu İstanbul'un en kıyak çocukları bizleriz. Bunu bilmeyen mi var?

Cansu, sevecenlikle Zafer'in kafasını sıvazladı.

— Ulan Zafer, dedi, bitirim adamsın sen bazen. Yaşa be!

Zafer, kör gözünün ışıksızlığını yüzünden kazımak isterce,

— Gülelim be! dedi. Sayıyorum. Üç dediğimde, çocuk bahçesindekiler gibi basacağız kahkahayı. Tamam mı? Bir, iki, üç... Haydi!

Çocuklar bağırmayı andıran kahkahalar attılar. Bünyamin daha az başarabildi bu gülme girişimini, salt dudakları gerildi, dişleri göründü.

Olanların tümünü, Cansu'nun yüzündeki değişmelerin en ince ayrıntısına dek öykünerek izlemeye başlamıştı. Cansu'nun davranışları ne yönde gelişiyorsa eşini, kaçırmadan yineliyordu. Cansu Zafer'i sevdi diye ona içtenlikle gülümsedi. Daha da ileri gidip dokunamayacağı uzaklıkta olduğunu unutarak elini uzattı, eli havada asılı kaldı.

— Senin annen neyin yok muydu ki kardeş?

Çocukların tümü bu kez gerçek kahkahalarla gülmeye başladılar. Gırtlaklarından içbükey dönüşlerle çıkıyormuşça yabansı, ürkütücüydü gülüşleri.

— Hiç anasız çocuk olur mu, davar? Ulan ne biçim soru bu?

Bünyamin ürktü. Ağzı aralık kalakaldı.

Esmer oğlan ayağa kalktı, kalabalık bir gruba konuşuyormuş gibi abartmalı bir duruş aldı.

— Dinle oğlum köylü! dedi. Allah seni terk etmiş, senin ondan haberin yok. Bir çocuk nasıl yapılır? Ders bir: Bir erkekle bir karı buluşup bakışırlar, film bir afiyle öpüşürler, zevki sefaya dalarlar, bizi peydahlarlar. Karının karnı şişti mi şişer, erkek toz... E, erkeklik kolay mı? Düdükleyip kaçacaksın. Biz gibiler bu düdükleme işleminin... orospu çocuklarıyız.

Cansu birden fırladı.

— Keloş, dedi, kapa gaganı. Zafer'in meselesi özeldir ve iyi etmiştir. Bizim hayatta bir tek eyvallahımız var, o da kendimize.

Cansu yumruğunu hızla göğsüne vurdu. Bünyamin kirpiklerini kırpmaya başlamıştı, kendini bunca amansız bir öfkeyle yumruklayan birini ilk kez görüyordu.

"Beni yaktılar," diyen çocuk gömleğinin yırtığından çıkan sıska omzunu elinin ayasıyla örttü.

Sokağa güneş daha dik girmeye başlamıştı.

Sirkeci yönünden, manevra yapan bir lokomotifin gürültüleri doldu çocukların olduğu arabaya.

Sessizlik yoğunlaşıp gürültüleri kırdı.

Arabanın camlarından bakıyordu şimdi hepsi. Bünyamin bir tren düdüğünün sesiyle yerinden sıçradı. Cansu dönüp ona gülümsedi. Çocuklara bir yalnızlık, bir kendi kendinelik yerleşiyordu. Dışardaki insanların koşturmalarını, Sansaryan Hanı'na giren çıkan polisleri ve birden çantası açılınca yere bir sürü şeyinin saçılmasından ötürü dönenmeye başlayan kadını, aynı dinginlikle ayrımsamadan izlediler.

Bünyamin ağlayan çocuğu arandı. Cılız, çukur ensesini

gördü. Elini yumruk edip ağzına bastı. Bu görünümün ona çağrıştırdığı anların puslu ışıksızlığıyla sarsıldı.

Oysa o günleri hiç de böyle bir acı içinde yaşamamıştı.

Doktor, gece bekçisini çevirip kirden sertleşmiş mintanını sıyırınca, Bünyamin, acınacak denli zayıf bir boyunla, sıyrılmış gömleğin ortaya çıkardığı, ak tüylerin örttüğü, kırış kırış olmuş derisi, fırlak kemikleri, açılan soluksuz göğsüyle karşılaşmıştı yaşlı adamın.

Doktor, gözlüğünü çıkarıp ona dönerek,

"Ölmüş!" demişti. "Hem de çoktan. Kalp krizinden ölmüş."

Sağ omuzla boyun arasını koyu morluklar basmıştı.

Bünyamin kıpırdamamıştı.

O gün yine ambardan çıkmışlar, yürümüşler, odalarına varmışlar, gece bekçisi değişmez uykusuna sarı tespihiyle yatmıştı.

Bünyamin yeniden Kule'yi, kuşları, gemileri izleme yerini almıştı. Bir yandan da ilk kez, ezanı duymak için dikkat etmeye kararlıydı. Çünkü bekçiye iki gündür "dede" diyordu.

Ezan okunduğunda odadaki sessizliği anca ayrımsamıştı. Gece bekçisi dedesi horlamadan öyle sırtüstü, bileğinde tespihi, havalar yumuşadığından beri tek kat giydiği yün çorapları, dökme lastikleri başucunda uyuyordu.

Bünyamin yaşlı adama yaklaşmış, yaklaşmıştı. İçinde sevince benzer bir duygu oynaşıyordu yaklaştıkça. Söyleyeceği sözleri sıraladı.

"Dede ha, dede! Kalk! Zaman aştı, ezan okundu. Haydi davran, tez ol!"

İyi iyi... İşte, böyle söyleyecekti.

İlk sözcükler çekingen, anca duyulur gibi çıktı ağzından.

Hiçbir kıpırtı yoktu adamda. Sonra kulağına yaklaşarak sözcüklerin bir tekini bile değiştirmeden söyledi yeniden. "Tez ol!" dediğinde, yaşlı adamın yanıtlarmış gibi çenesinin boşalıp göğsüne düştüğünü gördü. Ses çıkmadı oysa. Bünyamin elini bıyıklara değdirmeye kalktı sakındı, geri çekildi. Tam o sırada her zaman gördüğü, cüzdanına denizkızı işlenmiş adam girdi içeriye. İhtiyarın yanında eğilmiş duran çocukla ilgilenmedi. Musluğa gitti, boğazını, burnunu alışkanlıkla temizledi. Yerine döndü. Yatmaya davranırken Bünyamin,

"Amca," dedi. "Dedeme bir şey oldu."

Adam, "Tam sırasıydı!" der gibi baktı.

"O senin deden miydi?" dedi.

Bünyamin, gece bekçisi, sonradan edinme dedesine demin yaklaşırken duyduğu sevincin fışkırıp açılmasını yeniden duydu içinde.

"Dedemdir elbette," dedi.

Adam orda ilk kez bulunuyormuş da, nasıl bir yermiş burası, dercesine sıkıntılı bakışlarıyla çevreyi taradı.

Kalktı.

Bekçinin yatağına gitti. Yaşlı adamın kolundaki tespihe değdi. Tespih kaydı kaydı ceketin kaba kumaşına takılıp kalıverdi.

Adam,

"Deden ölmüş oğlum," dedi. "Şimdi Belediye Doktoru'nu çağırmalı ki bunun ölüsünü kaldırsınlar. Başka kiminiz kimseniz yok mu sizin?"

Bünyamin, "Hayır," anlamına başını salladı ve dedesinin askerde ciğeri kalmayıp ölmüş babasıyla buluşmaya bir yere doğru çekip gideceğini düşündü, bunu gelmesi gereken, doktor dedikleri yapacaktı.

"Siz nerelisiniz?" diye sordu adam. "Sen ve deden."

Bünyamin omuzlarını silkti.

"Bilmem," dedi.

Merdiven arasındaki esinti çiş kokularını odaya doldurdu. Aşağıda aşevinde soğan kavuruyorlardı. Gözleri Kule'ye kaydı. Gün dönüyordu.

Adam birden öfkelendi.

"Hep böylesiniz be!" dedi. "Hep böyle! İstanbul'da bok mu var? Her yer insanla doldu. Yakında İstanbul denize çökecek. Doğru dürüst konuşmasını bilmiyorsunuz. Bir de kalkıp ölüyorsunuz."

Çocuğun onu anlamayan bakışlarını gözden geçirdi. Tembel tembel esnedi.

"Git aşağıdaki lokantaya," dedi.

Nereydi lokanta — adam anlamış gibi sürdürdü,

"Hani dedenle yemek yediğin yer var ya akşamları, oraya git. Onlar Erzincanlıdır. Git, ağla konuş, anlat durumu."

Adam, "Ağla!" der demez Bünyamin ağlamaya başladı. Kadınsı ılıklığı içeren saçlarının belikleri yüzüne değenle, boz, koca kafalı köpeği hiç böyle bir günün içinde görmemişti. Oysa beliriyorlardı karşısında, bu da çocuğa derin bir özlem veriyordu. Bünyamin ambarın bittiğini, bir daha hiç gidemeyeceğini, dedenin ölüşüyle saçları boncuklu kadının yüzüne yasladığı sütlerin gerdiği atan damarların beslediği memelerin yok olup gitmesi demek olduğunu anlayarak ağlıyordu. Yaşlar arasız iniyordu gözlerinden. Yanaklarının sıskalığı bu gür boşalmaya elvermiyormuş gibi yaşlar ağzına doluyordu.

Adam elini Bünyamin'in omzuna koymuştu.

"Git, de ki," dedi, "o yemek yapana, biz de Erzincanlıyız de. Dedem öldü ne yapayım, de. Haydi. Benim uğraşacak halim yok. Yakında beni de böyle bulacaklar. Üstelik ben İstanbulluyum. Kimlere söylenecek bir İstanbullu öldü ey ahali, gelin diye, ha? Bir İstanbullu..."

Adam hızla indi merdivenlerden.

Bünyamin ölüye baktı. Birden üstüne attı kendini. Küçük kollarıyla çenesi göğsüne düşmüş adamı sarmaya çalıştı. Öyle ne kadar kaldı bilmedi.

Yüzü ılıktı ölünün.

Odanın ilk kez tanıdığı karanlığını gördü. Kule fırdolayı elektrik ışıklarıyla aydınlanmış duruyordu mazgal pencerede.

Çevresindeki yapıların ışıkları da gidip gidip geliyordu Kule'ye doğru.

Dar merdivenin bir yanını kapayan duvarı elleriyle yordamlayarak indi aşağıya. Elektriği yakmayı istememişti içi.

Aşevine girdi.

O saatte radyo açıktı yine. Bu kez şarkı söyleyen bir kadının sesi yemek yiyen adamların konuşmalarına karışıyordu. Yemeklerin sunulduğu camın önünde durdu. Aşçı onu gördü, güldü.

"Ne o, ne haber? dedi. Geciktiniz bugün. Nerde deden?"

"Biz de Erzincanlıyız," dedi Bünyamin.

Bunu der demez boz çoban köpeği, saç belikleri gümüş çınqıltılı kadın, sırtlarını dönüp o titreyen arı maviliği de sürüyüp yok olup gittiler.

Kar serpintisi düştü içine. Ağlaması durdu. Parmak uçlarıyla mintanının yamalarına tek tek dokunmaya başladı.

Aşevinin sahibi, hem de aşçısı olan adam olduğu yerden uzanıp,

"Ne var oğlum?" dedi. "Ne var kara gözlü oğlum? De hele, Erzincan'ın neresindensiniz? N'oldu?"

"Dedem öldü. Dedem, ezan okunduğunda ölüydü. Dedem de Erzincanlıydı."

Yemek yiyenler acıyla baktılar çocuğa.

İki kolu omzundan kesik, burunsuz bir dilenci, kızarmış gözleriyle iniltiler çıkararak girdi içeri, sonra durdu. Çevresini gözlemeye başladı.

Çocuk garsonlardan biri gidip radyoyu kapadı.

Bünyamin yukarı çıktı. Odanın bir köşesine sığındı. Sırtını duvara dayadı.

Doktor geldiğinde, koyu karanlığı eleyen bir ak nokta gibi genişliyordu Kule mazgal deliğinde.

Dedesinin sırtını da çevirdiler. Morartılar artmıştı, ampulün cılız ışığında bile açık seçik görünüyordu.

Ölünün ceplerinden birkaç kâğıt parçası, birçok bozuk para çıktı.

Doktor, dedesinin tespihini aldı bileğinden. Ölünün

elleri şişmeye başlamıştı.

Doktor tespihi bakmadan Bünyamin'e uzattı. Sonra onu unuttular.

Bünyamin merdivenden indi, geceye, kentin onların olduğu yanında ıssızlaşıveren ara sokakların çürümüş sebze kokulu karanlığına girdi.

Tespihi, uydurulmuş pantolonun ta dizlerine dek varan yan cebine koydu.

Kule'nin orda martılar toplanarak bir aşağı bir yukarı çığlıklarla döneniyor, karanlıkta aklıklarıyla çizgilenerek ağıyorlardı.

İki büyük gemi köprünün üstünden geçecekmiş gibi yakınlaşarak irileştiler. Düdük sesleri bastırdı ıssız cami minarelerini. Bünyamin göğe tüm cesaretini toplayıp baktı. Bulutların hızla önünden aktığı ince yarımayı gördü.

Arabanın en arka sırasında oturan çocuklardan biri, boynunda ipek benzeri bir atkı taşıyan,

— Ulan, dedi, baksanıza! Alman karısı bize bayıldı.

— Hangi Alman karısı? dedi Zafer. Hangisi oğlum? Nerden bildin Almanlığını. Almansa içgüveyi olurum valla.

İpek atkısı eskilikten tiftiklenmiş çocuk,

— Oğlum buralarda bunca filmi görür de bayılmaz mı? dedi. Sarışın baksana Alman bu. Seninki bu karıya yetmez, hallenme.

— Sahi, dedi Cansu, karıya bak kesildi bize. Ulan hırt, memleketinde hiç mi yakışıklı görmedin? Biliyorlar canım, kimde iş olduğunu.

Çocuklar daldıkları sessizlikten çıkarak yeniden itişip gülüşmeye başladılar. Turist kadın, bu güneşli yaz gününde bir polis arabasına doldurulmuş çocuk kalabalığının yüzlerindeki yorgunluğa, üstlerindeki nerdeyse gülünç denecek giyimlerinin yoksulluğuna, garipliğine, arabadan taşan gürültüleri-

ne şaşkınlıkla bakıyordu.

Fotoğraf makinesini açmaya girişirken Cansu eliyle sert bir devinim yaptı kadına doğru camın ardından. Zafer, çocukların üstünden kendini aşırtıp,

— Onlara göster Karakol Cansu, dedi. Durma! Bak kadın cızlamı nasıl çekecek. Haydi, göster seninkinin boyunu!

Cansu bir elini bileğinden tutup ötekini hızla ileriye doğru sıyırttı. Burnu çilli, sarışın, kısa saçları buklelerle yanaklarını örten kadın, bu davranışı anladığını, ama yadırgamadığını da belirten gülüşüyle işini sürdürürken arabanın kapısı açıldı, görevli iki polis girdi içeri.

Biri kadının resim çekmesini engellemek için yeniden arabadan indi.

Elleriyle "yok olmaz," anlamına gelen devinimler yaptı. Kadın, polisi görünce deminki aldırmazlığını hızla değiştirip başıyla adamın isteğini onaylayarak Sirkeci yönüne doğru yürüyüp gitti.

Direksiyona geçen polis,

— Ulan çocuklar, dedi. Burasını hayvan vagonu gibi kokutmuşsunuz.

Onun yanında oturan,

— Bitiyorum bu fanfinfonlara! dedi. O kadar güzel yerlerimiz var, o kadar güzel tarihi yapılarımız var, yok efendim ne gezer, bizim sefil takımını görmesin bunlar bayılıyorlar resimlemeye, ne iştir anlamadım, manyaklık bu be!.. Haydi yak bir sigara.

"Alman karısına bak!" diyen ilk çocuk,

— Abicim, bizim yakışıklılığımıza dayanamıyorlar, dedi. Hem içimizde bir de meşhur Karakol Cansu'yu görünce! Tamam mı? "Onu Almanya'ya koca olarak götüreyim mi?" dedi. Biz de, "İçgüveysi olucaksa elbette," dedik.

"Beni yaktılar!" diye ağlayan çocuk döndü, Cansu'yu gösteriyordu eliyle,

— Polis abilerimiz, dedi, bu karı arkadaki arkadaşımızı kendisine koca seçti. Bu yalak ağızlıyı beğendi. Çünkü o her yerde kocalık, karılık edebilirmiş.

Cansu bir an şaşaladı. Koruduğu çocuğun saldırısına inanmazca baktı. Ardından öfkeyle fırlayıp yırtık gömleğini yakaladı onun. Kumaş ayrıldı.

Bünyamin ona sıkıca sarıldı.

— Yapma Cansu abi! dedi. O garip senle şakalaşmadı. Deminki ağıt yakmasını ne tez unuttun?

Çocuk sinerek omzunun üstünden Cansu'ya baktı. Gözlerinde yine yaşlar birikiyordu. Cansu onu uzun süre ayakta izledi. Sonra Bünyamin'i iterek yanına oturdu.

— Ne dediğini bilmezlenmiş belli. Hey büyük Allahım...

Çocukların hiçbirinde kıpırtı yoktu.

Zafer gülerek,

— Yavu, dedi, konuyu kapatmaya kesin kararlı bir büyüklük taslayan tutumuyla,

— Zagor'a tasma uydurabildi mi acaba Haşlak Yasin? Yoksa valla imanım hakkıyçin zehirlerler be onu... Vay canım, lan ne de akıllıydı... Takmamıştır aval Haşlak. Belki onu da öteki ekip araklamıştır. Çok hızlıydı be! Hele bizi görünce dört bir yanımızda koşuşması... Daha üç aylıktı fıkaram...

— Sus lan! dedi Karakol Cansu. Canımızı daha da sıkma! Ben Haşlak'a sıkı tembih geçtim. Zagor tasmalı olmalı artık bugüne bugün zamanıdır büyüdü, dedim. Takmıştır bir yerlerden yürütüp, iyi yakışıklı bir tasma. Ulan ölmüş gibi, akıllıydı, şuydu buydu diye konuşma Zagor için. Yaşıyor be! Sus dedik, tamam mı? Bozma kafamı...

— Yanarım yoksa, dedi Zafer. Yanarım ona! Lan bir kulağı karaydı yalnız. Küpeli Zagor'umuz. Yanarım ona... Yanarım ki nasıl...

Cansu'yla göz göze gelip birbirlerine acıklı bir anlamla bakıştılar.

— Karartma be insanın içini! Tamam mı, takmıştır dedik. Hem öbür ekibe yakalanmamıştır. Topal'ı hızla uçurdum onlardan yana, tetik olsunlar diye.

— Yavu Cansu, kızma ama bizim Topal daha altısında. Koşması ne hızdadır ki, nasıl sarksın onlardan yana?

— Sus ulan keriz! Şimdi tepem atacak. Bizim çocukların

yürümüşle konuşmuşu büyümüştür. Herif en azından dört senedir, şu fani dünyayı çiğnemiyor mu kendi ayaklarıyla?

Çocukların tümünü ilkten bir bağırtı aldı. Sonra,

"Çiğniyor,çiğniyor da anasının helal sütü gibi yutuyor," diye düzenli bir şarkıya dönüştürmeye başladılar bağrışlarını.

Polislerden biri gülerek arkasına dönüp baktı...

— Oğlum Cansu, dedi, sustur şunları, başlamayın! Gelmeyeyim yanınıza! Akrabayız diye şımarma Karakol! Azdırma veletlerini. Susun! Tamam... Gidiyoruz. Bayram yerine değil ha!.. Ona göre...

Çocuklar sustular.

Cansu, polis kontak anahtarını çevirip motoru çalıştırdığında dönüp en arkadaki atkılı oğlanın kulağına yetişti, yakaladı, büktü. Çocuk acıya dayanamayıp,

— Bırak be! dedi. Bırak... Hem ben ne yaptım sana. Senin koruduğun dedikodu yaptı, ben değil. O layığını bulmuş Köprüaltı'nda. Ezmişler onu. Bir de biz mi horlayalım...

— Boşver, dedi Cansu. Ben seni severim, ondan kulağını çektim. O konuyu da unut.

Aralarında yeniden bir dalgalanma oldu.

Direksiyonun yanındaki polis dikiz aynasından gözlüyordu onları, geri dönmeden copunu salladı havada, çocuklar gülüştüler.

Gittikleri yerde kişisel eşya diye masaya bırakılan şeyler: kırık bir cam bilye, çakılar, birkaç ünlü futbol kulübü oyuncularının cikletten çıkma resimlerinin eksiksiz koleksiyonu, bir tane uçak mektup zarfı, üç cep tarağı, bir avuç dolusu renkli şişe kapağı, bir el aynası, iki tane şarkıcı kartpostalı, bir çizgi roman dergisi, yumurta iriliğinde yuvarlak bir çakıl taşı... beş altı paket sigara, tümü bir araya gelince ancak yedi yüz lira edecek para vardı. Bir de safran sarısı tespih.

— Paraları ne ara yok ederler bilmem? dedi görevli.

Bu "Zati eşya" diye tanımlanarak yazılması zorunlu şeyleri saptayan kişi dönüp sordu,

— Tespih kimin?

— Benim, dedi Bünyamin anca duyulur gibi.

Sabıka kayıtlarına, "İmam lakabıyla tanınan Erzincanlı Bünyamin Doksan," diye geçti.

Ocak 1981

GECENİN ÖTEKİ YÜZÜ

Genç kadın küçük kızın elini acıtırca sıktığını kızın o bildik,

— Yürüyorum anneciğim! deyişindeki iniltili söyleyişinden anlamıştı.

Annenin kokusu sonbaharın sert lodosuna karışıp burnuna vuruyordu. Böyle bir kokunun, odalarındaki, üstüne ellerinde zambaklar tutan iki çıplak su perisinin dayanmalardan solup gittiği koltuk yüzlerinden yayıldığını düşündü bir an.

Annesini araştırdı bakışlarıyla. Rüzgârda savrulan, kulak diplerinden kesik gür saçları gördü, beğendi. Adımlarını daha sıklaştırarak genç kadına yaranmaya karar verdi. Kadın, olanlardan uzaktaydı. Söyleneni duymaması bir yana kızının bakışlarındaki beğeniyi, usluluğu ayrımsamayacak denli dalgın görünüyordu. Gittikleri yöne değil, ilerdeki vapur iskelesinin üstlerinden gökle denizin arasına sıkışmış kentin öteki yakasına bakıyordu. Yarı örtük gözkapaklarının arasından sızan yeşil bakışlarını dimdik tutmayı sürdürüyordu. Kızın, annesinin anca beline ulaşan boyuyla görebildiği bakış açısından genç kadın daha da güzeldi. Yukarı kalkık üstdudağı pembe sedefsi bir pırıltıyla beliriyordu. İnce bedeninin, elini kavrayan tırnakları kızıla boyalı ellerinin, gözleri

gibi ulaşılmaz güzellikte olduğunu düşündü.

— Anne! dedi.

Genç kadın aldırmazlığıyla yanıtlamadı. Küçük kız kadının onu unutmuş olabileceğini düşündü başını eğdi.

Kentte onların arasında gecenin başlama saati sayılan, "Haydi artık uyu!" denen o saatin getirdiği çılgın yalnızlığı yeniden duydu içinde. Annesi belli bir işte çalışmazdı ki ona hep aynı saatte uyu diyordu. Evet bir yerlere gider dönerdi. Adı konmamış gidiş gelişlerdi bunlar. Söz paranın yetmezliğinden açıldığı zaman bile çözüm yolu olarak iş söz konusu edilmiyordu.

Demli çay kokan, çift camlı, çok odalı eve kısa konukluklara gittiklerinde pek çok kez,

"Güzelliğinin değerini bilmedin," diyordu, o koltuktaki yaşlı kadın. "Bir kadın senin kadar güzelse..."

Bu konu ordan ayrılmalarına yakın bir saatte açılırdı hep. Annesiyle ipek çorapları bacaklarında her zaman gevşek duran yaşlı kadın ayrılırken öpüştüklerinde de tartışmalı anlarındaki anlamı yüzleri hiç yitirmezdi. Hızla değiverirdi yanakları birbirine. Bu garip tören aralarında tiksintiyle yapılır gibiydi. Annesi küçük kızı unutur, yapının iç kapıyla ara kapısı arasında onu bırakıp giderdi, öylesi günlerde. Oraya ne zaman gitseler hep aynıydı, küçük kız giysilerinde bir cebin olmayışına yeniden üzülürdü. Ellerini şöyle içine sokabileceği cepler.

Annesi onu odalarında bıraktığında beklemek daha kolaydı. Karşı fırının girişindeki çillenmiş aynalara dalardı. Bağırlarına dek ak unlara belenmiş fırın işçilerinin yumuşayan yansımalarındaki un çuvallarından, yüzlerinden geçen su mavisi çiselemeleri gözlemeyi bıkmadan sürdürürdü. Fırının ağzı açılır, yalaza kesmiş kızıllığa tahta gevrek bedenli, uzun küreğe yerleştirilmiş ekmeklerin korlara itilmelerine ilgiyle bakardı. Kapağı kenetleyen demirin hızlı inişiyle gözlerini yeniden aynalara çevirirdi. Günün akşama yönelen koyulması yüksek yapıları aşarak aynalara değin ulaşırdı.

Lodosun egemen olduğu bu kentin akşamüstleri, yazları

günbatımı kızıllığı ile, kışları eski evlerin ara kapılarını sarsarak kendini duyururdu.

Annesi kimi günler fırının akşam ekmekleri pişme kıvamını bulup çıkarıldığında odaya girmiş olurdu.

Küçük kız duymazdı.

Fırının aynalarındaki adamların güçlü devinimlerinin duyulmayan sesleri bir içe kapanıklık taşırdı ona. Ayrımsadığı, fakat kesinlikle yalnızken sürdürdüğü güç duyulur kendi kendine konuşması bu sıralar başlardı. Bir yandan da cama parmağıyla şekiller çizerdi.

Kendisine bir şeyler anlatır gibiydi.

Bunları uydurduğu sözcüklerle yapıyordu.

Ana dilini anımsatan hiçbir sözcük yer almıyordu bu tuhaf seslerin içinde. Söylediklerine denk ölçülerle küçük gövdesi salınıyordu. Yüreğinin atışları güçleniyor, yanakları kızarıyordu. Bir derin solumaydı sanki ağzından çıkanlar. Bundan ötürü onu hiçbir zaman duyamamıştı, salıntısına da ilgi göstermiyordu. Garip sözler bulup söylemek öyle pek sık gelmezdi içinden. Belki de çoğunluk bu davranışları güzün ediniyordu.

Sokağın üç ağaçla kesişip ana caddeye çıkan bölümünü ürkerek düşünürdü öyle anlarda. Caddenin açılışındaki bu, kışları çıplak, yazları yeşerir yeşermez tozlanmış yapraklarıyla duran ağaçlar doğayla ilişkileri yokmuşça hasara uğramış bir görüntü oluştururlardı. Bu ağaçları anımsamak onun birden sırtını cama dönmesine neden olurdu ve odaya bakardı.

Komodinin üstünde duran, kapağındaki elini alnına dayamış, saçları belinden öteye uzayıp giden kadının yaşamasını konu alan, sayfaları eksik romanı, koltuk yüzü su perilerini, koku şişelerini görmek onu yatıştırırdı. Evin öteki odalarında da başka insanların oturduğunu düşünürdü hemen. İçlerinden bildiği iki kişi vardı yalnız, bir erkek ve kız kardeş; görmüş gibiydi onları. Bunu düşününce odanın boşluğuna gülümserdi.

Erkek kardeş saat onarıyordu. Camlarının ardında şurup renklerinin süzülüp durduğu ünlü şekercinin karşısın-

daki kadife kaplı vitrinli saatçi Rum'a çalışıyordu. Annesi öyle demişti. Küçük kızsa fırında ekmek almak için sıra beklediği günlerin birinde o genci gördüğünü sanıyordu. Elinde bir çanta ve kesekâğıdı vardı. Kız kardeşe belki de hiç rastlamamıştı. Annesi ikisini de görmüş olmalıydı.

"O kızcağız ne yazık ki evlenemez. Hem yoksul, hem çirkin. Bütün alışverişi de yapıyor üstelik; manav, kasap... Hatta kömürcüye bile o gidiyor. Şimdiden yaşlı gibi duruyor. Genç bir kız öyle şurda burda, esnafın içinde şunun bunun karşısında albenisini yitirir gider. Sen bilmezsin."

Annesi pek alışveriş etmezdi. Küçük kız giderdi fırına. Annesinin deyimiyle, bir şeyler uyduruyorlardı kendilerine yemek diye. Tahta masaya hızla konup kaldırılan yarı ısınmış, yendiğinde fazla ayrım taşımayan tatlara sahip yiyecekler. Bundan ötürü sıcak bir ekmeğin kokusu ve ısırıldığındaki tadı hepsine baskın güzellikteydi.

Gün alacakaranlığa dönüp loşluklar parça parça indiğinde o yüzünü dayadığı camla bütünleşmiş olurdu. Fırının elektrik ışıkları sarı toplar halinde çevreleri buğulanmış açılıverirdi. Annesinin döneceğini kestirdiği bir saatte perdeleri kapaması gerekirdi. Bir ampulün küllü sönük aydınlığında en az yalnız kalabileceği zamanı giderek artık daha iyi hesaplayabiliyordu.

Annesine yeniden baktı küçük kız.

Beton direklerin askıda tuttuğu yapıdan geçtiler.

Küçük manifaturacıların, içinde çeşitli baharat satılan, kurutulmuş bir sürüngenin camına asılı olduğu dükkândan daha da hızlı geçerek büyük yapının önüne geldiler.

Görkemli girişin döner camlı kapısından sıyrılıp içeri girdiklerinde genç kadın avucunda sıkı sıkı tuttuğu küçük eli hemen bıraktı.

O yüksek tavanın altın yaldızlı defne süslemeleriyle bezeli alçı çıkmaları, ensiz taban halılarının açıkta bıraktığı yer mozaikleri, aynı defne çizimlerinin nefti ağırbaşlılığıyla dengeliyordu bu seçkin düzeni. İçeri girdiklerinde annesi birden durur, küçük kıza ilk kez görüyormuş gibi bakardı.

Hırçınlaşmaya yatkın o dudak bükümünün gülmeye mi, yoksa hüzünlü birkaç söz söylemeye mi hazırlık olduğu belirsiz çizgisi otururdu ağzına... Uçları çekik yeşil gözlerinde hep ötelere bakarmışçasına süren durgunluğa bu yapıya girdiklerinde yabansı bir tedirginlik de eklenirdi.

İçeriye o gün onlarla birlikte yaşlı bir adam da girmişti.

Adamın elinde büyük bir deri çanta vardı. Çantanın kapatılma yerleri bozuk olduğundan adam hem çantayı taşımaya çabalıyor, hem de ona abanıyor gibiydi. Tüm bu yaptıkları yaşlı adamı çok yormuş olmalıydı ki solumaları karası kırçıllaşmış ağır paltosunun altından fokurtularla çıkıyordu. Sanki solumasını sağlayan bir aygıt gizliydi o kalın paltonun altında.

Küçük kız adamın çok acı çektiğini duyumsadı. Bu, odalarında olma isteğini depreştirdi. Fırının ağır kapağının açıldığını, gevşek küreğin kızıllıkların içine asla yanmadan girişini görmek istedi.

Yaşlı adam annesinin koluna çarptı.

— Affedersiniz, kızım! dedi. Affedersiniz...

Annesi hırçın, yaralayıcı bakışlarıyla adamı süzdü.

— Dengem eskisi gibi değil. Çarpmayacağımı sandığım yere çarpıyorum. Bu korku da yakamı bırakmıyor. Affedersiniz, kızım...

— Önemi yok, beyefendi, dedi annesi, sözcüklerin üstüne basarak.

— Yaşlılık, dedi adam. Üstelik bir de...

Annesi adamın sözlerini bitirmesini beklemeden birden elini kavrayarak küçük kızı sürükleyip yürüdü.

Kız arkasına baktı.

Yaşlı adam büyük bir zorlanmayla paltosunun görünmeyen cebinden ak, koca bir mendil çıkardı; tek eliyle havada sallayarak açtı, boynunu sildi. Küçük kız adamın, nerdeyse sıska denecek kadar zayıf olduğunu gördü.

— Yaşlılık birden çıkıyor kişinin karşısına, efendim... diye konuşuyordu kendi kendine.

Oturulacak yerleri kahverengi deriyle kaplı, yumuşak

koltuk ve sıralar vardı orda. Onların karşı yönüne düşen camları ahşap çerçevelere geçiş yerlerinden kesme, görevlilerin bulundukları yükseltiye baktı küçük kız. Bekleyenlerin devinmelerinden seslerinden hiç etkilenmeyen bu çalışan kadın ve erkeklerin özel bölümünden taştığına inandığı kokuyu yeniden duydu. Yıllanarak gerçek deriye sinmiş tütün kokusuyla, masif eşyalara her yıl sürülen cilanın karışımından oluşuyordu bu hava.

Kimler var diye baktı.

Büyük kanepelerden birinde şişman, kara kürküyle daha da iri görünen, yüzü alabildiğine renksiz bir kadın oturuyordu. Kucağında bir duvar saati vardı kadının. Saatin camını açarak kadranını çevirmeye başladı. Saat derin bir iniltiyle çaldı. Ne annesi, ne çalışanlar, ne bekleyenler sese dönmediler. Kara kürklü şişman kadın saatin sesini dinledi bitene değin, bitince kapağı örttü.

Annesi kızı, sırt dayama yeri deriyle kaplı üç kişilik kanepenin ortasına götürüp oturttu.

Bundan önceki gelişlerinde küçük kız çoğunluk büyüklerin oturduğu kanepeye yerleşmişti. Derinin kabarık yumuşaklığında giderek gömülüyordu. Dizleri nerdeyse çenesine değecek denli yitip gitmişti içinde kanepenin. Çevresindeki varsıllık, sessizlik, ağır kadife perdelerin inişi uykuya itiyordu onu. Gözlerinin kapanmaması için zorluyordu kendini. Elindeki büyük paketi göğsüne bastırmış bir kadın hızla yaklaşarak nerdeyse kızın üstüne oturacaktı.

Yandaki iskemlede dizlerinin üstüne ince işli, fildişimsi bir kafesin içine papağanını koymuş adam kıpırtısızlığını bozmadan, ama görünüşünden umulmayan kalın sesini yükselterek,

— Hanımefendi, demişti. Küçük bir bayan var orda. Dikkat ediniz!

— Ne yapıyorum canım ben! demişti kadın.

Sesi bir yanlara çarpıp çıkıyormuş gibi kertikliydi.

Kadının sesindeki bu sayrılık küçük kızı sessizce ağlatıvermişti. Annesi yabansı içgüdüsüyle sırtı ona dönük olarak

beklediği kuyruktan ayrılıp yaklaşmıştı. Kızını tutup çekerek çıkarmıştı kanepenin kabarıklığı içinden. Küçük kız elinde olmadan büyük bir yaramazlık yapmışlığın telaşıyla gözlerini ovalıyordu.

Dantelsi kafesinin içindeki papağanıyla oturan adam,

— Efendim, demişti, kızınız çok uslu. Bir şey yapmadı ki...

Adam susar susmaz papağan garip bir şey haykırmıştı. Küçük kız gülüverince adam da yine hiçbir değişmeye uğramadan onunla gülmüştü.

Fakat oradakilerin ilgisini bu garip ses de çekmemişti.

— Benim kabahatim, biliyor musunuz, göremedim, demişti, o sayrı sesli kadın. Çok dalgınım. Bu kadar da olmaz ki canım. Ne dalgınlık bu!

Elindeki, sivri uçları kâğıtları delip geçen paketini bile önemsemeyerek nerdeyse giyimleri de dahil her yana dağılacakmış gibi karışık acılı bir telaşla yaklaşıp küçük kızın başını okşamıştı. Kadının elleri tentürdiyot kokuyordu.

O günden sonraki gelişlerinde genç kadın onu, o üç kişilik sıraya oturttu: para alınan yerin tam karşısına. Böylece memurların çalıştığı yerin ardındaki duvara asılı, görkemli bir çerçeveyle onurlandırılmış yağlıboya portreyi incelemeye koyuldu küçük kız. Yaşlıca bir adamdı bu. Yumuşak bakışlı, koyu renk gözleri, tam çene çizgisini örten ak yakalığının kıvrık üçgenlerini kapamayan değirmi sakalıyla, bitmiş gülüşünün süren iziyle bakıyordu küçük kıza. Adamın başındaki şarap rengi şapkayı hiç kimsede görmemişti. Kenarsızdı. Renginin güzelliği ak yakayla, adamın gözleriyle, o unutulmuş gülümsemeyle bütünleşip öteki koyulukları açıyordu.

Resmin tam altındaki duvar saati orda bulunan her şeye karşı, uyumsuz tek eşyaydı. Romen sayısı bile olmayan göstergeleriyle vurguladığı zamanın doğru olabileceği sanısını vermiyordu görene.

Küçük kız oraya gittiklerinde yerine oturur oturmaz, çevresine belli etmemeye özen göstererek portredeki adama gizlice gülümserdi.

Büyükler çoğunluk ayakta dururlardı.

Kendilerine gelecek sırayı hızlandırmayı ister gibi hep oraya, "Vezne" yazılı yere yöneliktiler. Çalışanlarsa özenli bir dikkatle bekleyenleri hiç görmezlerdi. Kimi zaman aralarından biri, üstelik hiç şaşmaz aralıklarla,

— Oturabilirsiniz, sizin işlemlerinize daha çok var, yorulmayınız. Biz sıranız gelince çağırırız, derdi.

Sıradakilerde utangaç bir dalgalanma olur, yüzlerden gözlere yansımayan bir gülüş geçer, hatta uyarının kısacık etkisiyle boş yerlere doğru birkaç adım atanlar da bulunurdu aralarında. Sonuçta yine aynı yerlerini alırdı bekleyenler. Ağırlıklarını, abandıkları ayaklarını değiştirerek azaltmaya çalışan bu insanlarda, saatler ilerledikçe eski bir varsıllığın sardığı görkemli ortamda yengiyi duyuran bir sessizlik oluşurdu.

Memurlarsa ayrımsız gündelik bakışlarındaki duygusuzluk seslerine de yansıyarak sırası gelenlerin adlarını çağırıyorlardı.

Paraya döndürülmek için getirilen malların çeşidini, umulmaz garipliklerini hep umursamaz görünüyorlardı.

Bir gün iki ucu altınsı ipliklerle dibi dibine obrulmuş gül goncaları işli ipek bir hamam peştamalı çıkmıştı ortaya. Üstelik peştamal hareli küf yeşili bir ipek bohçaya sarılıydı.

Bekleyenler bile bir an ilgilenmişlerdi bu görüntüyle.

Önlerine canlı, ılık bir şey serilmişti sanki.

Kesme camla uzayan masif ceviz rengi çıkmaya yığılmıştı peştamal.

Getiren kadın bir şeyler anlatıyordu. Bir sınır kentinden, ordaki düğünden; gelin hamamından filan söz ediyordu. Sonra eğilip yanına bıraktığı naylon çantadan kaba gazete kağıdı bir tomar almıştı.

"Bu da onlarla birlikte kullanılır," demişti. "Takımdır."

Kâğıtlar açıldığında üzerine laleler oygulanmış gümüş bir hamamtası çıkmıştı ortaya.

Görevli memur,

"Uzmanımız bunları değerlendiremez," demişti. "Belki

gümüş olduğundan bir şey yapılabilir. Ağırlığını, ayarını ölçebilir. Tartabilir. Fakat ötekiler..."

— Kıymetlidir, yavrum! diyordu kadın sönmeye yüz tutan diretişiyle.

Görevliye tasın bir noktasındaki yazıyı göstermeye çalışıyordu.

Bu usta öldü. El işidir. Gümüş olsa ne olacak ki. Bakın oku- .n adını. Asıl bu mühim olmalı, okuyun yavrum! On dört yaşındaydım. Gözlerim şimdi iyi seçmiyor, ama elime geliyor işte yazı yerleri. Sonra bakın yavrum bunların hiç sandık lekesi yok. Duyduğuma göre, artık böyle şeyleri camlayıp süs diye asıyorlarmış, işittiğime göre.

— Fakat, diyordu görevli kadın, boyalı tırnaklarına bakarak, söyledim. Uzman birine danışmamız gerek, göstermemiz gerek. Alamayız bile belki, danışmak durumundayız. Gümüşü rehin bırakabilirsiniz.

Yaşlı kadının sırtı daha değirmileşmişti. Üst üste giydiği iplik çorapları kara lastik ayakkabılarından kırışarak taşıyordu.

— Herkes gitti. İşte şimdi sandıktakileri çıkarıyorum. Bugün olamaz mı, a benim kızım. Çok elzemdi... pek çok hem de... Ustanın adını okuyabilseniz... Evet eski yazıyla, bir okuyan vardır muhakkak... Siz...

Görevli, kalın halıların sessizliği içinde maun iç kapılara doğru yürümüş, kapıyı açıp kaybolmuştu.

Yaşlı kadın önünde serili duran güzel kumaşa, küf yeşili bohçaya, gümüş tasa dokunmuş, sonra eliyle böğrünü tutmuştu.

Bekleyenlerin ilgisi dinmişti.

Bu üç kişilik sırayı seviyordu artık, küçük kız. O gün yine aynı yere oturdu. Bir köpek havlaması işitip dönüp baktı.

Çöküklüğünde kaybolup gittiği kanepenin ortasında oturan, derisi çıkmış, yolunmuş bir kürk giyen şişman kadını gördü. Kıvırcık tüylü bir köpeği güçlükle eğilerek okşuyordu ikide bir. Her eğilme denemesinde kadının şişmanlığı artıyor, bunu engellemek isterce bir eliyle de göğsünü bastırıyordu.

Vezneye bırakacak şeyi ne ise ortada görünmüyordu. "Her halde köpeğini bırakmaz," diye düşündü küçük kız. Çünkü görünüşe göre köpeğinden bir an bile ayrılacak gibi değildi kadın. Zorlanarak onu okşadıkça boyun damarları atıyor, küçük kız bunu izlemekten yorgun düşüyordu.

— Sen kimin kızısın bakayım, söyle bana! Yoksa seni buraya mı bırakacaklar?

Kadın, kendi söylediğini beğenerek birden gülmeye başladı.

Küçük köpeği de kısa kısa havladı.

Kız yanıtlamadı. Kadını izlemeyi sürdürdü. Oturduğu yerde etleri gittikçe genişliyor, o koca kanepenin tümüne yayılıyordu kadın.

— Ben bir şey bırakmaya gelmedim. Hizmetçim mücevherlerimi çalmış da. Köylünün biri zaten. Kapıcıyı çağırıp ona dövdürdüm. O da onun hemşerisidir. Satmaktan çekinip emanete bırakıp para almış. Korkak n'olacak! İşte şimdi bu meseleyi halledeceğim. Söyle bakayım, yoksa sen soğuktan mı sığındın buraya? Yok canım, sizin gibiler alışıyorlar soğuğa.

Kadın konuştukça etli yanakları seğiriyordu.

Küçük kız yerinden indi. Annesinin yanına yaklaştı. Ceketini çekti.

Annesi baktı.

Sonra hangi duyguyla davrandığı anlaşılması güç bir biçimde onur duyduğu çantasını birkaç kere açıp kapattı. Köpekli kadını dönüp süzdü, hafifçe öksürdü.

— Peki. Yanımda dur, dedi.

Küçük kız annesinin eteğini öptü.

Kadın ayrımsamadı bunu. Parmaklarının ucuyla üstünde cam gözlü bir hayvan başı olan çantasını okşadı.

Her göreni etkileyen bu çantayı annesi evdeyken, yataklarının başucundaki komodinin üstüne koyardı.

Anne kız birlikte yatarlardı.

Küçük kız önce girerdi, yatağa. Uykusunun arasında annesinin ılıklığını duyumsardı. Eskimeye yüz tutmuş yas-

tıklarının, ki annesi bunlara "kırlent" derdi, işlenmişliğindeki solgunluk, yıpranmışlık küçük kızın uykularını daha yumuşatırdı.

Annesi odalarındaki her eşyayı yabancı sözcüklerle anardı. Bir zamanlar mermer olan üstü kırıldığından beri koyu yeşil bir kumaşla örtülü küçük dolabın adı komodindi. Kapısı tümüyle aynadan, alınlığına iki tane tombul kıçlı meleğin resmedildiği giyim dolabı ise gardıroptu.

Odalarındaki en şaşırtıcı şeyse bir koltuktu. İki tane sayılabilecekken ortadan bitişmişti. İki kişi oturduğunda yönleri ayrı düşerdi. Bu koltuğun görünümü etkileyici ve garipti. Yarımay kesimi oturma yerlerinin havı gitmişti, soluk mavi kadife bir örtü atmıştı üstüne annesi.Döşemesinde çıplak superilerinin uçuştuğu koltuksa gardırobun orda bir bacağı kırık dururdu. Tuvalet masalarının önündeki, genç kadının süslenme anlarında oturduğu, "markiz" dediği yuvarlak şeyse, eski durumundan kalma pembe ipek ponponlarından başka bir şeyi taşımıyordu artık ve tuvalet masası da yoktu önünde.

Tahta masayla tahta iskemleye gelince, bunlara birlikte masa ve iskemle diyorlardı. Tüm bu eşyaların daha da çıplak gösterdiği iki pencerenin arasında duvara asılı halının firuze rengi solgunluğuna işlenmiş bir ceylanın sessizliği ancak dolaylı aydınlanabilen odaya yumuşak bir derinlik kazandırıyordu.

Annesinin terlikleri, ayakkabıları ve bir çift "şosonu" (böyle diyordu annesi),gardırobun altına düzgün sıralıydılar.

Genç kadın, incecik çoraplarını avuçlarında açar, kaygıyla gözden geçirirdi. Teninin aklığını kapatarak düzenli bir gerginlik sağlayan koyu renk çorapları giydikten sonra, iskarpinlerini alıp (annesi öyle derdi ayakkabılarına) ayaklarına geçirir, sonra sonuca tedirgin bakardı. Öyle anlaşılıyordu ki görünümlerinden kuşku duyduğu en önemli eşyası iskarpinleriydi. O anlarda, alnında bir çizgi beliriyordu. Boydan boya çatlak, çoğu dökülmüş altın varakla çerçeveli bir aynanın durduğu komodinin önüne yuvarlak oturmalığı çekip oturunca da ayakkabılarını unutmuş gibi davranıyordu.

Sonra saçlarını taramaya girişiyordu. Çeşitli yönlere ayırıyor. Aynadaki yansımasına, ilgi duyduğu, tanımadığı, arasız kuşkulandığı birine bakar gibi bakıyordu, saçlarını taramayı sürdürerek. Bu davranışlarının içinde uçucu kıpırtıların sürdüğü yüzünden geçiriyordu ellerini.

Küçük kız, genç kadını kımıltısız izliyordu. Odada annesiyle onun arasında somutlaşan ıssızlık serinliğe dönüşüyor, kentin günlük sesleri doluyordu kulaklarına. Martıların dik çığlıkları, dalgakıranın serin kokusuyla ulaşıyordu ona. Sonunda genç kadın yüzüne her zaman daha da çekici bir incelik kazandıran saç biçimine dönüyor, dudaklarını boyuyor, koyu mavi şişenin kokusu çevresinde bir ayla gibi dağılıyordu.

Küçük kıza pek geç kalmayacağını söylüyordu. Havanın serinlediğini, dışarı çıkmamasını, üşütebileceğini vurguluyordu. Bu öğütleri kış mevsimlerinde, sözcüklere daha da bastırarak söylerdi. Hele iskeleye, ordaki kayıkhaneye giderse, kayıkhane içine korkmadan girip anlaşılması güç oyunlarından birine dalarsa, çok fena yapacağını, yine aynı ışıksız yüzle söylüyordu. O kız çocuğuydu, kayıkhanelerde oynayamazdı, üstelik kışın. Kasım ayında üstelik:

"Biliyor musun, kasım ayındayız. Ya hastalanırsan, sonra ben ne yaparım? Git hadi! Çişini filan yap, bekliyorum. Ben çıkmadan yap, gel! Çabuk! Bekliyorum!"

Küçük kız anımsayabildiği son hastalığını özlemle düşünüyordu.

Ateşi yükseldikçe böğründen ciğerlerine doğru devinen bir ışıltı alıyordu bedenini. Şurup pembesi bir ışıltı patlıyordu arasıra odada. Kirpiklerinin ipeksi arasından kuzgun karası kuş sürülerinin uçtuğunu görüyordu, seslerini kilisenin oraya bırakarak. Üst katlardan birinde okunan Kuran sesi karışıyordu kızarmış ekmeğin kokusuna. Yüksek ateşin bedenine getirdiği dağılma da yitip gidiyordu.

Genç kadının bu sokağa, ötelere gidişlerinin dönüşlerine değin aynalı fırın vardı küçük kız için. Vapurların, kalın dumanlı gemilerin seslerini taşıyordu fırının aynasına. Ağızlarının oynamasından konuştukları anlaşılan, ne söylediklerini

hiç merak etmediği o işçileri vapurların, gemilerin denizcileri yapıyordu. İskeledeki bir bacağı aksayan kırmızı yüzlü gazeteciyi de taşıyordu oraya. Fırın ağzının en yakın bölümüne oturtuyordu. Gazete satıcısının kışlar boyu kavlamış ellerindeki ısınmayı görüyordu. Koltuğunun altına sıkıştırdığı gazeteleri kalabalıklara sesleyişini ezen soğuk karayelleri kesiyordu.

Yaşlı sakat gazeteciyi ilk kez annesiyle birlikte görmüştü.

Kıştı. Sulu karın dört bir yana savrulduğu, vapur çıkışının en açıktaki noktasında yolcuları karşılayıcı bir dikkatle duran gazete satıcısı, gazetelerinin toparlandığı muşambayı tutamayarak düşürmüştü yere. Çamurlu su birikintilerinin içinde anında erimişti gazeteler. Yolcular aceleci, salt adama çarpmamaya özen göstererek geçip gitmişlerdi. Genç kadın duralayan kızı öfkeyle azarlamıştı.

— Yürü haydi, gidiyoruz.

Sakat gazeteci çökmüş, çamurlaşmış malına yırtık yün eldivenlerini çıkararak dokunuyordu. Sonra da önce burnuna, ardından gözlerine bastırıyordu ellerini. Sulu kar başındaki garip kasketin üstünde kümeleniyor, hızla eriyerek yüzüne doluyordu adamın. Kız titremeye başlamıştı. Annesi kolundan hızla çekti.

Kahve gürültülerinin baskın olduğu bir sokağa girdiler. Orda hava sanki daha ılıktı. Bir kadın sesi radyoda şarkı söylüyordu. Bu kez hıçkırarak ağlamaya başlamıştı kız.

— Yine ne var, demişti annesi. Yorgunum, unutma! Ne var yani, böyle ikide bir ağlamak, yürümemek. Yorgunum diyorum. Anlamıyor musun?

Bu doğup büyümekte olduğu kentin belleğine koyularak çizilen çamurlu külrengi kışlarında, giyimleri soğuğun ıslağını taşıyan, kuşkunun dirençsizliğiyle çizilen yüzlerinde, davranışlarında silinmez bir ilgisizlikle geçip giden, başka kimseyi görmeyen insanlar, rıhtımlarda taşların üzerinde kıpırtısız duran taşralı görünümlü insan öbeklerinin çevreledikleri tenekelerde yakılan ateşler... Kentin ulaşım araçlarında günlük

yiyeceklerini edinmiş olmaktan öteyi düşünmedikleri sanısını veren gülmeyen kalabalıklar... Küçük kız bunların arasından geçerek odalarına varacakları ana kadar konuşmayı unutuyor, insandan çok daha başka bir canlıymış gibi arasız algılamalarla, kokularla, dokunuşlarla kavrıyordu çevresindekileri.

Annesi bir iki şey almak için ilk kez girdikleri bir bakkalın önünde durmuştu sakat gazetecinin ağladığı gün ve bu hep böyleydi. Hiçbir yere ikinci kez girmiyorlardı yiyecek almaya.

Dükkân kalabalıktı, bir an beklemiştiler. Sonra annesi caymış, dışarı çıkınca kızına doğru eğilip,

— Bak, sana söyleyeyim, demişti, o acıyıp durduklarından bizim hiç farkımız yok. Sabrımı taşırma. Kimi zaman kendimi tutamayıp herkesin içinde döveceğim seni. Acımak sözcüğünü tanıtmıştı kızına böylece.

Onu ikinci kez iyice dövdüğünde, yüzüne, ellerine, bacaklarına çarpan vuruşların acısını unutarak annesinin bunca yakınlığından şaşırmıştı. Birlikte yalnız yaşadıkları uzun süreden beri hiç böylesine zaman ayırmamıştı annesi ona.

Genç kadın küçük kıza, vurdukça bir yandan da sarsılarak ağlıyordu.

"Anneciğim, artık vurma," dediğinde birbirlerine sarılmışlardı.

Küçük kız oturma yerleri ters yönlere açılan o garip ikiz koltuğa bakarak,

— Anneciğim, bu koltuğun adı ne? Hem niye böyle yapılmış?

— Adını unuttum. Özel bir adı vardır. Bulduğumda sana söylerim. Hey Tanrım, neler yapıyorum ben? Bu koca kentte savrulup duruyorum. A bak akşam olmuş. Ekmekler şimdi yeni çıkıyordur. Dur, bakayım sana! Dur, dur! Yüzünü silmeliyim. Ekmeğin ucundan da ısırabilirsin. Niçin beni öfkelendiriyorsun?

O gün fırının tezgâhına zor yeten boyuyla gülümseyerek sırasını beklemişti. Sağ yanağındaki artan yanmanın sonunda çürüyerek değişik renklerle yüzünü süsleyeceğini biliyordu, önceki dayaktan biliyordu. Belki de dünyadaki bir anne ve kı-

zın yenecek hiçbir şeyin birkaç gün sonraya artmadığı günlerin yaşandığı, tek odalarında garip eşyalara sahip, nalbur dükkânlarındaki araç gereçlerle hiçbir işleri olmayan, akşamları dönerken birden ışıkları yanan yeşillik satıcılarını görmekten hoşlanan küçük bir kızla annesinin yaşama töresi buydu. Engellenemez öfkelerin sonunda coşkun sevgiler gösterilmeyen sabırlı kucaklaşmalarla barışılırdı bu ortamlarda.

Fırın dönüşü genç kadını ters koltuğun yanında omuzlarını kısmış, ayakta duruyor bulmuştu.

Kızına bakmıştı.

Yeşil gözlü olanların ağlamaya geçerken gözlerinin aklarının pembeleştiğini o gün öğrendi küçük kız.

Genç kadın birden, uzaklardan koşuyormuşça hızla fırlayarak, küçük kızı sarıp göğsüne basmıştı. Lodosta uçuşan kâğıt parçaları, yıkılmış çeşme kalıntısı, kayıkhanenin yosun basmış duvarları gelmişti kızın gözlerinin önüne.

— Anneciğim, ekmek sıcacık, demişti.

— Hepsi hain onların. İkimizi esirgemeyi istemediler. Ah, niçin böyle oldu, ah niçin... Onlara muhtaç olmayacağım, sürünsem bile. Yorgunum. Bir şey beklemiyorum, hiçbir şey... O kadar uzun yıllar geçti ki onlarla birlikte yaşamayalı, nasıl akrabam olabilirler? Sevmiyorum hiçbirini.

Konukluğa gittikleri o yerdekileri söylediğini anlamıştı annesinin.

Halılarla kaplı büyük salonu, köşedeki çini sobayı anımsamıştı.

Odunların, sobanın kafes kapağından taşan yalımlarını. Köşedeki sedef kakmalarla en üst noktasına değin işlenmiş masanın üstünde, karın bölümüne birçok madalya kazılmış, enlemesine iri semaverden buhar tıslamalarıyla dağılan çay kokusu odayı daha da korunaklı yapıyordu.

Yüksek arkalı, kol dayama yerleri ak kumaşlarla örtülü koltukta oturan, başındaki kara ipekten vual örtüyü kulaklarının ardından geçirip saçlarını toparlamış yeşil gözlü, yaşlı kadın:

"Hoş geldiniz, hoş geldiniz!" derdi hep oturduğu yerden.

Kulaklarındaki zümrütlü pırlanta küpeleri sallayarak,

"Niçin uğramıyorsunuz? Bak bu da boy atmış. Biraz zayıf ama, dikkat etmeli."

Duvarlarda oval aynalar, ipek seccadeler, eski harflerle sanatsal görünümler kazandırılmış yazılar her yanı kaplıyordu. Yanındaki sehpanın üzerinde bir tavla kutusu duruyordu. Odaya giren ışığın solgunluğunda yaşlı kadının yüzünü seçmek daha da güçtü. Dıştan açılır kapanır demirlerle korunmaya alınmış pencerelerde kadife ve ipek tül perdeler vardı.

— Geçenlerde, Halıcılar'ın büyük hanım seni sordu, daha evlenmedi mi, diye. Seyrek geliyorsun. Yakınız da. Denizi bile geçmiyorsun gelmek için.

Yaşlı kadın konuşurken bir eliyle tavla kutusuna vuruyordu.

— Denizi bile geçmiyorsun. Üç adımlık yer.

Bu sözleri yinelerken güçleniyor gibiydi kadın.

Küçük kız yaşlı kadının andığı denizin onun tanıdığı deniz olduğunu sanmıyordu. Kimi kış günleri göğün renksiz saydamlığıyla bütünleşip uçardı deniz, kentin karşı yakasının belirgin kesitinin üstünü de aşarak havaya asılır kalırdı. Gemiler ordan geçerlerdi. Kentse bu cam kesiği rengi soğuğun altına sinmiş gibi dururdu.

Küpeleri kulak deliklerini uzatarak oynayan bu kadın, denizin yoruculuğunu sözcüğün üstüne giderek vurgulardı hep.

Yaşlı kadın bir süre sonra ağırca doğrulur, yumuşak adımlarla içinde çay ve kahve takımlarının olduğu çok güzel camlı bir dolabı açardı.

— Ben de yardım edeyim, diyerek kalkardı annesi yerinden.

— Bugün büyük çamaşır günü, hizmetçiler aşağıda. Ben yaparım, yorulma...

Çaylar içilirken sobada korlaşan odunların düşüşü, dı-

şarda esen rüzgârın sarstığı bir camın sesi işitilirdi. İki kadının konuşmaları uzun susuşlarla kesilirdi. Bu anlarda kadınlar birbirlerine bakmazlar, gözlerini belirsiz yönlere kaçırırlardı.

Gün dönüşüyle odanın koyulan bal renginden ipek seccadelere de bir şeyler karışıyordu. Konuşmalar çoğunluk o konukluk gereğini taşıyan anlatmalardan sıyrılırdı. Bu anlarda yaşlı kadın,

— Yok öyle değil, derdi, genç güzel, dul bir kadın karışanı görüşeni olmasın istiyorsa, üstelik ta baştan da öğüt dinlemediyse...

Annesinin sesine vuran keskinlik, gitme saatinin geldiğini belirtirdi.

Odanın çıkış kapısına doğru yürürlerken semaverin hızını yitiren kaynayışını duymak, dışardaki kışın soğuğunu artırırdı. Yaşlı kadın, küçük kıza elini alışkın uzatır, bu elle birlikte limon kolonyası, ağrı kesici ilaç, ütülenmiş çamaşır kokusu karışımından doğan o tanıdık yakınlığı solurdu küçük kız.

Yaşlı kadın, küçük kız elini çekerken hızla bir kâğıt para sıkıştırırdı avucuna.

Genç kadın onu, konukların giyim eşyalarının asıldığı sarı pirinç süslü, portmanto dedikleri yerin önünde beklerdi.

— Haydi! derdi. Çabuk ol, günler kısalıyor.

Yaşlı kadının evine geldiklerinden beri hep böyle söylüyordu: "Günler kısalıyor."

Güz bitiminde bir gün, ordan çıktıklarında buruşuk kâğıt parayı yine annesine vermişti. Kadının elleri titriyordu alırken.

— Hayır, oraya bir daha gitmeyeceğiz. Beni deşip duruyor. Büyüklüğünü öğretiyor yeniden. Ailenin büyükleri... Neler yapmam gerektiğini öğrenmeliyim artık. Şeytan diyor ki... Gidip şimdi biletimizi alalım.

Piyango bileti satan adamın dükkânı önünde durduklarında genç kadının gövdesini o gerginlik hâlâ sarsıyordu.

O küçük dükkânın bir yanı dışarı kepenkle açılır örtülür, öteki bölümü ise yandan tezgâha bağlı bir küçük tahta-

nın kapanmasıyla bütünlenirdi. Adam oraya abanır, müşteri olmayınca kentin bu en büyük kavşaklarından biri olan o noktadan çevreyi keyifle izlerdi. Küçük kız hem korunaklı, hem eğlenceli kentin yaşantısının çağıltıyla aktığı bu yerdeki adamı mutlu sayardı.

Adam, genç kadına olağanüstü bir özen gösterirdi.

Bilet koçanını onu görünce selamlamayı andırır bir eğilişle sunar, ardından da çekinmeyle karışık bir ilgiyle süzerdi. Adam bu güzel kadının her bilet alışındaki değişmez aşağılayıcı tutumuna alışmış olması gerekirken sanki bunu engelleyebilirmiş gibi sesine gülüşler katarak,

— Hoş gelmişsiniz, hoş gelmişsiniz... Ben de bu ay nerede kaldılar acaba, diye düşünüyordum.

Genç kadın yanıtlamaz, yarım bir gülüşle tomarın arasından o olağanüstü numarayı bulmaya çalışırdı.

— İsterseniz, /derdi adam, saçsız başından elini geçirip kendini yüreklendirmek ister gibi,/ bir yarım bilet alın bu ay.

— Bütün biletler ne kadar?

— Bu ay malum, büyük ikramiye var ya...

— Yok hayır. Dörtte bir bilet tamam. Yılbaşı çekilişine hazırlanıyorum.

Bu "hazırlanıyorum" sözcüğü ile satıcıyla alıcı arasında bir yumuşama oluşuverirdi.

Genç kadın düz, uzun kirpiklerini kısar, deminden beri araştırıp durduğu şeylerin tümünden vazgeçmiş gibi birden kâğıtlardan birini çekerdi. Son numaralara bakardı.

— Biliyorsunuz ya, çift numara bunlar. Çift numaralara çıkıyor. Dört ay önceki bilete amorti vurduğunda son numaraları çiftti. İyi seçmek lazım biliyorum. Seçtim işte...

Dükkân sahibi ve annesi büyük bir gülüşle birbirlerine bakarlardı. Bu neşeli hava odalarında da sürerdi epeyce, o bilet özenle saklanırdı.

— Evet efendim, şimdi bir tane gelincik sigarası alacaksınız biliyorum. Buyurun buyurun, hayırlı olsun!

Güz ve kış aylarında daha da ayrımsanan kuş sürüleri

kentin bir ucundan ötesine uğultulu çırpınışlarla geçerlerdi.

Dükkânın üstüne rastlayan levhayı sarsardı rüzgâr.

Satıcı bulunduğu yerin derinliksiz boşluğunu gözden geçirip,

— Listenizi ayıracağım, hiç unutur muyum? /Başını öne doğru uzatırdı./ Vay vay vay, iki yılda kızımız büyümüş. Çocuklar büyür hanımefendi, büyürler... Böyle, böyle...

Yeniden yürürlerken annesi artık elini tutmazdı.

Niçin her dönüşte böyleydi anlayamazdı küçük kız. Genç kadının gerisinde kalmamak gayretiyle çevresinden geçip giden büyüklerin kışlık giyimlerinin ağır sürtünüşünden korunmaya dikkat ederek, yüzünde kalakalmış gülüşüyle yönü belirsiz bir koşuyu sürdürürdü.

Bazı günler yanlış birinin elini kavrardı. Duyduğu tedirginlikle annesini tümüyle yitirdiği sanısının birden ağışıyla durduğu yerde dönenmeye başlardı. Küçük kızın değdiği yabancı, bu beklenmedik dokunuşa eğilerek bakınca zayıf bir çocuk yüzünde açılmış bir çift gözden öte bir şey göremezdi. Küçük kızın çenesi titrerdi. Giyimindeki gizlenmiş yoksulluk diz altı uzun çoraplarından tekinin düşüp biriktiği bacağının zayıflığı, bunların toplamı olan o yitik gülümseyişi, bakana acıma duygusu verirdi.

Bu yanlış tuttuğu ellerin sahipleriyle aralarında oluşan şeyi genç kadın anında sezerdi. Kızını kavrar, göz göze geldiği yabancının düştüğü hayranlığın karşısında genç kadın kibirli bir tutumla kızı adına özür dilerdi. Yabancı incelikli şeyler söyleme gayretine düşerken annesi dinlemeden kızını çekeler, yeniden yürümeye başlarlardı.

Küçük kız insanlarla doğayı ayrımsamadan tüm olarak algılıyor gibiydi. Yazın kentin tozlu, uğultulu bir salgısı vardı. Bura insanlarına güneş koyuluğundan bir sıcaklık, sokak köpeklerinin savrukluğundan geçmiş bir gevşeklik yansıyordu. Kışlar, çıplak ağaçlar, tren sesleri; vapurların borda bordaya değerek gidip geldikleri iç denizi, insanların yağmurla alacalanan akşamüstlerinde kırık ışık parçaları gibi koşuşturmaları; selvilerin aşılması güç bir koyulukla yoğunlaştığı yana

doğru bile ulaşıyordu. Odalarına da kentin soluganlığı sızıyor gibiydi.

Piyango bileti aldıkları günler bu duygu daha derinden vururdu küçük kıza. Ucu yakutlu su damlası küpeleri o günler olmazdı kulağında annesinin. Oysa ona ne çok yaraşırdı.

Her gidişlerinde elini öpüp başına koyduğu yaşlı kadının taktığı ağırlığıyla göreni arasız bakmaya iten küpelerden çok başkaydı onunkiler. Annesinin küpelerini takmadığı günler çoğunluk birlikte çıkarlardı dışarı. Belki de genç kadın kimi zaman kentin ana caddelerinde yürürken yalnız olmak istemiyordu. O kesme camdan veznelerin önünde beklerken yabancılara yönelmemesine özen gösterdiği bakışlarını üstünde rahatlıkla tutabileceği birisi olsun diye de olabilirdi küçük kızla çıkması.

Yılbaşı yaklaştığında hâlâ kar yağmamıştı kente.

Annesi, "Buranın kışı bahara doğrudur," demişti.

Bir akşam dönüşte odaya bir sap kokina çiçeği ile geldi.

Odalarının kapısına vurulduğunda annesi elindeki kokinayla öylece duruyordu. Ana kız birbirlerine baktılar. Yanıtlamadılar, beklediler.

Kapıya yeniden vuruldu.

— Giriniz, dedi kadın.

Söyleyişinde büyük bir yerde konuşuyormuş gibi vurgular vardı.

Kokinayı yüzleri ayrı yöne bakan koltuğa bıraktı.

Uzaktan gelen kilise çanlarını dinlerce pencereye doğru gözlerini açarak baktı.

— Biri ölmüş.

— Nerden bildin, anne? dedi küçük kız.

— Bu saatte çan çalmazlar yoksa. Onların âdetleri böyle.

— Kapıya vuruyorlar yine. Sesini duymadılar.

Genç kadın sonunda vuruşları kesin yanıtlamak isterce, öne bir iki adım attı. Kolları boşalıp düştü yanlarına. Duruşu çok garipti. Sanki o içeri girenler beklenmedik, duyulmaması gereken bir şeyler söyleyeceklerdi.

Annesiyle gittikleri sinemada, çok büyük kanatları olan kadın meleklerle, uçları kandillenen gür sakalları şişman karınlarına inen adamlarla bezeli tavanına bakmaya doyamadığı o sinemada gördüğü filmlerdeki kadınları andıran bir duruş vardı şimdi genç kadında, sinirli, uzak.

Kapı, şaşılası bir yavaşlıkla açılırken, genç kadın geriye çekildi. Gözlerinden sert bir çakıntı çizilip yok oldu. Elini yeniden o iki ayrı yöne açılan koltuğun dirseğine bıraktı.

— Anlamıyorum, dedi, kim geliyor bu saatte bize? Nerden çıktı? Kim?

Oda kapısının önüne karşıdan dolaylanarak yansıyan güneşin patlayan aklığı dikdörtgeniyle serildi.

Yumuşak, eğik gülüşlü genç bir adam belirdi açıklıkta. Güneş kesiti onun üstündeydi. Ardında genç, gözlüklü bir kız duruyordu.

— Buyurun! dedi genç kadın. Birini mi aradınız?

Genç adam, konuşmasını engelleyecekmiş gibi ışıktan sıyrıldı. Miyop gözleri kamaşan genç kız, boşluğa yürüyormuşça adımlar atıyordu. Camlar aracılığıyla yansımasından ötürü madensi aklığıyla onu saran aydınlıktan kurtulamayacağını anlamışça birden duruverdi.

Genç adam konuşmaya gireceğini belli eden bir iki devinim yaptı ve sustu. Dudakları oynamıştı oysa.

Soğuk aydınlığın içinde duran genç kız,

— Siz de kokina almışsınız, dedi. Bu yeni yıl çiçeklerini buraya ilk geldiğimizde görmüştüm. Böyle yetiştiklerini sanmıştım. Hani saplarıyla, kızıl topçuklarıyla, saplarıyla.

— Öyle olmadığını öğrenmişsiniz işte. Kilisenin ordaki çiçekçi zorla verdi. Kokina filan alacak değildim. Evet? Bir sorun mu var?

Genç adam eşyalardan alakoyamadığı bakışlarını önce genç kadının alnına, sonra tahta masayla iskemlelerin durduğu köşenin üçgeni içindeki, altlarına kapağının açıklığından soğuk küller taşmış sobaya çevirdi. Hızla kaçırdı ordan gözlerini boğazını temizlerce öksürdü.

— Yok, dedi. Yumuşaklığı kalınlığından geliyormuş gi-

biydi sesinin. Özür dileriz. Biz düşündük ki (eliyle kız kardeşini gösteriyordu) başka bir yere çağrılı değilseniz bu gece yeni yılı birlikte karşılasak. Radyo dinlerdik, tombala filan... Piyango biletimiz bile var, takip ederdik.

Genç adamın sesindeki okşarca süren özenlilik dindi. Yorulmuş gibi genç kızın ardına geçti. Genç kız ellerini gözden geçiriyordu.

— Evet, dedi. Böyle konuştuk kardeşimle. Bu evde o kadar kişi oturuyor, kimse kimseyle görüşmüyor. Belki biraz geç kaldık çağırmakta. Dün geceden beri aramızda bu konuyu tartışıyorduk.

— Sonra ne olursa olsun dedik reddedilmeyi de göze aldık, diye söze girişti genç adam. Ve geldik. Burdaki ilk tanışlarımız olmayı kabul edeceğinizi umuyoruz biz.

Genç kız elinde olmayan bir yanlışlığanedenolmuşluğun ezikliğini taşıyan sesiyle,

— Evet, gelseniz... Nasıl sevineceğiz... Fakat siz de katılmaktan memnun olacaksanız elbette.

Durduğu yerde sol elini şöyle havada dolaştırıp bir şeyler çizdi genç adam.

— Sormadınız, fakat söyleyelim. Belki gitmişsinizdir...

Geldikleri yerin adını söyledi ünlü kışlarını, taş evlerini anlattı. Küçük kız bir taşkınlığın da vurduğu bu anlatıma şaşıyordu dinlerken. Genç adam sürdürüyordu konuşmasını.

— Evlerin sobaları çok büyüktür, yerlidir. Yani evle birlikte inşa edilir. Yurdumuzun kışları orda dinlenir hep. Mevsimi gelince de yurdun her yanına dağılırlar.

İki kardeş birlikte güldüler.

— Bugün ben karşıya ceketle geçtim. Belli ki kış, bizim ordan yola çıkıp buraya gelene kadar yumuşuyor. Üstelik sizin sobayı da hemen temizleyelim ve yakalım. Sabah döndüğünüzde soğuk odaya inmek olmaz. İzin verirseniz...

Küçük kız genç kadına baktı. Yüzünü küllü bir aklık almıştı kadının.

Gözle görülmesi olanaksız küçük şeyleri eliyle ustaca tutmanın getirdiği devinimler yaparak konuşmasını güçlen-

diren genç adamı hiçbir ilgi belirtisi göstermeden izliyordu. Elin güzel, uzun, balmumu rengindeki parmaklarına, avucun soluk gerginliğine, tüm bu canlılığa bozmadan bakıyor, yüzündeki katılık giderek artıyordu.

Küçük kız içini alan yabancılığı neyle bastıracağını bilemedi.

Fırının aynalarını görmek istedi. Bu iki yabancıdan, genç kadının nerdeyse odayı bölecek denli oluşup duran sertliğinden sıyrıldı, pencereye yöneldi.

Çıngırağını çalarak geçen makaracı Yahudi'yi gördü. Koluna astığı camlı tahta kutuyu güçlükle taşıyordu. Kaldırım taşlarının çıkıntıları dengesini hemen yitirmesine neden oluyor, sarsalanan gövdesini başını sallayarak yeniden toparlıyordu.

Adamın sokaktan geçiş saati değişmezdi. Mevsimleri ayırımsamazmış gibi hep kara muşambadan yapılma yağmurluğunu giyerdi. Şaşmaz bir dinginlikle durup yapıların kör ışıksızlığına alışkınlıkla bakardı.

Küçük kız adamın geçişini sokaktan yitene dek izledi.

Büyüklere belli etmeden yanmayan sobaya baktı.

Kimi zaman annesinin de katılmasıyla yatağa girip oturduklarını düşündü.

Böylesi günlerde en yadırgadığı şey uykuyu aynı yerde sürdürmekti. Annesi gözlerini odanın bir noktasına diker, peş peşe sigara içerken sağ kolunun kül tablasına gidiş gelişinin dışında saatlerce kıpırtısız kalırdı. Odayı dolduran umutsuzluğun dayanılmazlığını sezerdi küçük kız. Yanmayan soba soğuğu daha çok duyururdu. Onlara kimse gelmezdi. Odaları taşkınlıkları engelleyen bir hüzünle sarılıydı. Oysa şimdi, bu iki yabancı ürkütücü ilgileriyle odalarındaki görünmeyen bir şeyleri sarsıyorlar, dağıtıyorlardı.

Makaracının çıngırak sesi kulaklarından yitene değin pencereden ayrılmadı.

Akşamüstlerini daha da kurşunileştirerek çalmaya başlayan çanları, her mevsimin çiçeklerini sepetlerine düzenle yerleştirmiş bağrışan satıcıları yeniden getiriyordu kıza eriye-

rek yiten çıngırak sesi.

"Fulyalar taze taze..."

"Bunlar köklerinde köklerinde..."

"Bakara gülleri, iş bitmeden güller bitti!"

"Sümbüller... Sümbüller..."

Çarşının en güzel saatleriydi onlar. Çiçeklerin, meyvelerin, kırılacak eşya vitrinlerinin, kızıl tablalarda tazelikten birbirinin üstünden kayan balıkların, pıtrak pıtrak fışkıran yeşilliklerin, çağlık olmuş dükkânların içindeki pestil kokulu loşluklara yaslanmış dopdolu çuvalların, yoğurt mayası kokan peynirlerle dolu tenekelerin toplandığı çarşının kalabalığıysa alışverişin hızı içinde aynı canlılığa eksiksiz katılırdı.

Küçük kız oradan geçtikleri akşamlar, ince bacaklarına sütsü bir aklığın egemen olduğu tenine yabansı bir diriliğin yürüdüğünü duyardı. Genç kadın olanların değiştiremediği duruşuyla kulakları dolduran çarşının parlak çınlayışını duymaz gibiydi. Açalyalar, süsenler, yabani menekşeler, dolgun yüzlü lalelerin arasında durur, ilgisiz bakınırdı.

Adı anılmayan bir çiçeği sorardı satıcısına. Çiçekçi toparlanır, sepetindeki değişik renk öbeklerine bakar, bir küçük tutam uzatırdı annesine.

"Yok almayacağım," derdi genç kadın. "Suni gübreyle yetiştiriyorlar bunları. Kokuları hiç yok. Hiçbiri kokmuyor yoksa farkında değil misiniz?"

Sonra serin bir suya eğilir gibi elini göğsüne bastırıp çiçek sepetinin tümünü koklardı. Olumsuzluğunu kanıtlayan bir baş devinimiyle bakardı adama.

Çiçekçi genç kadına çekinmeyle karışık bir hizmet etme isteği içinde öteki demetleri sunardı. Bütün satıcıların bir gün çarşıyı, çevresini küçümseyerek geçen bu genç kadına kötü davranacakları tedirginliğini, küçük kız, durma taşırdı içinde. Annesiyse böyle bir durumun asla olamayacağını bilen o soğuk buyurganlığını elden hiç bırakmazdı.

Odadaki konuşmaların sürdüğünü duydu.

Sırtını cama dayadı.

Genç adam annesinin söylediklerini gözlerinin rengini

belirleyen bir ışıkla dinliyordu. Koyu mavi gözlüydü. Bu renk gözleri olacağını umdurmayan bir ilk görünüş silikliği vardı onda. Genç kadına bakarken ve onu dinlerken belirsizliği çekiliyor, canlılığı, sıcaklığı artıyordu.

Küçük kız genç kızı aradı bakışlarıyla.

Genç kız bu arayıştan kaçmak isterce gözlüklerini çıkarıp eteğinin ucuna silmeye başladı ve bu davranışını sürdürdü.

— O zaman bekleyeceğiz, dedi genç adam. Hem bu evde, hem bu kentte biz de çok yalnızız. Lütfen...

Gözlük camlarını hâlâ parlatmayı sürdüren genç kız yüzüne vuran çalkantılı anlama karşıt bir sesle, öne eğik durarak,

— Lütfen... dedi. Bekleyeceğiz. Sevineceğiz de.

Konuşmasını bitirdiğinde başını kaldırmadan gözlüğünü taktı, bekledi.

Genç kadın kardeşlerin odaya girmesiyle edindiği sertliğin yumuşayışını kanıtlayan bir omuz silkişiyle onlara bakmadan,

— Dokuza doğru geliriz. Daha erken, yılbaşı için uygun bir saat değildir. Ben genç kızken onda filan yemeğe oturulurdu. (Yüzünü aydınlık bir gülüş kapladı.) Hem yılbaşılar yeni başlamıştı.

Genç kız,

— Yeni mi başlamıştı? dedi. Biz de buraya gelince önemsedik yeni yılı karşılamayı. Sevdik de üstelik.

— Birdenbire bir âdet diye girdi aramıza. Okumuş varlıklı aileler, bilirsiniz, yeniliklere açıktır. Neyse. Nerden çıkardım bunları şimdi? Sekiz buçuk diyelim. Yılbaşı geceleri uzundur.

Genç adam elleriyle bir şeyi boşlukta tutar gibi yaptı. Yüzünün ışıltısı geniş alnından akıyorca durma artıyordu.

— Peki, dedi. Madem öylesi uygun... Biliyor musunuz, iki yıldır bu kentteyiz. Üniversiteye gidebilmek için gerekiyordu gelmemiz.

— Demek öğrencisiniz, dedi genç kadın.

— Üniversite bence öğrencilik değildir. Öğrencilik daha gençliğe uygun düşen bir tanım. Olgunlaşma, meslek seçme dönemi sayıldığına göre üniversite, bu da yetişkinlerin işidir.

Genç kadın gülümsedi.

Küçük kız ikisine de baktı.

Annesine yanaştı. Kadın onun sırtını el yordamıyla buldu. Giyiminden taşan kürek kemiklerini hafifçe okşadı.

Yüzüne anında yerleşen uzaklığın güveniyle,

— Söz vermiş olmayayım, dedi. Gelebilirsek...

Genç kadının sözleriyle genç adamı engelleyemediği bir kuşku sarıyordu.

Gözleriyle kız kardeşini aradı.

Genç kız kıpırtısız, kesin duruşu içindeydi. Kalın camlı gözlükleri ışığın vuruşundan ötürü gözlerini saklıyordu.

Genç adam birden genç kadının dayandığı iki yönlü koltuğa yaklaştı.

Genç kadın bu girişimi, ayrımsamazlığını vurgulamak isterce gövdesini dikleştirdi.

Genç adam tam karşıdaydı. Küçük kız aşağıdan bakıldığında onun daha uzun boylu olduğunu, eğik duruşuna karşın omuzlarının genişliğini gördü. Genç kadın hâlâ görmüyormuş gibiydi onu.

Piyango bileti aldıklarında, çini sobalı her yanı halı döşeli eve gittiklerinde, akşamüstü çiçekçilerine uğradıklarındaki anlamını edinmişti tümüyle. Gözbebekleri oynamıyordu. Göğüslerinin diri duruşuyla belinin inceliği göz doldururdu böyle anlarda.

Genç adam aşılamayacak bir engele çarpmış gibiydi, hafif sallandı, güzel, iri elleri iki yanına sarktı.

Genç kız öksürdü.

— Fakat, bu gece evde değil misiniz yoksa? dedi genç adam. Çağırmakta gecikmiş olabiliriz. Şimdi bile zor girebildik içeri. Geç mi kaldık çağırmakta?

Sesi yoruluvermişti.

Küçük kız annesinin eteğine dayadı yanağını. Kadının ısısına değdi. Açık kapağından küller taşmış, sönük sobayı

yeniden gördü. Elini genç adama doğru uzattı.

Büyükler bu davranışını seçmediler.

Genç kadın, içini toplayışı pekişmişçe saçlarını sarsarak yüzünü alacakaranlığın indiği sokağa çevirdi. Odaya dinginlik dolmaya başlamıştı. Birden yüksek sesle,

— Gelirsek eğer, dedi, sekiz buçuğa doğru geliriz sanıyorum.

Genç kız kapı çıkışında delikanlıya bakıyordu.

Odadaki bölüntülü parlak güneş yitmişti. Hiçbiri görmemişti o aklığın silinişini.

Delikanlı gülümsemeye çalışarak geri geri yürüdü ve birden kız kardeşine çarptı, gülüşü sahicileşti.

Kapıyı yumuşak bir sessizlikle örttüler.

Genç kadın bir süre daha ayakta durdu. Fırının elektrikleri yandı.

Küçük kız yeni yılın nasıl bir şey olacağını düşündü. Daha öncekileri, annesinin şöyle değinip geçiverdiği kutlamaları anımsamıyordu. İlk kez, bir yeni yıla giriş gecesinde o da olacaktı. İçinde sevinç adım adım çatlayarak renklerle uçuşuyordu. Zıplayarak, koşarak odada gürültüler yapmak istedi. Odaya dolan solgun ışıklar, uzak sesler içindeki kabarmayı engelledi. Silkindi. Genç kadının bakışıyla karşılaştı, gidip karyolaya yaslandı.

Bundan önce yeni bir yıl olmuş muydu diye bulmaya çalıştı.

Yanaklarını, avuçlarını dalayan kara kalın bir ceketi duydu gövdesinde. Bir güçle sarmalanıyordu. Uykuya geçen bir çocuğun ağlayışını yatıştırmaya yönelik sözcüklerin güvenli neşesini duyumsadı. Yamaçların, koruların, kentin, yaz denizlerinin, iskele dibi yosunlarının örülmesinden oluşan bu kucaklayışın korkusuzluğunu tatmış gibiydi. Öğrendiği sözcüklerle, çevrede gördüklerine, öğretilenlerden daha değişik adlar aradı. Yalnızlığın tutkulu anlarındaki en yoğun noktaya varınca olduğu gibi yeniden ürperdi. Sezdirmeden annesine baktı. Genç kadın pencerenin önünde öyleceydi. Yüreğinde bir düğümlenme oldu. O, kendini saran, koruyan şeyi

dayanılmaz bir güçle özledi.

— Anne, dedi. Anneciğim...

Kadın döndü. Dışarda eriyen mavi bir koyulukla dolan sokağı geçenlerin ayak seslerini duydu.

Genç kadın puslu, yarı saydam bir resim gibi cansız duruyordu orda. Saçlarının ışıkla çizilen kesitinden öteye ayrıntısızdı görünüşü. Sanki camın serinliğini yoklar gibi dayadığı sol eli bir porselenin aklığını taşıyordu.

Küçük kız içindeki yabansılığın çoğaldığını anladı.

— Anneciğim! diye yineledi.

Genç kadın duruşunu koruyarak,

— Ne var, dedi. Niye durmadan sesleniyorsun?

Seslendiğini sanmamıştı küçük kız. Nerdeyse fısıltıydı söyleyişi. Sesleniyorsun sözcüğüyle daha da uzağına düşmüştü annesinin.

— Ne söyleyeceksin? Söyle bakalım.

Kız gözlerini kırptı. Pencereyi artık deniz gibi kaplayan koyuluğun içinden esen rüzgârı dinledi.

— Gideceğiz, değil mi, anneciğim?

Ellerini dizlerinde kavuşturdu. Yavaşçacık karyolanın dibine çöktü.

— Kalk ordan! Yerler daha da soğuktur. Kalk!

Çöktüğü yerde doğruldu. Genç kadın omzuna dokunup yederek onu çift yüzlü koltuğa götürdü. Küçük kız tırmandı, kapıya yönelik bölüme oturdu. Genç kadın eğilip yüzüne baktı. Soluğu çiğnenmiş sakız kokuyordu. Gülümsedi kızına.

— Bak buraya çıkabiliyorsun artık. Yerlere oturmanın âlemi var mı!

Sesindeki okşayış küçük kızı sarstı. Bu söyleyişi daha önceleri de duymuş olmalıydı.

Açılan bir bahçe kapısı çizildi gözlerinde.

İlk yaz güneşlerine özgü çağıltılı bir ışığın serildiği güvermiş bir bakla tarlasının arasından toprak bir yol uzuyor. Çevresini sürgit ayrıksız gelincikler kesiyor yolun. Evin çıkışıyla bahçe arasındaki beton yükseltiye dayalı bırakılmış selesi mavi bir bisikletin tekerleri ilerlerden kopup gelen meltemle arasıra dönüyor. Tekerin sesine arasız çalışan bir motor sesi karışıyor, sonra kapının açıklığında uzun boylu, geniş omuzlu bir adam beliriyor. Genç bir kadının sevinç çığlığı asmalarla örülmüş gölgeliğe ulaşıyor. Odanın içine doğru esen meltem erkeğin sesini dağıtıyor. Erkek kadını kavrıyor, acıtırca sıkmaya başlıyor.

"Yapma! Yapma. Çocuğu uyandıracaksın. Zor uyuttum zaten."

Gülüyor erkek. Sağlam boynu, yüksek alnından dağılıveren saçlarıyla dolanıyor odada.

"Sen çığlık atarken uyanmıyor mu?"

"Öyle şaştım ki, hiç beklemiyordum bu saatte."

"Ne o? Yoksa sevinmedin mi?"

Kadın boynuna sarılıyor adamın, ayakları yerden kesiliyor. Saçlarının bağı açılıyor, tutamlar aşağı akıyor omuzlarından. Kapı açıklığından dışarı kaçan bakışlarına gelinciklerin kızılı benek benek düşüyor.

"Seni seviyorum."

Peş peşe sürdürüyor bu sözcükleri.

"Seviyorum işte."

Sesine sevinçli bir şımarıklık doluyor.

Çevresi galvaniz kaplı damı silme kiremitli evin oluklarındaki kumrular çekilen tulumbanın su sesiyle birden ötmeye başlıyorlar. Kumru sesleri dalgalanarak dinginleştiriyor odayı.

Genç kadın yuvarlak, ak kolunu adamın karışmış kumral saçlarından aşırıyor,

"Evsahipleri bahçede, tulumba çekiyorlar. Yoksa akşam mı oldu? Sen delisin vallahi. Delisin işte. Üstelik kapı da açık."

"Unutma, bizim kapımızı yeşillikler örtüyor."

Genç erkek kadını yeniden sarıyor. Aralarında bir iki sözcük eziliyor, genç kadın kollarını erkeğin sırtına tümüyle dolamaya çabalıyor. Uzun kızıl kumral saçları ak patiska üstüne ak işli yastığa saçılıyor. Boynunu alan pembelik artarak kulaklarına ulaşıyor. Odada bir süre bölüntülerle akan bir suyun, kumrukların, yaşını bulmamış bir bebeğin mırıltılarından öte bir şey duyulmuyor. Genç kadın ellerini ensesinden geçiriyor.

"Ter içinde kaldım."

"Bu kumrular tulumba çekilince neden ötmeye başlıyorlar anlamıyorum."

"Elbette anlayamazsın, sen kumru değilsin ki..." diyor genç erkek.

Genç kadının gülüşleri dinmeden dudaklarını arasız öpüyor.

"Sen büyük konakların küçük hanımı olarak yetiştirilmişsin, kızım."

"Bizim de bahçelerimiz vardı."

"Ne bahçeler ya. Ağaçları bile endazeyle hazırola geçirilmiş. Edepli tarhların içinde uyuklayan emekli çiçekler. İyi ki seni baştan çıkardım! Kendimi sana sevdirebildim."

Genç erkek sırtüstü yatıyor, sonra kadını bağrına çekiyor yavaşçacık. Kırılacak benzersiz bir camı ya da dokunulması olanaksız hafiflikte bir ipeği çeker gibi.

"Evet. İyi ki baştan çıkardın beni, diyor genç kadın."

"Sana bir şey olursa ben yaşamam, biliyor musun?" diyor genç erkek.

"Yaşamam bilesin!"

Genç kadın ağırlığını olduğunca ona bırakarak yüzünü erkeğin yüzüne dayıyor.

"Kocaman bir erkeksin. Bu laf sana yakışmıyor. Ben söylesem bak olur. Doğru da bu vallahi. Ben seninle yaşamaya başladım. Hani ilk geceyi hatırlıyor musun? Neydi benim o gülünç halim!.."

Genç adam birden kadını gıdıklamaya başlıyor. Kadın gülüşlerini zorla tutup bir yandan da,

"Yapma n'olur! Yapma n'olur!" diyor. "Kızımızı uyandıracaksın."

"E, ben değil, sen uyandıracaksın. Kıkır kıkır gülme. Hem kızımızmış. Bunca küçük şeylere hız erkek demeyi ben tuhaf buluyorum. Bebek demek doğru. Evet, bebek. Üstelik uyanmış, kumru sesleri çıkarıyor. O senin demin kuş ötüyor sandığın bizimki. Bana kalırsa bu, kumruca öğrenmiş."

Genç kadın,

"Aman sen de," diyor. "Öf..."

Yaslandığı yapılı, sağlıklı gövdeden hafifçe toplanarak beline dek uzanıyor. Açık kapıdan doğru gelen yaban eriği baharı, zerdali, gübre, kahkaha çiçeği havasını genç kadının menekşeli ter tüten sıcaklığı bastırıveriyor. Tülbent emerek yatan bebeğe bakıyor.

"Uyanık bu!"

Bebeğin yüzüne yüzünü yaklaştırıyor, çocuk teninin o tiril tiril dayanıksız pürüzlüğünü öpüyor, daha da şişkinleşmiş dudaklarıyla. Sonra çıplak gövdesiyle erkeğe dönüp,

"Sana benziyor bu kız," diyor. "Bir kilo kıvırcık kirpiği var. Ama ona yakışır, kız... Sende ne kadar yadırgamıştım."

Birlikte gülmeye başlıyorlar. Genç kadın yatağın içinde oturuyor. Memelerinden birinden hafif süt sızıyor. Demin üstünden çıkan sabahlığa uzanıyor.

"Giyme yahu!" diyor genç adam. "Sana bakınca ilkyazı çok daha iyi görüyorum."

"Ay sen delisin vallahi! Sahi sen bugün niye bu saatte geldin?"

"Fena mı oldu gelmem, bu saatte?"

"Niye ama? Bayram filan değil ki. Tatil de değil. Yani pazar değil."

"Evet. Beklenmeyen bir saatte genç bir koca aylık çocuğuna ve genç karısının yanına dönüyor. İnsanların işgünü diye ilan ettikleri birinden sıyırtıp geliyor. Şimdi asıl müthiş olana bakalım efendim. Genç adam ve genç kadının ilk karşılaştıklarında yaptıkları iş birbirlerine bakıp gülmek, sonra da sarılmak oluyor, bu müthiş işte. İnsanoğlu dehşet bir şey,

nasıl da sevebiliyor. Öyle gıdıklamadan gülme. Ciddi ciddi dinle beni. Ve unutma, oh be dünya varmış sözü bu anlar içindir."

"Hasta değilsin ya?"

"Ben mi?" Kahkahalarla gülüyor genç adam. Bedeninden, yüzünden odaya bir şeyler serpiliyor.

"Masal güzeli karım benim! Ne iyi yürekli patronlarım var sen bilmiyorsun tabii. Çağırdılar. 'Şu şu şu koşulları kabul ederseniz.' dediler. 'Kalabilirsiniz. Zaten tensikat yapmak zorundayız.' Lafa bak, tensikat. İnsana aykırı bir sözcük bu. Tartıştık. Kendimi daha ucuza satmak istemedim. Böyle birini."

Genç adam yumruklarıyla göğsüne vuruyor.

"Çok sıkıldım başta. Yüzüm doğduğumdan beri o kadar asık olmamıştı sanıyorum. Yürümeye başladım. Sonra birden çevreye, denize, göğe baktım. Yahu, dedim. Böylesi güzelliklerle, bu güçle ve akılla neler çözümlenmez. Koşmaya başladım. Koştukça seviniyordum. Herkes bana yol açıyordu caddelerde, sokaklarda. Kuşku ve acıyla bakıyorlardı. İnsan kalabalıkları hep felaketler ve acılara koşulmasına alışmış. İnan bu arada onlar için de üzüldüm, yani koşarken... İşte sana kavuştum."

"Fakat şimdi çocuğumuz da var."

Genç kadının sesi gölgeleniyor.

"Daha iyi ya. Ne kadar iyi. Neler yapabiliriz bundan sonra. Onun da yaşadığından tat duyan, sağlam, iyi bir insan olması için."

"Korkuyorum," diyor genç kadın.

Sözcüğe denk bir karanlık ıpıldıyor yeşil gözlerinde.

"Ne diyorsun sen? Korkmak mı? Bunca sevgi dolu, güçlü, genç ve marifetliyiz. Sen sevmeyi bilen bir kadınsın üstelik. Sana öğretilmemiş bir sürü işi şimdi nasıl da başarıyorsun. Korkmak böyle bir günde söylenmeyecek tek şeydir."

"Onlara gidemem ben, diyor genç kadın. Geri dönemem hiçbirine."

Kendine konuşur, söz verir gibi söylüyor.

"Hiçbir yere gitmeyeceksin. Bunu düşünerek korktunsa haklısın. Hayatı o pahalı inlerinin içinde geçirenlerin yüzlerini andınsa korkunçtur. Fakat onlar artık yakınların değil ki. Şimdi yakınlarını sen yaratıyorsun, dünya güzelim benim. Her şey yoluna girecek. İşverenler neyi, kimi kaybettiklerini düşünüp karalar bağlasın. Karşı karşıya geldiğimiz her an sevinç içinde değil miyiz biz, sen ona bak."

Genç kadın boynunu eğiyor, başı ak omzunda dinleniyormuş gibi kalıyor.

"Ya sana bir şey olursa?"

"Bana hiçbir şey olmaz. Kimi günler canım göğüs kafesine sığmıyor, öylesine fazla. Yüz kişiye yetecek kadar yaşama gücüm var. Yoksa sen, o halıların, ipeklerin, gümüşlerin içinden çıkıp bana tutulur muydun? Gülme, gülme! Ölürsem mi demek istiyorsun?"

Genç kadın sıkı sıkı yumuyor gözlerini. Genç adam kadının küçük ellerini avuçluyor.

"Sus, diyor. Bir çocukla konuşur gibi. Ne yersiz sözler bunlar. Daha birlikte neler yaşayacağız."

Kadın gözlerini açıyor. Ağır davranışlarından sıyrılıyor giderek.

"Şimdi güzel bir çay demleyeceğim sana."

"İkimize," diyor genç adam. "Tam zamanıdır. Bugünü nasıl geçireceğini bilmiyordun, değil mi? Kızını uyutmuştun, üstünde sabahlığın, ayağında mavi saten terliklerinle günlük şarkını söyleyerek odalara, mutfağa, banyoya gidip geliyordun. Bu halini günlerce görsem doymam. Sonra, bir işmiş gibi yaptığın bu dolaşmaları bitirip, kullanmasını yeni öğrendiğin dikiş mahinesinin kolunu çevirip seyredecektin."

Genç kadın dokunulmamış bir arılığın çizildiği yüzüyle bakıyor genç adama.

"Neler bilirsin sen de..."

"İşte yaz gibi sıcacık çıkıp geldim. Bugüne yaraşır en iyi şeyleri yaptık. Sevindik, seviştik, söyleştik. Şimdi de çay içeceğiz."

Bir kedi beliriyor eşikte. Gün ışığı tüylerini eleyerek ge-

çiyor dikenleşmiş sırtından. Odayı kolluyor. Bebek kediyi görüveriyor. Ardından tazelikten çıtırdayan, ışıklar saçan sesiyle sevinç çığlıkları atıyor. Genç adam bebeğe, kediye ayrı ayrı bakıp başını sallıyor. Genç kadın, tembel adımlarla yürüdüğü mutfak kapısının ordan uçuk mavi sabahlığının içinde ılık bedeninin toparlanamamış gevşekliğini taşıyan nazlı davranışlarıyla dönerek genç erkeği, küçük tombul kollarını oynatan bebeği ve kediyi ayrı ayrı süzüyor. Genç erkek birden yatağın üstünden kalkıyor.

"Her şeyi yoluna koyacağız. Kuşku yok," diyor.

Sözlerini kanıtlamak isterce kollarını ihi yana açıyor. Dar kalçalarının gerginliğini artıran gövdesinin buğday rengi uyumu, terli kaslarının gerilip oynayışı, çıplak bedeninin sağlam güzelliğini vurguluyor. Olan gücü elleriyle bilekleri arasında toplanmış gibi bilek damarları iplik iplik şişiyor. Gözlerinin coşkusunu gür kirpikleri yumuşak gölgelerle örterken gülüşü apak açıyor yüzünde. Genç kadın utanmaya yatkın bir anlamla,

"Sen giyinmeyecek misin, daha?" diye soruyor yarım yarım bakarak. "Kızımız böyle görürse babasını sonra sözünü dinlemez."

"Keşke bu anları duysa da, görse de. Çıplaklık çirkin bir şey mi? Haydi haydi çekinme!"

"Artık giyinsen... Biri gelirse..."

"Gelmez," diyor genç adam. "Unuttun mu, biz ihtiyarları bir yanda bıraktık? Bize o ayıpçılardan kimse gelmez. Korkarlar."

Genç adamın sesinde sevinç patlıyor.

"Ne o? Beni böyle görmekten memnun değil misin yoksa?"

Genç kadın omuzlarını silkiyor, mutfağa yönelirken gizlemeye çalışarak gülmeye başlıyor.

Genç adam kadın kapıdan silinince gerinerek yatağa uzanıyor.

Genç kadın odaya döndüğünde o yana bakmıyor. Bebeğe yöneliyor. Mırıltılı bir şeyler söylüyor çocuğa. Onu sı-

caklık taşan kollarına alıyor.

"Sen babana aldırma kızım," diyor. "Sen okumuş, güzel bir kız olacaksın. Onun söylediklerini yaparsan benim gibi ayakların yerden kesilir. Ama o bambaşka bir adamdır. Gel bakayım bana, gel bakayım!"

Üstünde papatyaların yığınla durduğu oygulu ceviz masanın yanından geçip sallantılı bir koltuğa oturuyor. Dizlerine yatırıyor çocuğu sonra tek koluyla sararak memesini çıkarıp ağzına veriyor bebeğin.

"Yavaş! Bir obursun ki... Bak tıkanacaksın! Annen kaçmıyor. Canım benim! Ne kadar da acıkmışsın..."

Çocuğun süt emerken çıkardığı soluk alma seslerini dikkatle izliyor.

Genç adam dirseğinin üstünde doğrularak kadınla çocuğa uzun uzun bakıyor. Odada kedinin guruldamaları duyuluyor yalnız. Dışardan gelen gürültüler yarı aralık kapıda silinip kesiliyor.

"İyi ki," diyor genç adam, "bu katı bulduk. Ayrı bir ev gibi. İnsanların ayaklarını attıklarında bir bahçeye çıkmaları ne müthiş bir şeydir biliyorum. Çamaşırlarını ağaçtan ağaca gerilmiş iplere asmanın keyfini de... Biz çocukken çamaşır günlerinde sahlambaç oynardık. Kızlar çarçabuk yakalanırlardı. Onları çarşaflara dolardık. Banyoya da sobayı taktırdık mı..."

Genç kadın apaydınlık bakıyor. Gözleri sarı yeşil...

Sabahlığının uçuk mavisinin açık bıraktığı göğsü küçük bebeğin çocuk pembesi yüzüyle bitişik. Göğsün süt dolu ince damarları kadının teninin aklığını yoğunlukla belirginleştiriyor.

"Geveze sen de," diyor genç kadın.

"Canım, iyi ki çocuğumuz oldu. Daha da olsun. Olacak da. Belki bugün de..."

"Sussana sen öf n'olur."

Genç kadın bebeğin küçük alnındaki ince teri ak tülbentle kuruluyor. Onu sakınarak kalkıyor, yerine yatırıyor. İki kıyısı pembe dantellerle çevrili küçük yastığı başının altına

koyuyor. Bir süre dikkatle izliyor çocuğu. Yeniden mutfağa yönelirken genç adam da arkasından mutfağa giriyor. Bir şeyler konuşmaya başlıyorlar. Sözleri kahkahalarla kesiliyor.

Genç adam odaya dönüp pantolonunu giyiyor.

Bebeğe yaklaşıyor, eğilerek bakıyor ona. Tütün, kolonya karışımı bir hava sarıyor bebeği.

"Büyü biraz," diyor. "Hiç olmazsa emekle bu yaz bitmeden. Seni tarlalara çayırlara bırakalım. Toprağı elle."

Birden kavrıyor çocuğu. Odanın bahçeye açılan kapısına yöneliyor. Kedi de silkinip artlarından geliyor. Güneşin yan düşmeye başladığı üç tane iç içe duran erik ağacının, zerdali ağacının, toprak yolu kesen akşamüstünün eğikliğine bürünmüş gelinciklerin, öbeklenmiş pisi pisi otlarının gökyüzüne yayılmaya duran eflatun çizgilere doğru kaldırıyor bebeği. Ardından havaya atıp tutmaya başlıyor. Bebeğin gülücükleri ince, acemi kahkahalara dönüşüyor. Genç kadın çay bardaklarını dizdiği tepsiyle gelip tam arkalarında duruyor. Ta yukarlardan bir kırlangıç sürüsü düşerce inip bakla tarlasının üstünde dönerek yine aynı hızla yükseliyor. Çimenlerin, ağaçların altında toprağın ısınarak gerildiği duyuluyor. Evin damından ikili, üçlü inen kumrular tulumbanın dar yalağından su içmeye başlıyorlar. Kedi gövdesiyle yere yassılıyor, gözbebekleri irileşerek kumrulara bakıyor. Küçük kızın havadan kocaman güçlü ellere doğru her düşüşünde tınlayan sesi, gülüşleri sürüyor.

"Bak, anne dedi," diyor genç adam.

Genç kadın erkeğin sırtına değdiriyor dudaklarını.

"Uydurma."

"Bir gün nasıl olsa diyecek. Yalan mı?"

Ötelerdeki kurşun rengi gara birden peş peşe trenler giriyor.

Küçük kız hıçkırıklarla ağladığını,

— Peki gideceğiz. Demek bu kadar istiyorsun gitmeyi? demesinden anlamıştı annesinin.

Odalarındaydı.

Dışarda açılmış bir radyonun haberleri veren sesini duydu. Soğukluk bastı sırtına.

Annesi küçük kızın saç örgülerini açıyordu. Çekerek taramaya başladı. Küçük kız nereye gideceklerini anımsamadı. Birden o iki yabancıyı görürce çağrılarını düşündü. Ağlaması dindi. Derin bir soluklanmayla noktalandı. Bacaklarını salladı.

— Kıpırdama, dedi genç kadın.

Saçlarının örülmesi bitince indirdi koltuktan onu.

Giyim dolabını açtı. Kolonya şişesini çıkardı. Ak bir mendili ıslattı, kızın boynunu ovdu. Mendile baktı. Sonra boynunu eğip ensesini ovdu bastırarak.

— Kışın hava erken kararır. Şimdi olsa olsa daha altıdır saat. Hem ben saatleri artık tahmin edebiliyorum. Yaşlanmak böyle bir şey olmalı. Saatsiz saat tahmin etmek. Sonra kent saat dolu. İskele alanında var. Sinemaların içinde var. Bankalarda var.

— Papağanlarla örtülerin bırakıldığı yerde de var, dedi küçük kız.

Genç kadın küçük kızın konuştuğunu duymamış gibi onun sözlerinin üstüne konuşuyordu.

— Saçların çok uzadı senin. Kessek mi acaba? Olmaz tam kış ortasında. Uzun saçın bakması zordur derler, yanılıyorlar. Asıl kısa saçın zordur, biçim verilecek filan. Ah çok güzel oldu, tamam! Şimdi benimkileri yıkamalı.

— Ben de su dökerim.

— Peki, peki!

Genç kadın kızını değişik yönlere çevirip yeni bir şeye bakar gibi gözden geçiriyordu.

— Kumrular yaz kuşlarıdır, değil mi anne? dedi küçük kız. Yüreği çarpıyordu.

— Değildir. Yaz kış oldukları yerdedirler kumrular. Kırlangıçlar, leylekler filan yaz kuşlarıdır.

Genç kadının yanıtıyla dayanıksız bedeninde dört yana dağılıp toplanan görüntülerin dinişiyle kalakaldı küçük kız.

— Lacivert pilili eteğini giydireyim sana. Sonra... Fark ettin mi? Üstleri başları şık değildi, ama çok temizdiler. Yıkanmaktan eski yüzlü olmuştu giyecekleri.

— Kimlerin? diye sordu küçük kız.

— İşte canım, iki kardeşin! Biraz önce onlara gitmeyeceğiz diye ağlıyordun. Şimdi unuttun mu yoksa? Haydi, gülümse bakalım! Senin ilk yılbaşın sayılır bu. Epey büyüdün. Bu geceyi unutmazsın sanırım.

— Sahiden ilk mi, anne?

— Elbette! Kaç yaşındasın ki? Ben yıllardır hiçbir şeyi kutlamadım zaten.

Küçük kız deminki ağlamasından artan derin bir soluğu koyuverdi. Annesinin yüzünü aradı. Küpelerini bıraktıkları o yere gittikleri zamanki annesi değildi şimdi. Küpeleri ise kulağındaydı. Oysa piyango bileti aldıklarında yoktu. İki gün önce, nerdeyse aynalı fırın yarı yarıya karanlığa büründüğü saatte döndüğünde mi gidip almıştı? Orası geceleri de mi açıktı? Yine herkes içerde sırasını uslu bir dirençle mi bekliyordu? Yatağa kızının yanına uzandığında annesinin solukları sert ve garip kokuluydu.

Birden yanan lambaların ışığı camlarına vurunca,

— Elektriği bile yakmamışız, dedi genç kadın. Ne tuhaf? Yarı karanlıkta her şeyi de yapabildim.

Perdeleri örttü. Odadan çıktı.

Küçük kız çarçabuk gidip giyim dolabının aynasının önünde durdu. Kendisine bakmaya çalıştı.

Sıskalığa dönüşen zayıflığı, dar omuzları, boynunun renksizliği hep aynıydı. Gözleri değişmişti. Ona öyle geldi. Çok durgundular. Aynada ona bakan gözlerine baktı. Baktı baktı, ellerini yanaklarına bastırdı. Ölgün elektrik ışığının yoğun bir güneş sarısına dönmesi için gözlerini sıkıca yumdu. Çoktan geçmiş yılların içindeki ne olduğunu bilemediği bir şeyin oygulanarak yaklaşan ılıklığından dağılan bir şeylerin çiçek dürbününü andırır çiseltilerle onu kavradığını duyumsadı.

— Tanrım ne olur? dedi. Oraya gideyim. Neresi... Nerde...

Annesinin elini omuzlarında duydu, gözlerini açtı.

— Ne o? dedi genç kadın. Gözlerin kapalı mı aynaya bakıyorsun? Kurdelelerini bağlayayım. Saçlarını beş dakikada tamamlarım. Sonra bir iki lokma bir şeyler yiyelim.

Yastıkların altına bükerek yerleştirdiği tafta kurdeleleri çıkardı.

— Konuklukta yemeyecek miyiz?

— İlk kez gidilen bir yerde karın doyurur gibi yemek yenmez. Sen de bunu şimdiden öğren.

Dışardan ısınmış suyu getirdi. Çinko leğeni çıkardı karyolanın altından. Başını eğdi. Yuvarlak ensesi elektriğin solgun sarısını bile iten bir aklıkla ağdı. Annesinin güzelliğini yeniden ayrımsamak kızı ürküttü.

Kaç yaşındaydı merak etti. Yaşıtları olduğu söylenen çocukları/annesi öyle söylüyordu /hep uzaktan izlemişti. Neşeli ve yaramazdılar. Yazın annesiyle birlikte gittiği iskele parkında rastlardı onlara. Yanlarında daima büyükleri vardı. Yorgun oturuşlu büyüklerdi bunlar. Torbayı andırır çantalarıyla yan yana dururlar, arasıra ağır bir şeyleri sindirirce gevşek davranışlarda bulunurlardı. Gezici satıcılardan almaya kalkıştıklarını onlara duyuramadıklarında hemen cayarlardı. Genç kadının varlığı çekinme ve tedirginlik veriyordu o büyüklere. Ta uzaklara yönelttiği bakışları oturanların arasız dikkatini çekiyordu. Böyle günlerde küçük kız da ordaki büyüklere öykünerek oturuyor, öteki çocukları ilgiyle izliyordu.

Onun asıl eğlencesi iskeleye yalnız gittiği zamanlarda gerçekleşirdi.

Denize yürümüş, çevresi fırdolayı camlı yapının altındaki kayıkhaneye giderdi dosdoğru. Rıhtımdan, onun basışıyla bile bel veren, sahille kayıkhane arasındaki tahta çakma iskeleden geçerdi. Taş örgüyle pekiştirilmiş alçak, enlemesine girişten adımını attığında güneş görmeyen yerlere özgü bataklık kokusu basardı her yanını. Ham tahta çatmaların duvarla denizin birleştiği çizgiden biraz taşarak kesildiği

suda kayıklar birbirlerine kımıltılarla dokunup ayrılırlardı. O tek açıklıktan dolan ışık, cam kesiği yeşiller saçardı suya.

Küçük kız girişe en uzak noktaya çömelir, dışarıya açılan küçük bölümdeki aydınlığa bakardı. Sırtına serinliği sızardı duvarların. İnsan ve araç seslerindeki günbatımında artan sıkışmaya vapurların peş peşe ayrılıp yanaşmalarını o kuytuluktan dinlerdi.

Ellerini çakılmış tahtaların arasında denize sokarak yosunların dal dal salınışını hızlandırırdı. Kentin sesinin yoğunluğu değişmez bir yüksekliğe vardığında Boğazlar'a açılan iç sulardan geçen açık deniz gemilerinin düdükleri öteki gürültülerin üstünde daha ağır ve dokunaklı asılırdı bir süre.

Küçük kız bir şarkı tuttururdu. Nerden öğrendiğini bilmediği, sözcükleri arasız değişen bu ezginin sesleri değişmezdi hiç. Doğduğundan bu yana onu etkilemiş ya da kafasında bir yerlere sinmiş neler olmuşsa bu ezginin içine taşırdı. Kayıkhanenin boşluğunda incecik sesi titreyerek dalgalanır, bir bebeğin kıkırdaksı gövdesinin bir yaz güneşine çıkarılışı, süt dolu bir memeyi sağan arı pembe bir ağzın yutuşu, kışları kaynayan ıhlamur çay kokusuyla dolmuş odaların kalın halılarla döşeli sessizliği ezginin içli söylenişinde anılan onlar olmamasına karşın yankırdı. Kayıkhaneye girene değin nerelerden geçmişse oraları dile getirirdi küçük kız.

Gelecek filmin fotoğrafları asılı duvarıyla sinemanın rutubetli sessizliğini onun yaşayabilmiş olduğu hiçbir mevsim değiştirememişti daha. Gişede yün ören kadına bakardı. Tunç bir büstün orta yerde durduğu büyük salona süzülürdü. O girdiğinde kapıdaki bilet kesenler ortada görünmezdi. İki yana bölünmüş, yayvan basamakları yol halısı kaplı merdivenlerin yükseltisindeki sahanlığın oval gidişine sıralanmış kapılar ceviz rengi bölmeli localara açılırdı. Oralara bir an bakıp yine çıkardı dışarıya. Piyango bileti satan adamın dükkânını geçerken oranın bir seyirlik olarak ne kadar güzel olduğunu yeniden ayrımsardı. Uzun eğimli caddeyi izleyerek iskeleye varırdı.

Burnuna vuran tuzlu serinlik kayıkhanede arttığında

günün bitmekte olduğunu anlardı. Alçak tavanda suyun halkalanmalarla kırılan yansıması bilinmez çiçekler açtırırdı. Yaz sıcağı kayıkhanenin ağzına dayanıp buharlaşırdı. Küçük kız eğilir eğilir, iskelenin ikindi karmaşasının bir ucunu yakalardı o dar açılıkta. Yarım yarım gördükleri kesinliklerini yitirirdi. Çizgiler titreyerek yer değiştirir, renkler parlak uçucu olurdu.

Bu arasız değişmelerle sevinir, oyalanırdı.

Semtlerinden daha ötelerde neler varsa görmeyi isterdi hep.

Yapışkan bir pislik kokusuyla denize açılan derenin oraya gitmiyordu epeydir.

Son gidişi yaz başı olmalıydı. Annesi artık tayyör giymiyordu. Karışık ama uyumlu renklerle bezeli emprimesini çıkarmıştı. Giysisinin kol altlarına dikilmiş ter önleyicileri kuşkuyla gözden geçiriyordu.

— Gerçek ipektir, diyordu.

Giyindikten sonra ellerini kalçalarına koyup bakıyordu aynaya. Ardından koyu mavi şişeden kulak artlarına, dirseklerinin içine, bacak oyluklarına koku sürüp kendini yeniden gözden geçiriyordu. Kızının yüzünü tutarak bakıyordu ona.

— Belki işim uzun sürer. Uzaklara gitme sakın! E mi? kaybolursun sonra. Çingeneler kaçırır seni ha...

Sözlerine gülüşü karışıyordu.

Küçük kız kaybolmayacağını biliyordu. Kendince, doğduğundan beri sokaklarda dolaşıyordu. Üstünde eflatun bir bulutun durduğuna inandığı, suları ünlü tepeye de çıkacaktı bir gün. Fakat orası ne zaman baksa çok yüksek görünüyordu. Sokak arası kiliseleri önünden her geçtiğinde bir cenazenin kaldırıldığı cami, çağlık manolya ağaçlarına dayanmış köşkler kentin ezberlediği nirengi noktalarıydı.

Onlardan birine vardığında saptığı yönle hangi sokakların nereye açılacağını biliyordu.

Seslere, kokulara olan olağanüstü duyarlığı kentin bu yakasındaki ana bölümün her köşesini belirlemekte yardımcı oluyordu küçük kıza. Böylece ona cansız olduğu söylenen

nesnelerin kendilerine özgü canlılığını öğreniyordu.

Annesinin gitmesinden bir süre geçince yola çıkma hazırlığına girişiyordu.

Koca bakır tencerenin kapağını aralıyordu, titreyen elini dengede tutmaya çalışarak ekmeği çekiyor, masaya taşıyor, bıçakla düzgün bir dilim kesiyordu. Sonra yine aynı işlemleri ekmeği tencereye koymak için yineliyordu. Ardından, yazlık ve kışlık diye ayrılan giyimleri cepsiz olduğundan ekmeğini "kesekâğıdı" dediği nerden geldiği belirsiz ak üstüne lacivert benekli kâğıt torbaya koyuyordu. Sonra kapıya yaklaşıp duruyor, dönüp odayı gözden geçiriyordu. Pencerenin önünde birisi varmış gibi,

— Merak etme, geç kalmam, diyordu.

Giyim dolabına yansıyan odanın büyük kesimindeki kimsesizliğe yeniden bakıyordu. Ayak parmaklarında yükselerek kapıyı açıyor, sokak kapısına varınca da aynı davranışları sürdürüyordu. Cılız asılışıyla ana kapının kilidini yivinden oynatıyor, sokağa iniyordu.

Aynalı fırın, yaz günleri daha eskimiş görünüyordu.

O yöne hızla bakıp yürümeye başlıyordu.

Üç ağacın yanına ulaştığında, "Nereye gitsem?" diye düşünüyordu.

Parka son gidişinde sıcak bir gündü.

Telefon şirketi olduğu söylenen yapının önünden geçerken içerden dışarı vuran sessizlik onu hep ürkütürdü. Kaldırımlarda tozlanmış serçeler uçuşurdu. Yapıların kesiştiği boşluğa geldiğinde ilkyaz bitmeden sararıp güdükleşen çayırda bisiklete binenlere bir göz atıyordu. Köprüye dönen yola varmadan yuvarlak alanın ortasındaki kelleşmiş orta göbek çıkardı karşısına. Araçların çevresinden dolanarak çeşitli yönlere ayrıldığı bu yöre ona şaşkınlık verirdi. Derenin karşı yakasında spor gösterilerinin yapıldığı statsa hep boş olurdu.

Çam, köknar, çınar ağaçlarının sıcağın ağırlığını üstlerinde taşıdığı parka bakardı. Bir an bekler, sonra taflanların ayrıca bir duvar oluşturduğu parkın ana kapısından içeri girerdi. Ortalardaki kökleri genişleyerek toprağa yayılmış meşe

ağaçlarının gövdelerine abanmış değişik türde çiçeklerin kokularını solurdu.

Parkın yıllanmış bakımsızlığından ötürü ana yollara da giderek yabanıl otlar basmıştı.

Son gittiğinde de her şey olduğu gibiydi.

Birkaç bankın boşluğuna karşın deniz yöresine açılan parkın öteki kapısının yanındaki bankta oturan kadın yine yerindeydi. Üstünde partal asker kaputu, elinden düşmeyen sigarasıyla oturuyordu.

Küçük kız kadını gördüğünde çekinmeyle adımlarını ağırlaştırarak geçiyordu önünden.

Parkın yakınındaki yazları yeniden onarılan tahta iskelelere bağlı kayıkların içinde hep çocuklar olurdu. O gün de dört beş oğlan çocuk kopuk bir ağı onarmaya uğraşırken bir yandan da birbirlerini itekliyorlardı.

Parkın demir parmaklıklarının üstünde yükseldiği beton çıkmaya tırmanıp oturmuştu küçük kız. Bir sokak köpeği, kadına yaklaşıp koklamış, sonra böğründeki iltihaplanmış yara yerini çimenlere sürtmeye başlamıştı. Kadın önce köpeğe, sonra kıza bakmıştı. Kıtıktan bir yumağa dönüşmüş akçıl saçlarının daha yabanlaştırdığı yüzünde, su saydamı yeşil gözlerinin bebekleri sürekli kıpırdıyordu. Birden kahkahalarla gülmeye başlamıştı. Üst üste attığı bacaklarının yol yol çizilmiş kiri, ayaklarında ikisi de sol tek olan erkek kunduralarından birini işveli bir sallayışla parmak ucuna kaydırıp yeniden giyişi küçük kızı tutuklaştırıyordu.

— Benim için padişahlık binliklerine sigaralar sarılıp içildi. Ah, Gülsefa!

Sözlerinin bu bölümünde ayağa kalkıp öne doğru eğilmişti. Deminki kahkahalarla sürdürdüğü konuşmasını andırmayan bir kesinlikle,

"Şer Madam! Se Suar..."

Durup küçük kıza bakmıştı.

"Say paraları say! Eksik. Ben bu kadar altın vermemiştim."

Birden susmuş, kendini olduğunca bankın üstüne koy-

verip düşerce oturmuştu. Oturur oturmaz da ulumayı andırır bir çığlık tutturmuş dizlerine düzenli aralıklarla da vurmaya başlamıştı. Sonra birden ulumasını kesmiş,

— Sıvastopol Önünde Yatan Gemiler'i çalsınlar. Dinleyeceğiz, diye bağırmıştı.

Kadının sesi tüm çabasına karşın ancak kayıktaki çocuklara ulaşabilmişti. Onlar da bekledikleri işareti almışça,

— Sıvastopol önünde yatan gemiler /Baklavalarla dolu geldi siniler, diye şarkıyı söylemeye girişmişlerdi.

Kadın öfkeyle bakmıştı çocuklara. Ardından caymış gibi, küçük kızın parka ilk girişindeki duruşunu almıştı.

Çevre yeniden sivriliklerden arınmış, tekdüze seslerle belenmişti.

Küçük kız çocukların uğraşları içindeki canlı, gürültücü devinmelerini izlemiş, denizin ufuk çizgisindeki ak fenere bakmış, sıcağın kırılarak katlanarak renklenişini ilgiyle gözlemişti. Duvarın ılıklığında epey oturduktan sonra, torba kağıttan ekmeğini çıkarıp yemeye koyulmuştu. Ekmeği bittikten sonra kâğıdı özenle katlayıp, bileğine epeydir taktığı, uyurken bile çıkarmadığı yuvarlak lastiğe sıkıştırmıştı. Sonra kolunu havaya kaldırıp bakmış, "Süs gibi durdu," diye düşünmüştü.

Bir leyleğin öteki kıyıda sıralanmış salaş kulübelerin üstüne inişini gördüğünde, uykuyu andırır hoş bir gevşekliğin içindeydi. Sonra hışırdamayı duymuştu. İri, ıslak bir hayvanın sürünerek dolaşmasını andıran ses onu gevşekliğinin dışına çekmişti. Parkın içine doğru bakmıştı.

Kadın yerindeydi.

Günün akşama kavuşurkenki artan durgunluğuna bu garip sürünüş sesi daha da güçlü bir somutluk katıyordu.

Kadının gözleri o şaşılası oynaklığını yitirmiş, ilerde bir yere takılmıştı.

Küçük kız, kadının bakışının kaldığı yönü arayıp, palamut kümelerinin arasına sığınmış bir erkek görmüştü. Adamın üstünde ta dizlerine sarkmış, yıpranmış bir hırka vardı. İçinde de çıplak gövdesini örtemeyen kirli bir fanila. Yarı gölgede kalan yüzünde bir sırıtıştan ötesi belirgin değildi. Pan-

tolonunun açılmış önünden çıkardığı şişkin bir et parçasını, acıklı bir telaşla sallıyordu. Yalnız kadına duyurmaya çalıştığı kısık sesiyle,

— Haydi sen de aç, ahu gözlüm! Haydi! Bak geliyor.

Küçük kız, vuruk yemişçe çirkin morluklarla lekelenmiş bu deri parçasına şaşkınlıkla bakıyor; adam, görüşü kadından öte her şeye kapalı, çelimsiz gövdesi bükülerek devinişleri arasız sürdürüyordu.

Kadının gözbebekleri yeniden hızla oynamaya başlamıştı. Bu kez sinsi bir gülüşle örtülüyordu yüzü, sigarasını arasız çekiyordu.

Küçük kız iç fanilasının açık yakasından boynunun yutak çıkıntısı fırlayacakmış gibi oynayan adamdan gözlerini alamıyordu.

Kadın birden çığlıklar atmaya başlamıştı.

— Selamlık kapısından kaçırın onu, diye bağırıyordu. Ah Gülsefa, ah! Şer Madam!..

Çığlıkları bir önceki bağırışından daha yabanlaşıyor, daha tizleşiyordu.

Sandaldaki çocuklar, çığlığa sert bir tepki göstermişlerdi. Yerlerinden fırlayıp parkın kapısından hızla girmişlerdi. Birisinin elinde kırık bir kürek vardı.

— Koşun oğlum! diye bağırıyordu biri. O sapık moruk yine burda.

Parkın loşluğunu gözleriyle eleyip anında adamın durduğu yeri buluvermişlerdi. Aralarında kıstırmışlar vuruyorlardı rasgele.

Pantolonu dizlerine düşmüştü adamın. Sıska bacaklarının arasında sarkan çürük et parçasından irin rengi damlalar akıyordu. Karnı kasıkları, kabuklarının altı sızan yaralarla silme kaplıydı. İnce bir kıl yolunun çıktığı göbeği dışarı fırlaktı. Çocukların elinden kurtulmaya çabalarken bir yandan örtünmek istiyor, öte yandan arasız burnunu çekiyordu. Bir ara çocukların elinden sıyrıldı. Adama çelme taktılar. Tökezlenip yere düşünce de çocuklar adamı tekmelemeye başlamışlardı. Adam Parkın çıkışına doğru dört ayak duruşunda ken-

dini sürümeye çalışmıştı. Çocuklar onu, her an ulaşabilecekleri bir aradan izleyerek özel bir beceriyle adamın yüzünü hedefleyerek tükürüyorlardı.

Sonunda küçük kız o yöne bakamamıştı. Bir taşın vuruşunu duyduğuna inanmıştı. Bir yere çarpan ağırlığın çatlattığı kemiğin sesiydi bu.

Midesi kasılmıştı küçük kızın.

Duvardan kayarak çimenlerin üstüne çökmüş, kusmaya başlamıştı. Çok korkmuştu kustuğu için. Midesinin öğütüverdiği ekmekler çimenlere saçılmıştı. İki saka kuşu yaklaşmıştı ondan yana. Kızın kusmuklarını çimenlerle birlikte gagalayıp koparark yutmuşlardı.

Küçük kız ağlamaya başlamıştı. Arasız terliyordu. "Zavallı adam, zavallı adam!" diyordu kendi kendine. "Her yanı yaralı zavallı adam."

Sonra bileğindeki paket kağıdına bakmıştı. Yerindeydi ve kirlenmemişti.

Eve dönmeyi düşündüğünde kıyının iki yakasında da kimseler yoktu.

Kadının önünden geçmişti.

Kadın küçük kıza dilini çıkarmıştı. Dilini çıkarınca ağzındaki sigarası avucuna düşmüş, avucundaki yanmayı duymamıştı bile kadın. Sonra gülmeye başlamıştı. Bu gülüşten de ağlamaya geçivermişti. Böylesi bir beden denetimsizliğini izlemek, küçük kızı yılgınlaştırmıştı.

Adımlarını hızlandırıp çıkmıştı parktan.

— Zavallılar! Zavallılar! diyordu kendi kendine.

Araçlar, insanlar daha çoğalmıştı.

Caddenin hangi yanından yürümesi gerektiğini bir an düşünmüş, sonra yapıların kesintisiz sürdüğü yönü seçmişti. Arasıra göğsünü bir hıçkırık zorluyor, gözlerini ıslakmış gibi siliyordu parmak uçlarıyla. Parkta olanların verdiği sarsıntı yatışmıştı ya, bittiğini sandığı ağlayıverme isteği dolanıp duruyordu gövdesinde.

Bundan önceki günlerde geçtiği her yapıyı ayrıntılarıyla tanımaya çalışırken, o gün güçsüzleşen dizlerini bile duy-

madan sokaklarına yaklaştığında koşmaya başlamıştı.

Soluk soluğa ana kapıya çıkılan sahanlığa bırakıvermişti kendini. Büyüklerden birini bekliyordu. Giriş kapısını açamazdı. Oranın anahtarını vermezdi annesi.

Annesinin, "Bir gün burdan gideceğiz, bir apartman katına yerleşeceğiz, mutfağımız banyomuz olacak; posta adresimizin doğru dürüst söylenebileceği bir yer. Bu sönük sokak, bu oda bir bekleme yeri benim için. Evet, artık biliyorum," diye anlattığı apartmanlarda her şey daha rahat olmalıydı.

Omuzları arasıra sarsılarak epey beklemişti. Başını dizlerine dayayıp ezgisini söylemeyi denemişti. Sesinin başkalarınca duyulacağını düşünüp susmuştu.

Güneşin güçlü ışığı soluyordu karşı yapıların yüzünde. Parktaki o garip adamın gövdesinin pelteleşmiş bir eriyik içinde, yayılıp toparlandığını gördü. Dağılan gövdede yara kabukları çatlayarak kanıyordu. Garip bir balığı andırıyordu adam. Küçük kız bu yarı düşsel dalgınlık içinde otururken evin büyüklerinden biri yanından geçip kapıyı açmıştı.

"Bu ne garip oyun böyle, küçük!" demişti. "Çocuklar tuhaf, sanki kendilerini korkutmaktan hoşlanıyorlar."

Odada iskemleyi pencerenin önüne çekip oturmuştu.

Annesi döndüğünde onu görmemişti.

Elektriği yakıp perdeleri örtmek için yaklaştığında,

— Ne o? İskemle üstünde mi uyuyorsun sen? Bugün neler yaptın bakalım? Ne kadar sıcaktı! Esinti bile yoktu. Nereye daldın yine? Şu külüstür fırında ne var bilmem...

Küçük kıza yaklaşıp uzun uzun bakmıştı.

— Gel bakayım. Aman Tanrım, ateş içindesin. Yanıyor her yanın. Ne yaptın, nasıl hastalanabildin böyle sıcak bir günde?

Küçük kıza yumuşak, kalın, bol bir gecelik giydirmiş, kucaklayıp yatağa yatırmıştı.

Karyolanın başında oturup onu sık sık öpmüştü. Kopuk sözcüklerle mırıltı gibi kendi kendine konuşmuştu.

Evin uyumaya geçen seslerinde kentin son vapurları da iskelelere yatınca tekdüzelik egemenleşmişti. Bir kez cankur-

taran sirenleri kesmişti dinginliği.

Annesi elektriği de söndürmüştü.

Şimdi odada sokak lambasının perde aralarından giren çizgi ışıkları vardı.

— Bu sıcakta hastalandı,/demişti birine söyler gibi genç kadın./ Burası bir bekleme yeri. Böyle bir yerde yaşanmaz. "Güzellikse bu kadar olur..." dedi. "Her şey istediğiniz gibi olacak. Bahara tamam." Biliyorum, pek bir şey duymayacağım. Madem ölecekti niçin? Gönlüm çürüdü benim. Kızıma bir şey olmasa bari... Ama özlüyorum onu, özlüyorum! Yerlere atıyormuşum kendimi. Şakağımı masanın ucuna çarptığımda, hoca, "Dinimize uygun değildir. Günaha giriyor," demiş. "Kocasını ölüm döşeğinde göstermediniz mi? Vacip olan odur. Gösterin, yoksa inanmayacak. Günaha giriyor." Kolonyalı pamuğu basmışlardı şakağıma. Oda kapısını açtılar, çenesini ak bir tülbentle bağlamışlardı. İşte o zaman, "Öldü!" diye bağırmıştım. "Öldü!" Ama özlüyorum işte. Seni özlüyorum. Bazı geceler tan atarken capcanlı görüyorum. Yüzüme eğiliyorsun, sensin, ağzında yeni içilmiş sigaranın harı, sensin elimi bile değdiriyorum. Acıyla, sevinçle diriliyorum ben. İstemiyorum, hatırlamak istemiyorum artık. Çıldıracağım yoksa. Tanrım, içimden al bu özlemi! Her yanım paralanıyor. Gidip günlerce az durmadım rıhtımda. Öleyim diyorum, yapamıyorum, hiç değilse içim durulsun. Onu tanımadan önceki insan olacağım. Olacağım, mecburum, olacağım...

Bahçeye yönelen açıklıkta, yeşilliklerin arasından inen ampullerin altına kurulmuş yemek masasının başında genç kadın elini çenesine dayamış dinliyor. Yüzü alabildiğine sevinçli.

"Beni beğenirler mi dersin?"

"Seni beğenmeyecek olanın kör olması gerekir. Üstelik,

sahici bir kör bile seni beğenir. Yumuşaklığını, sevdanın ışıltısıyla gövdeni saran o iyiliği, insan olan insan sezer be canım, sezer..."

Genç adam, uzanıp kadının saçlarını kulaklarının ardına topluyor. Sonra öpüyor sırayla kulaklarını. Öpüşlerini sürdürüyor...

"Yapma, n'olur... Şimdi yeri mi?"

"Sevginin yaşandığı bölük pörçük yerler, zamanlar mı var?"

İki pervane düşüyor ışıklardan doğru. Çırpınıyorlar yarı boş şarap şişesinin yanındaki tabakta. Kavunların kokusu, dağınık yeşil soğanlarınkini bastırıyor.

Genç kadın birden genç adamın boynuna sarılıyor sıkı sıkı, yaslıyor yüzünü onun yanağına.

"Her şey yoluna girecek biliyorum. Sen öyle güçlü, öyle dürüstsün ki... Yalnız, sözünü ettiğin o işin seni çok yoracağını sanıyorum. Ağır bir iş. Hem ilk kez böyle bir çalışmaya gireceksin."

Genç adam susuyor. Gecenin sıcağını daha da artıran böcek seslerini, tulumbanın çevresindeki su yalağında beliriveren kurbağaların arada guruldayışlarını dinlerce kımıltısız kalıyor bir süre. Kentin karşı kıyısındaki elektrik ışıklarının toplamından oluşan asılı kızıllığın yükseltisine bakıyor.

Yüzünde kararlı bir durgunluk beliriyor. Eliyle kadının başını nerdeyse tümüyle avuçluyor, kendine yöneltiyor onun yüzünü.

"Hiçbir şey sürgit aynı kalmaz ki..." diyor. "Evet... işin zorluğunu biliyorum. Fakat ötekinden daha anlamlı olacak. Bu da az şey mi, bir gerçekleşirse. İnsanlarla sıcak ilişkiler içinde çalışacağım. Salt rakamlar olmayacak önümde, salt dosyalar olmayacak."

"Ne sıcak bir gece! Değil mi?"

"Sizi, ay sonunda yaylaya, bizimkilere götüreceğim. Uzun bir tren yolculuğu. Biliyorum, sen bu kentten hiç çıkmadın. Öyle seveceksin ki onları. Annemi gör, sana bakıp bakıp hemen bir nazarlık takacak, canım anacığım... Ablam,

yengem ve ağabeyim, yeğenlerim... Uzun bir tren yolculuğu... Ülkenin en büyük düzlüğünden geçip dağları aşacağız, çamların enva türlüsü kucaklayacak bizi. Sonra düzlüğe, havadaki arılığın su tadı gibi yudumlandığı kıyıya ineceğiz. Tren yolculuğunun böylesi müthiştir. Kızımız ilk kez çıkacak bu türlü bir geziye. Yine, "Hiçbir şeyi hatırlamaz ki... Daha bebektir," deme. Ben şuna inanıyorum: İnsanoğlu doğumundan başlayıp dünyayla olan ilişkisini anlayarak sürdürür. Bunu böyle bil sen de... Yok güzelim benim, çatınma, nerden çıktı bu gezi diye. İş sorununu çözümleyeceğiz. Bir ben çıkarılmadım işten. Belki bir ben çok dikleştim, bak işin o yanı doğru. Neyse, asıl konumuz gezi. Sana ve bebeğime ülkemin en genç ve en yaşlı dağlarını tanıtacağım. Öylesine güzeldirler ki... Okumaya büyük kente geldiğimde, bakış ufkumun darlaşmasından yakındım iki yıl. Neyse ki deniz beni rahatlatıyordu. Seni orda, çocukluğumun, ilk gençliğimin geçtiği evde, sarıp seveceğim, oralara tanıtacağım. Seni çocukluğumla tanıştıracağım, her yanım sen olacaksın. Haydi beni oyalama, içeri bakalım..."

"Masayı toplasam... her şey ortada. Hem sıcak, niye giriyoruz içeri?"

"Ne direnmesi bu? Aldım gidiyorum seni... Oldu işte! Giriyoruz içeri. Masayı filan bırak, haydi!"

Genç adam, genç kadını kucaklıyor, bacaklarını hırçınlaşarak sallamasını, şımarık karşı koyuşları gülerek önlüyor. Aldırmadan yürüyor, ayağıyla yarı örtük giriş kapısını açıyor.

Kedi, masanın üstüne çıkıyor, kokluyor tabakları. Yoğurt kabına yaklaşıyor, dilini sokuyor. Düşen helebeklerden biri kıpırdıyor. Kedi bir an bekliyor, sonra onu yutup yeniden yoğurdu yalamasını sürdürüyor.

Genç kadının gülüşleri artlarından kapanan kapıyla kesiliyor.

Kapının önünde iki genç adam duruyor.

Kentte güz başlamış. İskele parkı yaprakların birikintisiyle arasız hışırdıyor.

Günler erken kararıyor.

Gezici satıcıların seslerini lodos anında siliyor.

"Burda mı hanımı?" diye soruyorlar.

Evin ikinci katındaki pencereden sarkan orta yaşlı bir kadın, bir eliyle yakasını tutarak,

"Ne oldu yavrum?" diyor. "Durun, ben de iniyorum, biraz bekleyin."

Odada bir genç kadının küçük bir bebeğe yönelttiği yarım yarım konuşmaların üstüne giriyor üç kişi.

Bir kedi ak bir bebek patiği tekiyle, odada dönenerek oynuyor.

Genç kadın dönüyor girenlere, gözlerinde ilkten sevinçli bir telaş, ardından şaşkınlık geçiyor.

Ağır ağır doğruluyor.

Bebeği uçucu renklerle bezeli yatağına bırakıyor.

Ellerini saçlarından geçiriyor.

Girenlerle genç kadın ayakta durakltyorlar konuşmadan,

"Siz oturmaz mısınız?" diyor. "Özür dilerim teyzeciğim, bir şey mi var?"

Orta yaşlı kadın iki adama bakıyor.

Genç adamlardan biri ilerliyor.

"Sakın," diyor genç kadın, "Sakın..."

Kedi koltuğun altına siniyor.

"... beklenmedik bir olay... nasıl anlatmalı..."

"Eve getirin ölüsünü!" diyor genç kadın. "Getirin burdan kaldırılsın."

Bunları söylerken çarpık sayrı bir gülüş yerleşiyor yüzüne.

"Çok zor olacak sizin için. Hastaneden de kaldırılabilir."

"Zor mu?" diyor genç kadın. "Hayır kendi yatağında, yatağımızda yatacak. Bana bu iyiliği yapın lütfen. Çok rica ediyorum sizden, lütfen."

Genç adamlar başlarını eğiyor.

Orta yaşlı kadın genç kadına yaklaşıyor,

"Yavrum, ölenle ölünmez," diyor.

"Sahi mi? Öyle mi olacak dersiniz teyzeciğim?" diyor. "Öyle mi olacak dersiniz."

Bebek, yatağında, oynamayı öğrendiği sallandığında sesler çıkaran bir ayıcık ve bir kız bebekle oynuyor, küçük sevinç çığlıkları atarak.

"Aaaanneeee," diyor.

"Emekliyor artık değil mi?"

"Evet," diyor genç kadın. "Hatta tutunacak yer bulduğunda ayağa kalkıp yürüyor da..."

"Hazırlıklar bitti," diyor. "Vakit tamam. İkindiye yetiştirecekler..."

Bebek yatağında oyuncaklarıyla oynuyor.

"Daha fazla evde kalamaz yavrum! Duydun mu kızım? Bu bile çok oldu."

Odadaki kalabalık konuşmalarını iç içe uyumunca sürdürüyor.

Kendisine konuk olan ve konuklara kolonya tutan yaşlı kadın başındaki örtünün ucunu ikide bir gözlerine bastırıyor.

Masanın üstünde beş altı bardak, bir sürahi duruyor. Sürahinin suyu yarılanmış.

Genç kadının kesintisiz bir telaşın giderek hınca dönüştüğü bakışlarındaki oynaklık odadaki kişilere yine de hiç değmiyor. Gözlerinin akına kan oturmuş. Solgun devinimsiz yüzünde gözlerinin yabanıl canlılığı durma artıyor, tüm görünümü bakanların davranışlarındaki genç kadına yönelik önceden alınmış kararlılığı yok ediveriyor.

Genç kadın, soruların yanıtı sayılacak kısa ünlemlerle konuşurken tükenmekte olan bedensel gücünün boşalıp aktığını somutlaştıran ürkütücü bir sakarlıkla dolanıyor odada.

Oturanlar, kimi kez, genç kadını yadırgamanın da ötesinde duygusuzluğu andıran bir merakla onu nerdeyse gizlice izliyorlar.

Birkaç gecedir sürmüş uykusuzluğun dinmez ölümcül çırpınışlarından dağılmış gür saçları tutamlarla omuzlarından iniyor.

Yaslı duruşunu abartacak her görüntüyü öğrenmiş ve buna da kendinin bile inandığı bir sahicilikle sahip çıkmış konuklardan biri ayağa kalkıyor.

Genç kadına yaklaşıp elindeki kara örtüyü onun ışıltılarla başını çevreleyen saçlarına örtüyor. Bunu yaparken öğüt olduğu söylenişindeki vurgulamalardan belli ezik, edilgen bir iki sözcük dağılıyor odaya...

Yeniden taşan saçları iterek sıkıştırıyor örtüden içeri konuk kadın.

Genç kadın, belirsizce, anca sezilir bir geriye çekilişi deniyor.

Kedi sindiği köşeden çıkıyor oda kapısına doğru miyavlıyor.

Genç kadın hayvana uzun uzun bakıyor.

Kapıyı açıyor.

Sokak kapısı ardına dek dayalı.

Kedi açıklıktan yumuşacık sıyrılıyor.

Karayel tulumbanın kolunu ağır ağır oynatıyor.

Gökyüzü alabildiğine kızarmış.

Bu çökelen kızıllığa ötelerden selvilerin yığınından gümüşsü bir neftilik taşıyor yavaştan.

Genç kadının omuzları sarsılıyor, örtü kayıyor başından. Saçları olanca gürlüğüyle kurtulup kaplıyor sırtını.

"Ah!" diyor genç kadın. "Ah Allahım! Nasıl olabilir böyle bir şey? Nasıl? Nasıl?"

Kedi çıkışın yükseltisinde yeşili tükenmiş çayıra pusarak bakıyor. Ardından fırlayıp atlıyor katılmış ince toprak yola.

Zerdali ağacının dallarına, kuyruğu kopuk bir uçurtma takılı...

Genç kadın izliyor hayvanı yitene dek.

Akşamı hızla getiren bulut kızıllığın içine sızıyor, morumsu bir kirlilikle genişliyor genişliyor...

Genç bir adam, pürtüklerinin dikensiliğini koruyan taze bir salatalığı dişliyor. Isırdığı yerin özsuyunu hemen ağzında duyuyor genç kadın.

Dağınık bir yatağa birlikte düşüyorlar. Gövde, gövdeye hafifçe çarpıyor. Terin nemli sızışı göğüsleri kaydırıyor, sesler örtülüyor, tenlerin rengi seçilmiyor. Boyunları çaprazlama basıyor. Dillerin yumuşaklığı ılık değişleri koruk tadında ürpertici yastıkların yeri ayakucuyla başucu arasında karışmış gitmiş, yorgan karyolanın dibinde yığılı.

Kirpiklerine değin varan yaşların, görüşünü buğuladığını genç kadın ayrımsamıyor.

Ellerini karnına bastırıyor bastırıyor, acı zonklayarak atmaya başlıyor ellerinin altında. Var gücüyle ezmeyi sürdürüyor karnını, kendini içine doğru itmeye çabalıyor arasız. Acı, belkemiğine vuruyor, kanın zonklaması iç organlarını ite ite vuruyor.

Örtü omuzlarından yere düşüyor.

Odaya dönüyorken tökezliyor.

Boğulurcasına atılan ilk çığlık...

"Ölmedi! Ölmedi! Ölmedi!..."

"Gösterin?"

"Öldüğüne hâlâ niçin inanmıyor?" diyor kalabalık.

"Üzüntüsü evinden kaldırılsın diyen kendisi değil mi?"

"Üstelik iki gün tuttu."

"Ağlamaya mı başladı?"

"Ağlasın, ağlasın... İyidir. Yüreği donmuş, aklı yitmiş gibiydi."

Genç kadın, o günler hep yanındaydı. Pişirdiği çorbalara ekmekleri kızartıp lokmalayarak katıyordu. Yüzünde azalıp

artan kuşkuyla bedeni uçucu bir sessizlikle kızının çevresinde dolanıyordu. Kızıl kumral saçları taranmamaktan köpürmüş lülelerle çevreliyordu başını.

Sonunda bir gün küçük kız sırtını dayayarak yatakta oturabilmişti. Genç kadın ona çay içiriyordu.

— Anneciğim, demişti, güneşte çıkan arılar vardı hani, çay tabaklarımıza doluyordu.

Genç kadın durakalmıştı.

— Nerden biliyorsun sen bunları? Daha yeni "anne" demeye başlamıştın. Ben anlatmış olmalıyım. Evet... Unutuyorum tabii... Anlattıklarımı bile unutuyorum.

Küçük kız uykunun birden sarışıyla yüzünde kalmış gülümsemesiyle yeniden uyuyuvermişti. Annesi başucunda bir süre garip bir ninni gibi o yıl kentin her yerinde çalınan ve söylenen o dokunaklı şarkıyı mırıldanmıştı.

Günler sonra yatağın içinde sevinçle doğrulmuş annesini görünce gülmeye başlamıştı.

— Gün ağarıyor. Gazeteci çocuk geçti. Dünden beri ateşin düştü. İyileştin demektir. Daha da zayıfladın. Gözlerin çiçeklere döndü, kocaman çiçeklere.

Eğilip kızının yanaklarından öpmüştü.

Küçük kız derenin denize kavuştuğu yerdeki parkı iyileştikten sonra unuttu.

Kentin o bölümüyle öteki bölümlerinin bağlantısı arasında park sisli bir koyuluğun oluşturduğu bir boşluk gibi yerleşiyordu belleğine.

Çoğunluk kayıkhaneye gitmesi bugünlerde başlamıştı. Ayakları ıslanmış, dizleri çamurlu, kalabalığın arasından yürüyerek eve dönüşlerinde, onun denize düşmüş gibi olan bu görünümüne kimse ilgi duymuyordu.

Konukluk çağrısı aldıkları bugünse ilk kez yeni bir yere gidecekti. Bu evin odalarının dışında kalan bölümleri ona uzak, yabancıydı. Yalnızken helaya gitmenin dışında odadan çıkmazdı. Hela sonradan yapıldığı için kapısı kontrplaktı. Evin öteki ağır tahta işçiliği hâlâ bozulmamış güzel kapılarına benzemezdi. Annesi sık sık yinelerdi. "Helaya girdiğinde ka-

pısını ardından çengelle. Bir de su tenekesini boş bırakma."

Bu öğütler küçük kıza telaş verir, söylenenleri eksiksiz yapardı. Çıktığında da çevresine bakmadan odalarına girerdi.

Kadın aynada kendine bakıyordu. Bu anları sevmezdi küçük kız. Dışarı çıktı. Döndü, giyim dolabını açtı, uzun uzun baktı, kapadı.

— Ne kadar şanssız bir kız. Şanssız bir kız...

— Kim?

— İşte demin gelenler. Şu delikanlıyla kardeşi. Çirkin bir kız. Üstelik alımsız.

— Alımlı olununca nasıl olunur anneciğim?

Duymamışça yeniden dışarı çıktı genç kadın. Isıtılmış bir kova suyla döndü. Yatağın altına itilmiş leğeni yeniden çıkardı. Suyu ılıttı.

Yıkandıktan sonra saçlarına ak bir havlu dolamıştı. Yüzünün duruluğu daha da çarpıcıydı.

— Sen de şu sıcak suyla ayaklarını yıka, haydi!

Kız çoraplarını sıyırdı, katlayıp yanına bıraktı.

Dağınıklığa dayanamadığını bilirdi annesinin.

Sabun köpüklerinin kesildiği suya soktu ayaklarını. Dizlerini ovaladı. Kir indi dizlerinden. Annesi gördü mü, diye arandı. Kadının gözleri görmezmişçe onun üstündeydi. Bu bakışta tanımadığı, benzerine rastlamadığı yoğun bir ilgisizlik vardı.

Küçük kız kemikli dizlerine çekti eteğini. Leğendeki ayaklarının suyu aşan pembeliğini görmemek için yumdu gözlerini. Genç kadın yaklaştı ona, yüreği çırpıntıyla doldu. Kayıkhanede yeni uydurduğu ezgiyi içinden geçirdi. Mırıltısı kulağına çarpınca hemen sustu.

Onun ayakta durup başının üstünden baktığını sezdi.

Kayıkhaneye perde perde dolan vapur seslerinin nasıl dönerek yankılandığını düşündü.

Yarın gitmeliydi.

Kıştı.

Annesi, hele soğukta, oraya gitmesini kesin istemezdi.

Yine de gidecekti.

O garip paltosunu giyecekti. Bir kadın mantosundan sökülmüş, güve yenikleri dolu, kahverengi kürk yakayı da dolardı kafasına. Genç kadın çok soğuk bir günde dolabının köşelerinden bulup sarmıştı bu tuhaf kürkü küçük kızın kafasına.

"Madem yatakta gündüz uyur gibi yatamam, diyorsun otur peki. Kafanda bu duracak ama. Çıkarayım demiyesin karışmam ha, çok soğuk.

Karşı koymamıştı bu nemli kürkün başındaki ağırlığına. Genç kadın yatışacağına o gün daha da öfkeleniyordu küçük kızın usluluğuna karşın.

Nasıl olsa yarın da evde yalnız kalırdı. Son üç gündür çabuk dönüyordu genç kadın.

Onun nerelere gidebileceğini arada düşünürdü. Sonunda bulduğuna da inanmıştı oraları. Kentin gürültüsü daha az, caddeleri ve sokakları düzgün olan yanlarını.

Küçük bir vapur iskelesi, bir yamacın yükseltisinden bakıldığında orda duruşuyla göz alırdı. Denizle ufuk çizgisini geceleri pırıltılarıyla bölen adalara kalkan vapurların bazıları yanaşırdı o iskeleye. Yaz günleri birkaç genç kadın açık renk giyimleri savrularak iskeleye ulaşan ince yolda dolaşırlardı. Yarın üstüne kurulu çay bahçelerine ulaşırdı sık sık kahkahaları. Denize yukardan bakan, güzel yapıların kepenkleri çoğunluk inik olurdu. İkinci Dünya Savaşı öncesi yıllarının beğenisine uygun yapılmış bu konutların balkonlarında duran çift renkli şezlongların gevşek oturmalıklarını oynatırdı rüzgâr. Açık duru havanın içine kayan kokusuyla dar yoldaki gül bahçesinin cam seraları akşamüstleri buğulanırdı. Birkaç kedi eski bahçelerin sırçayla korunmaya alınmış yüksek duvar bitimlerinde şaşılası çevikliklerivle yürürlerdi. Bu kepenkli pencerelerin yarı açık camlarından kimi kez yayılan bir müzik iskelenin yönüne dağılır, gidip gelenlerin konuşmalarına, gülüşlerine karışırdı. Yarın yumuşak bir eğime dönüştüğü denize inişin altında kızaklara çekilmiş tekneleri boyayan birileri olurdu. Denize salınmışlarınsa ağır kıpırtısız gövdelerine karşın, orta direkleri iki yana belli belirsiz sallanırdı. Tahtalarla

uzayan plajın tenhalığını birkaç çocuğun çığlık çığlığa denize atlayışları bozardı. Geniş oygulu büyük yarın üstünde yükselen apartmanların kaldırımlarıyla düzenli bir yeşillikle ayrılmış yoldan parlak, kara bir özel araba en aza alınmış hızıyla dönüp ana caddeye çıkardı. Mavi dadı giyiminin üstüne yazlık keten bir ceket almış çocuk arabası iten genç bir kadın, yönleri denize çevrik banklardan birine oturur,çocuğu son kez gözden geçirir, ardından hasır çantasından bir dergi çıkarıp okumaya başlardı.

Genç kadın oralara gidiyor olmalıydı. Çünkü, o yerleri gördükten sonra, genç kadının oraya yakışan bir görünüşe sahip olduğunu da anlamıştı küçük kız.

İşte ondan sonra da kış veya yaz en hoşlanacağı yerin kayıkhane olduğuna kesinlikle inanmıştı.

Yarın gidecekti. Kış deniziyle güneşini görmeliydi.

Annesinin eli başında gezindi.

— Bana bakma, dedi küçük kız.

— Zayıfsın, o kadar. Toparlan haydi. Sana yeni bir şey bulmalıyız. Bakalım ne buluruz?

Kız bu yeni şeyin nasıl olacağını düşündü.

Genç kadın dolabı açtı. Ayna başka yönleri toparlayıp yansıtarak döndü.

— Gardırobu iyice gözden geçirmeliyim.

Gardrop, komodin, puf, emprime, döpiyes, rop, iskarpin, dökar, muton dore, broş, pudrier, ondüle, suardöpari, Tokalon... Bu sözcüklerle annesinin andığı giyim ve ev eşyalarını tanımak küçük kızda durma uzaklık duygusu yaratıyordu.

İçine bir damla sarı karışmış, koyulu açıklı çizgilerle bezeli, yakası dantelli bir bluzla döndü genç kadın ona doğru. Havaya kaldırıp baktı elindekine.

— Evlenmemiştim daha bunu giydiğimde. Göğüslerim şimdikinden küçüktü.

Bu açıklamadan sonra birden sinirli davranışlarla dolabı hızla örttü.

Ayna anında odanın her günkü taşıdığı görüntülerini topladı yüzüne.

Kız annesine baktı.

Kadın bluzu dizlerine koydu. İğneye iplik geçirip, şimdi kentin iki yakasına da yayılmış o şarkıyı mırıldanarak bluzu bir yerlerinden dikmeye başladı.

Kız annesini izledi.

Kadın kızı çağırdı.

Kat kat iç çamaşırlarıyla beslenmiş zayıflığının,açıkta kalan sivri çocuk omuzların mavimsi aklığını örterek giydirdi bluzu. Küçük kızı hafifçe uzağa itti. Yumuşacık baktı bu kez. Küçük kız bu bakışa hemen dolu dolu güldü. Kuruluveren sıcaklığın dağılmaması için de kıpırtısız durdu. Genç kadın şarkıyı sürdürerek onu öne, arkaya çevirdi. Gördüğünü beğendiğini belirten bir davranışla kucakladı.

— Yakası biraz geniş ya, biçimi böyle de olabilirdi. Öyle yaraştı ki sana. Gel aynaya birlikte bakalım.

Yalnızken kimi kez unutarak önünden geçtiği aynada patlayan görüntüsünden hep korkardı küçük kız.

Aynaya yürüdüler.

Genç kadının kombinezonum dediği ipekten iç gömleğinin açıkta bıraktığı yuvarlak sedefsi boynunun, yüksek dolgun kalçalarının verevleştirdiği kara kumaşın pırıltılarının önünde gördü küçük kız kendini.

Kadının karnının hafif yuvarlak çıkıntısını duyuyordu başının altında.

Aynadaki yansımasını değil, genç kadının ayrıntılarını topluyordu bakışlarında. Başını yasladığı karın küçük bir nabız gibi atıyordu.

Bu ılık atışları ilk ayrımsadığı an bedeninden aktı. Birkaç güneşin iç içe geçmişçe ısıttığı bir yaza açılan gevrek tahta kapı ve bakla tarlası aydınlıkta ağdı. Bir sırtı sarmaya çalışan, tırnakları boyalı küçük elin avuç içi pembesi söndü.

Kendisini görmemeyi başarmıştı aynada. Dönüp genç kadına sarıldı. Onun bedeninden çakan sertleşmenin yumuşaklığa dönüşünü de duydu.

— Ne var canım, n'oluyor? Yine niçin ağlıyorsun? Beğenmedin mi yoksa? Kadın giyimleri kolay satılamıyor. Hepsi çok iyi terzilerde dikilmişti bunların. Erkek elbiselerini almak isterler hep. Onlar para edermiş. Ne yapalım... Ağlamak yok değil mi?

Kara erkek ceketini gerçekten görmüş olabileceğini anladı küçük kız. Bir ara giyim dolabında asılı olmalıydı o ceket.

— Üşüdüm, dedi genç kadın. Omuzlarını kıstı. Hava poyrazlayacak gibi.

Kalın sabahlığına büründü. Dönüp küçük kıza gülümsedi.

— Şimdi beni uslu uslu bekle.

Komodinin önüne oturdu.

Resimlerle süslü pudra kutusunu açtı. Boynunu, yanak kemiklerini bol bol pudraladı. Dudaklarını koyu kızıla boyadı. Sonra kime yönelttiği belirsiz, gülme sayılamayacak bir gülüşü denedi aynada. Küçük kız yadırgadığı ipek bluzla, pilili eteğiyle oturuyordu. Arada, sıska bacaklarındaki eski yara yerlerine bakıyordu.

Annesi, "Haydi!" dediğinde sıçradı yerinden.

Düğmeleri inci kesimli kara ipekten "döpiyes" dediğini giymişti annesi. Uzun ince topuklu iskarpinleri bacaklarının düzgünlüğünü belirginleştiriyordu. Sırtına muton dore kürk ceketini almıştı. Oysa bu ceket için, "Her yeri söküldü, giymekten korkuyorum," derdi. Elinde kara, ipek bir de mendil vardı.

Mendili görmek küçük kızı utandırmıştı.

— Nasılım? Döpiyesimi epeydir giymemiştim. Şimdi uygundur. Madem yılbaşı çağrısına gidiyoruz. Öyle dendi...

Küçük kız başını eğdi, ezgisini söylemeye girişti.

— Ya, dedi genç kadın, gördün mü senin de keyfin geldi. Haydi!

Oda kapısını açtı, duraladı. Döndü. Komodinin gözünden şarap rengi kadife kutuyu çıkardı, içinden küpelerini alıp kulaklarına taktı. Çantasını da aldı.

— Unutuyordum az kalsın, kapıyı kilitleyeceğim. Oda-

dan çıkınca sokağa çıkmış sayılırız. Evet, aynı öyle. Çekil. Onlar üst kattalar. Biliyor musun?

Küçük kız yanıtlamadı.

Hiç bakmadığı, üst kata dönen merdiveni gördü. Merdivenin başına bir gaz lambası yakılıp konmuştu.

— Bizim için koymuşlar lambayı. Girişteki ampul hep bozulduğundan kimse onun parasını ödemek istemiyor. Görgüsüzlük işte.

Lambanın solgun ışığında beliren tahta merdivenleri çıkarlarken küçük kız üşüyüverdi. El örgüsü hırkasını bedenine sıkılamak için, yeniden çekerek bir ucunu koltuk altına sıkıştırdı.

Merdivenlerin dönüşündeki açıklığın girintisi dikdörtgen bir pencereyle bitiyordu. Bir vapurun ışıldağı camı sıyırırken denizi gördü küçük kız. İri ak parçalar düşüyordu gecenin içinde. Dalgakıranın ışıkları çiseleniyordu bu aklıkta.

Deniz geceden daha derin bir koyuluktaydı.

— Yılın ilk karı. Oysa daha demin lodostu hava. Ne deli havası vardır buranın. Yılbaşı geceleri de üstelik kar yağdığı enderdir.

Genç kadının sesi durgundu.

— Kötü mü?

— Kötü değil canım. Yılbaşlarının karlı olması istenir. Bu yüzden kar taklidi şeyler takılır ağaçlara.

Üçüncü kata dönen merdivenle biten merdivenin arasındaki açıklıkta durdular.

Karşılarındaki kapının altından ince bir ışık sızıyordu.

Belli belirsiz bir radyo sesi duydular.

Genç kadın dönüp merdivenin bitimindeki o beklenmedik pencereye yeniden baktı.

— Burda böyle bir pencere olacağını hiç düşünemezdim. Evlerle apartmanların biçimleri hiç birbirine benzemiyor.

Kapıya vurdu.

İçerden toparlanan, ardından yürüyen adım sesleri duyuldu.

Kapı beklenmeyecek bir çabuklukta açıldı. Sırtından

vuran elektriğin ışığında, biraz puslu kalan yüzüyle, gür saçlarıyla genç adam göründü. Kaynayan bir su sesi dışarı taştı. Kadife bir gömlek giymişti genç adam. Saçlarının rengini daha belirginleştiriyordu gömleğin neftisi.

— Buyurun lütfen. Ne sevindik bilemezsiniz.

Odanın çayla karışık tütün kokusu dolu ılık havası anneyle kızın durduğu yarı karanlık boşluğa doldu.

— Gecikmedik, değil mi? dedi genç kadın sesine yansıyan gülüşüyle.

— Yedi dakika, dedi genç adam. Saatlerle olan ilgim beni zamana böyle dikkatli yaptı. Fakat geldiniz ya...

Küçük kız bir alt kattan gelmiş olduklarına inanamadı. Konuşmalarda konuklara yönelik özen, ağırlama isteğini seçmek şaşırtıcıydı. Arada gittikleri tek ev olan büyük teyzenin evinde bu tür davranışlara rastlamamıştı hiç.

İçeri girdiler.

Artlarından kapı örtüldü.

Burası ferahlık veren büyük bir odaydı. Onların odasının aynısı olamazdı. Gerçi genç kadının açıklamasındaki kesinliğe göre eş büyüklükteydi. Çünkü evin konumu, odaların dağılımı gereği zorunluydu bu boyutlar.

Onların odasındakiler gibi iki pencerenin altında duvar boyunca, kilimlerle örtülü alçak bir sedir uzanıyordu. Üstünde sarı altınsı atkılarla bezeli yastıklar vardı. Yüklük bölümünün kapısı çıkarılmıştı. Genç kadın aynı yeri mutfak benzeri bir duruma getirdiğinden yüklüğün bu yeni görünümü ötekini hiç anımsatmıyordu. Derinliği çok olmayan bu girintide ilk göze çarpan iç duvara çakılmış tahta raflardı. Üstlerine ciltli, ciltsiz pek çok kitap dizilmişti. Hemen altta ancak bağdaş kurulup oturmaya elverişli, üstü aklı mavili bir keçeyle beslenmiş minder duruyordu. Minderin önünde nerdeyse bacaksız sayılacak alçaklıkta tahta bir masa vardı. Masaya çeşitli büyüklükte saatler düzenli aralıklarla konmuştu. İçlerinden bir tanesinin zembereği dağılmış yüzü üstte kalacak biçimde bırakılmıştı. Lacivert kadifesi eprimiş bir kutunun içindeyse kadın kol saatleri vardı. Kalın ipek bir kumaşın üstüne değişik ince-

likte, büyüklükte araç gereç dizilmişti. Masanın duvara bitiştirilmiş yanında tahtadan ve plastikten yapılmış boy boy cetveller dayalıydı. Cetvellerin arasında yuvarlak sırtıyla bir bağlama duruyordu. Alçak masaya yukardan indirilmiş elektrik kordonunun ucundaki ampulü çevreleyen kâğıdın üstünde yazılar vardı. Yüklüğün oda tabanıyla olan ensiz yükseltisi, dar uzunluğu genç adamın orda nasıl çalıştığını düşündürüyordu görene.

Küçük kız ondan yana baktı. Bu odada genç adamın daha da uzun boylu olduğunu gördü.

Odanın tahta tabanı kilimlerle kaplıydı. Eskiyen yerleri onarılmış kilimlerin o bölümleri bile öylesi ustalıklı renklerle korunmaya alınmıştı ki, görünüşleri yeni bir güzellik kazanıyordu. Yüklüğün karşısına düşen duvarda dört iskemle yan yanaydı. Üstlerine çevresi kanaviçe işli örtüler konmuştu. Duvarın bir köşesinde. Kalın bir şeylerden oluşan yumuşak yığını kapayan kumaşın üstüyse karanfil çiçekleriyle pıtrak işlenmişti. Çeşitli yemekler kalaylı küçük sahanlarla konmuştu yemek masasına. Kapaklarının tutma yerleri kuş kesimiydi.

Oda kapısına dönen duvarın orda kurulu demir soba bir yanındaki kızıllık arta arta odayı ısıtıyordu.

Odanın renklerle doluluğuna karşın, yalınlığı hiç bozulmuyordu.

Kendi odalarındaki eşyaların görünümleri peş peşe aydı belleğinde küçük kızın. Seccade boyundaki eskimiş halının taban tahtalarındaki bakımsızlığı daha da açıklayan duruşu; dolabın, koltukların, karyolanın, komodinin, perdelerin, çevreyi saran duvarların kirlenen mavisi içinde her şeyin solmuşlukları beliriyordu.

Bir an konuşmadan ayakta kaldılar.

Genç kadın kendisine yönelmiş dikkatleri iterce öne bir iki adım atarak yüklük girintisine baktı.

Genç kızın dudakları konuşmaya girişir gibi olduys caydı. Genç adamın kapıyı açtığından beri yüzünde artar dınlık dindi. Küçük kız odalarının çok uzak bir yerde kalı düşündü. Kaynayan su sesini aradı, geldiği yöne dönüp

Çevresi kabartmalı pirinç tepsisinin içinde pırıltılı sarılığıyla duran semaveri gördü.

— Anne bak, işte semaver.

Susku kırıldı. Genç adam küçük kıza yaklaştı, eğildi.

— Senin çay içmeyi sevdiğini düşündüm. Nerden bildin deme. Söylemem.

— Ben semaverleri tanırım, dedi küçük kız.

Genç kadının yüzündeki anlam dalgınlığa dönüşüyordu.

— Oturmaz mıydınız? dedi genç kız. Yoksa, hemen masaya mı geçelim?

Sözlerini bitirmeden sesi pürüzlenmişti, kesik kesik öksürdü.

— Yok, dedi genç adam, belki biraz otururuz. Daha erken. Sabaha çok vakit var.

Genç kadın sedire yürüdü, oturdu; odanın renkleri içinde aydınlık bir nokta gibi oldu.

Genç kız kirpiklerini kırpıştırdı.

— Ben ısıtılacaklara bir bakayım. Sobada ısıtsak kokudan rahatsız olmazsınız değil mi?

— Olmaz, dedi genç adam. Aralıkta yakarım ben gazocağını.

Genç kadın küçük kızın tanımadığı bir bakışla süzdü genç adamı. Sonra genç kıza döndü,

— Yok, burda ısıtın. Zaten bu evin doğru dürüst bir mutfağı yok. Bir aile için yapılmış evlerde elbette tek mutfak olur. Belki bilmezsiniz, eskiden buralarda bahriye zabitleri otururmuş. Varlıklı bir semtmiş. Kent şimdi başka yana yürüyor. Burda ısıtın elbet.

Radyonun sesi öne geçti. Radyo da saat tamiri, kitaplar için ayrılmış bölümde, keçe minderin yanında duruyordu.

Genç kadın çantasını karıştırdı. Neyi aradığı belirsiz yeniden kapadı çıt diye.

Genç kız sobanın üstüne koyduğu bakır tencerenin kapağını açtı. Odayı güzel bir yemek kokusu doldurdu. Yeniden kapadı, sobaya dönük durdu.

— Biz sizi ilk geçen yıl görmüştük. Burda oturduğunuza

inanmamıştık, kız kardeşimle ben. Öyle değil mi?

— Evet, dedi genç kız./Yine bakmıyordu onlardan yana./Buraya, birini ziyarete gelmiş olacağınızı düşündük. Kızınız da yoktu yanınızda.

— Sizle kızınıza sonradan sokakta rastlamıştık, dedi genç adam. Öyle değil mi?

— Evet, dedi genç kız.

Yemek masasına yaklaştı, çatallarla bıçaklara dokundu, yerlerini değiştirdi, sonra yeniden aynı yerlere koydu. Emanet eşya bırakılan kurumdan çıkıyordunuz.

Sonbahardı. Kızınızla birlikteydiniz.

Genç kadın oda kapısına baktı. Ardında bir yağmurluk ve şemsiye asılıydı.

— Kardeşimin çalıştığı saatçinin bir müşterisinin ona miras kalan değerli bir saatini almaya gitmiştik.

— Papağanları da bırakıyorlar oraya, dedi küçük kız sevinçle. Ben gözümle gördüm. Kafesin içindeydi papağan. Her şeyi bırakıyorlar.

Küçük kızı duymamış gibiydiler.

Genç kadın, genç kızı yabancılayarak baktı.

— Nasıl oluyor? dedi genç kadın. Miras kalan şey orada nasıl bulunuyor? Üstelik çok değerli diyorsunuz.

Genç adam kurulan uzaklığı iterce ellerini çırptı,

— Çok haklısınız, ben de garip bulmuştum doğrusu, dedi. Saatin mirasçısı ona bu saatin ve daha birçok değerli malın mülkün kaldığı akrabasını yıllardır görmüyormuş. Ölen kadın, adamın halası. Yirmi iki odalı, dört katlı, üçü evin hizmetkârlarına ayrılmış, ikisi evin cümle kapıları olan beş kapılı koca köşkünde kadının ölüsünü bir hafta sonra bulmuşlar. O da sokak kedilerinin sayesinde. Onları beslermiş yaşlı hala. Bir süre sonra kediler evin bahçesinde toplaşıp miyavlamaya başlamışlar. Semtin sütçüsü fark etmiş. Girdiklerinde, köşkün odalarının hepsi boşmuş. İhtiyar hala, altın suyuna batma karyolasının içindeki eskilikten parça parça olmuş ipek yorganı, ipek çarşafları arasında yatıyormuş. Nasıl oluyor anlaşılır gibi değil. Satsaydı orayı, ömrünün kalan yıllarını ne

rahat geçirirdi. Yakınları bile yapabilirlerdi bu işi kadının adına.

— Sandığınız kadar kolay değildir bu miras, mal işleri, dedi genç kadın.

— Yani satmak mı? dedi genç adam. Milyonlar değerinde bir köşk, satılmaz olur mu?

— Kardeşim anlattığında ben de şaştım, dedi genç kız. Kadını yaşlılığında rahat ettirebilirlerdi.

— Papağan iki kere bana bağırdı, dedi küçük kız. Sonra bir kadın koltukta üstüme oturuyordu. Ben adam resmine bakıyordum. Gözlüklü adam, şişman teyzeye dedi ki, hanımefendiciğim orda küçük bir hanım var.

— Sussana, dedi genç kadın, neler anlatıyorsun sen?

Küçük kız oturduğu sedirden tabana ulaşamayan sıska bacaklarına baktı. Uydurma bluzunun içinde omuzlarını kıstı, başını eğdi, tırnaklarını kemirmeye koyuldu.

— Tırnaklarını da yeme, dedi genç kadın.

Sesini yumuşatmayı deniyordu.

— Siz, dedi genç kadın, hanginiz büyüksünüz?

Küçük kız onlara baktı, gövdesini gevşetti.

— Kim büyük olacak, dedi genç adam, elbette ben.

— İnanmayın siz ona, dedi genç kız. Ben beş yaş büyüğüm ondan, ablasıyım. Fakat o öyle akıllı ki, bu yüzden ablası yerine geçemiyorum bir türlü. Bıraksak ailenin en büyüğü sayacak kendini. Yemeğe oturalım mı?

İki kardeş gülüştüler. Genç kadın da bu gülüşe katıldı.

Kalktılar, birlikte masaya doğru yürüdüler. Küçük kız annesinin yanında durdu.

Genç adam iskemleleri taşıdı.

— Siz şeref konuğumuzsunuz, dedi. Masanın dört bir yanını paylaşalım. Başa siz geçin. Bugün sizi çağırmak cesaretini gösterebilmemiz ne kadar iyi oldu!

— Evet, dedi genç kız.

Odalarına ilk geldiğindeki garip gülümseyişiyle küçük kızın yanına yaklaştı. Koltuk altlarından okşarca kaldırdı onu. Masanın uzun yanına taşıdı.

Genç kızın ilkyaz papatyalarının kokusunu anımsatan dayanıksız havasını soludu küçük kız.

Genç kadın dikdörtgenin dar yönüne geçip oturdu. Tam karşısına da genç adam oturacak diye düşündü küçük kız.

Genç kadın tabağın kıyısına konmuş çatalla bıçağın yerlerini yeniden değiştirdi.

Genç kız kaçamak baktı o yöne.

Kalkıp ısınan tencereyi aldı, sobanın mermer altlığına koydu. Sobanın kapağını pirinç bir maşayla açtı. Taşkömürünün kızıl yalımı gözlüklerin örttüğü gözlerinin mavisini olduğunca aydınlattı.

— Yanmasın sakın, dedi genç adam, niçin kapağı açtın?

Genç kız yanıtlamadı, salt gülümsedi.

Genç kadın tembel bakışlarla kapaklarında kuş kesimli tutmalıklar olan lekesiz kalaylı bakır sahanları inceliyordu.

— Bu bizim oraların yemeğidir, dedi genç kız. Burda ancak kışın yapılabilir. Soğukların, karların yemeği.

Genç kadın gülümsedi.

— Bu yılbaşı âdetine biz bu kentte heves ettik, dedi genç adam. Bayramlar da buralarda çok gösterişsiz yapılıyor. Büyük kentlere özgü olan bu durumu bilerek yadırgamak benimkisi. Burası üstelik çok eski bir metropol.

Küçük kız bu sözcüğü de odalarında bulunan eşya adlarının yanına geçirdi belleğinde.

— Yahut da, dedi genç kız, hâlâ yabancıyız. Bu kenti öğrenmek zor.

— Doğrudur, dedi genç kadın.

Çatalını öylesine hafif tutuyordu ki düşecek sanılırdı elinden. Öteki elindeki bıçağı da bileğini bir sap çiçeği taşırca eğimde bükerek tutmaktaydı.

— Doğmak bile yetmez bana sorarsanız. Aile doktorumuz birkaç göbek ister, derdi. Yani anne babadan da öteye dedeler, büyükanneler filan gibi.

Genç kız gülümseyerek başını önüne eğdi.

Genç adam gözlerini onlara yöneltmeden konuşan genç kadının dalgalanarak boynunu saran pembeliğe birkaç kez ba-

kışlarını kaçırarak baktı.

— Biz de, dedi genç kız, yılbaşlarını yapalım hiç olmazsa dedik. Üstelik karı özlediğimiz için. Fakat burda kar pek yağmıyor. Nerdeyse baharın ilk aylarında bir iki kez, o da en çok beş altı gün kalıyor toprakta.

Genç kadın doğrudan genç adama güldü.

— Öyledir, dedi. Üstelik biz buralılar hep şöyle konuşuruz: Bu kar on gün sürerse mahvoluruz. Oysa böylesi pek olmaz. Yani bu kent kara alışık değil. Üstelik, sizin de dediğiniz gibi, nerdeyse baharın ilk aylarında yağar gerçekten. Denizin çevreyi sarmasından olacak. Biliyor musunuz bu gece yılın ilk karı yağıyor? Görmediniz mi yoksa?

Genç kız fırladı, uçları el işi dantellerle biten ak perdeyi açtı. Sokağın koyu maviye dönüşen gecesini karın ağır ağır düşüşü aydınlatıyordu.

— Gerçekten, diye bağırdı. Gel, bak! Bizim oralarınki gibi tıpkı. Ele gelir irilikte parçalarla yağıyor. Koş! Yağıyor, ak kar yağıyor!

Genç kızın ilk duydukları sesine benzemiyordu şimdi sesi. Duru, açık tınılıydı; asıl sesi bu olmalıydı.

— Tutar bu, göreceksin. Her yan bembeyaz olacak. Düşün, tutar bu.

Genç adam kalktı duraladı. Selamlamayı andırır bir dönüşle anneyle kızın karşılarında bir an kalakaldı. Sonra kardeşinin yanına gitti. Kolunu sırtına doladı, dışarı birlikte bakmaya başladılar.

Genç kadınla küçük kız oldukları yerdeydiler.

Genç adamın sırtının genişliği, eski fakat temiz pantolonunun içinde bile gücü seçilen bacakları, ensesinin sağlam çizgisi o uzaklıkta daha da açığa çıkmıştı.

Genç kadın iki kardeşe bakıyordu. Onlar karı tutkuyla izliyorlardı.

— Evet, dedi genç adam, çok güzel yağıyor. Kar yağışına ne zaman sevinsek ninemden iyi bir azar işitirdik.

"Fakir fukarayı düşünün!" derdi. Çok yağıyor. Bakmaz mısınız siz de? Görülecek bir güzellik.

Küçük kız iskemleden hafifçe kaydı.

Annesi bakışlarını genç adamdan kaçırmıştı, durgundu.

Küçük kız geriye çekti kendini, yeniden yerleşti.

— Biz size çıkarken gördük, dedi genç kadın, ara camdan. Demek ki arka evi de yıkmışlar. Yoksa burdan deniz kolay görülmez. Üstelik ben karı pek sevmem. Bu kente yakışan güzlerle ilkyazlardır bence.

Genç kız dışarıya bakmasını sürdürdü. Genç adam onun sırtına vurdu hafifçe.

— Haydi yemeklerimiz soğuyor, dedi. Bu kar dinmez, yağar. Korkmayalım.

Yemeğe başladıklarında susku oluşuverdi.

Küçük kız annesinin yemek yerken edindiği nazlı davranışlarını yadırgadı. Hep böyle miydi, diye düşündü. Odalarında birbirlerine hiç bakmadan, konuşmadan yedikleri yemekleri anımsadı. Belki de hep böyleydi.

— Bakın, dedi genç adam gülerek, bir şişe şarap almayı uygun bulmuştum. Bilmiyorum içer miydik?

— Elbette, dedi genç kadın, bir şişe kırmızı şarap. Sanırım kırmızıdır. Yanılmadım ya?

Genç adam kalktı, yüklük girintisinden çalışma yerindeki kâğıt ve dosyaların arasından bir şişe aldı. Şişeyi açtı, masadaki su bardaklarına şarabı boşaltmaya başladı.

Sıra küçük kıza geldiğinde,

— Biraz koyabiliriz değil mi? dedi.

— Evet, dedi genç kadın, biraz. İlk kez içecek.

Odadaki sıcağa karışan baharlı yemek kokusu, kilimlerin renkleri, sobanın kızılı şarabın mayhoş tadı oluverdi küçük kızda.

Genç kız başta, nazlanarak diretti içmemek için. Genç adam üsteliyordu. Aralarındaki bu şakalaşma yabancılığı siliyordu.

Herkes kendini gülüşlere kolayca bırakmıştı. Sonra radyonun sesinin yeterince açık olmadığını birlikte saptadılar.

— Gece yarısına çok var gerçi, diyordu genç adam, fakat kaçırmamalıyız. Tam bir biletimiz var yılbaşı çekilişi için.

Yanlış anlamadımsa sizin de vardı.

— Bizim de var, dedi küçük kız. Bende o biletlerden dolu. Hepsini saklıyorum. Resimlerine bakıyorum.

Çekinerek annesini gözledi. Genç kadının yüzü güzelliğinin artan yoğunluğuyla ışıyordu. Genç adam, genç kadının üstünde dalgınlaşan bakışlarını toparladı.

— Bu çalınan şarkıyı ablam çok sever, dedi. Üstelik güzel de söyler, müziğe düşkündür.

— Nerden çıkardın yine bu müzik sevgisini? dedi genç kız. Ben daha çok alaturka seviyorum. Bu kentte yaygınlık yabancı şarkılarda. İngilizce şarkılar önde geliyor bence. Onlardan da beğendiklerim var. Fakat evden ayrıldığımızdan beri türkülerle şarkıları daha çok seviyorum. Bu mu yani müzik sevgisi? Herkes gibi bir şey benim de yaptığım.

Genç adam başparmağını salladı,

— Buraya gelince niye türkülere, şarkılara düştüğünün nedenini açıklayacağım. Ben mesela bir senfoniyi dinlemeyi hiçbir şeye değişmem. Evdeyken de öyleydi, burda da öyle. Senin, buraya gelince uğradığın değişmeyi biliyorum ben. Açıklayacağım.

— Hayır açıklayamazsın. Benim bile bilmediğim bir şeyi açıklayamazsın. Hiç değişmeyecek misin sen?

— Söylediğimde görürsün, dedi genç adam, yüzü sevgi doluydu. Bizim oralar haritadan silinip kaybolur sanıyor alafranga söylerse, dinlerse.

— Öyle mi? dedi genç kadın, bir an düşünür gibi durdu. Bizim şarkıları ben de severim. Ama son yıllarda onları dinlemek beni yoruyor.

— Üstelik gidip bir musiki cemiyetine girdi ablam, usulünce öğrenecekmiş.

— A, dedi genç kız, çok oluyorsun vallahi sen. Yani bu kadarı fazla.

— Ben size demedim mi? dedi genç adam. İşte itiraf etti gittiği yeri. Her tuttuğu işi iyi yapmak ister, titizin biridir. Çünkü bu odayı, bu halde nasıl tuttuğunu anlamanız için bu huyunu bilmeniz lazım. Saatlerin tozdan korunması gerektir

ve çevrede tozun zerresine rastlanamaz.

Genç kız yapma bir öfkeyle yerinden kalkıp yeniden oturuyordu.

Küçük kız kahkahalarla gülmeye başlamıştı, iki kardeşin arasındaki bu sözlü, sıcak itişmenin verdiği sevinçle doluyordu. Üstündeki bluzun geniş yakasının açıkta bıraktığı ince dayanıksız boynu, sivri zayıf omuzları, gülüşüyle daha da açılıyordu.

— Nerede gittiğiniz yer? dedi genç kadın.

Genç kız selvilerin kapladığı kentin öteki yöresini anlattı. Yatırların, mezarlıkların koyu yeşilliğinin içinden çıkmış gibi duran ahşap evlerin sessizliğini, birlikte şarkı söylediği insanların yumuşak davranışlarını, oraya her gidiş gelişinde başka bir ülkeden dönmüş gibi olduğunu söyledi.

— Benim bu merakımla niye alay ediyor bilmem, dedi genç adamı göstererek. "Üniversitede okuyacağım," dediğinde biz ona inandık. Şakaya almadık. Yapabilirdi çünkü. Yapıyor da... Ben şarkıcı filan olacak değilim, böyle bir niyetim hiç yok. Liseden ayrılıp bir yıl dikiş kurslarına gittim. Genç kız olmadan ailenin kadını olmak durumunda kalmıştım. Annem o yıllar öldü.

— Demek ki anneniz... dedi genç kadın elini uzatarak genç kıza doğru.

— Kardeşim benden şanslıdır. O küçüktü. Ben her şeyi teker teker gördüm; olanların hepsini. Bir ölü evi nasıldır biliyorum. Bir ölü özlenmez. Ama bir ölüyü özlemek nedir, onu da biliyorum.

Masadaki uçarı hava tümüyle basılmıştı.

— Fakat ben şaka yapmak istemiştim sadece, dedi genç adam. Düşüncelerinin akacağı yönü hiç hesaplayamadım. Hem nasıl hesaplayabilirdim?

Genç kadın yerinden kalktı, genç kıza yaklaştı, elini sanki okşarca omzuna koydu.

Genç adam duvardaki resimlere baktı.

Küçük kız dizlerini birbirine yapıştırdı.

— Ağlayın isterseniz, dedi genç kadın. Bir ölüyü

özlemek başa çıkılır gibi değildir. Üstelik sizin yaşınızda.

Genç adam oturduğu yerde kıpırtısızdı. Gözlerinin mavisi örtülmüştü.

— Ben de özlüyorum, dedi küçük kız. Kayıkhaneyi, güneşleri, yaz kapılarını.

Genç kadın dönüp küçük kıza baktı. Gözlerinin rengi koyulmuştu.

Genç adam küçük kızın sözlerindeki hoşluğa sığınmaya davranırken aynı duruşu edindi yeniden.

— Biz annemle oraya gideriz. Papağanları götürüp bırakıyorlar. Annem, "Hayır bırakmazlar," diyor, ama ben inanmıyorum. Ben çok hayvan seviyorum. Fareler, köpekler, kediler, sinekler, solucanlar, kırkayaklar, çıyanlar, örümcekler, kertenkeleler... Kuşlar sayılmaz. Kuşlar hayvan değildir. Gözleri tek tek durur.

Genç adam, genç kız ve genç kadın birlikte gülümsediler.

— O resimdeki adamın şapkasının adı ne? Kim biliyor? diye sordu küçük kız.

— İlerde tarih kitabında okur öğrenirsin; hem şapkasının adını, hem beyefendinin adını, dedi genç adam.

— Hâlâ birinci bardaklarımızı bitiremedik, dedi genç kız gülümsemeye çalışarak.

Yeniden birlikte gülüştüler,

— Demek ki pilava safran koyuyorsunuz, dedi genç kadın.

İkinci yemeğe geçildiğinde genç adam kalkıp sobaya yeniden kömür attı. Sobanın iki yanı da kızarmıştı şimdi.

— Kimseniz yok mu buralarda? dedi genç kadın. Yani yakınlarınızdan hiç kimse. Sanırım üniversitede bir arkadaş çevresi edinmişsinizdir.

— Buna vaktim olmuyor, dedi genç adam. Derslerden kalan zamanda saatleri onarıyorum. Ablacığım da/nedense bu sözcüğü söylemeye başladığından beri hep gülümsüyordu/ katkılarıyla, benim bu düşümü gerçekleştirmem için uğraşıyor. Bilseniz ne marifetlidir. İşte böyle çalışa didine her

şeyi çözümleyeceğiz.

— Öyle mi dersiniz? dedi genç kadın. Demek öyle sanıyorsunuz.

Zor duyulur bir sesle konuşmuştu.

Genç kız, genç kadına hızla baktı.

Genç adam duymamıştı, sözlerini sürdürdü.

— İskeleye inen caddenin üstünde çalıştığım yer. Ünlü bir saatçi. Siz de bilirsiniz.

— Burda yabancı olduğunuz halde, dedi genç kadın, bunca ilişkiyi kurabilmişsiniz. Çok iyi...

— Lisedeki öğretmenimin yardımlarıyla oldu. Tarih öğretmenim, buralıdır. Üstelik şaşacaksınız, kentin bu yakasında oturuyormuş. Birden bizim yöreye atamışlar. Öğrencileriyle şakalaşırdı. "Kimi kez ceza, adam olana iltifatmış meğer," derdi. Birçok arkadaşımı yüreklendirmiştir okumamız için. Bu işi de bana o buldu mektup yazarak. Dükkânın sahibi Mösyö Hiristo hep saygıyla söz eder kendisinden. "Onun yolladığı insanlara başımın üstünde yer vardır, çok büyük familyadırlar," der. Harika bir adamdı tarih öğretmenimiz. Hâlâ mektuplaşıyoruz.

— Peki ya, saat tamir işini nasıl öğrendiniz? dedi genç kadın.

— O yok mu, o? diye sevinçle konuştu genç kız. Onun başaramadığı ne olabilir ki. Elleri her işe yatkındır, kafası da...

Genç kadın, genç adamın masaya rahatça bırakılmış ellerine hızla baktı.

Deminki tedirginliğin izleri konuşmalar sürdükçe siliniyordu odadan. Küçük kızın zayıf yanağı, ağzına doldurduğu lokmalarla şişmişti.

— Sonra işte gördüğünüz gibi, dedi genç kız, üniversitenin dışındaki zamanlarında burda bir eski zaman dervişi gibi rahlesinin önüne çöküp müzik dinleyerek çalışır. Genç bir derviş gibi... Yalan mı? Saat tamir etmeyi de liseye giderken harçlığını kazanmak için öğrenmişti. Ama bana sorarsanız ba-

haneydi bu. Çünkü o makineleri, matematiği ve müziği çok sever.

— Gördünüz mü? dedi genç adam. Bütün hayatımızı anlattık. Ablam beni amansızca övdü. Ben bağdaş kurarak klasik Batı müziği dinliyorum. Ablamsa bütün bu düzgün giden şeylerin yürümesi için bir ipekböceği ustalığıyla gündelik hayatımızı her gün yeniden örüyor.

İki kardeş, birbirlerini yalın duru bakışlarıyla kucaklıyorlardı.

— Demek ki mühendis olacaksınız? dedi genç kadın.

— Evet, dedi genç adam biraz utanarak, makine mühendisi.

— Fazla alçakgönüllü olma. Yükseğini de koy, dedi genç kız.

Küçük kız sıcaklığın, renklerin, yüzlerin hiçbir gölgeyi taşımadığı odayı yeniden izledi. Yemeğin tadını yoğunluğuyla duydu.

Genç kız kadına yemeğin nasıl yapıldığını ayrıntılarıyla anlatıyordu. Genç adam onları hazla dinliyordu.

Genç kız ayağa kalktı.

— Tatlılarımızı sedire yerleşip yemeye ne dersiniz? dedi.

— Öyle yapalım, dedi genç kadın.

— Üstelik bir türlü bitiremediğimiz şarap bardaklarını da yanımıza alalım, dedi genç adam. Bizim oranın eşsiz peynirlerini de çıkaralım ortaya.

— Canım, sen de kalkacaksın değil mi? Yardım edeyim mi?

Küçük kız başıyla "evet"ledi. Genç kızın kucağına bıraktı kendini.

Genç kadın kalktı, gidip duvardaki resimlere yaklaştı. Önce ayakta dimdik yan yana duran iki erkeğin fotoğrafına, sonra onun yanındakine, ayakta duran bir erkeğin yanında oturan bir kadın fotoğrafına baktı. Üçüncü resimdeyse üç erkek ayaktaydı bu kez.

— Erkekler hep ayakta durarak mı fotoğraf çektirirler ne?

— Fakat öteki resmi görmediniz, dedi genç adam gülerek.

Genç kadın alta doğru asılmış küçük çerçeveye eğildi.

— O, bu sizsiniz, doğru. Oturuyorsunuz. Benim de bildiğim bir yer burası...

— Biz, yeni erkekler oturarak resim çektiriyoruz demek ki...

Genç adamın konuşması ezik, okşayıcı bir hafiflikteydi.

— Semti elbette tanıyacaksınız, doğup büyüdüğünüz yerler. Bizim orada deniz olmadığına göre de... Dağlarımız sizin denizleriniz kadar ünlüdür, biliyorsunuz, değil mi?..

Genç kadının başı onun omzunu biraz aşıyordu. Yan yanaydılar.

Genç kız yaklaşıp durdu, konuya girmek istediğini belirten yüz anlamını yitirdi.

Küçük kız masanın önünde üçüne bakıyordu.

Genç adam o yakınlıktan döndü genç kadına birden. Genç kadın da baktı ona. Çok kısa bir an durdular yüz yüze. Saat sesleri açıldı odaya. Sesler değişik ölçülerle üst üste düşerek sürüyordu.

İlk kez ayrımsadılar bu vuruşları.

Sobada kömürler çökerek yerleşti.

Küçük kız gözlerini genç adamla annesinden kaçırdı.

Genç kız aynı yerde kıpırtısızdı.

Genç kadın fotoğrafa yöneltti yeniden bakışını.

— Gördünüz mü? dedi. Tarih öğretmeniniz tembihlediği için oturmuşsunuz. Biliyorum, erkekler ayakta dururlar fotoğraf çektirirken.

Saatlerin çalışması silindi.

Sedire oturduklarında radyoda annesinin "severim" dediği tangolar çalınıyordu.

— Ne dersin, dedi genç adam, şimdi senle bir dans edelim mi?

— Yok canım, dedi genç kız, a nerden çıkarıyorsun bunu? Dans falan...

— Madem yılbaşı yapmaya karar verdik... Dans da

onun yakışığıdır. Bilir misiniz, biz dans etmeyi gördüklerimizi taklit ederek birlikte öğrendik. Taklit etmek insanoğlunun bir çeşit gelişmesidir, dedi gülerek genç adam.

— A ne hoş... dedi genç kadın. Demek oralarda balolar yapılıyordu.

— Bizim ilde Cumhuriyet Bayramlarında kesinlikle balo verilirdi. Benim akıllı kardeşimle ben, yolunu bulup giderdik orlara. Kavalyem de oydu. Babam bu isteğimize karşı çıkmazdı. O da bu törenlerin yabancısı değildi elbette. İl idare işlerini yürüten memurlardan biriydi. Evde ninemizle yaşar olduktan sonra daha hoşgörülüydü bize karşı. Görseniz, daha bir ay öncesinden kendimizden geçerdik. Dansa başladık mı da orkestra ara verene kadar peş peşe sürdürürdük. Şimdi o halimizi gülünç buluyorum, düşününce.

— Belki de, dedi genç adam, seninle orda hâlâ dans ediyoruzdur, kimse de görmüyordur. Aynı parçaları çalıyordur orkestra. Sayfalarını açmadıkları notalar önlerinde. Giyimleri yıpranmıştır çalgıcıların. Yaşlı görünmek için saçlarını pudralayan tiyatrocular gibi yüzleri de kireç aklığında, gözleri aynı görmeyen bakışlarda kalmıştır. Biz iki çocuksa dans etmekteyiz.

Genç kız gülmeye başladı,

— O zaman sizi görelim, dedi genç kadın, bunca dans aşkından geri kalanları.

— Ya siz? Bize katılmaz mıydınız?..

— Yıllar var, dedi genç kadın, ben dans etmedim. Son dansımı ablamın kızının nişanında damatla yapmıştım aileden biri olarak. Dul bir kadın neşesinde de ölçülü oluyor.

Küçük kız dul bir kadın tanımının ne anlama geldiğini bulmaya çalıştı. Yoksa onların yalnız olduğunu mu söylemekti bu? Birlikte ilk kez bir konukluktaydılar. Bu odada daha önce gittikleri yerleri andıran hiçbir şey görmüyordu küçük kız.

Genç kadının ablam dediği yakınına gittiklerinde her şey çok değişikti. Görkemli semaverin buğularıyla çevrelenmiş odanın benzersiz halılarla döşeli camlarını ipekle kadifenin kat

kat örttüğü o köşesindeydi, hep o koltuktaydı yaşlı kadın.

Güz sonu renklerinin baskınlığındaki yaprak kümelerini caddelerde hortumlayarak savuran rüzgârlı akşamüstlerine doğru şaşmadan başlardı konuşmaları iki kadının. Sesler yükselmeden söylenenlerin bunca acılı, sevgisiz olabileceğini de o anlarda ayrımsamıştı küçük kız.

Abla dediği yaşlı kadın, iri taşlı küpelerini şişman, sınırları dağınık gövdesine denk bir uyumla sallardı. Yaşlılığın renksiz donukluğu, yüzündeki örtük anlamı kesinleştirirdi. Sesinde söylediklerine gelecek yanıtların tümüne kapalı bir değişmezlik vardı. Aynı şeyleri konuşurlardı.

"İnsan hele genç ve güzel bir kadınsa..."

"Dulsa üstelik..."

"Üstelik ailesini dinlememekte diretmişse... "

"Sevmek bazı şeyleri yapmak için hak kazandırmaz insana."

"Aile, fertlerini korur, onların iyiliğini düşünür. Aile olmak demek budur zaten."

"Cahillik... Öyle olmasa hemen bir çocuk yapmazdın."

"Söz dinlemek gerekir."

"Büyükler doğru olanları yaşamış, öğrenmiştirler. Onları dinlemeli."

"Hayat kolay değildir."

"Yetinme", "yumuşak başlılık", "dinleme" sözcüklerinin arasız yinelendiği konuşma hiçbir zaman iki kadının arasında istenen uzlaşmayı getirmezdi.

"Onlara kötü demekte haklı değildi genç kadın."

"Apartmanın alt katında kalabilirdin çocukla."

"Ta o zaman söylemiştik."

"Büyüklerin gönlünü alman gerekiyordu. Çok kırdın hepimizi canım..."

"Yavaş yavaş geçmişi unutturmalısın."

— İstemem, demişti genç kadın. Ben bu evin yanaşması değilim. Her şeyde sizin kadar hak sahibiyim. Benim olanları bana vermeye kalkıyorsunuz, tenezzül bile etmem.

— Fakat kızım... diyordu yaşlı kadın. Mirastan mah-

rum edileceğini söylemiştik, enişten, ben, ötekiler, baban... Sen bir evlatlık gibi çıktın gittin evden. Yok!.. Bunları unutturman lazım. Hiç olmazsa bu sana söylenenleri yap. Gel, yerleş aşağıya. İyiliğin için yap. Biz seni sevmez miyiz canım...

Alt kat, o yıllara özgü yayımlı bir mimariyle çıkmış apartmanlardaki çamaşırlık ve hizmet edenler bölümüydü. Evdeki değiştirilen eşyaların "kalsın" denenleri de oraya yığılırdı.

Susarlardı yeniden.

Yaşlı kadının oturduğu koltuğun ardından inen kalın ipek perdelerin gölgelediği bölümde sessizlik oluşurdu. Evin öteki odalarından, mutfağından gelen iş seslerini yoğun bir dikkatle dinlediği belli olurdu yaşlı kadının.

Küçük kız, duvardaki altın ipliklerle işli, çatallı bir kılıcı tutan aslan resmine bakardı. Mutfaktaki gürültüler artınca, yaşlı kadın koltuğunda kıpırdanmaya başlardı.

Büyük konuk salonunda, kışlık yaşama yerinde, değerli eşyalarla dolu sandık odasındaki en basık tıkırtıların neyi gösterdiğini bilirdi. Özel yaptırılmış kilerin kapısının açılıp kapanışını daha da ayırıcı bir dikkatle denetlerdi kulaklarıyla.

Annesi oturduğu yerden hafifçe doğrulurdu,

"İyi iyi... siz haklısınız, kapatalım bu konuyu lütfen. Nerden açılıyor ikide bir bilmem?"

Küçük kız, topuksuz yumuşak terliklerine bakardı yaşlı kadının, ordan sehpaların üstündeki kristal küllüklere, orta masasındaki kalemkâr örtüyü süsleyen cirit atan süvarilere... Kalın perdelerin arasındaki açıklıkta görünen saçakları sararmış palmiyenin rüzgârda dağılıp toparlanışını gözlerdi.

Dizlerini bitiştirirdi sonra. Varsıllığın ağır, bezenmiş görünümü dört bir yandan sarardı onları.

Annesi o evde, olduğundan daha genç, daha yaban bir dikleşme ediniverirdi.

Söylenenleri dinlerken, yanıtlarken sıkıldığını açıklayan davranışlarda bulunurdu. Koltuğun dayanmalığına parmaklarıyla tekdüze vurmaya başlardı. Yaşlı kadın, ayıplayan ba-

kışlarıyla bu tıkırtılara kayan dikkatini kibirle toparlar, kendine duyduğu güveni pekiştirerek,

"İşte kızım," derdi, "ileriyi düşünmek lazım. Bize dön düğünde acın daha yeniydi, hırçındın. Sonra bir gün baktık, çıkıp gitmişsin, tıpkı eskisi gibi. Eşimize dostumuza ne diye ceğimizi bilemiyoruz, Allah seni inandırsın! Bu küçük kız da başıboş kaldı."

"Kalsın, başıboş kalsın, daha iyi..."

Küçük kız kendi adı anıldığında annesinin ardına sak nırdı hep. Tartışmanın bu noktasında genç kadın çantasını alır, bırakır, yeniden alırdı eline.

İki kadın bir süre susarlardı.

Kapı açılır, giyiminin kaynatılan çamaşırlara özgü s lukluğu, yeni uzayan dik saçları, delik kulaklarına geçirilmiş iplikler,enli ayaklarındaki kalın çoraplarla evlatlık kız belir girer, ürkerek onlara yaklaşırdı. İki kolunun olanca açıklığın anca sığdırabildiği tepsideki bardakları, gümüş bir tabakt galetaları getirirdi.

Çayın sıcaklığından ötürü küçük kız başta içemez, gal taları yemeğe kalkardı.

Genç kadın, "Şimdi yeme, sonra yemek yemiyorsun" diye önlerdi onu.

Yaşlı kadın, "Bırak yesin çocuk. Engel olma... Daha şam ezanı olmadı."

"Hayır!" diye diretirdi genç kadın. "Sonra ye... yemiyor. Üzüyor beni."

Evlatlık orda değilmişçe çekilip silik beklerdi kap dibinde. Arada küçük kızla göz göze gelirlerdi.

Gitme saatinde bir iki davranışı karşılıklı yinelerdi kadın.

Kalkarlardı, yaşlı kadın onları bir şeyler mırıld uğurlardı.

Artık tümü apartman olmuş eski evlerin önündeki kaldırımdan yürürlerken genç kadının bedeninde oluş gerginliğin kendisine aktığını sezerdi küçük kız.

Geçtikleri yapılarda ilgisini çeken şeyleri saptama,

nelirdi. Her zaman tek ilginç bulduğu şey, kapı girişlerindeki demirden çıkmalar olurdu. Bir kez dayanamayıp sormuştu,

"Bunlar nedir, anne?"

Duymamıştı bile onu genç kadın, evlerine yönelen sapağa geldiklerinde,

— Neler ne? demişti. Ne soruyorsun?

— Şu kapılardaki demirler...

— Ne diyorsun sen? Demir parmaklıklar mı? Demir mi? Onlar yağmurlu havalarda ayakkabılardan, şosonlardan çamur falan silmek içindir. Galeta çıkarıyor bize... Sen de yemeğe kalkıyorsun... Böylesi bir cimrilik görülmemiştir. Nasıl zengindirler bizimkiler, bilsen... Aile mücevherlerini banka kasasında saklarlar... Biz de çamaşırlıkta oturacağız...

— Papağanlı bankaya mı koyuyorlar? Orası banka mı?

Genç kadın nedense bu yanıtı duyuvermişti. Durmuş, öfkeleneceğine kızının önünde çömelmiş, yakasını sıkılamış, yanağını öpmüştü.

— Galeta yiyip de ne yapacaksın, ben sana şimdi çikolatalı pasta alacağım bir tane demişti.

— Sahiden mi?

Sinemalar caddesinin çıkışındaki vanilya kaynayan şeker kokulu pastaneden üstüne fıstıklar püskürtülmüş çikolatalı bir pasta almıştı ona. Pastayı yavaş yavaş ağzında eritirken küçük kız, durup,

— Ucundan ısırmaz mıydın, anneciğim? dediğinde,

— Uzattın. Hadi ye, bitir şunu.

Genç kadın, iki kardeşin yumuşak bir erkek sesinin söylediği şarkının uyumuyla odanın ortasında döndüklerini gördü.

Her ikisi de, utangaç bir gülüşün açılıp kapandığı yüzleriyle danslarını sürdürüyorlardı. Arada genç kadına yöneltiyorlardı gülüşlerini. Küçük kız, her baktığında onu rahatlatan sobanın kızarıklığının arttığını gördü. Büyük bir

bakır tepsinin içine portakal, elma doldurulup sedirin önündeki alçak masaya konmuştu.

Radyoda şarkı bitti.

Konuşmacı bir şeyler anlatmaya başladı.

İki kardeş, onları selamladılar eğilerek.

Genç kadın gülerek alkışladı.

— Siz gerçekten güzel dans ediyorsunuz. Ben genç kızken evdeki sandalyeyi alıp dans ederdim. Büyük sinemanın salonlarında çaylar verilirdi. Çok isterdim oralara gitmeyi, bırakmazlardı.

— Biliyor musunuz? dedi genç kız. Kardeşimle benim o yerlere uygun giyimlerimiz de yoktu. Koyu renk bir elbisenin gerektiğini söylemiştim. O da gidip tarih öğretmeninden rica etmiş. Koyu renk bir takım elbise, biraz bol da olsa... Nelere yoruyormuşum aklımı, gülünç tabii...

Gülüştüler.

— Tarih öğretmenim, "Ne beis var," diyordu. "Oraya gelenlerin çoğu eski model ama yeni kalmış elbiseler giyecekler. Bu taşraya özgü, fakat taşralıların kesinlikle içlerinde yaşatmadıkları bir zamanı taşıma biçimidir. Fark etmedikleri bu ağırlık ve çevreden kopukluk zamanlarının dışardan izlenmesi ise olağanüstü etkileyicidir. Oysa sen, üstüne biraz büyük gelmekle birlikte, bu yılın en moda elbisesiyle gideceksin." Sevinç içindeydik. Deniz enginliğinde kar ovaları sarmıştı her yanı. Ne hoş bir adamdı tarihçimiz. "Çocuklar, sizi gelip camdan gözetleyeceğim," diyordu. O böyle toplantılara katılmazdı. Eleştirmezdi de bizi, başka türlü bir tutumu vardı. "Anlamak lazım, anlamak lazım!" derdi sık sık. "Bazı kitapları burda yeniden okuyorum. Karın sesini öğretiyorlar bana," derdi. Şu deniz fenerinin olduğu semtte doğup büyümüş. "Bu ilk balonuz çocuklar," diyordu. "Çok eski kentlerimizden birinde, karlar diyarında verilen bu baloya kızakla gidin bari." Yerimizde duramıyorduk o ilk gün, o ilk gece. Siz de bilirsiniz ya, kimi zaman nedensiz bir gülme, sevinme ile dolar insan. Ben ninemi kucaklayıp odada gezdirmiştim. Ablam saçlarını bir şeyler yapıp kıvırmıştı. Çevresini görmeme pahasına üste-

lik gözlüklerini de çıkardı. Gittiğimiz yere yaklaştığımızda binayı müziğin sesinden tanıdı ancak.

— Beni alaya, alma, dedi genç kız.

— Annemizin yokluğundan sonra evde sanki onun bıraktığı bir sessizlik oluştu, bir boşluk. Ninemiz, namazında, niyazında bir ihtiyardı. Bizim bu baloya gitme merakımıza bakarak, "Hay Allah! Hay Allah!" diyordu. "Bu kadar sevindiğinize göre, balo iyi bir şey olmalı. Haydi gidin, eğlenin." Evden çıktık. Kızağa bindik. Oraya vardığımızda gülmekten yorgun düşmüştük.

— Ne hoş, dedi genç kadın. Gençlik bu işte!

Anlattıklarının etkisiyle yüzü alabildiğine kızaran genç kız, ince bir gülüşle ortaya yöneldi.

— Peynirleri yakınımıza alalım. Bir şişe şarapla dört kişi sarhoş mu olduk ne!.. Şu danslar filan...

— Hani alaturkadan başkasını sevmezdiniz? dedi genç kadın. Oysa ne güzel dans ediyorsunuz...

— Teşekkür ederim, dedi genç kız. Evden ayrılınca doğrudur daha bağlandım, türkülere, şarkılara. Bu büyük kent belki beni hep yabandaymışım gibi ittiğinden mi, bilmiyorum. Kardeşimin açıklaması gerçekten doğru. Bu sesler beni evime taşıyor olmalı.

— Evet, hem de nasıl taşıyor... dedi genç adam. Vilayet, heykel, lise, kar küreyicileri, kale burçları, gözlüksüz olduğunda bile sesleriyle tanıyacağın bir yer. Doğduğun yer.

— Ablalığımı unutur bu çocuk hep... Burda her şeyin acemisiyim. Taşralı bir görünümüm var, biliyorum. Oysa siz öyle misiniz... Odamızı yadırgayacaksınız diye de çekinmiştim.

Genç kadının gözleri kızarmıştı hafiften,

— Nasıl böyle düşünürsünüz? dedi. Gerçi böyle bir odaya ilk kez giriyorum. Nasıl anlatayım, kışın ne kadar güzel bir şey olduğunu bu odada fark ettim. Buna yadırgamak diyebilir misiniz?

— Artık, dedi genç kız, lütfen işiniz olur da yalnız gitmeniz gerekirse bu güzel çocuğu bize bırakın.

— Ben kendim gelirim, dedi küçük kız. Fırına bakarım,

burdan nasıl görünüyor...

— Ne nasıl görünüyor? dedi genç kız. Nereye bakacaksın?

— O bıkmadan sokağı gözler.İnsanlar çocukluklarını tez unutuyor. Kafamda çocukluğuma dair en ufak bir ipucu yok. Büyüklerim de anlatmazlardı. Kızım yalnız kalmayı daha yeni yürümeye başladığında öğrendi.

— Ben kendim gelirim buraya, dedi küçük kız. Büyüdüm, sokağa da çıkarım. Her yere de giderim.

— Yalnız mı bekler sizi? dedi genç adam./Bunu söyler söylemez pişmanlıkla örtüldü yüzü./Siz çıktığınızda, kuşkusuz bazı işleriniz vardır. Küçük bir çocukla gidilemeyecek yerlere gidiyorsunuzdur. Öyle günlerde... Çünkü büyüklerin ilişkileri, ne bileyim...

Genç adam konuşmasını birden kesti, duraladı, genç kadına özür dilerce baktı. Saatlerin durduğu masadaki sigara paketini almaya davrandı, caydı.

— Hiç sigara içmediydik, dedi, birer tane yakar mıydık acaba?

Genç kadın ellerini dizlerine bıraktı. İki kardeşe de bakmıyordu. Kapının ardındaki yağmurlukla şemsiyeye yöneltmişti yine gözlerini.

— Evet... dedi./Derin bir bıkkınlık yansıdı sesine./Ben yokken odada yalnız bekler beni.

— O zaman, dedi genç kız yapmacık bir coşku katarak sesine, böyle uslu bir kıza ben ev sahipliği etmek istiyorum. Sesini bile duymadık. Neler oynuyorsun kim bilir yalnızken sen? Neler kuruyorsun?

Genç kadın giderek ilgisizliğine çekiliyordu.

— Kendime şarkı söylerim. Fırının aynasına bakarım. Kayıkhaneyi, iskeleyi her yeri görürüm. Ben buraları çok iyi bilirim. Yalnız parkı çıkardım aynadan. Onu görmüyorum.

— Niçin? dedi genç adam. Bu kentin parkları çok güzel. Geçenlerde ablamla vapurla karşıya geçtik. Cam parlağı ayaz bir havaydı. O ünlü sarayların parkına gittik. Çınarlara hayran olduk. Sonunda bu kentin, benzersiz bir çınarın çocuğu ol-

duğuna karar verdik. Kökünü her yana salan, denize ulaşıp ordan öteki denizlere kol atan güçlü bir çınarın gövdesinden çıkıyor bu kent. Baharın ilk ayında Hızır İlyas gününde gidelim oraya hep birlikte. Ne dersiniz? Toprağın ayağa kalktığı o günlerin bayramını yapalım.

— Baharda biz burdan taşınmış olacağız, dedi genç kadın.

— Ben parka gitmem, dedi küçük kız.

— Çıkacak mısınız? dedi genç adam. Sesindeki uçuculuk sönmüştü. Taşınacaksınız demek.

— Evet, dedi genç kadın, bizim için bir çeşit bekleme odasıydı aşağısı. Tıpkı bir doktorun çağırmasını bekleyen hasta gibiydik. Tuhaf bir benzetme oldu bu. Kusura bakmayın. Özel hayatımızla sizi niçin meşgul ediyorum bilmem, hoşgörün.

— Ben bir yere gitmem, dedi küçük kız.

— Çocuk, dedi genç kadın. Çocuk işte.

Genç kız ayağa kalktı. Peynirleri küçük parçalara böldü. Yemek masasının örtüsünü kaldırdı, ortaya çıkan çekmeden bir kavanoz aldı. Sonra dönerek,

— Çörekotu serpeceğim, hoş olur.

Peynirler kara beneklere büründü.

— Bahara çok var daha, dedi genç adam. Siz demin söylediniz, buranın kışı bahara doğrudur diye.

— Ben yarın kayıkhaneye gideceğim, dedi küçük kız. /Oysa birkaç saattir bu kararını unutmuştu./İçeriye kar yağıyor mu, bakacağım?

— Hiçbir yere gidemezsin, dedi genç kadın.

— Oraya da birlikte gideriz, dedi genç adam. Hep birlikte... Dönüşte, çayları demledik mi... Burayı sizinle öğrenelim. Hiç olmazsa yaşadığımız bölümün ayrıntılarını...

— Ancak o kadarı gerçekleşebiliyor zaten, dedi genç kadın. Bu yakada hepsi birden denize açılan yokuştan sokaklarda azınlıkların oturduğunu bile yeni öğrendim. Genç kızlığımın ve çocukluğumun yerleri çok ayrıydı. Sözde hepsi bu kentte. Üstelik bu yakasında.

Genç kadının yüzü bir yerleri dayanılmaz acı veriyormuş gibi soldu. Ellerini yanına bastırdı. Sedirden kalkar gibi toparlandı. Genç kız dikkatini ona yöneltti. Ağzı endişeli bir anlamla kısılmıştı. Kardeşine azarlarca baktı,

— Nedir canım? dedi. Yarını şimdiden düşünmek... Daha yeni yıla girmedik. Burdan daha uygun bir ortama taşınmanız ne iyi. Bir anlamda biz de geçici olarak burdayız. Sanırım gideceğiniz yer rahat olacaktır. Belki o zaman da görüşebiliriz. Fakat daha burdasınız. Görüşelim. Dışarı çıktığınızda kızınızı bana can yoldaşı olarak bırakın. Birlikte şarkı söyleyelim onunla.

Genç adam önüne bakıyordu. Küçük kızla genç kadının odaya girdiklerinden beri devinişlerindeki artan canlılık, çekici uyum sönüyordu.

Ablasıysa şimdi onun karşıtı bir kesinlikle belirginleşiyordu. Konuşurken sözcüklerini sesinin ustalıklı iniş çıkışıyla canlandırıyor, ortada beliren acılığı silmeye çabalıyordu.

Genç kadın söylenenleri uysal bir gevşeklik içinde, dalgınlığa varan bir yumuşaklıkla dinliyordu.

— Evet, dedi genç kız. Sizi küçükle birlikte bekleyeceğiz. Geldiğinizde ister buraya uğrarsınız, ister seslenirsiniz kızınızı yollarım. Yalnız olmayı sevdiğinizi sanıyorum. Bu da hoş bir şeydir. Yani, öyle de olabilir. Bazı şeyleri kolaylaştırmayı başarabiliriz karşılıklı. Üstelik başka türlü olması da gerekmez.

— Öyle mi diyorsunuz... dedi genç kadın. Sesi sönük, usluydu.

— Anneciğim, dedi küçük kız, ağlayacağım ben...

— Neden? Nerden çıkardın ağlamayı? Hem isteyince ağlandığını da senden duyuyorum.

Gülmeyi denedi genç kadın.

— Sen hastasın değil mi?

— Ne garip bir çocuk bu. Nerden çıkardın hasta olduğumu.

— Üşüyorum.

Küçük kız ağlıyordu. Gözlerinden yaşlar iri iri iniyordu.

Genç kız ona yaklaştı, başını göğsüne yasladı.

— Size çok bağlı, dedi.

Küçük kız, genç kızın kollarından sıyırdı kendini. Gidip annesinin yanına oturdu.

— Artık gitsek, dedi genç kadın, iyi olacak, epey oturduk...

— Ağlamıyorum da, üşümüyorum da, dedi küçük kız. Gitmiyelim e mi?

Genç adam beklenmeyen bir anda patlayan hüzünlü havanın odayı sarışını ezmek isterce fırladı yerinden.

Tepsinin durduğu masaya çarptı.

Genç kız çeviklikle masayı kavradı.

Yanındaki şarap bardağı devrildi. Kilimin mavisi değişti.

— İşte, dedi genç kız/sevinci gülüşüyle açılıyordu yüzünde,/kilim mavisine dökülen kırmızı şarap orayı lacivert yaparmış.

Genç adam birden küçük kızı tutup havaya kaldırdı.

— Şimdi seni havaya atacağım,dedi. Bu yıl çok bayram yerine gitmek istiyorsan ya da başka ne istiyorsan dileğini dile. Haydi, bir iki üç başlıyoruz!

Küçük kız engelleyemediği gülüşüyle çığlıklar atıyordu.

Genç kadın onlara bakmadı. Elindeki bardakla masaya yürüdü. Bacaklarını gergin, düzgün atıyordu, uzak bir yola çıkmış gibi.

Küçük kızı gülüşleriyle sedire sırtüstü yatırdı genç adam. Küçük kız kendisine yönelik gözlerdeki kucaklayan sevecenliği duyumsadı. Parmak uçlarıyla genç adamın çenesine dokundu. Genç adam bir büyüğün ona ilerde anacağı, söz veren gülüşünü sundu.

Küçük kız kirpiklerini sıkı sıkı yumdu. Gelincik kızılları beneklendi gözkapaklarının örtüklüğünde, yeniden sevinç dolu bir çığlık attı.

Radyodaki müzik belirginleşti.

Genç adam sedire yönelen genç kadının önünü kesti bir.., senlikli bir tutumla onu selamlarca eğildi.

Genç kadın dimdik, önüne çıkan beklenmedik bir engele çarpmamak için durakalmış gibiydi.

Genç kadına yavaşça çevirdi bakışlarını genç adam. Uçarılık siliniyordu davranışlarında.

— Bu dansı benimle yapar mıydınız?

Sesindeki şakacı açılışa karşıttı görünümü. Sırtı eğikti, omuzları düşmüştü, görünüşünü umutsuzluk kaplıyordu.

Genç kız küçük kızın yanına oturdu, bir şeyler söylemeye davrandı. Sonra caydı.

Genç kadın aşamadığı o görünmez engelin yoruculuğunu tüm duyularıyla kavramışça başını omzuna eğdi. Boşluğa konuşur gibi anca duyulur bir sesle,

— Demin de söylemiştim, dedi, yıllar yıllar önceydi dans ettiğim günler. O zamandan bu yana bir ömür geçti. Artık aynı şeyleri yapabilir miyim sanmıyorum? Hem gitme zamanıdır, müsaade ederseniz. Teşekkür ederim çağrınıza.

Genç adam, geçilebilecek başka bir açıklık yokmuşça yol vermek için hafifçe yan döndü.

— Gitmeyelim anneciğim, n'olur.

— Yok! diye bağırdı genç kız. Olmaz. Kesinlikle olmaz. Biz sizin dansınızı görmeyi istiyoruz. Öyle değil mi? Hı? Bizi kıramazsınız!.. Üstelik çok erken.

Küçük kız da genç kıza katılmış ellerini çırpıyordu.

— Evet, istiyoruz anneciğim. Ben istiyorum. Seni görmek istiyorum.

— Evet, dedi genç kız. Sonra benim marifetlerim var sunulacak. Şarkı söyleyeceğim, bizim yörenin dansını yapacağım.

Genç kadın, genç kıza bakışlarını çevirdi. Buraya geldiklerinden beri yok olan o durgun anlam yeniden yer ediyordu yüzünde.

— Ne kendimi, ne sizi anlayamıyorum bugün... dedi. Birkaç saat içinde... Garip bir şey bu.

Genç kadın gözlerini çok uzaklardaki görülmesi güç bir şeye yöneltirce çevirdi genç adama.

— Peki. Deneyelim. Buyurun, dans edebiliriz.

Buyurun sözcüğü irkiltti genç adamı.

Kadının belini tutmayla bırakma arası bir gevşeklikle kavradı. Öteki eli kadının eline ulaşamıyor gibiydi.

Genç kadının yüzü kızardı ve yeniden soldu. Genç adamın omzu üzerinden genç kızla küçük kıza yarım gülüşle bir baş selamı yolladı.

Dansın ilk girişini birbirlerinden habersizce araştırdılar. Uyumu bulmuşça birkaç adım attılar.

Her dönüşte genç kadın yüzünü kaçırıyordu bakışlardan.

Genç adamın tutuşuna gösterdiği özen bırakmaya eğilimli bir uçuculuktaydı.

Müzikten öte hiçbir ses kalmamıştı odada.

Küçük kız izlediği şeyin sevinçsizliğini birden anlayıverdi. Bu birbirlerini tutan iki kişi alabildiğine yalnızlaşarak müziğin yanıklığına arasız kendilerinden bir şeyler katıyorlardı.

Genç kız birden şarkıya katıldı, sesi açıldı, pürüzsüzlüğü çizildi odada. Söyleyişini yükseltmiyordu. Bu inikliğin içinde yine de şarkıdaki en küçük değişmeleri ustalıkla çıkarabiliyordu ortaya.

— Ne kadar güzel söylüyorsunuz, dedi genç kadın.

Bu konuşmayla odada her şey eski görünümüne doğdu.

Genç kız şarkı söyleyişini kesmedi. Müziğe katılmasıyla dans başkalaşıyordu.

Genç kadın tutuluşundaki özenli dikkati ilk kez ayrımsadı, gülümsedi genç adama. Bu kez yenilenen uyumlu davranışlarıyla müziği birlikte yaratıyormuşça adımlarını sürdüren bu iki insana bakmaktan caydı küçük kız.

Arkasını döndü odaya. Dizlerinin üstünde yükselerek perdeyi araladı. Sokak lambasının ışığında karlar sarı sarı savruluyor, ardından koyu bir mavinin içinde yitiyordu.

Fırının ışıkları görünmüyordu.

Belki de şimdiye dek bu saatte bakmamıştı oraya. Çok yüksekte olduğunu düşündü. Yarın dışarı çıktığında eskisine göre sokak alçak olacaktı.

— Biz aynı evdeyiz, değil mi anneciğim? dedi küçük kız.

Genç kadın ve genç adam gülerek baktılar ona.

— Acaba oturamaz mıyız artık? dedi genç kadın. Beni dansa davetiniz için teşekkür ederim. Yaptığıma dans demek eğer doğruysa, unutmuşum. Oysa bir zamanlar ters figürleri çok iyi bilirdim.

— Oturabiliriz, dedi genç adam. Elbette. Şimdi hepimize çok güzel bir çay koyacağız. Öyle değil mi abla?

Genç kız şarkıyı kesti. Kardeşiyle genç kadının nerdeyse omuz omuza duruşlarını beğeni ile süzdü.

— Evet, çaylar hazırlansın. Ben de sözümü tutacağım. Bir şarkı, bir dans. A bakın, şimdi ne çalıyor... Bu şarkıyı bizim oralarda dinlerken hep bu kenti düşünürdüm. Evet, kalkıyorum. Sonra ikimiz bizim yörenin dansını yapacağız.

— Yok yahu? dedi genç adam. Beni nerden katıyorsun bu işe. Senin sözündü bu. Üstelik akordeon da yok. Müziği neyle yapacağız?

Genç kadın, iki kardeşe bakıyordu.

— Ben de çay koyabilir miyim bardaklara? dedi küçük kız.

— Elbette, haydi...

Genç kız gülümseyerek onu elinden tuttu, sedirden indirdi.

Çaylar bardaklara boşaltıldığında odanın içinde şurup-su, ılık bir koku dolaştı.

Çay içmenin güzelliğini konuştular aralarında.

Radyoda ayrılık şarkıları söyleneceğini bildirdi konuşucu, ardından da kavuşmaların geleceğini belirtti. "Yeni yıl yeni şeyler içindir," diyordu, sözcükleri yutarca sürdürdüğü gevezelik dolu söyleyişiyle.

Küçük kız önündeki tepside duran peynirlerden almak için uzandı, sonra çekti elini.

— Alsana canım, dedi genç kız. Haydi, lütfen al.

— Çatalım yok ki.

Getirilen çatalla birkaç yudum peyniri çayıyla birlikte yuttu.

— Ne güzel oluyor böyle, dedi. Bi... de yapalım anneciğim.

Genç kadın, dansın başlangıcından beri e... liği o uysal duruşuyla, dalgın gülümseyerek baktı kızına.

Küçük kız başını sedirin yastıklarına dayadı. soğuk odalarda yaşamanın getirdiği sıkı duruşundan çık... du.

— Şimdi, dedi genç kız, sıra bende. Baştan ben kalkmazsam küçük beyimi hiç razı edemem. Yerel dansımızı yapmak onun için, nedense çok farklı bir şeydir. Nerdeyse bir olaydır.

— Nerden çıkardın bunu? dedi genç adam. Ben dans edeceğim demedim. Hele bizim oranın danslarını...

Genç kız kalktı, gözlüklerini çıkardı.

Gözlerinin açığa çıkmasıyla yüzünün tümünde ayan başkalaşma vurdu ortaya. Kara kirpiklerle çevrili iri mavi gözlerinin gözlük çerçevesinin bitiş noktasında gizli kalan kaşlarının açılan uzun kavisinin şakaklardaki çekikliği, burnunun inceliğini güçlendiren dar kemerli inişi, genç kızın alışılmadık güzelliğini olduğunca çiziyordu.

— Şimdi, odayı, sizleri renk topakları halinde görüyorum... Gözlüğümü sevmediğimi sanmayın. O benim büyük kentteki en iyi koruyucumdur. Kişinin doğduğu büyüdüğü yerin dansını yaparken hiçbir korunmaya gereksinimi olmaz ki, öyle değil mi?

— Nutuk atma, dedi genç adam.

— Ne kadar hoşsunuz, dedi genç kadın. Gözlerinin beyazını yine hafif bir kızartı yokluyordu. Böyle bir yeni yıl... Hiç düşünmemiştim...

— Sizi ve küçüğü biraz sevindirebildiysek... dedi genç adam. Bizim için önemli bir gece olacak, adına yeni yıla giriş ya da yılbaşı desek de. Şimdi ablamızın buyruğuna uyalım. Saz çalacağız ister istemez. Oysa ben son yıllarda müzik için çok başka şeyler düşünüyorum.

Genç kız ayakta, söyleyeceği türkünün seslerini arıyordu.

— Haydi sen de, ukala... dedi gülümseyerek. Dinle bak, işte. Bununla oynayacağız. Bu odaya ancak bu türkünün dansıyla sığabiliriz.

— O, kadınlar oyunudur, dedi genç adam.

— Sonra, hıza geçtiğimde, sen de katılırsın son dönüşlere.

— Hem çalıp, hem oynayacak mıyım? İşte bir bu eksikti!

— Gerekmez. Türküyle yürütürüz.

Genç adam sazı göğsüne yasladı. Bir süre telleri denetledi.

Küçük kız ilk kez gördüğü bu çalgıya, dokunma isteğini bastırarak sevinçle baktı.

Genç adam ellerini yeniden ortaya koyan sazın karnında aradığı sesleri buldu. Genç kıza baktı, gülüştüler.

Genç kız, ak ipekten büyükçe bir mendil tutuyordu. Sazın hızlı girişiyle oyuna başladı. Ayaklarıyla kayıyormuş gibi dolaşıyor, davranışları sazın tınılarıyla bütünleşiyordu.

Türkünün ve sazın sesi, duyuları varabilecekleri en üst noktaya yükseltiyordu.

Kilimin renkleri, sobanın korlaşmaya yönelmiş yüzü, peynir tepsisi, meyveler, semaver, inik perdelerin ötesinde kenti alabildiğine saran karların ığıltısı ayrı ayrı duyuruyordu varlıklarını.

Ortadaki açıklıkta genç kız usta adımlarıyla mendili elinden eline geçirerek su akışını andıran dansını sürdürüyordu.

Genç kadının kendisinin bile ayrımsamadığı bir sevinçle aydınlanan yüzüne vuran beğenisi, genç adamın konukları karşıladığından bu yana genç kadından güçlükle alabildiği bakışları şimdi sazla söyleyişi arasındaki duygularından taşarak görülürce beliriyordu yüzünde.

— Ne kadar güzel! dedi genç kadın. Sizleri tanımak fırsatını bize verdiğiniz için teşekkür etmeliyim. Ne kadar güzel! Bir zamanlar asıl güzelliklerin neler olduğunu anlatan birini tanımıştım. Daha on yedi yaşımdaydım. Paraya döndürülme-

yecek bazı şeylerle uğraşmak ancak zenginlere özgüdür diye öğretmişlerdi bana. Şimdi görüyorum ki, bu doğru değil. O sevdiğim de aynı şeyi söylerdi.

Genç kız dansını kesmişti.

Genç kadın sazını çalmayı sürdürün genç adamın müziğiyle birlikte konuşuyordu sanki.

— Okul çıkışında rastlardım ona. Sizin gittiğiniz müzik cemiyetinin ordaydı okulumuz. Yabancı dille öğretim yapılan bir yer. Ders araları, cumartesi pazar ne yapacağımızı konuşurduk. Sınıf geçişleri değerli takılarla, pahalı armağanlarla ödüllendirilen talebelerdik. Hepimiz kızdık. Boğulurcasına güler, yine aynı kolaylıkla ağlayıverirdik. Hastane gibi bir yerdi. O da çok gençti. Ama bizler gibi çocuk değildi. Neler söylüyorum ben...Bu evde, böylesine iki insanı tanımak... Ne çok şey geliyor elinizden. Varsıl da değilsiniz üstelik. Her şeyi yanlış mı öğrendik, yoksa bize öğretilenlerin doğrusu başka bir doğru muydu?

— Fakat, dedi genç kız, siz demin söylemediniz mi asıl zenginliğin ne olduğunu?

— Burdan dışarı çıkılınca her şey silinir, geçer, dedi genç kadın.

— Yok, dedi genç adam. Böyle düşünmeyin. İşte bu doğru değil.

Sazını bırakmıştı. Açık alnında terin pırıltısı ışıyordu.

— Öyle değil mi? Ne dersiniz?

Yumuşak bakışlı gözlerinde sorduğuna duyduğu inanç, yanıtını da bildiğini gösteren bir inatla beslenen olgun gülüşünü saklıyordu.

— Çok gençsiniz daha... dedi genç kadın. Sizi de kırarlar. Keşke başaramasalar bunu. Kırarlar, bilirim ben. Çılgınlık bu, ne konuşmaydı deminki yaptığım. Geçti, unutun lütfen...

İki kardeş, genç kadını ilk kez yanıtlamadılar.

Genç kız birden kardeşini kolundan tuttu çekti.

— Haydi bakalım, dedi. Sıra sende... Önce yemek masasını duvara itelim.

Genç kadının gülüşü yok olmuştu.

Küçük kız koştu yerinden, yardım etmeye boyu yetmediğinden masanın bacaklarına sarıldı kaldı.

Genç kadın konuşmasını içinde sürdürüyormuş gibi durgundu, onlardan yana bakmadı.

Küçük kız yerine oturdu.

Uzanıp annesini yanağından öptü.

Bunu, bu geceye dek kolayca yapamadığını düşündü bir an.

Genç kadın kızının yüzünün değişiyle sırtını dikleştirdi, onun başını okşadı,

— Bak, dedi yavaşça. Güzel bir dans izleyeceğiz şimdi.

İki kardeş yan yana durdular. Sonra genç adam, ablasının biraz ardına kaydı. Seslerini aradıkları kalınlıkta tutarak şarkılarını mırıldanmaya başladılar.

Söyleyişleri yavaştan hızlıya akıyordu.

Genç adam ürkek görünüyordu. Hiçbir yöne bakmamaya gösterdiği gayretin ona verdiği yabansılık dansın gereği incelikli devinimlerini daha da güçlendiriyordu. Adımlarının ucunda yükselerek süren yürüyüşleri salt erkeğin gövdesinde ortaya çıkan keskin dönüşlerin bitiminde oyunda yeni bir anlatıma geçiyorlardı. Bu iki insanın dansın açıp serdikleri güzelliğindeki birleşmeleri, izleyeni oyuna katarca etkiliyordu.

Dansın erkek oyununa geçtiğini belirten yükselişinde genç adam olanca varlığıyla bıraktı kendini. Türküyü kesmişlerdi. Genç kız el çırpışlarının ölçüsüyle destekliyordu dansı. Genç adam hızlandı. Hızı öylesine arttı ki, odanın renkleri çevresinde aylalar oluşturuyordu şimdi.

Sonra birden durdular iki kardeş, soluk soluğa, anneyle kızın önünde eğildiler.

Küçük kız, zayıf bedeninin çırpınışlarla katıldığı bir hızla alkışlıyordu dansçıları.

Genç kadın yüzüne vuran tutkuyu gözlerinde saklamaya çalışarak, durgun bir sesle,

— Siz, dedi, ablanızın sözlerini doğrusu şu ki haklı çıkardınız.

Genç adamın solukları gövdesinin sağlıklı devingenliğini

artırıyordu. Kendini yatıştırmak isterce eliyle bastırdı göğsünü,

— Size beğendirebildiğim için, sevindim, dedi. Şimdi çayları dağıtalım, demini almış çayları.

— A... diye bağırdı genç kız. Saat on ikiyi çeyrek geçiyor. Yeni yıla girmişiz bile.

— Saat on ikiyi çeyrek geçiyo ... diye bağırdı küçük kız. Saat on ikiyi çeyrek geçiyo... Saat on ikiyi çeyrek geçiyo.

Birlikte yüklük girintisine asılı küçük bir duvar saatine baktılar. Ötekilerin arasında konuklar bir onun bozuk olmadığını ayırdı.

Genç adamla kardeşi birbirlerine sarıldılar. Sonra gidip küçük kızı aldılar aralarına, gülerek bakıyorlardı oldukları yerden.

Genç kadın gözlerini onlardan kaçırdı. Boynunu yeniden alan kızıllık yanaklarından yükselerek elmacık kemiklerine vardı. Gözlerinin kimi kez yabanıl bir koyuluğa kayan yeşili fışkırdı yüzünden. Ağzı, burnu, boynu gözlerinin ışıltısından serpintiler taşıyordu şimdi.

— Yanımıza gelmez miydiniz? dedi genç kız.

— Niçin? Böyle bir tören mi yapılıyor, yılbaşı gecelerinde? Bilmiyordum.

— Gelsene anneciğim sen de. Yılbaşlarında böyle yapılmaz mı?

Genç kadın, kendini yatıştırmak isterce kıpırdandı. Dönüp inik perdelere baktı. Sırtının inceliğini gördü ayaktakiler. Kalktı, aldırmaz bir tutumla yanlarına geldi.

— Şimdi neye göre, ne yöne, nasıl duracağız? Ben anlayamadım pek, dedi.

Sesi kuruydu.

Küçük kızı indirdiler yere. Genç kadına aralarında yer açtılar. Fotoğraf çektirir gibi durdular. Genç kadın ilgisiz bakındı yeniden çevresine.

— Eee... dedi. Tamam mı? Ne yaptığınızı bilmediğim

için, tamam olup olmadığını bana siz söyleyeceksiniz. Herhalde tamamdır.

— Şimdi, dedi genç adam, yerimizi biliyoruz. Burası iyi. Ben ayakta duracağım, siz oturacaksınız. Bir dakika...

— Deli misin sen? dedi genç kız. Nereye oturacağız. Sedire olmaz. Çünkü o zaman sen sedire çıkıp ayakta mı duracaksın? Fotoğrafçı bunu beğenmez. Gülünç olur.

— Haklısın, sevinçli ve ağırbaşlı bir resim olmalı, dedi genç adam. Lütfen bekleyin! Beş dakikada yerleriniz hazır efendim...

Oda çok büyükmüş de, düzeni sağlamak güç olacakmışça hoş bir telaşla duvar dibindeki dört iskemleyi taşıdı ortaya genç adam. Sonra, bir an, üçünün yüzüne ayrı ayrı baktı.

— Fotoğrafın ardına alacağımız görüntü ne olmalıdır dersiniz? Ben düşündüm, dedi. Benim tamirhane olsun. Düşlerimin köşesi. Umarım çok bencil bulmazsınız bu isteğimi.

— Hayır, dedi genç kadın. Yerinde bir fon olur.

— O zaman, dedi genç adam, oturma düzenini kesin kuralım. Siz böyle, siz de akıllı küçük hanım öne. Küçük kızlar hep ön sıradan bakarlar objektife. Gözleri büyüktür onların. Daha da açarlar, yüzleri yalnız göz olur. Her şeyi içine alıp çeken bir göz. O zaman burası eskiden beri gelen senin değişmez yerindir. Unutma sakın bundan sonra da e mi? Ablamsa bu yana, o ikinci büyük. Ben de arkanızda ayaktayım. Fotoğrafçımızın görüntüyü uygun bulup bulmadığını anlamak için bir de ben kolaçan edeyim karşıdan.

Genç adam uzaklaştı, durdu. Bakışlarında yaptığı işin güzelliğini taşıyan güven ve sevinç vardı.

— Siz lütfen o hüznü resminize yansıtmayın. Size ilk rastladığımızdaki gibi bitmez bir yolu araştıran bakışlarınızı bu fotoğrafa katmayalım.

— Ne çok konuştun, dedi genç kız.

— Sen ablacığım, gözlüklerini takmıyorsun. Usta fotoğrafçılar bir anın gerçekliğini uçmadan yakalamakla yükümlüdür. Bu da konuşmadan sağlanamaz ki... Evet, zaten gözlüksüzsün. Bu gece biliyorum çok çapkın görünmek isti-

yorsun. Küçük kızın duruşuna diyecek yok. İşte bir çift göz oldu. Ellerinizi nasıl koymak istersiniz? Eller önemlidir. Rahat bırakınız. Tıpkı ışıklı bir sabaha gerinir gibi. Çünkü bu gecenin beyaz bir gece olduğunu siz söylemiştiniz, gündüzle evlenmiş bir gece.

Genç adam doğrudan bakışlarını genç kadına çevirdi ve öyle kaldı.

— Hoşsunuz, dedi. Sözün gelişiydi o.

— Fotoğrafçı nerde peki? dedi küçük kız.

— Fotoğrafçı mı? dedi genç adam. Hı... Doğru bir soru bu. Şimdi herkes teker teker gelip kendisine bakacak bu benim olduğum yerden. İlk hak soruyu doğru soranın. O gelsin.

Küçük kızı gülerek itti annesi. O koştu. Genç adam döndü, duracağı yeri aldı.

— Hepinizi görüyorum, dedi küçük kız. Ama ben yokum aranızda.

— Varsın, dedi genç adam. Dimdik duruyordu ayakta. Benim pozumu bozma konuşturup. İyice bak göreceksin kendini. Sarı bluzunun nasıl yakıştığını da.

— Evet, dedi küçük kız, gördüm. Annemin önündeyim. Kolumu bacağına dayamışım. Annem çok güzel... Çok güzelsin anneciğim...

— Aferin, dedi genç adam. Şimdi sen gel, ablam gidip baksın.

Genç kız gülerek gitti, baktı, gülerek dönüp yerine oturdu.

— Sıra sizde, dedi genç kadına genç adam. Gidip kendinizi görün. Sonra resim çekilecek.

— Orda durup kendimi burdaymış gibi göremem, dedi genç kadın. Bu oyun için ben fazla yaşlıyım. Tadınızı kaçırmak istemem ama, en iyisi bana aldırmayın, çekin gitsin.

— Olmaz... dedi genç adam. Lütfen gidiniz, siz de bakınız ki resim çekilebilsin. Lütfen...

— Anneciğim, seninle birlikte nasıl durduğumuzu görmek istemiyor musun? dedi küçük kız.

— Hoşsunuz vallahi! Peki, oyunbozanlık olmasın.

Kalktı yürüdü. Ötekilerin baktığı uzaklıkta durdu. Durduğu yerden genç kadının tazelenen güzelliğini açıkça yeniden gördü oturanlar.

Kızının, kolunu annesinin bacak yükseltisi saydığı boşlukta düzgün bir eğimle tutuşuna, genç adamın dik duruşundaki aşırılığın sevimliliğine, genç kızın iş yapmaktan yıpranmaya yüztutmuş ellerinin birindeki mavi taşlı yüzüğe, arkalarına aldıkları o garip çalışma yerine, kitaplara, saat yığınına, yüklük kapısından artma, şimdi ak duvarda dikdörtgen bir bölüntü çizen tahtaların koyuluğuna, küçük kızın bluzunun geniş yakasından çıkan ince boynunu büküşüne bakıyordu.

— Başını biraz daha kaldır, dedi küçük kıza. Sesi yumuşak, sevecendi. Söylemiştim ya, bu bluz sana çok yakışmış. Arkamızdaki duvarla sizin çalışma yerinizi bölen koyuluk fotoğraf için iyi bir çerçeve olacak, haklıymışsınız. Siz de saçlarınızı daha arkaya atın, alnınıza gölge düşmesin. Siz yeterince dik duruyorsunuz. Kusursuzsunuz... Ben de biraz daha gülümsemeliyim.

Koşarak geldi yanlarına. Oturdu. Kızının kolunu okşadı. Ellerini güzel bir bükülüşle bıraktı dizlerine. Küpelerinin kızıllığı çizildi, aktı saçlarının içinden.

Derin bir sessizlikle duruşlarını bozmadan beklediler.

— Tamam! dedi genç adam. Çok güzel bir fotoğraf oldu...

Çevreyi eski düzenine sokup oturmaya yöneldiklerinde,

— Piyango çekilişini de unuttuk, dedi genç kız. Gördünüz mü?..

— Nasıl da unuttuk... dedi genç adam. Zaten biz bu işin acemisiyiz.

— Biz değiliz, dedi sözlerinin üstüne basarak genç kadın.

— N'olacak canım, dedi genç kız. Yarın bakarız.

Küçük kız annesinin kucağına yavaşça koydu başını. Odanın renklerini kirpiklerinin arasından eleyerek gördü. Sobaya kömür attı genç adam. Kömürlerin üst üste çöküşlerini

duydu. Dizlerini karnına çekti, toparlandı.

Genç kız kalkıp duvara yaslı yükseltinin güzel örtüsünü sıyırdı. Çıkan yorgan yatak kümesinin içinden yığını bozmadan bir yastıkla yorgan aldı. Sedirin etek örtüsünü açtı. Alttan bir bohça çıkardı, içinden bir yatak çarşafı aldı. Sabun kokusu dalgalandı odada.

— Konuk yorganımızı da ne zaman kullanacağız, diye endişelenmeye başlamıştım. İşte şimdi en güzel konuğumuza hazırlıyorum.

Genç kadın suskun bakıyordu olanlara. Kendini anca toparlamış gibi,

— Zahmet ediyorsunuz, dedi. Zaten vakit çok geç, gitmeliyiz.

Küçük kız döndü annesinin dizlerinde. Kirpiklerinin koyultusuyla inik ipeksi gözkapakları aralanır gibi oldu, sonra aynı dinginlikte örtük kaldılar.

— Olur mu? dedi genç kız. Sabahı birlikte karşılamayacak mıydık? Hem daha meyve bile yemedik.

Bunları söylerken bir yandan da hamarat bir çabuklukla küçük kızı kucaklamıştı. Yüzünü yüzüne yaklaştırdı okşarca. Götürüp sedirin ucuna kuruverdiği yatağa yerleştirdi. Uykunun boşalttığı küçük bedene sevgiyle gülümsedi. Bluzun sıyrılan kolunun açığa çıkardığı incecik bileğindeki lastiği gördü. Küçük kız yaldızlı bir kâğıdı büküp sıkıştırmıştı oraya. Üstünü örtmeden ayaklarını avuçlarına alıp okşadı çocuğun. Eteğini katladı, koydu. Küçük kızın zayıf bacakları olduğunca göründü.

Genç kadın artan bir durgunlukla genç kızın davranışlarını izliyordu.

Genç kız çiçekli basma yorganı örterken çocuğun yüzüne gelen bölümlerini yükseltti ışığı engellemesi için.

— Büyük elektriği söndürsek, çok örtersem terleyecek. Işık da rahatsız eder diye çekiniyorum.

Genç kadın koyulan dalgınlığının içinde bacak bacak üstüne oturuşunu değiştirdi, ayakkabılarını çıkardı. İnce çorapların sardığı küçük, düzgün ayaklarını altına alıp büzülürce

oturdu yeniden.

Genç adam kalktı, odanın elektriğini kapatıp çalışma masasına inen ışığı yaktı.

Ak bir kağıtla çevrelenen ışığın yumuşaklığı odanın o yönünden genişleyerek yayılırken soluyordu odanın uçlarına vardığında.

Perdelerin altındaki karlı gecenin baskın maviliği ışığın yetersizliğinde hafifçe çizildi.

Sobanın görüntüsü yitmiş, salt kızıl yalımları duruyordu yarı karanlığın içinde.

— Işıklar mı söndü? dedi genç kadın gülerek./Nerde olduğunu anlamak isterce bakındı çevresine./Bazı geceler sokak lambası sönünce böyle olur da.

— Kızımızı yatırdım. Rahatsız olmasın diye büyük lambayı kapattık, yoksa ışıkta mı uyumaya alışıktır?

— Yo... Bilmem? Uslu bir kız o, dedi genç kadın. Bebekken yaramaz olacağını sanırdık. Sokak lambasının ışığı düşer de bizim odaya.

— Radyoyu açalım, dedi genç kız. Böyle gecelerde sabaha kadar yayın yapılıyor.

Müzik, sunucusunun kesmeleriyle aralanarak başladı.

Genç kız bu kez illerini özlemi yatışmış, oyalayıcı bir konu bulmanın rahatlığıyla anlatmaya başlamıştı. Radyoda, yeni yıl çekilişinin büyük talihlilerini numaralarıyla duyurdu konuşmacı.

Yeniden çay içerlerken kentin özelliklerine ilişkin bir konuya kaymıştılar. Sonra kendi kentleriyle karşılaştırdılar. Oranın kervan yollarının ufuk çizgilerine dek uzayışının insanlara başka yerlere gitme isteği verdiğini söylüyorlardı.

— Oysa burda, böyle bir duygu yaşanamaz diyordu genç adam. Her şey birbirine bağlı, iç içe. Çekilip bir evi uzaktan bütünlüğüyle alabildiğine göremezsiniz. Oysa bu ne etkileyicidir bilseniz. Önündeki bahçe çıkışı, ağaçları, ince bir ara yolla varılan geniş kapısı, pencerelerin yan yana kımıltısız sıralanışı, çatıları çevreleyen çıkmalarının altındaki terk edilmiş kuş yuvaları, eskiyip değişen ahşap renkleri. Sokakla-

rın gürültüsünü emen çeşmelerin açıldığı küçük alanlar, güneşin dağların ardına çekilip gittiğini görebilmek, bütün bunlar evrenin büyüklüğünü yeniden düşündürür insana. Evrenin ve insanın ne kadar değerli olduğunu da kanıtlar...

— Senin için böyle, diyordu genç kız. Bütün insanlara hep bu yürekle yaklaştın.

— Hata mı ediyorum? diyordu genç adam. Benim akla güvenim var. Akıl da insanda olduğuna göre. Sen yine benimle tartışmak istiyorsun.

Gülüşüyorlardı.

Arada genç kadına yönelttikleri sorulara o da kısa yanıtlar veriyordu.

Konular gittikçe uçarılaştı.

Şakalaşmalar başladı.

Arada gülüşleri kahkahaya dönünce birbirlerine paylar gibi bakıyor, küçük kızın uyuduğu yönü gözden geçiriyorlardı. Birden üçü de,

— Hangi numara kazanmış şu büyük ikramiyeyi? dediler. Biz olamayız. Numaralara bile bakmaya üşeniyoruz vallahi çok hoş!

Kazanılan paralarla neler yapılabileceğine yönelik konuşmaları gülmelerle kesiliyordu.

— Bizim kazanmadığımız kesin, dedi genç kız. Şu anda hiçbirimizin canı istemediğine göre şu biletlere bakmayı. Böyle olacağını ummazdım. Ne hoş...

Kalktı, sobaya kömür attı. Küçük kızın yattığı sedirin ucuna doğru gitti.

Genç adam, genç kadına, kadın saatlerinin içindekilere bakmak isteyip istemediğini soruyordu. Bir saati aşkındır süren konuşmaların aralarında yarattığı yumuşak davranışlar giderek yerleşmiş görünüyordu.

— Evet, dedi genç kadın. İsterim.

Kadife kütudan en küçük olan birini seçti, genç adam. İğne uçlu, cımbız benzeri bir gereçle kanırttı ortasından. Saat ayrıldı, kesiti çıktı ortaya. Olağanüstü küçük bir kurgu düzeniyle karşılaştı genç kadın. Şaşkınlığını açıkladı. Genç adam,

işleyişin ana noktası sayılan bağlantıları elindeki gerecin incecik ucuyla gösteriyordu.

Başları yumuşak ışığın altında yaklaşmıştı birbirine.

Genç kız, olduğu yerden baktı onlara. Kendine de bir yastık çekti, küçük kızın ayakucuna koydu, yatakların arasından çıkardığı tüysü tiftik battaniyeyi oturduğu yere serdi, başını yastığa koydu, battaniyenin yarısını dizlerine ve göğsüne doğru örttü.

Gözleri kapanana değin sevecenlikle gözledi genç kadınla kardeşini.

Saatin işleyişini tümüyle anlatmaya titizlik gösteren genç adam, "taş" deyiminin saatlerde neyi açıkladığı konusuna geldiğinde,

— Saatin değerini belirtir, değil mi? dedi genç kadın.

— Öyle de sayılır bir bakıma.

O yakınlıkta ilk kez yüz yüze rahatlıkla gülümseyerek baktılar birbirlerine. Bu duruş gereğinden çok uzamışça genç kadın gözlerini hızla kaçırdı.

— Ama değerini de belirtir.

Kendini geriye aldı, sustu.

— Bir çay daha içelim, dedi genç adam. Sonra anlatmaya çalışayım.

Genç kadın oturduğu yerde yatışmış bir bırakışla arkaya yaslandı.

Genç adamın semaverin başındaki görüntüsünü izledi.

Döndü, küçük kızın yattığı uca baktı. Başını sedire dayamış, yarı yarıya örtünmüş genç kızı gördü. Hızla toparlandı, öne doğru kalkar gibi bacaklarını uzattı, ayaklarını gördü, şaşırdı, telaşlı bir çabuklukla ayaklarıyla ayakkabılarını aradı.

Genç adam bardaklarla dönerken onun kalkışını önlemek isterce,

— Getiriyorum çayları, yorulmayın siz, dedi. Yardımınıza gerek yok, şeker de yanınızda.

— Ablanız da uyumuş, çok geç oldu. Ne geçi, ertesi gün oldu.

Sesi sertti genç kadının.

— Ne var bunda garip olan? Ne güzel söylediniz, "Ertesi gün oldu," diye. Ablamın uyuması niçin tedirgin etti sizi? Bugün o da heyecanlıydı. Evimizi size beğendirmek istiyorduk. Kendimizi de.

— Çok garip insanlarsınız, dedi genç kadın /kalkış durumunu bozmadan./Biz sizin için niye bu kadar önemli oluyoruz anlayamadım.

Sesindeki soğukluk kavgaya kayan bir dikliğe yöneliyordu.

Nedir bilmiyorum bizden beklediğiniz? Bütün bu davranışlarınızı anlamıyorum? Sizinle daha bugün akşamüstü tanıştık. Oysa kızım şimdi bu odada yatmış uyuyor. Bense böyle... Nerdeyse kuşku duyulacak bir hal.

Genç adam yumuşak bir eğilişle çay bardağını genç kadının yanına bıraktı.

Kendi, deminki yerinden daha da uzağa oturdu.

— Böyle bir yakınlıkla ilk mi karşılaşıyorsunuz? Yoksa sorularımızda sizi kıracak şeylere mi eğildik? Kuşku duymak, bunu anlayamıyorum. Yalnızlık o kadar kesin bir şeydir ki hemen görünür ve öylesine kolaylıkla da yok edilebilir ki...

— Yalnızlığımız mı? Nerden çıkarıyorsunuz bunu? Ben mi konuştum?

— Sizin insanlara olan inancınızı zedelemişler. Bunu biz iki kardeş bu gece daha da iyi anladık. Sizin gibi bunca güzel ve cesur bir kadının...

— Ne cesareti! Nasıl sözler bunlar, nedir... dedi genç kadın taşkınlıkla. Ne cesareti!

— Böylesi bir güzellikle burda, her günü geçim kaygısıyla karşılayanların oturduğu bu kesimde neyi savunduğunuzu düşündük. Bu bir haslığı, sevgiyi savunmaktır. Öyle olduğuna inandık, doğru da çıktı. Savunduğunuzun yanında sizinle olmayı istedik. Küçük kızınızla aradığınız çıkış yolunda sizi desteklemek istiyorduk, yalnız olmadığınızı kanıtlamak.

— Susunuz artık. Bunlar boş sözler. Gece bitti. İlk kez gelinen bir yerde bu kadar kalmamız da yakışıksızdı. Benim yanlışım bu da.

Genç kadın hızla kalktı, elleri titriyordu.

Genç adam çay bardağını bıraktı sedirin dibine. Onun omuzlarını tuttu.

Genç kadın, kendini sert bir tutumla geri çekti.

— Lütfen, dedi genç adam. Yanlış düşünceler vermeyeyim bu halimle size. Şu anda uykunuzun olmadığını biliyorum. Öfkeyle acı gidip geliyor içinizde. Bana sizinle konuşma yollarını öğretin, acemiliğimi silin, başka bir isteğim yok.

— Daha önceleri olaydı, belki... dedi genç kadın. Sesi sönüyordu giderek.

Yeniden bıraktı kendini sedire. Genç kızla çocuğun uyuduğu uca baktı.

— Şimdi artık nereye ait olduğumu biliyorum. Yakında oraya gideceğim. Koşullarım kayıtsız şartsız kabul edildi. Çıkacağız bu evden. Kızım da dertli toplu yaşamayı öğrensin.

— Bir miras işi mi çözümlendi? Eğer buysa, daha rahat koşullarda yaşamanız bizi sevindirecek. Sizi arasıra görebiliriz de belki.

— Bu da bir soru. Neyse? Söyleyeyim. Ne mirası? Ailem miras dışı bıraktı beni. Umursamadım o yıllar, mutluydum. İnsanı inanılmaz bir hale getiren bir şeydir mutluluk. Doğup büyüdüğüm en uç noktasına kadar zengin evimden, geleceğini malla mülkle güvene alan yıkılmaz evimden çıkınca bütün o şeylerin ne kadar azına gerek duyduğumu da öğrenmiştim. Günler, geceler, zorluklar, kolaylıklar vardı hayatımızda, olanlardan bezmiyorduk. Neyi yaşıyorduk da öyleydik, bunu şimdi anlatabilmem güç. Sabahları uyanıp yeni bir güne başlamak değerliydi. Geçti gitti hepsi... Ben de cezalandırıldım. Şimdi ise başka bir yoldan varlıklı bir hayata geçiyorum. Hep isyan ederek yaşanmıyormuş. Öğrendim. Kuralları değiştirmekse imkânsız.

— Peki, bunca zaman niye direndiniz, bu sokakta, o odada? Yalnız?

— Kolay mı sanıyorsunuz? dedi genç kadın sözü uzatmak istemediğini belirten bir tutumla. O zamanki ben, şimdiki ben değildim. Duruldum. Benim miras hakkımı alan-

ların güçlerinin başa çıkılmaz olduğunu artık açıkça gördüm.

— Yok... dedi genç adam.

Kadının yakınına yere oturdu.

— Yanılıyorsunuz. Hayatın özünü ele geçirip yaşamışsınız. Ondan cayamazsınız. Siz yaşamaya sırt çevirmek üzeresiniz. Bu ölmek gibi bir şey. Bilmiyor musunuz?

— Bu konuyu kapatalım artık. Kızımla beni uzun sürecek bir dostluğun başlangıcında tanımadınız. Zamanımız yok. Yakında gideceğiz burdan. Sonuçta, çoğunluk gibi, siz de benim güzelliğimle ilgiliydiniz.

— Hata mı? dedi genç adam. Sizin güzelliğinizi güzellik edenin ne olduğunu iyi bilmişiz biz, yanılmamışız. Fakat şimdi giriştiğiniz...

— Böyle beğenilmek istemiyorum artık, dedi genç kadın. Güzelliğimi kusursuz bir resimmiş gibi görenler yeter şimdi bana. Rahat yaşamak istiyorum bundan sonra. Anlayacağınızı umuyorum işte böyle. Çemberi kırıp çıktığımı sanmıştım. Kolay değilmiş, yeniden giriyorum. İşte hepsi bu. İsyan bitti. Her şey yolunda. Size gelince... Fazla bile söyledim düşüncelerimi. Sizi yersiz meşgul ettim.

Susku bu kez odanın yarı aydınlığını dinlendiren bir akçıllıkla dolandı.

Genç kadın, üst üste düşen saat seslerinin çok yönlülüğünü dinledi. Derin bir soluk aldı.

— İşte böyle... dedi. Görüyorsunuz, konuşacak ortak bir şey yok aramızda.

Genç adam kalktı, bir an durdu, yüzü kapanıktı. Soğumuş çayları boşalttı, yenilerini doldurdu getirdi.

Konuşmadan çaylarını içmeye başladılar.

Genç adam, ilk kez sigara yaktı. Bu onu yaşlandırıverdi. Karın yağışını birlikte dinler gibi aynı anda pencereye baktılar.

— Saat sesleri, dedi genç adam, hayata durup bakılan ender anlarda öne geçiyor. Bu sesleri çoğunluk onarırken bile duymam. Birden işittiğimde yaşamaya, dünyaya dair bir şeyi tutar gibi olurum, sanki o geçişi dinlemekteyimdir. Şimdi de

öyle. Sizi ilk rastladığımızda ablam göstermişti bana. Kentin azgın lodoslarından birinin her yanı sarstığı günlerdendi. "Bak," dedi ablam, "bu kadının yüreği dopdolu, ya da genç kızın." O çok okur. Hiç belli etmez, ama elinin altında hep bitirmekte olduğu bir kitap vardır. Kendimizi anlatmayı sürdürmek isterim. Dinleyeceğinizi umarak. Kim bilir belki...

Annemle babamın tartıştıklarına tanık olmadık hiç. Yoksul bir çocukluk muydu bizimkisi, sanmıyorum. Sevginin dikkati asla eksilmedi evimizde. Ninemizin masalları çocukluk düşlerimizi engellemeyen öğütlerle bağlanırdı. Orta halli ailelerden miydik, şimdi düşünüyorum da parasal açıdan bence orta halli bile sayılmazdık. Para, evimizde elbette sık sık bir sorun olarak çıkardı karşımıza. Çözümü için yürütülen akıllarda büyüklerimiz mahcup bir tutum içindeydiler sanki. /İşte şu şu iş için para gerek. Ne sıkıcı şey, bunu düşünmek zorundayız da, yeter ki fazla üzüntüye neden olmasın, çözümleriz,/derlerdi. Zorunluklardan öteye, büyükler parayı unutmak isterce alçakgönüllü yetinmelerle evimizi yönetiyorlardı. Fakat bu dar gelirlilik hayata karşı edilgenlik, bıkkınlık olarak hiçbir zaman aramızda yer etmedi. Babamla annemin gençliklerinde ayrı ailelerden gelme insanlar olduklarına inanamazdık. Bizce onlar hep evliydiler. Hayat yoldaşlığını hep yan yana sürdürmüşlerdi. Ablamla birlikte geçen çocukluğumuz bence eğlenceli, heyecan vericiydi. Geceleri uykumuzun en derin yerinde karın sesini duyardık. Uyanıp perdeleri aralayarak bakardık inen kar çiçeklerine. Oda soğuk olurdu. Yorganlarımıza sarınırdık. "Abla," derdim. "Sus!" derdi. "Ne kadar sevindiğini biliyorum. Sus, büyükleri uyandırmayalım." "Abla," derdim yine. "Sus, neyi soracağını biliyorum." Susardım. Derin sessizliğin kutsadığı geceyi dinlerdik. Ablam, "Kirlenen insanları temizlemeye geldi bak karlar," derdi. Ablam büyüdü. Bana atkılar, kazaklar ördü. Ben de büyüdüm, okuduğumuz kitapları birlikte konuşur olduk. Beyaz gecelerde çıkardık. Evlerden sızan ışıkların kızakları süren atların sırtında çizilip çizilip silinişini görmek, uzaklaşan çıngırak seslerini duymak bizi coştururdu. Ben o ara tutulduğum bir

şiiri kesinlikle ezberimde olduğundan onu okurdum.

Peki, şimdi bu anlattıklarımın ne özelliği var ki? Hiç de çarpıcı bir durumun sergilenmediği bu yaşama biçiminde içimizdeki sevinç ve çalışkanlık gürleşiyordu. Dünyayı, insanları öğrenmeyi bıkmadan oburca sürdürüyorduk. Annemiz öldüğünde ablamın dediği gibi ben bir şey hatırlamayacak gibi küçük değildim. Çok şeyi izledim. Eve giriveren değişikliği, kapıların örtülürken bile ses çıkarmaması için daha da artan özeni yaşadım. Annem sanki bir yerlerde derin bir yorgunluk uykusuna yatmıştı. Biz, onu uyandırıp bu başka türlü bir sağalma olan uykuyu bozmamak için evdeki sessizliği artırmaya olağanüstü çaba gösteriyorduk. Birden daha da büyüdük. Çocuklar, o üstün algılama güçleriyle, söze çevirmedikleri her şeyi sonra adlandırmak için belleklerinde biriktiriyorlar. Bende de öyle oldu bu. Kalktık buraya geldik. Her türlü güçlüğü yenmek için yaşamanın nerelerden geçtiğini bilmek yetiyor. İnsanların neyle uslandırıldığını da. Kimi geceler, ablamla bir iki sözün dışında konuşmayız bile. Aramızdaki anlaşmanın dinginliğini yeniler gibi bakışırız arasıra. Niçin size gösterdiğimiz yakınlığı yadırgıyorsunuz? Tanışıklığımızın basamaklarından koşarak mı çıkıyoruz? Niye kuşkulanıyorsunuz? Fakat, alışılmış o tuhaf tanışma girişimlerini inanın biz hiç bilmiyoruz, merak da etmedik. Hem zamanın değerini düşünürsek, yaşamanın hiçbir halini anlatmayan davranışları, içi boşaltılmış sözleri niye öğrenmeli? Doğrudan yürek yüreğe olmak niçin bu denli ürkütücü olsun. İçtenlik en büyük, en verimli erdem diyorlar kitaplarıyla dünyamızı bize yeniden tanıtanlar. İki kardeş, böyle olmamız, başka türlüsünü beceremediğimizdendir inanın. Yaşamalarında güvenmeyi yeğlemiş insanlar arasında yetiştiğimizdendir.

Annem okuma yazma bilmezdi. Ablamın beğendiği şeyleri paylaşma merakı vardır. Bir gün anneme *Kar Fırtınası* adlı kitabı okuyordu. Bittiğinde onun ağladığını gördük, çok telaşlandık. Annemizse, "Sevincimden ağlıyorum çocuklar," dedi. "İnsanları bu kitap ne de güzel anlatmış." İşte böyle bir aileyiz biz. Ablam, tarih öğretmenimle birlikte beni

okumaya yönelten düşlerimi gerçekleştiren kişidir. Son derece duyguludur. Önyargılardan iğrenir. İğrenmek onun tepkisinin tam sözcüğüdür. Sizin burda oturduğunuzu anladığımızda, "Tanışmalıyız," diyorduk ikimiz de. "Kırmamalıyız ama onları. Bunu bir merak sanmasınlar." Eve girerken pencerenize bile bakmamaya dikkat ediyorduk. Sizi sevdik, güzelliğinizi kendi anlayışımızla değerlendirip beğendik. Belki benim hayranlığım daha da tutkulu olabilir. Bu konuda yalan söylemek istemem.

Genç kadın, genç adamın saçlarına değdirdi elini. Yaptığını görünce davranışını ancak kavrayabilmiş gibi hızla çekti.

— Ablanızın ilk görüştebunca nazik bir kız olduğunu fark edecek gibi yetiştirilmedim ben ne yazık ki! Çünkü doğup büyüdüğüm evde herkes sadece gördüğüne inanırdı. Gördüklerini de onların hiç değişmez ölçülerine vururlardı.

— Ne önemi var... dedi genç adam. Şimdi sabah olurken, bizim için eskisi gibi düşünmediğinizi kesinlikle biliyoruz.

— Evet... dedi genç kadın. Doğru...

Yüzünü alan gülüşün hüznü yetersiz ışıkta bile seçiliyordu.

— Kâğıt abajurunuzun üstünde neler yazılı?

— Sevdiğim şairlerden dizeler yazarım. Sığdırabilmek için de çok küçük yazıyorum.

— Çok gençsiniz, çok... Ablanız da öyle.

— Yanılıyorsunuz. Aramızda sizinle o kadar yıl farkı olduğunu sanmıyorum. Yaşınızı tahmin edeceğim. Fakat beni yanıltmak yok. Söz mü?

Genç kadın gülümseyerek boynunu büktü.

Yüzünün yarısını örten gölgenin kaymasıyla yanakları dolgun ağzının rengiyle bütünleşti.

Genç adam yeniden şakacı olmaya çalıştığı konuşmasıyla bu çabasını engelleyen sesinin sönüklüğünü iterce doğrularak kadının kulağına bir şeyler fısıldadı.

— Tamam, değil mi? dedi. Doğrusunu bildim.

— Doğru bildiniz, dedi genç kadın gülümsemesi silinmeden. Doğru olmayan yanı şu, hayata duyduğum merak bitti. İşte görüyorsunuz bu çeşit yaşlılığın yılı yok, çaresi ise hiç.

Sustular.

Saatlerin sesi vuruşları üst üste düşerek yeniden öne geçti.

Genç adam sigarasını söndürdü, gülümsedi.

Sobanın bir yanının kararmaya yüz tuttuğunu gördü genç kadın, pencerelere baktı yeniden, uzandı perdeyi araladı. Camlar buzlanmıştı. Sokak lambasının ışığı camlarda kırıldı.

Sokağın sessizliğinde birkaç kişinin bağırmayı andırır gülüşleri duyuldu, kesildi.

— Yeni yılá girenler, dedi genç adam. Sanırım bu kentte hiçbirininki bu kadar güzel bir gece olmamıştır. Sanırım değil, kesin.

— Bakın başka türlü bir aydınlık var sanki dışarda.

Küçük kızın bir şeyler söyleyerek döndüğünü duydular.

— Sayıklıyor, dedi genç kadın. Kim bilir ne düşler görüyor? Biliyor musunuz, bazen kızımın her şeyi gördüğünü, duyduğunu, anladığını sanıyorum. Öyle garip davranışları oluyor ki...

Genç adam ona tutkuyla baktı.

Elini uzatıp değmeden çekti, gülümsedi. Bu gülüş onun yüzünü ikide bir yoklayan bir ışık gibiydi şimdi.

— Sanınız doğrudur bence. Üstelik çocuklar hayatın en yeni tanıkları. Onları kolaylıkla bozmayı başaramıyor büyüklerin dünyası. Bence düşünceniz yerinde. O dayanıksız, güçsüz bedenlerinin olağanüstü gücü duyarlıklarında toplanıyor. Hayata alıştıkça onu görmeyen bizleriz, büyükler yani. Oysa ne acı, hayat hem çok güçlü, hem de nasıl uçucu ve narin... Benzersiz anlar var, onlar ekliyor ömürleri sanki birbirine. Bir ömür bazen soylu bir an için yaşanabilir, evet, ancak derin bir anlam için.

— Bunu siz başarabilirsiniz, dedi genç kadın. O kadar dokunulmamış umutlarınız var ki... Güçlüsünüz üstelik. Ablanız da öyle. Ne hoş bir kızmış meğer. Anlattıklarınız bana

dokunuyor. Bu türlü olmayı epeydir istemiyorum artık.

Perdeyi örttü. Odanın solgun elektrik ışığına baktı. Genç adamın çalışma köşesini yeni görüyormuşça izlemeye başladı.

Suskunluk uzuyordu.

Ani bir davranışla kalktı genç kadın, küçük kızın yattığı yere gitti. Onun ayakucunda uyuyan genç kızın üstüne battaniyeyi sıkıladı.

— Şimdi uyandırmak güç. Kızımı yarın gelip alırım. Siz de biraz uyumalısınız. Size açıklamak isterim ki... Benim için yorulmayın. Artık yapacak şey kalmadı...

Genç adam, kadından yana bakmadı. Kalkıp radyoyu kapadı. Yeniden aynı yere oturdu. Elini alnından geçirdi. Bir süre sustu.

— Lütfen kalın, dedi, sesi kapanıktı, eğer uykunuz yoksa. Uykunuzun olmadığını biliyorum. Burda oturduğunuz sürece, işleriniz olduğunda kızınızı bize bırakın. O, bize sevinç verecek, biz de ona kendimizi tanıtacağız. Belki içinizi yeniden görürsünüz siz de. Nasıl isterseniz... Lütfen.

Genç kadın yarı aydınlığın içinde ayaktaydı. Saatlerdir omuzlarında taşıdığı, onu bir itip bir doğrultan duygulardan arınmış gibiydi. Ağır adımlarla kapıya yöneldi. Birden dönüp durdu. Çocukça bir anlam vardı yüzünde şimdi.

— Siz terlikle gezdiğiniz halde biz, ana kız ayakkabılarımızla girdik odanıza, sormadık bile.

— Ne önemi var, dedi genç adam. Yine bakmıyordu kadına. Daha en az iki ay burdasınız. Bu çok uzun bir zamandır. İki ay ne demektir, kalan sürenin saatlerini söylesem şaşarsınız... Ne çok şey anlatabilirim size!.. Sahiciliğin dirilmesine bizimle, benimle yeniden kalkışabilirsiniz. Üstelik bu duyguyu çok güçlü bir biçimde yaşamışsınız da... evet göreceksiniz iki ay uzun bir zamandır.

Genç kadın kıpırtısızdı.

Genç adam birden ayağa kalktı. Ona yaklaştı. Yüzünü aradı direterek.

Genç kadın olduğu yerde sallandı. Ayak bileği

burkuldu, düşer gibi oldu. Genç adamın omzuna tutundu, sonra kendi eline şaşkınlıkla baktı kızardı.

— Sakarlığımı görün! Nerdeyse durup dururken odada yere düşeceğim. Çok gülünç bu canım!

— Kalıyorsunuz değil mi?

— Nerdeyse sabah oluyor. Dışarısı o kadar aydınlık ki...

— Yeniden çay demleyeceğiz. Onlar uyandığında birlikte kahvaltıya oturacağız. Fırından çıkan ilk ekmeği koşup alacağım soğumadan. Memleketten gelen tereyağını eriteceğiz onun sıcaklığında yerken. Sıkı sıkı giyinip hep birlikte karda yürüyüşe bile çıkabiliriz. Belki de bir sinemaya...

Küçük kızın yeniden döndüğünü duydular.

Bir şeyler mırıldandı.

— Sayıklıyor yine, dedi genç kadın. Böyle uyurken konuştuğunda onun korktuğunu sanıyorum.

Yürüdüler. Birbirlerine değinmeye özen gösteriyorlardı.

Genç kadın sedire oturdu.

Başının ardına düşen perdenin aklığı baskınlaşıyordu.

Genç adam ayakta kadına baktı, gözlerinden acılı bir şeyin aktığını gördü genç kadının.

— Sizi üzmek istemezdim.

— Hayat üzüntülerden, sevinçlerden kaçarak yaşanmaz ki... Beni üzecekseniz üzün. Ama bundan kaçınmayın lütfen. Üzüntüler sevinçlerle anlaşılır ancak. Beni üzdüğünüzde, benim yakınım olacaksınız demektir.

Sesiyle kucaklıyor gibiydi genç kadını.

— Yok, zaten burdan biz yakında taşınacağız.

Genç adam kalktı, gitti sobanın kapağını gürültü etmemeye çalışarak açtı. Kömür kovasından kömürleri yavaşça boşalttı.

Genç kız uyuduğu yerde dönmek istedi, bedenini toparlayamadı, gözlerini açtı. Sesin geldiği yöne baktı, kardeşini gördü.

— Sen misin? dedi gülümseyerek. Saat kaç kim bilir...

— Benim, haydi sen uyu!..

Genç kız yeniden uykuya daldı.

Yüklük girintisindeki çalışma masasına sarkıtılmış kordonun ucundaki ışığı örten kâğıdı saran incecik yazılara bakıyordu yine genç kadın.

Genç adam sobayı harlandırmak için alt kapağı açtı. Bir süre külleri gürültü etmeden indirmeye çalıştı.

Dalgakıranın düdüğü düzenli aralıklarla öttü.

Ana gara giren ilk banliyö treninin sesini martı çığlıkları bastırdı.

— Odayı soğutmadık ya? dedi genç adam.

Genç kadının yüzünü aradı uzaklıkta.

Genç kadın başını pencereyle sedirin bitiştiği çıkmaya dayamıştı.

Genç adam sessizce yürüdü, yaklaştı, eğildi.

Genç kadın uyumuştu. Yüzü tüm anlamlardan arınmış, yalın bir güzellikle dinleniyordu.

1982, Şubat

İÇİNDEKİLER

Kanı Unutma	9
Çocuk	38
Sokaklarından Gemilerin Geçtiği Bir Kent	68
Gecenin Öteki Yüzü	99